

Spolufinancováno
Evropskou unií

Úřad vlády České republiky

Zpráva za rok 2023 o rovnosti žen a mužů

Úřad vlády ČR

prosinec 2024

Seznam zkratk a zavedených pojmů:

AI	umělá inteligence
APIC	Asociace pracovníků intervenčních center
AV ČR	Akademie věd České republiky
BESIP	Bezpečnost silničního provozu
BfHI	<i>Baby-friendly Hospital Initiative</i>
CAWI	<i>Computer Assisted Web Interviewing</i>
CZ PRES	České předsednictví v Radě Evropské unie 2022
CZERA	Česká republika v Evropském výzkumném prostoru
ČCE	Českobratrská církev evangelická
ČLK	Česká lékařská komora
ČLS JEP	Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DAC	<i>Development Assistance Committee</i>
ECOFIN	Rada Evropské unie pro hospodářské a finanční záležitosti
EEB	Evropská environmentální kancelář
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIGE	Evropský institut pro genderovou rovnost
EPSCO	Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele
ERA	Evropský výzkumný prostor
ESF+	Evropský sociální fond plus
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
EÚD	Evropský účetní dvůr
EU-SILC	<i>European Union – Statistics on Income and Living Conditions</i>
GAC	Rada pro obecné záležitosti
GAP III	<i>Gender Equality and Women's Empowerment in External Action 2021–2025</i>
GEC	<i>Gender Equality Commission</i>
GEP	plán genderové rovnosti
GREVIO	<i>Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence</i>
ICT	informační a komunikační technologie
IDEA	Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu
IROP	integrovaný regionální operační program
IT	informační technologie
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
LF UK	Lékařská fakulta Univerzity Karlovy
LGBT*	<i>Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender</i> ad.
LOH	letní olympijské hry
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství a tělovýchovy
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NKC	Národní kontaktní centrum
NNO	nestátní nezisková organizace
NSS	Nejvyšší správní soud

ODS	Občanská demokratická strana
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OPZ+	Operační program zaměstnanost plus
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
p. b.	procentní bod
PČR	Parlament České republiky
PISA	<i>OECD Programme for International Student Assessment</i>
PS PČR	Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouvy o fungování Evropské unie
STARTIN+	Strategická inteligence pro výzkumnou a inovační politiku plus
TA ČR	Technologická agentura ČR
UN WOMEN	Organizace spojených národů – ženy
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů
ÚV ČR	Úřad vlády České republiky
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VaVal	Věda a výzkum a inovace
VOP	Veřejný ochránce práv
WECF	<i>Women Engage for a Common Future</i>
WHO	Světová zdravotnická organizace
WLB	směrnice <i>work-life balance</i>

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Práce a péče	9
2.1. Zaměstnanost žen a mužů	10
2.2. Rozdíl v příjmech žen a mužů	11
2.3. Flexibilní formy práce a částečné úvazky	13
2.4. Péče a trh práce.....	16
2.5. Zařízení předškolního vzdělávání a péče	18
2.6. Příjmová chudoba a sociální vyloučení	20
3. Rozhodování	22
3.1. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice	22
3.2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve veřejné sféře a dalších institucích veřejného zájmu	24
3.3. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností	25
4. Bezpečí	27
4.1. Výskyt domácího a genderově podmíněného násilí	27
4.2. Realizované studie v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	29
4.3. Finanční podpora v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí	34
4.4. Dostupnost služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím	37
4.5. Legislativní vývoj v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí	37
4.6. Výstupy projektu Posilování kapacit a metodologická podpora v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí	38
5. Zdraví	40
5.1. Legislativní vývoj v oblasti genderové rovnosti a zdraví	40
5.2. Genderová rovnost a zdraví v mezinárodních dokumentech	41
5.3. Reflexe genderové rovnosti a zdraví v českých výzkumech	42
5.4. Rovnost žen a mužů pracujících ve zdravotnictví	43
5.5. Péče v souvislosti s porodem	46
5.5.1. Koncepce oboru porodní asistence a návrh národního postupu	46
5.5.2. Rozporné postoje české odborné veřejnosti	47
5.5.3. Nenaplněná poptávka po respektující péči	48
5.5.4. Rozhodnutí Ústavního soudu týkající se přístupu k rodičkám a jejich rodinám	48
5.5.5. Komise pro výživu kojenců a malých dětí a příprava Strategie k naplňování programu WHO a UNICEF Baby-friendly Hospital Initiative	50
5.5.6. Regulace marketingu náhrad mateřského mléka a implementace souvisejícího kodexu	51
6. Poznání	53
6.1. Horizontální segregace studujících na základních, středních a vysokých školách	53
6.2. Rovnost žen a mužů v učitelské profesi	55
6.3. Rovnost žen a mužů ve vysokoškolských, vědeckých a výzkumných organizacích	57
6.4. Hledisko pohlaví a genderu v obsahu výzkumu, vývoje a inovací	59
7. Společnost	60
7.1. Názory veřejnosti ve vztahu k rovnosti žen a mužů	60
7.1.1. Veřejné mínění v roce 2023	60
7.1.2. Starobní důchody a genderové otázky	61
7.1.3. Volba prezidenta republiky v roce 2023	63
7.2. Genderové stereotypy, sexismus, násilí a otázky reprodukce	63
7.2.1. Redefinice znásilnění	64
7.2.2. Soudní případy obvinění ze znásilnění	66

7.2.3. Surogátní mateřství	67
7.3. Média a rovnost žen a mužů	68
7.4. Osvětové aktivity	69
7.5. Doprava	69
7.6. Sport	70
7.7. Životní prostředí	70
8. Vnější vztahy	72
8.1. Evropská unie	72
8.1.1. Legislativní materiály	72
8.1.2. Nelegislativní materiály	74
8.1.3. Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE)	74
8.2. Rada Evropy	76
8.3. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)	76
8.4. Světové ekonomické fórum	77
8.5. Organizace spojených národů	77
8.6. Agenda ženy, mír a bezpečnost	80
8.7. Ruská agrese proti Ukrajině	81
9. Instituce	82
9.1. Rada vlády pro rovnost žen a mužů	82
9.2. Odbor rovnosti žen a mužů	84
9.3. Materiály a doporučení Rady předložená vládě ČR	86
9.4. Hodnocení dopadů vládních materiálů na rovnost žen a mužů	87
9.5. Dotační program na podporu veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů	87
9.6. Veřejný ochránce práv	89
9.7. Resortní koordinátorky a koordinátoři rovnosti žen a mužů	90
9.8. Prosazování rovnosti žen a mužů na úrovni státní správy a samosprávy	91
9.9. Poslanecká sněmovna a Senát PČR	91
10. Zdroje	93

1. Úvod

Zpráva za rok 2023 o rovnosti žen a mužů (dále jako „Zpráva“) je periodickou souhrnnou zprávou podávající informace o vývoji v oblasti rovnosti žen a mužů. Navazuje na Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále jako „Strategie 2021+“) schválenou vládou ČR 8. března 2021. Zpráva je členěna do následujících kapitol, které odpovídají hlavním oblastem Strategie 2021+:

- Práce a péče
- Rozhodování
- Bezpečí
- Zdraví
- Poznání
- Společnost
- Vnější vztahy
- Instituce

Cílem Zprávy je podat ucelený přehled o vývoji v této oblasti. Zaměřuje se na legislativní vývoj, další klíčové změny v oblasti veřejných politik i faktický vývoj za využití statistických údajů o postavení žen a mužů v české společnosti. Zpráva tak má přispět k identifikaci přetrvávajících genderových nerovností v jednotlivých oblastech společenského života. Pokud není uvedeno jinak, pracuje Zpráva o rovnosti žen a mužů s údaji k 31. prosinci 2023.

V evropském srovnání úrovně rovnosti žen a mužů Česko nadále zaostává. Dle Indexu genderové rovnosti pravidelně vydávaném Evropským institutem pro rovnost žen a mužů (EIGE) obsadilo Česko v uplynulém roce 25. místo (před Maďarskem a Rumunskem). Skóre České republiky (57,9 bodů ze 100) navíc zůstává pod průměrem států EU (70,2 bodů). Oproti vydání indexu v roce 2010 se skóre Česka zvýšilo o 2,3 bodu a Česká republika tak vykazuje druhý nejpomalejší růst úrovně rovnosti žen a mužů v EU.¹

K prioritám vlády ČR patřila podpora sladování pracovního a soukromého života a flexibilita trhu práce, včetně podpory využívání částečných úvazků. V únoru 2023 vešla v platnost novela zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, která dala zaměstnavateli právo uplatnit 5% slevu na pojistném u zaměstnanců, kterým životní situace nedovoluje pracovat na plný úvazek, jako jsou například rodiče malých dětí. Došlo také ke zlepšení podmínek pracujících na dohody nebo k zajištění lepší vymahatelnosti práce na dálku těhotných či pečujících osob. Využívání částečných úvazků se meziročně zvýšilo nejvíce od počátku měření (1997).

Ačkoliv se v roce 2023 zvýšily kapacity mateřských škol i dětských skupin, míra nedostupnosti zařízení předškolního vzdělávání či péče byla stále vysoká. Do situace se promítla i migrace v důsledku ruské války proti Ukrajině, neboť většinu příchozích tvořily ženy a děti.

Negativně lze hodnotit nárůst rozdílu v průměrných příjmech žen a mužů na 17,9 %. Potvrdil se tak předpoklad odborné veřejnosti, že snížení rozdílu v odměňování je pouze dočasným jevem souvisejícím s vládní reakcí na dopady pandemie covid-19.² Reálné mzdy v roce 2023 stále klesaly (-2,9 %), ačkoliv už ne tak strmě jako v předchozím roce (-8,5 %). Poslední čtvrtletí roku 2023 bylo osmým čtvrtletím, v kterém se reálné mzdy Čechů a Češek zmenšovaly.³

¹ European Institute for Gender Equality, „Compare Countries | Work | 2023 | Gender Equality Index“, 19. červen 2024, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/compare-countries/work/bar>.

² Blíže k pravděpodobným důvodům zvýšení průměrného rozdílu v odměňování viz kapitolu 1.2 Rozdíl v příjmech žen a mužů. Údaj se váže k roku 2022, údaj za rok 2023 by měl být k dispozici počátkem roku 2025.

³ „Reálné mzdy v ČR znovu klesly, podle analytiků jsou na úrovni roku 2017“, ČeskéNoviny.cz, viděno 10. červenec 2024, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2488263>.

V reakci na zhoršenou ekonomickou situaci došlo začátkem roku 2023 ke zvýšení sociálních dávek. Koncem roku se začala připravovat reforma sociálních dávek. S rokem 2023 bylo zavedeno tzv. výchovné u starobních důchodů, které by se v rámci právě projednávané reformy důchodového systému mělo částečně transformovat ve fiktivní vyměřovací základ. Schváleno bylo i zvýšení rodičovského příspěvku, které vešlo v platnost v lednu 2024.

V uplynulém roce došlo k nárůstu ohlášených případů domácího a sexualizovaného násilí. U vykazání osob ze společného obydlí stoupl počet případů o 181 případů na celkových 1 258. Po poklesu v letech 2020 a 2021 během pandemie covid-19 se tak jedná o nárůst druhý rok v řadě a návrat k hodnotám z roku 2018. Zvýšil se též počet případů trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí z 430 roku předchozího na 463. Nárůst zaznamenaly i ohlášené případy znásilnění. V roce 2023 vzrostl počet případů z 880 na 917. Jedná se tak o rekordní počet nahlášených případů znásilnění třetí rok v řadě.

V roce 2023 byla schválena novela vyhlášky MSp č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, která zavádí možnost specializace soudů na domácí a sexuální násilí a která by měla přinést citlivější přístup soudů k obětem násilí. V prosinci 2023 došlo také ke schválení návrhu novely trestního zákoníku k redefinici trestného činu znásilnění směřující k postihu nekonsenzuálního pohlavního styku ze strany vlády. Vláda ČR také vyslovila souhlas s návrhem na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Návrhem se v lednu 2024 zabýval Senát PČR, který jej těsným rozdílem hlasů neschválil. Dále v roce 2023 probíhala příprava návrhu zákona o domácím násilí, který by měl přinést jednotnou definici domácího násilí a posílit práva obětí v občanskoprávním a přestupkovém řízení.

Témata, která se týkají průsečíku genderu a zdraví rezonovala i v roce 2023. Odborná veřejnost poukazovala na nedostatky při odškodňování nedobrovolně sterilizovaných žen, především co se týče rychlosti vyřizování žádostí a komunikace s žadatelkami. Ke konci roku 2023 bylo podáno 1 519 žádostí o odškodnění, přičemž 500 bylo ve sledovaném čase vyhověno.

Ve vztahu k zajištění volby poskytovatele péče v těhotenství, při porodu i po něm byly v roce 2023 vydána dvě důležitá rozhodnutí Ústavního soudu. Zásadní průlom v přístupu k dlouhodobě poptávaným datům z oblasti porodnictví přinesl v dubnu 2023 nálezný Ústavního soudu, který rozhodl, že stěžovatelka, a potažmo veřejnost má na taková data nárok. ÚZIS ČR tak v květnu 2023 zveřejnil dlouhodobě poptávanou ročenku Rodička a novorozenec za chybějících šest let (tj. za roky 2016–2021) a postupně začal zveřejňovat další datové výstupy. V dalším rozhodnutí Ústavní soud v květnu 2023 rozhodl o porušení základních práv stěžovatelů a stěžovatelek (rodičů a dítěte) ve věci odškodnění nemajetkové újmy způsobené zákazem přítomnosti otce, resp. blízké osoby u porodu v době pandemie covid-19.

Ve vztahu k mediální a celospolečenské pozornosti zůstávala témata spojená s rovností žen a mužů v roce 2023 zpravidla ve stínu obav společnosti ze vzrůstajících bezpečnostních rizik či hospodářských potíží spojených s doznívající vysokou inflací a snižováním životní úrovně mnoha domácností.

Dočasné oživení pozornosti k otázkám rovnosti žen a mužů přinesla prezidentská kampaň probíhající počátkem roku 2023. Jak konstatovala již zpráva za rok 2022, kampaň – i díky výrazné kandidátce Danuši Nerudové – přinesla doposud největší zájem médií o oblast genderové rovnosti.

Podobně jako v roce 2022 také v roce 2023 z témat týkajících se genderové rovnosti setrvalo na politické scéně jako výrazné téma domácího a sexuálního násilí (kterému je věnována primárně pozornost v kapitole Bezpečí). Za podpory a veřejného tlaku několika

neziskových organizací došlo ke zpracování návrhu redefinice znásilnění. Dále probíhaly práce na zavedení definice domácího násilí v občanském zákoníku.

Po úspěšném českém předsednictví v Radě EU pokračovalo Česko ve svém úsilí o posílení rovnosti žen a mužů na mezinárodní i evropské úrovni. V červnu 2023 se EU stala 38. smluvní stranou a první mezinárodní organizací, která přistoupila k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Ta nabyla účinnosti na úrovni EU 1. října 2023.

Rok 2023 byl významným rokem pro české aktivity v rámci OSN. Česko bylo poprvé ve své historii zvoleno do Komise OSN pro postavení žen, a to na období 2023–2027. Významného milníku se dočkalo i v Radě OSN pro lidská práva, neboť ji po celý rok 2023 historicky poprvé předsedalo.

Činnost Odboru rovnosti žen a mužů (dále jako „Odbor“) se v roce 2023 soustředila na aktualizaci Strategie 2021+ a koordinaci jejího plnění. Odbor ve spolupráci s Odborem lidských práv Úřadu vlády ČR a OSN Česká republika uspořádaly první národní konferenci Lidská práva a Česko, a to u příležitosti 75. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv. Součástí konference také bylo historicky první udílení Ceny zmocněnkyně vlády pro lidská práva.

V roce 2023 Odbor také dokončil realizaci projektu Úřadu vlády s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jako „OECD“). Výsledkem projektu byla zpráva Rovnost žen a mužů v České republice: Posílení vládních kapacit pro genderově citlivou a inkluzivní obnovu a dva akční plány pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

2. Práce a péče

Rok 2023 v oblasti práce a péče přinesl ve vztahu k rovnosti žen a mužů mnoho pozitivních, ale i některé negativní změny. V Indexu genderové rovnosti EIGE (2023) zaznamenalo Česko meziročně největší úspěch právě v doméně práce, která měří pokrok v oblasti sledované touto kapitolou. S výsledkem o 1,8 vyšším, než v předchozím roce dosáhlo celkového skóre 68,9. Ve srovnání s ostatními státy EU je však Česko v oblasti stále podprůměrné. Hůře se z 27 zemí v unii umístilo jen Řecko, Rumunsko a Itálie. Oproti ostatním státům si Česko v podoblastech dané domény vedlo lépe v míře zaměstnanosti žen a mužů. Horší skóre naopak získalo v míře genderové horizontální segregace či za nízkou pracovní flexibilitu.⁴

Na pracovní flexibilitu se ve sledovaném roce zaměřilo MPSV. V únoru 2023 vešla v platnost novela zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, která dala zaměstnavateli právo uplatnit 5% slevu na pojistném u zaměstnanců, kterým životní situace nedovoluje pracovat na plný úvazek, jako jsou například rodiče malých dětí. Došlo také ke zlepšení podmínek pracujících na dohody nebo k zajištění lepší vymahatelnosti práce na dálku těhotných či pečujících osob. Využívání částečných úvazků se meziročně zvýšilo nejvíce od počátku měření (1997).

Ačkoliv se v roce 2023 zvýšily kapacity mateřských škol i dětských skupin, míra nedostupnosti zařízení předškolního vzdělávání či péče byla stále vysoká. Do situace se promítla i migrace v důsledku ruské války proti Ukrajině, neboť většinu příchozích tvořily ženy a děti.

Negativně lze hodnotit nárůst rozdílu v průměrných příjmech žen a mužů na 17,9 %. Potvrdil se tak předpoklad odborné veřejnosti, že snížení rozdílu v odměňování je pouze dočasným jevem souvisejícím s vládní reakcí na dopady pandemie covid-19.⁵ Reálné mzdy v roce 2023 stále klesaly (-2,9 %), ačkoliv už ne tak strmě jako v předchozím roce (-8,5 %). Poslední čtvrtletí roku 2023 bylo osmým čtvrtletím, v kterém se reálné mzdy Čechů a Češek zmenšovaly.⁶ Chudoba byla i ve sledovaném roce genderově podmíněná a ženy se ocitaly v příjmové chudobě výrazně častěji než muži. Mezi zvlášť ohrožené skupiny osob patřily zejména samoživitelky nebo samotně žijící seniorky.

V reakci na zhoršenou ekonomickou situaci došlo začátkem roku 2023 ke zvýšení sociálních dávek. Koncem roku se začala připravovat reforma sociálních dávek. S rokem 2023 bylo zavedeno tzv. výchovné u starobních důchodů, které by se v rámci právě projednávané reformy důchodového systému mělo částečně transformovat ve fiktivní vyměřovací základ. Schváleno bylo i zvýšení rodičovského příspěvku, které vešlo v platnost v lednu 2024.

Na evropské úrovni byl v roce 2023 formálně dokončen proces týkající se směrnice o transparentnosti v odměňování. Dále probíhaly přípravy regulace v oblasti umělé inteligence, a to jak Evropskou unií, tak Radou Evropy, a projednávaná byla i směrnice věnující se pracovním podmínkám pracujících prostřednictvím platform.

⁴ European Institute for Gender Equality, „Compare Countries | Work | 2023 | Gender Equality Index“, 19. červen 2024, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/compare-countries/work/bar>.

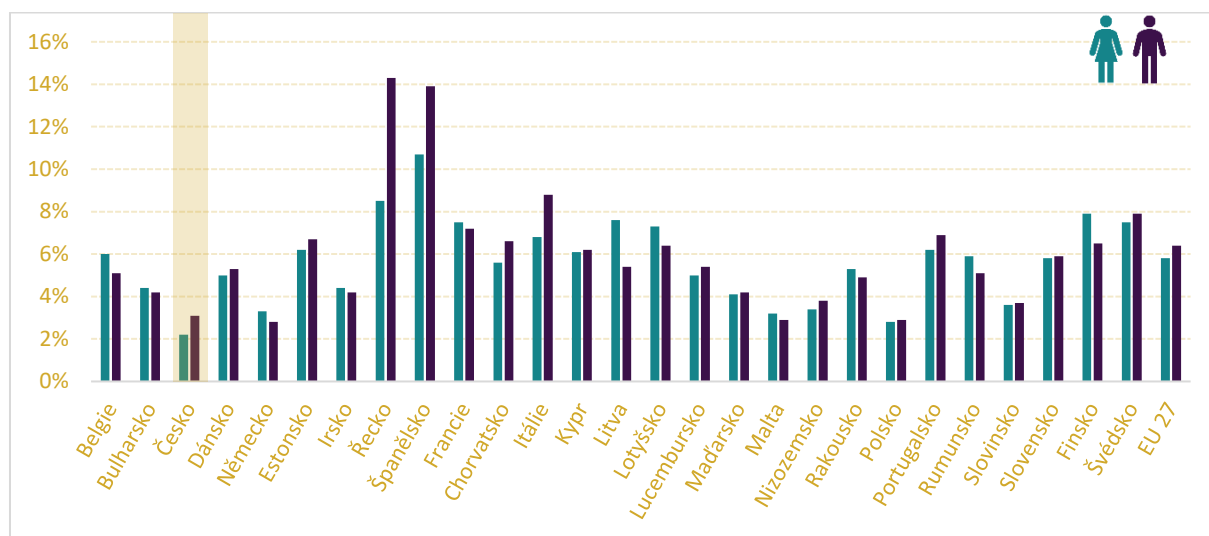
⁵ Blíže k pravděpodobným důvodům zvýšení průměrného rozdílu v odměňování viz kapitolu 1.2 Rozdíl v příjmech žen a mužů. Údaj se váže k roku 2022, údaj za rok 2023 by měl být k dispozici počátkem roku 2025.

⁶ „Reálné mzdy v ČR znovu klesly, podle analytiků jsou na úrovni roku 2017“, ČeskéNoviny.cz, viděno 10. červenec 2024, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2488263>.

2.1. Zaměstnanost žen a mužů

Ve srovnání s dalšími státy EU mělo Česko v roce 2023 spolu s Maltou a Polskem nejnižší míru nezaměstnanosti. Ta v prosinci 2023 v zemi dosahovala 2,8 %, zatímco průměr EU byl 5,9 %. U zimních měsíců je přitom třeba brát v potaz pravidelný obecný mírný nárůst nezaměstnanosti, který bývá způsobený útlumem sezonních prací. Oproti minulému roku se míra nezaměstnanosti zvýšila pouze nepatrně a byla jen o několik desetín procenta vyšší než v době před pandemií covid-19 a ruskou válkou proti Ukrajině (2019). Stejně jako v minulých letech přetrvával i v roce 2023 rozdíl v míře nezaměstnanosti u mužů (2,4 %) a u žen (3,2 %).⁷

Graf č. 1: Míra nezaměstnanosti žen a mužů v EU v roce 2023 (v %)

Zdroj dat: [Eurostat](https://ec.europa.eu/eurostat/)

V souvislosti s mírným růstem míry nezaměstnanosti došlo v roce 2023 k mírnému poklesu míry zaměstnanosti. Nadále přetrvával výrazný rozdíl v míře zaměstnanosti žen a mužů, který je především způsoben větší účastí žen na péči o děti a jiné blízké osoby. Oproti roku 2022 se genderový rozdíl v míře zaměstnanosti nezměnil, a i v roce 2023 tvořil 12,7 %. Podle ČSÚ činila míra zaměstnanosti žen 68,5 %, přičemž míra zaměstnanosti mužů byla 81,2 %.⁸ Zvýšení zaměstnanosti žen prostřednictvím rozšíření zařízení péče o děti a zkrácení max. délky rodičovské dovolené Česku i nadále doporučovaly mezinárodní organizace.⁹

V evropském srovnání si Česko vedlo dobře, neboť se v míře zaměstnanosti žen i mužů nacházelo výrazně nad průměrem EU. Podle Eurostatu mělo Česko nejvyšší míru

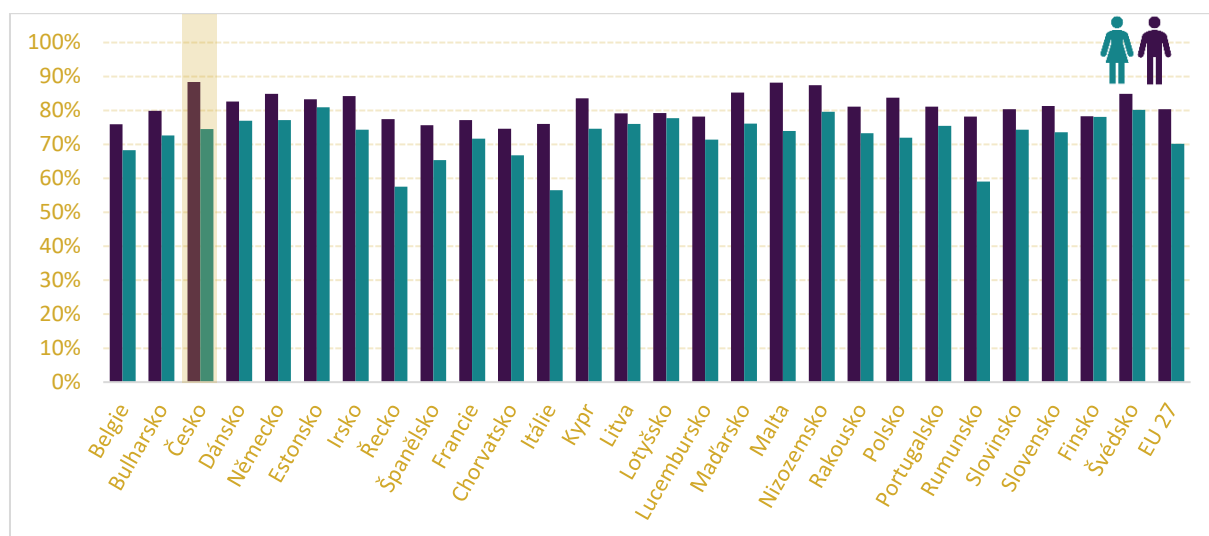
⁷ Eurostat, „Unemployment rate by sex“, viděno 10. červenec 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020_custom_9907663/default/table?lang=en; ČTK, „Nezaměstnanost v prosinci stoupla na 3,7 procenta. Volných míst bylo méně než uchazečů“, ČT24, viděno 10. červenec 2024, <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/ekonomika/nezamestnanost-v-prosinci-stoupla-na-37-procenta-volnych-mist-bylo-mene-nez-uchazecu-344770>; ČSÚ, „Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2023“, Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2023, viděno 18. únor 2024, https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych; ČSÚ, „Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - prosinec 2023“, viděno 10. červenec 2024, <https://csu.gov.cz/rychle-informace/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2023>.

⁸ ČSÚ, „Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – prosinec 2022“, viděno 10. červenec 2024, <https://csu.gov.cz/rychle-informace/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2022>; ČSÚ, „Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – prosinec 2023“.

⁹ OECD, „OECD Economic Outlook, Volume 2023 Issue 2: Czechia“, roč. 2023 (Paris: OECD, 20. prosinec 2023), <https://doi.org/10.1787/430285ce-en>.

zaměstnanosti mužů z celé EU a v míře zaměstnanosti žen se blížilo k dosažení svého cíle do roku 2030 v rámci plnění Evropského sociálního pilíře (82,2 %).¹⁰

Graf č. 2: Míra zaměstnanosti žen a mužů v EU v roce 2023 (v %)

Zdroj dat: [Eurostat](https://ec.europa.eu/eurostat/)

2.2. Rozdíl v příjmech žen a mužů

Jedním ze zásadních témat souvisejících s genderovými nerovnostmi na trhu práce je nerovné odměňování žen a mužů. Česko patří dlouhodobě k zemím EU s nejvyššími rozdíly v průměrných příjmech žen a mužů. Přestože v letech 2016–2021 bylo Česko zemí s nejrychleji klesajícím rozdílem v průměrných příjmech žen a mužů v EU (došlo ke snížení o 7,5 p. b., z 21,5 % na 15 %) a průměrný rozdíl v odměňování byl v roce 2021 nejmenším zaznamenaným rozdílem od vzniku samostatného českého státu,¹¹ nová data ukazují obrát v trendu.

Podle Eurostatu došlo v roce 2022 k nárůstu hodnoty na 17,9 %, ¹² což Česko vrací před rok 2020. Tento vývoj potvrzují i o něco dříve publikovaná data ČSÚ.¹³ Ukazuje se tedy, že předpoklad některých odborníků a odbornic, že rychlé snižování rozdílu v odměňování žen a mužů může být pouze dočasným jevem souvisejícím s dopady pandemie covid-19 (tedy s mimořádnými odměnami ve zdravotnictví a sociální péči), který bude zvrácen odpovědí na dopady ruské války proti Ukrajině (tedy stagnací či snižováním platů ve veřejné sféře, v které pracují především ženy) byl pravděpodobně správný.¹⁴

S výsledkem 17,9 % se bohužel Česko opět dostává na chvost států EU. Hůře se ve statistice umístilo pouze Estonsko (21,3 %) a sousední Rakousko (18,4 %). Průměrný rozdíl v odměňování žen a mužů v EU je přitom již druhý rok po sobě 12,7 %.¹⁵

¹⁰ Eurostat, „Employment rates by sex, age and citizenship (%)\", viděno 20. únor 2024,

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSA_ERGAN/default/table?lang=en. Údaje jsou za rok 2022, protože údaje za rok 2023 zatím nejsou k dispozici. Při interpretaci je třeba brát v potaz, že ČSÚ a Eurostat nepracují se stejnými daty.

¹¹ Eurostat, „Gender pay gap in unadjusted form\", viděno 18. únor 2024,

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_05_20/default/table?lang=en.

¹² Jde o poslední dostupný údaj. Průměrný rozdíl v odměňování žen a mužů za rok 2023 by měl být k dispozici počátkem roku 2025.

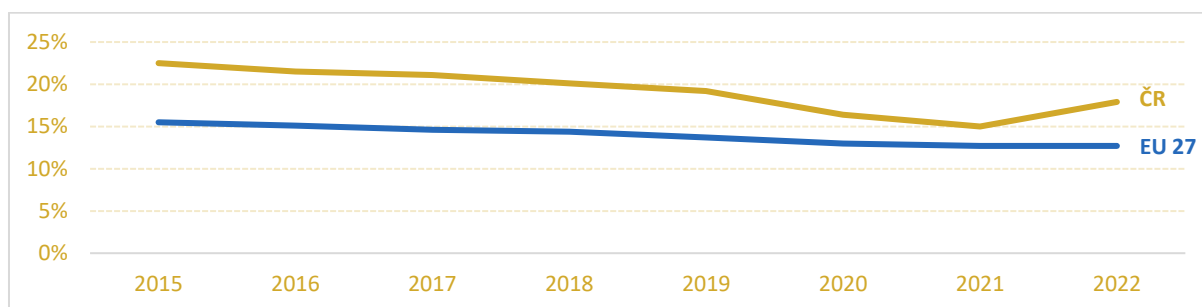
¹³ Eurostat, „Gender pay gap in unadjusted form\"; ČSÚ, „Struktura mezd zaměstnanců - 2022\", viděno 10. červenec 2024,

<https://csu.gov.cz/produkty/struktura-mezd-zamestnancu-2022>.

¹⁴ Hana Vacková, „Snížení rozdílu mezi mzdami mužů a žen je dočasné\", Ekonom, 16. prosinec 2021, <https://ekonom.cz/c1-67012420-snizeni-rozdilu-mezi-mzdami-muzu-a-zen-je-docasne>.

¹⁵ Eurostat, „Gender pay gap in unadjusted form\".

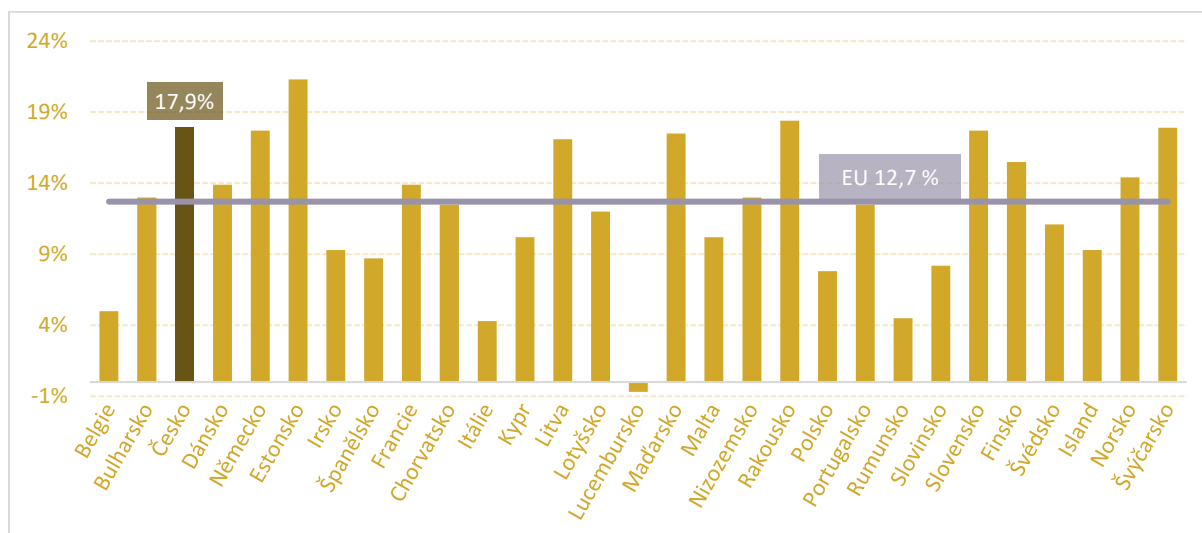
Graf č. 3: Vývoj rozdílu v průměrných mzdách žen a mužů v letech 2015 až 2022 (v %)

Zdroj dat: [Eurostat](#)

Poslední data ČSÚ o rozdílu v průměrné mzdě žen a mužů byla zveřejněná v květnu 2023 a vztahují se k roku 2022. Průměrná mzda mužů v daném roce činila 47 239 Kč, zatímco průměrná mzda žen byla 38 861 Kč. Ženy tedy v průměru pobíraly o 8 378 Kč méně než muži. Mediánová mzda ve stejném období činila 40 020 Kč u mužů a 34 587 Kč u žen (rozdíl byl tedy 5 433 Kč).¹⁶

Graf č. 4: Rozdíl v průměrných mzdách žen a mužů v zemích EU v roce 2022 (v %)

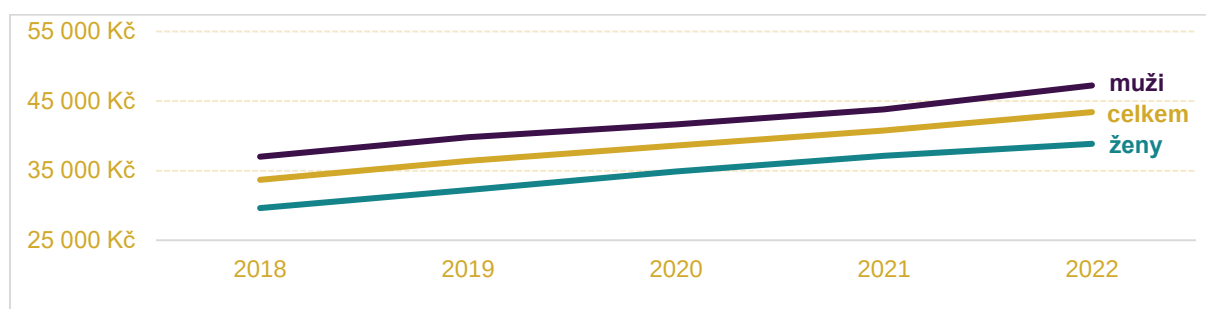
Zdroj dat: [Eurostat](#)

Poslední údaje o mediánové mzdě se vážou k roku 2023. Zaměstnanec uprostřed mzdového rozdělení v posledním kvartálu roku 2023 pobíral 42 340 Kč a zaměstnankyně 36 842 Kč, rozdíl v mediánové mzdě žen a mužů tedy meziročně vzrostl na 5 498 Kč. Celkově se mediánová mzda ve srovnání se stejným obdobím v roce 2022 zvýšila o 6 %.¹⁷

¹⁶ ČSÚ, „Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle věku a pohlaví“ (Praha: Český statistický úřad, 2022), <https://csu.gov.cz/produkty/struktura-mezd-zamestnancu-2022>.

¹⁷ ČSÚ, „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2023“, viděno 10. červenec 2024, <https://csu.gov.cz/rychle-informace/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2023>.

Graf č. 5: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2018 až 2022 (v Kč)

Zdroj dat: ČSÚ

Rovnost v odměňování mezi ženami a muži byla v posledních letech tématem i na evropské úrovni. Koncem roku 2022 byla za českého předsednictví v Radě EU schválena směrnice o transparentnosti v odměňování, přičemž proces byl formálně dovršen v květnu 2023. Od této doby se počítá tříleté období vyhrazené pro transpozici dokumentu do českého právního řádu. Směrnice přináší posílení vymahatelnosti práva na rovnou odměnu včetně nových povinností pro větší zaměstnavatele ve vztahu k větší transparentnosti odměňování zaměstnankyň a zaměstnanců. Rok 2023 byl také prvním rokem platnosti Akčního plánu rovného odměňování žen a mužů 2023–2026, který je prvním samostatným vládním dokumentem řešícím problematiku rovného odměňování.¹⁸

2.3. Flexibilní formy práce a částečné úvazky

Česko nadále patří k zemím s nízkou dostupností částečných úvazků. V roce 2023 pracovalo na částečný úvazek jen 6,9 % Čechů a Češek, což je výrazně pod průměrem EU (17,8 %). Platí přitom, že na částečné úvazky jsou v Česku více zaměstnány ženy (11,6 %) než muži (3,2 %). Využívání částečných úvazků je výrazně vyšší například v sousedním Rakousku (30,1 %) a Německu (28,7 %). Naopak nízká míra využívání částečných úvazků přetrvává nejen v Česku, ale i dalších středoevropských zemích (v Polsku, na Slovensku i v Maďarsku jsou částečné úvazky využívány ještě méně než v Česku).¹⁹

V této souvislosti se vláda ve svém programovém prohlášení z ledna 2022, aktualizovaném v březnu 2023, zavázala nejen k podpoře flexibilních úvazků rodičů, ale také k obecné podpoře kratších pracovních úvazků, včetně výhodného zdanění, slevou na pojistných odvodech a k celkovému zvýšení flexibility zákoníku práce jak v zájmu zaměstnanců, tak zaměstnavatelů.²⁰

Na nízkou míru využívání částečných úvazků se v souladu se Strategií 2021+ zaměřilo MPSV. S únorem 2023 vešla v platnost novela zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, která dává zaměstnavateli právo na slevu na pojistném za zkrácené úvazky ve výši 5 % z úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců, kterým jejich životní situace nedovoluje pracovat na plný úvazek. Mezi skupiny osob, u kterých je možné tuto slevu uplatnit, patří rodiče malých dětí, starší 55 let a studentky a studenti.²¹

¹⁸ Úřad vlády ČR, „TZ: Nová směrnice o transparentnosti odměňování posílí vymahatelnost práva na rovnou odměnu a pomůže snížit mzdovou diskriminaci žen“, viděno 16. únor 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-nova-smernice-o-transparentnosti-odmenovani-posili-vymahatelnost-prava-na-rovnou-odmenu-a-pomuze-snit-mzdovou-diskriminaci-zen-201893/>; Úřad vlády ČR, „Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů“ (Praha: ÚV ČR, 2023), <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Zpravaorovnosti2022.pdf>.

¹⁹ Eurostat, „Part-time employment as percentage of the total employment, by sex and age (%)\", viděno 10. červenec 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_eppga/default/table?lang=en.

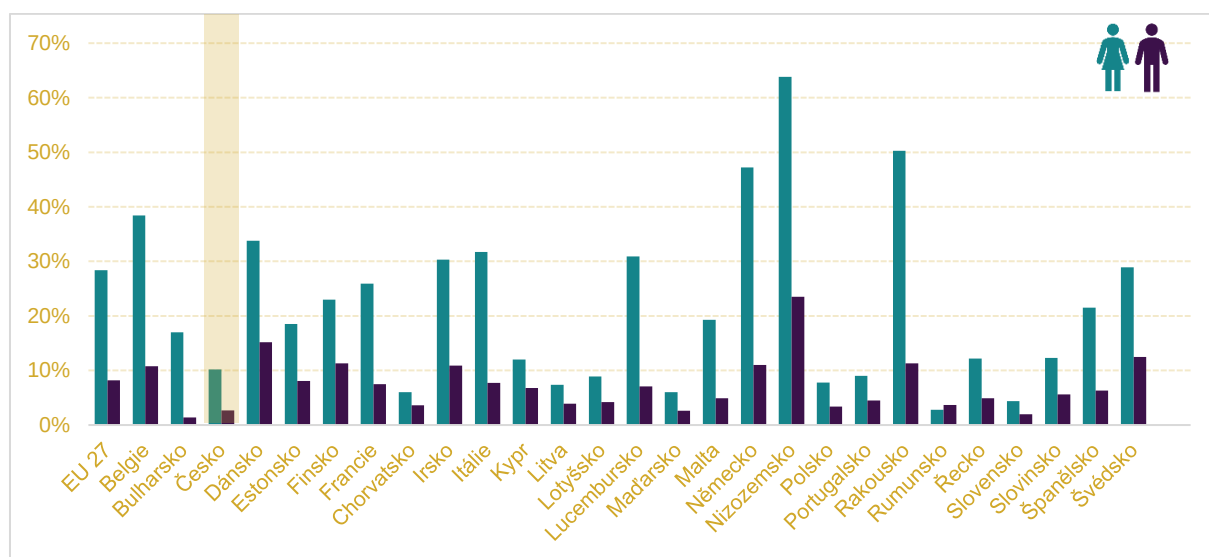
²⁰ Úřad vlády ČR, „Programové prohlášení vlády“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024, <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni-programove-prohlaseni-vlady-193547/>.

²¹ Dalšími skupinami jsou mladší 21 let, osoby, které nedávno prošly rekvalifikací nebo osoby se zdravotním postižením. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Slevu na pojistném měsíčně využívá přes 85 tisíc zaměstnanců. Podpora zkrácených úvazků zvyšuje flexibilitu trhu práce“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/-slevu-na-pojistnem-mesicne-vyuziva-pres-85-tisic-zamestnancu-podpora-zkracenych-uvazku-zvysuje-flexibilitu-trhu-prace>.

Data naznačují možný pozitivní vliv na využívání částečných úvazků. V roce 2023 slevu využilo 25 789 zaměstnavatelů pro 123 644 zaměstnanců. Nově vzniklo celkem 22 641 zkrácených úvazků. Nejčastěji využívají zaměstnavatelé tuto slevu na ženy, a to v 74 ze 100 případů. 75 % zaměstnanců, na které je sleva uplatňována, je tvořeno pečujícími o dítě mladší 10 let (38 %) a staršími 55 let (36 %).²²

Pozitivní trend ve využívání částečných úvazků potvrzují i data Eurostatu, která ukazují, že ve srovnání s předchozím rokem (2022) došlo k nárůstu hodnoty o 0,9 p. b. Jde tak o nejvyšší zaznamenaný meziroční nárůst využívání částečných úvazků od počátku měření (1997). Přestože jde o významný pokrok, pokud by se tempo růstu udrželo, tak bude trvat dalších 12 let, než Česko dosáhne současného průměru zemí EU.²³

Graf č. 6: Podíl zaměstnaných na částečný úvazek ze všech zaměstnaných osob v roce 2022 (v %)

Zdroj dat: ČSÚ

Pozitivně lze hodnotit také relativně nízké procento osob, které jsou na částečný úvazek zaměstnány nedobrovolně. V roce 2022 se jednalo o 19,8 % žen (srovnatelné s průměrem EU) a 12,3 % mužů (výrazně pod průměrem EU).²⁴ Za nízkým podílem může nicméně stát i fakt, že v Česku jsou, zvláště v souvislosti s rodičovstvím, typické dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Z nich se u nižšího rozsahu neodvádí odvody na sociální a zdravotní pojištění. Také často nejsou nijak evidovány a obecně poskytují nižší míru pracovněprávní ochrany zaměstnancům a zaměstnankyním.

V této souvislosti došlo v daném roce ke zlepšení podmínek pracujících na dohody o provedení práce a pracovní činnosti. Zákonem č. 281/2023 Sb., který je transpoziční novelou zákoníku práce a některých dalších zákonů, vešla v platnost s účinností k říjnu 2023 nová pravidla, která mj. zakotvují povinnost zaměstnavatele rozvrhovat předem práci konanou na dohody, upravují pracovní dobu a dobu odpočinku a zavádí kompenzaci za výkon práce

²² Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a Česká správa sociálního zabezpečení, „TZ: Slevu na pojistném měsíčně využívá přes 85 tisíc zaměstnanců. Podpora zkrácených úvazků zvyšuje flexibilitu trhu práce“ (Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2024), https://www.mpsv.cz/documents/20142/7095934/TZ_MPSV_Sleva+na+pojistn%C3%A9m+je+m%C4%9B%C3%AD%C4%8Dn%C4%9B+vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1na+u+v%C3%ADce+ne%C5%BE+85+tis%C3%ADc+zam%C4%9Bstnanc%C5%A4F+podpora+zkr%C3%A1cen%C3%BDch+C3%BAvazk%C5%AF+zvy%C5%A1uje+flexibilitu+trhu+pr%C3%A1ce+%28002%29.pdf/c2133220-c0cc-cfd2-e1fe-f4165afafeb3.

²³ Eurostat, „Part-time employment as percentage of the total employment, by sex and age (%)".

²⁴ ČSÚ, „Práce a mzdy", in *Zaostřeno na ženy a muže* (Praha: Český statistický úřad, 2023), <https://www.czso.cz/documents/10180/190557314/3000022304.pdf/e92a77df-a944-4075-871e-a07c36b0c582?version=1.2>. Data za rok 2023 zatím nejsou k dispozici.

ve svátek, v noci, o víkendu nebo ve ztíženém pracovním prostředí. Nově má osoba zaměstnaná na DPČ právo na písemné odůvodnění v případě výpovědi a – při splnění určitých podmínek – také právo na písemnou odpověď na žádost o zaměstnání na pracovní poměr.²⁵ S účinností od nového roku vejde v platnost také nárok na placenou dovolenou.²⁶

Transpoziční novela zákoníku práce zavedla také pozitivní změny týkající se místní flexibility práce. Ačkoliv se práce na dálku nestala s novelou zákoníku práce nárokovým institutem, zaměstnavatel má při žádosti o výkon práce na dálku těhotných nebo pečujících osob (o osoby ve stupni závislosti II–IV či děti do devíti let věku) nově povinnost její zamítnutí písemně odůvodnit. Zaměstnanci a zaměstnankyně pracující z domova mají nově také možnost dohodnout se se svým zaměstnavatelem na paušální kompenzaci svých nákladů. Tato úprava se nicméně nevztahuje na práci konanou mimo pracovní poměr.²⁷

Přestože má práce na dálku mnohé klady, studie poukazují, že může také posílit genderové nerovnosti. Zatímco ženy *home office* kvůli své častější pečující roli využívají spíše ke sladění pracovního a osobního života, muži jej využívají k zvýšení své efektivity práce. Tento rozdíl může časem vyústit v rozdíl v kariérním posunu. Vzhledem k tomu, že v mnohých feminizovaných oborech (zdravotnictví, školství, pečovatelské služby) v současnosti nelze nebo lze jen minimálně pracovat na dálku, mohou ženy s rozmachem práce z domova ve větší míře než muži přicházet také o finanční a časovou úsporu z dojíždění.²⁸

V roce 2023 byl velkým tématem rozvoj umělé inteligence, který má, kromě potenciálu přispět k rozvoji v mnoha oblastech lidského života, řadu možných rizik souvisejících s rovností žen a mužů a lidskými právy obecně. Častěji se v poslední době hovoří např. o tzv. genderových rozdílech v digitálních dovednostech, které s proměnou trhu práce mohou dále snižovat konkurenceschopnost žen. Česko má jedno z nejnižších zastoupení žen v oblasti digitálních technologií v Evropě. S překotným vývojem v oblasti umělé inteligence je možné, že se nerovnosti mezi ženami a muži budou dále zvyšovat.²⁹ V souvislosti s tímto vývojem probíhaly v roce 2023 na mezinárodní úrovni snahy o regulaci dané oblasti. EU připravovala Akt o umělé inteligenci a Rada Evropy pracovala na tvorbě Rámcové úmluvy o umělé inteligenci, lidských právech, demokracii a vládě práva.³⁰

K dalším projevům digitalizace práce patří i tzv. platformizace. Ta budí často dojem pracovní flexibility, odbornice a odborníci ale upozorňují na prekérnost těchto druhů práce a doporučují státům větší ochranu takto pracujících lidí.³¹ V roce 2023 EU proto připravovala směrnici, jež si klade za cíl zlepšení pracovních podmínek osob pracujících prostřednictvím platform

²⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Novinky v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr zavedené zákonem č. 281/2023 Sb. Změny účinné k 1. říjnu 2023“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/zmeny-oblasti-dohod-ucinne-k-1-rijnu-2023>.

²⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Novinky v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr zavedené zákonem č. 281/2023 Sb. Změny účinné k 1. lednu 2024“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/zmena-oblasti-dohod-ucinna-ucinna-k-1-lednu-2024>.

²⁷ Možnosti dohody se zaměstnavatelem týkající se kompenzace nákladů vznikajících při práci z domova jsou v zásadě tři (paušální kompenzace, kompenzace prokázaných nákladů, bez kompenzace). Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Transpoziční novela zákoníku práce a některých dalších zákonů: zákon č. 281/2023 Sb.“, b.r., <https://www.mpsv.cz/documents/20142/4552532/Informace+k+transpozici%C4%8Dn%C3%AD+novele+ZP+%28z%C3%A1kon+%C4%8D.+281.+2023+Sb.%29.pdf>; Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Shrnutí přínosů transpoziční novely zákoníku práce pro rodiče a pečující osoby“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/co-prinese-novela-rodicum-a-pecujicim-osobam>.

²⁸ Ananké Nebeská, „Genderová dimenze inkluzivního přístupu v práci a vzdělávání“ (Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2024), <https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2024/03/Genderova-dimenze-inkluzivniho-pristupu-v-praci-a-vzdelavani.pdf>.

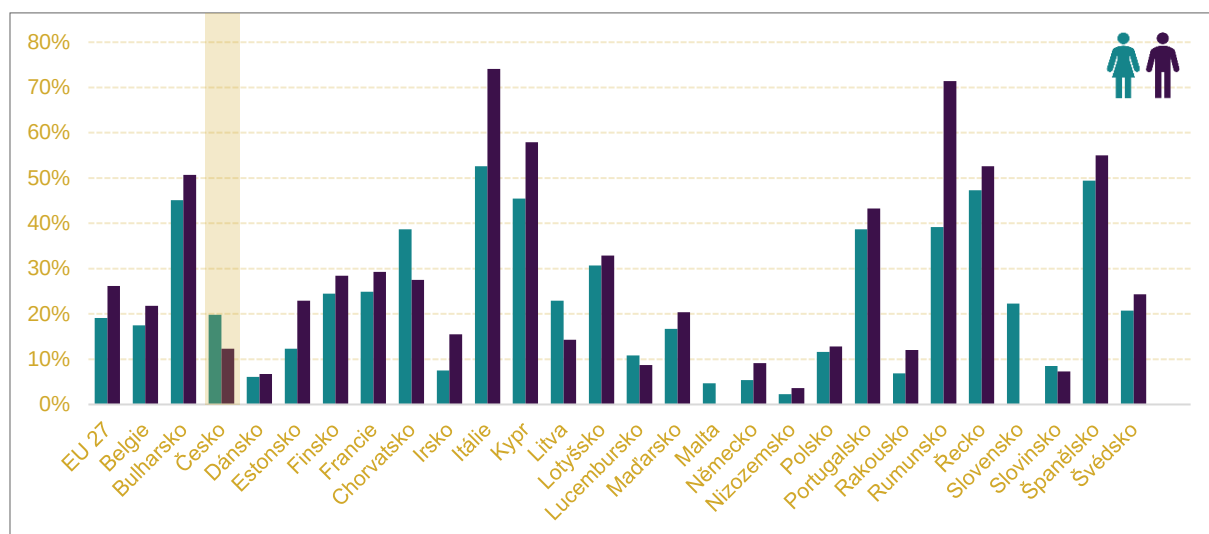
²⁹ Ayumi Moore Aoki, „How to Close the Digital Gender Divide and Empower Women“, World Economic Forum, 8. březen 2022, <https://www.weforum.org/agenda/2022/03/how-to-close-digital-gender-divide/>; Gabriela Ramos, „Why We Must Act Now to Close the Digital Gender Gap in AI“, World Economic Forum, 22. srpen 2022, <https://www.weforum.org/agenda/2022/08/why-we-must-act-now-to-close-the-gender-gap-in-ai/>.

³⁰ Evropský parlament, „Artificial Intelligence Act: Deal on Comprehensive Rules for Trustworthy AI | News“, 9. prosinec 2023, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20231206IPR15699/artificial-intelligence-act-deal-on-comprehensive-rules-for-trustworthy-ai>; Rada Evropy, „CAI - Committee on Artificial Intelligence“, Artificial Intelligence, viděno 20. únor 2024, <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/cai>.

³¹ Úřad vlády ČR, „Zpráva za rok 2021 o rovnosti žen a mužů“ (Praha: ÚV ČR, 2022), https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf.

a regulaci používání algoritmů platformami. V prosinci 2023 Evropský parlament a Rada dosáhli předběžné politické dohody na podobě této směrnice.³²

Graf č. 7: Podíl zaměstnaných na částečný úvazek nedobrovolně na všech částečných úvazcích mužů a žen (v %)

Zdroj dat: ČSÚ

2.4. Péče a trh práce

Vytváření podmínek pro sladění pracovního a rodinného života je další z priorit explicitně uvedených v programovém prohlášení vlády z ledna 2022, které prošlo v březnu 2023 aktualizací. Vláda se zavázala k podpoře služeb a péče o nejmladší děti, včetně zvýšení jejich kvality a dostupnosti, zachování dětských skupin a rozšíření stávající nabídky služeb pro děti o sousedské skupiny. Mezi další priority patří umožnění flexibilní distribuce péče v rodině nebo zajištění dostatku kapacit pro školní kroužky a jiné aktivity.³³

V rámci OPZ+ bylo v roce 2023 vyhlášeno několik výzev týkajících se trhu práce a péče v souvislosti s rovností žen a mužů. Šlo např. o výzvu č. 037 s alokací 128 mil. Kč zaměřující se na posílení kompetencí žen znevýhodněných na trhu práce a v podnikání, výzvu č. 052 s alokací 150 mil. Kč podporující mj. poradenství při vstupu na trh práce zohledňující potřeby žen s dětmi nebo výzvu č. 057 s alokací 108 mil. Kč podporující neformální péči a pečující osoby. V rámci výzvy č. 041 s alokací 300 mil. Kč bylo možné podpořit vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň ohrožených transformací ekonomiky či v důsledku globálních vlivů a v odpovědi na migraci způsobenou ruskou válkou proti Ukrajině byla v roce 2023 vyhlášena druhá výzva na podporu sociálního začleňování příchozích z Ukrajiny, které z většiny tvoří ženy a děti, s alokací 200 mil. Kč.³⁴

V uplynulém roce se v oblasti péče o malé děti a trhu práce diskutovaly především změny týkající se rodičovského příspěvku. Ke změnám nicméně došlo i v případě rodičovské dovolené, jejíž právní jistotu posílila transpoziční novela zákoníku práce. Od října 2023 je

³² Evropský parlament, „Platform Workers: Deal on New Rules on Employment Status | News“, 13. prosinec 2023, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20231207IPR15738/platform-workers-deal-on-new-rules-on-employment-status>.

³³ Úřad vlády ČR, „Programové prohlášení vlády“.

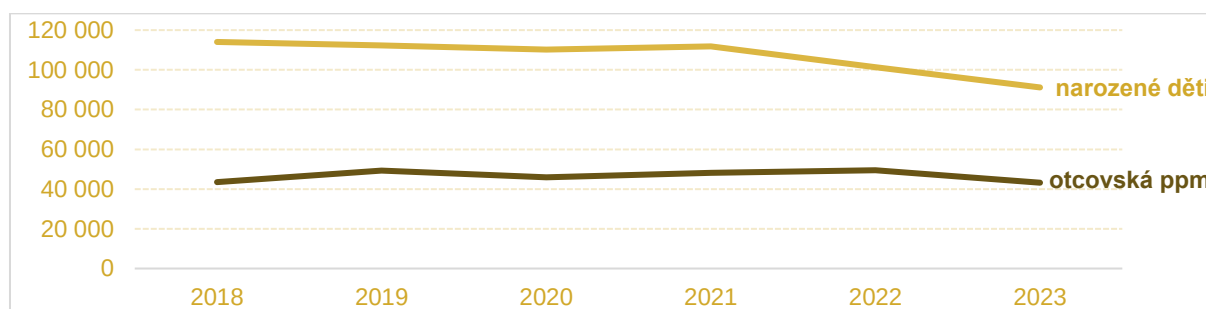
³⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Přehled výzev“, Operační program Zaměstnanost plus, viděno 10. červenec 2024, https://www.esfcr.cz/prehled-vyzev-opz-plus?p_p_id=101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_delta=20&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_keywds=&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_advancedSearch=false&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_andOperator=true&p_r_p_564233524_resetCur=false&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_cur=1.

o rodičovskou dovolenou nutné žádat písemně aspoň 30 dní předem. V žádosti musí přitom být uvedena předpokládaná doba jejího trvání. Zákon nově také zdůrazňuje, že o rodičovskou dovolenou je možné žádat i opakovaně, což rodičům poskytuje důležitou flexibilitu v plánování, o které by měli být zpraveni.³⁵ Úpravy v rodičovském příspěvku, které byly diskutovány zejména v druhé polovině roku 2023, se týkaly jeho výše a max. délky čerpání. Od nového roku dojde k navýšení celkové částky rodičovského příspěvku v případě jednoho dítěte o 50 000 Kč na výsledných 350 000 Kč a v případě vícero dětí o 75 000 Kč na výsledných 525 000 Kč. U dětí, které se narodily či byly převzaty po roce 2023, bude zkrácena max. délka čerpání příspěvku o jeden rok, tedy do tří let věku dítěte.³⁶ Ačkoli je změna vnímána spíše pozitivně s tím, že může snížit genderový rozdíl v zaměstnanosti, odborníci a odborníci upozorňují na to, že pro dosažení kýženého výsledku musí jít o zkrácení max. délky čerpání příspěvku ruku v ruce s dostupností zařízení předškolní vzdělávání a péče.³⁷

V souvislosti s délkou rodičovské dovolené je nutné konstatovat, že ačkoliv v minulých letech byla transponována směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob, k přenesení institutu nepřenositelné části rodičovské dovolené do českého právního řádu zatím nedošlo. Směrnice požaduje, aby dva měsíce rodičovské dovolené nebylo možné přenést na druhého rodiče. Účelem je zvýšit účast mužů na péči o dítě.³⁸

V roce 2023 bylo celkem vyplaceno 43 190 dávek otcovské poporodní péče (v průměru 3 600 měsíčně). Dávku tedy čerpalo 47,4 % otců. Ve srovnání s rokem 2022 jde o 1,5 % otců méně.³⁹ Po prodloužení otcovské poporodní péče ze sedmi na 14 kalendářních dnů, k čemuž došlo v roce 2022, tedy zatím nepozorujeme pozitivní trend v podobě vyššího čerpání této dávky.⁴⁰

Graf č. 8: Vývoj čerpání otcovské poporodní péče⁴¹

Zdroj dat: ČSSZ, ČSÚ

³⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Shrnutí přínosů transpoziční novely zákoníku práce pro rodiče a pečující osoby“.

³⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Rodičovský příspěvek“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/rodicovsky-prispevek1>.

³⁷ Úřad vlády ČR, „Návrhy NERV k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu“ (Praha: ÚV ČR, 2024), <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/NERV/aktuality/navrhy-NERV.pdf>.

³⁸ Evropský parlament, „Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU“, 188/79 L §, viděno 10. červenec 2024, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32019L1158>.

³⁹ Česká správa sociálního zabezpečení, „Počet vyplacených dávek nemocenského pojištění v ČR“, viděno 18. únor 2024, <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-vyplacenych-davek-nemocenskeho-pojištění-v-cr>; ČSÚ, „Pohyb obyvatelstva – měsíční časové řady“, viděno 10. červenec 2024, https://csu.gov.cz/produkty/oby_cr_m.

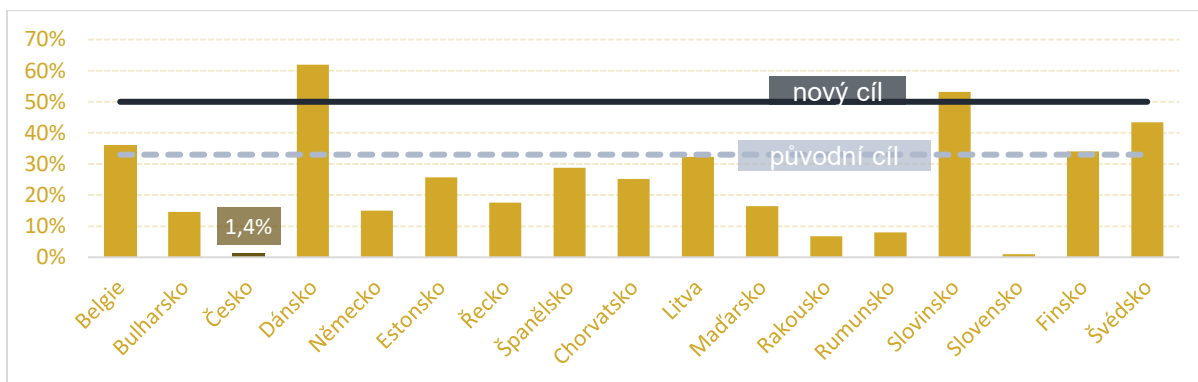
⁴⁰ Česká správa sociálního zabezpečení, „Změny v otcovské a dlouhodobém ošetřovném od 1. 1. 2022 - Změny v otcovské a dlouhodobém ošetřovném od 1. 1. 2022“, viděno 18. únor 2024, <https://www.cssz.cz/-/zmeny-v-otcovske-a-dlouhodobem-osetřovnem-od-1-1-2022>.

⁴¹ Graf sleduje vztah čerpání dávky otcovské poporodní péče a počet narozených dětí. Dávka byla zavedena v únoru 2018, v roce 2022 pak došlo k prodloužení možnosti čerpání této dávky na 2 týdny, tj. 14 kalendářních dnů. Nárok na čerpání dávky je podmíněn účastí na nemocenském pojištění. Např. OSVČ, kteří se neúčastní nemocenského pojištění, na dávku nárok nemají. Vzhledem k tomu, že data jsou dostupná na měsíční bázi a v roce 2022 došlo k nárůstu počtu dní, kdy může být dávka čerpána, tak častěji dochází k dvojitému započtení jednoho otce čerpajícího tuto dávku. Poměr je tedy pouze orientační.

2.5. Zařízení předškolního vzdělávání a péče

Česko má nadále velmi nízkou míru dostupnosti služeb péče o děti do tří let věku. Nedostatek těchto služeb v kombinaci s nízkou dostupností částečných úvazků a dlouhou rodičovskou dovolenou způsobuje nejen vysoký rozdíl v míře zaměstnanosti žen a mužů, ale také přetrvávající nerovnosti v průměrných mzdách žen a mužů. V roce 2023 nenavštěvovalo žádnou službu vzdělávání a péče o dítě 95,6 % českých dětí mladších tří let, což je o 2,4 % více než v roce 2022. Jde o nejnižší míru dostupnosti předškolního vzdělávání a péče pro děti mladších tří let ve srovnání se státy EU, jejichž průměr se nacházel na 64,2 %.⁴² Pro naplnění revidovaného barcelonského cíle by Česko mělo navýšit svou stávající míru zapojení dětí mladších tří let do předškolního vzdělávání a péče aspoň o 90 %.⁴³

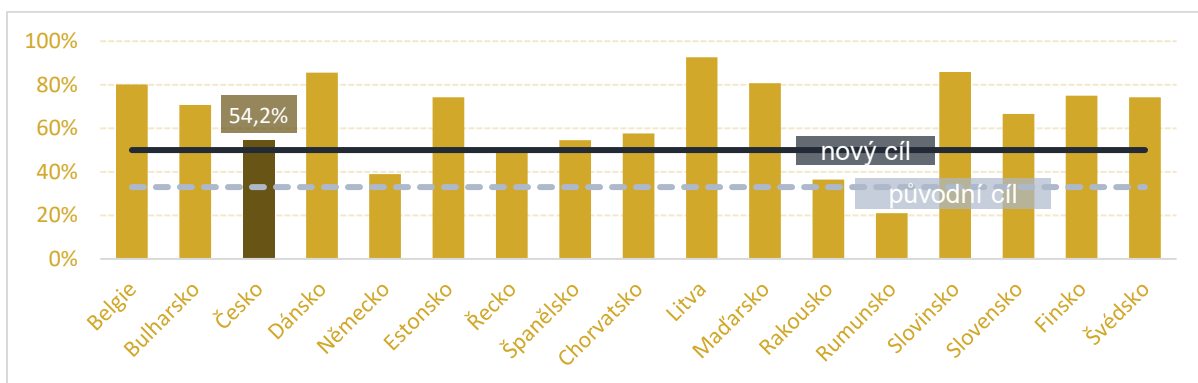
Graf č. 9: Míra zapojení dětí mladších tří let do předškolního vzdělávání a péče (2023)⁴⁴

Zdroj dat: [Eurostat](#)

Česko se zatím nepřibližuje ani k naplnění revidovaného barcelonského cíle pro zapojení dětí starších tří let do předškolního vzdělávání a péče, podle kterého by v tomto věku mělo nějaký druh předškolního zařízení navštěvovat 96 % dětí.⁴⁵

Graf 11: Míra zapojení dětí starších tří let do předškolního vzdělávání a péče (2023)

Zdroj dat: [Eurostat](#).

⁴² Eurostat, „Formal child care by duration and age group“, viděno 18. únor 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00185_custom_9609694/default/table?lang=en. Data za rok 2023 zatím nejsou k dispozici.

⁴³ Rada EU, „Council Recommendation on early childhood education and care: the Barcelona targets for 2030“ (Brusel, 2022), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14785-2022-INIT/en/pdf>.

⁴⁴ Pro země, kterým se nepodařilo před revizí dosáhnout původního barcelonského cíle, platí jiný cíl: Pokud země před revizí dosáhla míry zapojení dětí do tří let do předškolního vzdělávání a péče pod 20 %, musí míru zapojení zvýšit o 90 % (do této kategorie spadá také Česko). Pokud země před revizí dosáhla míry zapojení mezi 20 % a 33 %, musí míru zapojení zvýšit o 45 %. Hodnoty pro jednotlivé státy jsou orientační. Evropská unie doporučuje umožnit zapojení aspoň po dobu 25 hodin týdně, graf ukazuje zapojení nad 30 hodin týdně.

⁴⁵ Eurostat, „Formal child care by duration and age group“. Data za rok 2023 zatím nejsou k dispozici.

Vláda na tyto nedostatky reaguje průběžně především zvyšováním dostupnosti dětských skupin a zvyšováním jejich flexibility. V roce 2023 byla připravována novela zákona umožňující, za dodržení určitých podmínek, vznik a existenci tzv. sousedských dětských skupin, tedy dětských skupin o max. čtyřech dětech v domácnostech poskytovatelů. Cílem návrhu novely zákona je rozšířit možnosti předškolní péče o další variantu, kterou budou rodiče moci využít při znovuzapojení se do pracovního procesu. Předpokládaná účinnost novely zákona je leden 2025.⁴⁶

Zásadní investice do zřizování nových dětských skupin přináší OPZ+ a Národní plán obnovy. V roce 2023 byla pod číslem 049 vyhlášena výzva na vybudování dětských skupin s alokací 340 mil. Kč, na kterou by měla v následujícím roce navázat obdobná výzva s alokací 300 mil. Kč.⁴⁷ V rámci Národního plánu obnovy budou od příštího roku podporovány projekty na novou výstavbu, nákup nebo rekonstrukci budov sloužící jako zázemí pro dětské skupiny s celkovou alokací 8,486 mld. Kč.⁴⁸ Tyto prostředky by výraznou měrou měly přispět k navýšení počtu míst v dětských skupinách.

MPSV v současnosti eviduje 1 729 dětských skupin s celkovou kapacitou 23 302 míst.⁴⁹ V posledním půlroce došlo k nárůstu o přibližně 100 dětských skupin a 1 500 míst. Nejvíce dětských skupin se nachází v Praze (315), Středočeském kraji (291) a Jihomoravském kraji (265), naopak nejméně jich je v Karlovarském kraji (16), na Vysočině (44) a v Libereckém kraji (53). V současnosti je v provozu také 98 mikrojeslí, k vývoji v jejich počtu ale v roce 2023 nedošlo.⁵⁰

Z hlediska podpory sladění pracovního a soukromého života rodičů je zásadní i dostupnost míst v mateřských školách. Ve školním roce 2023/2024 evidovalo MŠMT 5 398 mateřských škol, které navštěvovalo 364 491 dětí. Ve srovnání s předchozím školním rokem šlo o nárůst o 24 mateřských škol a 286 dětí. Počet zapisovaných dětí činil 172 226 dětí, z nichž 55 409 bylo mladší tří let. Počet zamítnutých žádostí o zápis ke vzdělání činil 43 715, o 5 750 zamítnutých žádostí méně než v předchozím školním roce. Zamítnuté žádosti neindikují počet dětí nepřijatých v daném školním roce do mateřských škol, neboť přihlášek k předškolnímu vzdělání může být podáno více. Přes pozitivní trend v otvírání nových zařízení předškolního vzdělávání je nedostupnost míst v mateřských školách bohužel stále velmi vysoká.⁵¹ Promítá se do ní i příchod velkého počtu zejména žen a dětí z Ukrajiny, po začátku ruské války proti Ukrajině v roce 2022.⁵²

V rámci OPZ+ pokračovala v roce 2023 také výzva č. 013 Implementace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030, která byla vyhlášena v srpnu 2022 s platností do června 2024. Její alokace činila 150 mil. Kč, přičemž ke květnu 2024 bylo požádáno o 2/3 této částky. Cílem výzvy je prosazovat genderově vyváženou účast na trhu práce, rovné pracovní podmínky a lepší rovnováhu mezi prací a osobním životem, mimo jiné pomocí přístupu k cenově dostupné péči o děti a péči o závislé osoby.⁵³

⁴⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Sousedské dětské skupiny“, viděno 20. únor 2024, <https://www.mpsv.cz/web/cz/sousedske-detske-skupiny>.

⁴⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Přehled výzev“.

⁴⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Zajištění udržitelného financování zařízení péče o děti“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/zajisteni-udrzitelneho-financovani-zarizeni-pece-o-deti>.

⁴⁹ Data jsou ze 7. května 2024.

⁵⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Mikrojesle“, viděno 10. červenec 2024, <https://mikrojesle.mpsv.cz/>.

⁵¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, „Statistická ročenka školství - 2022/2023“, viděno 20. únor 2024, <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>.

⁵² Magdaléna Klimešová, Jiří Šatava, a Michal Ondruška, „Situace uprchlíků z Ukrajiny“ (Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022), https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/Situace+uprchliku_MPSV_13072022.pdf/f85ee74-a010-fc04-d696-364b1c4e3eab.

⁵³ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Implementace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030“, viděno 10. červenec 2024, https://www.esfcr.cz/prehled-vyzev-opz-plus/-/asset_publisher/SfUza2tXdZGm/content/implementace-strategie-rovnosti-zen-a-muzu-na-leta-2021-2030.

2.6. Příjmová chudoba a sociální vyloučení

Téma chudoby se s nástupem socioekonomických dopadů pandemie covidu-19 a ruské války proti Ukrajině stalo relevantnějším. Strmý růst cen, který odstartovala v roce 2021 pandemie covidu-19 a v roce 2022 na něj navázala ruská válka proti Ukrajině, byl výrazný i v roce 2023. Podle dat ČSÚ byla v daném roce průměrná míra inflace 10,7 %. Inflace v průběhu roku už sice nezrychlovala, jako tomu bylo v roce 2022, ale stále se pohybovala vysoko nad 2% cílem stanoveným ČNB a reálné mzdy obyvatel, které se již prudce snížily v předchozím roce (o 7,5 %), ještě dále klesaly (o 2,9 %). Výrazný pokles reálných mezd spolu s nízkou vírou Češek a Čechů ve zlepšení ekonomické situace vyústily ve sníženou spotřebu, která dle odborníků a odborníků není ideálním východiskem pro opětovný růst ekonomiky.⁵⁴

Chudoba má přitom také genderový aspekt. Ačkoliv i před pandemií covid-19 bylo v české společnosti více nízkopříjmových žen a žen v příjmové chudobě než nízkopříjmových mužů a mužů v příjmové chudobě (42 % žen vs. 22 % mužů), procento žen nacházejících se v obtížné ekonomické situaci se v letech 2021 a 2022 výrazně zvýšilo. V roce 2022 bylo nízkopříjmových žen a žen v příjmové chudobě již více než polovina (56 %), kdežto u mužů šlo „pouze“ o 25 %. Ačkoliv v průběhu roku 2023 docházelo k postupnému zlepšení situace,⁵⁵ na konci roku se stále polovina žen (48 %) nacházela v příjmové chudobě nebo byla nízkopříjmová. Mužů ve srovnatelné situaci bylo jen 18 %.⁵⁶

Mezi nejohroženější domácnosti patřily v roce 2023 rodiny sólo rodičů a samostatně žijící senioři či seniorky. 51 % sólo rodičů bylo buď nízkopříjmových, nebo se nacházelo v příjmové chudobě. U samostatně žijících seniorů a seniorek šlo o 46 %. Je přitom třeba podotknout, že u obou demografických skupin výrazně převládají ženy.⁵⁷ Dle Centra pro výzkum veřejného mínění zase potíže vyjít se svými příjmy častěji deklarovali nezaměstnaní, seniorky a senioři, osoby v domácnosti, osoby na mateřské či rodičovské dovolené nebo pracující v dělnických profesích.⁵⁸

K boji s chudobou se ve svém programovém prohlášení aktualizovaném v březnu 2023 zavázala také vláda. Slíbila zjednodušení sociálních dávek, zaměření se na potřeby sólo rodičů, rodin s více dětmi či rodin s členem se zdravotním postižením, sjednocení systému péče o ohrožené rodiny a děti nebo automatickou valorizaci minimální mzdy.⁵⁹

V návaznosti na zhoršující se ekonomickou situaci řady českých domácností rozhodla vláda o zvýšení sociálních dávek. Částky životního a existenčního minima se od ledna 2023 zvýšily o 5,2 %. Spolu s tím vzrostly i některé sociální dávky a rozšířil se okruh osob, které na ně mají nárok. Konkrétně došlo od ledna 2023 k plošnému navýšení přídatků na děti o 30 % a rozšíření okruhu rodin, které mají na přídatky na děti nárok. Nově nárok na přídatky na dítě vznikl přibližně 15 000 rodin. Došlo také k navýšení normativních nákladů na bydlení tak, aby více domácností dosáhlo na příspěvek na bydlení.⁶⁰

⁵⁴ Blíže viz https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny, OECD, „OECD Economic Outlook, Volume 2023 Issue 2: Czechia“, ČSÚ, „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2022“, viděno 10. červenec 2024, <https://csu.gov.cz/rychle-informace/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2022>; ČSÚ, „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2023“.

⁵⁵ Postupné zlepšení situace potvrzuje i výzkum CVVM Občané o ekonomické situaci svých domácností – duben až květen 2023. Centrum pro výzkum veřejného mínění, „TZ: Občané o ekonomické situaci svých domácností – duben až květen 2023“ (Praha: CVVM, 2023), https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5647/f9/eu230612.pdf.

⁵⁶ iRozhlas.cz, „Český rozhlas a PAQ Research: Život k nezaplacení – Jak se vyvíjí příjmová chudoba domácností“, viděno 20. únor 2024, <https://data.irozhlas.cz/zivot/ekonomicke-dopady/>.

⁵⁷ ČSÚ, „Aktuální populační vývoj v kostce“, viděno 10. červenec 2024, <https://csu.gov.cz/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>; ČSÚ, „Obyvatelstvo, rodiny a domácnosti“, in *Zaostřeno na ženy a muže* (Praha: Český statistický úřad, 2022), <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-rodiny-a-domacnosti>; iRozhlas.cz, „Český rozhlas a PAQ Research“.

⁵⁸ Centrum pro výzkum veřejného mínění, „TZ: Občané o ekonomické situaci svých domácností – duben až květen 2023“.

⁵⁹ Úřad vlády ČR, „Programové prohlášení vlády“.

⁶⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „TZ: Vláda zvýšila životní a existenční minimum, prodloužila příspěvek pro solidární domácnosti“ (Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022), https://www.mpsv.cz/documents/20142/2786931/TZ_vl%C3%A1da_14122022.pdf/ce14d7f5-4d3e-9fea-45b5-19c237ed4926.

V lednu 2023 nabyla účinnosti také novela zákona o důchodovém pojištění, která zavedla tzv. výchovné, tedy navýšení starobního důchodu o 500 Kč na dítě pro rodiče, který pečoval o dítě/děti ve větším rozsahu. Cílem novely zákona bylo ocenit zásluhy pečujících osob a zároveň snížit rozdíl ve starobních důchodech žen a mužů. K rozdílu dochází především v důsledku výpadku žen z trhu práce při výchově dětí.⁶¹ V roce 2023 se také připravovala reforma důchodového systému, která by pro rodiče s méně dětmi měla zavést tzv. fiktivní vyměřovací základ. Rodiči, který se v důsledku péče o dítě nevěnoval ekonomické aktivitě, by se měl nově starobní důchod za dané období vypočítávat z průměrné mzdy v době jeho výpadku z pracovního trhu.⁶²

V listopadu 2023 začala platit novela zákona o náhradním výživném, která prodloužila max. dobu placení výživného státem za neplatiče alimentů ze dvou na čtyři roky.⁶³ Přestože doba náhradního výživného je stále časově ohraničena, její navýšení by mělo přispět ke zlepšení ekonomické situace sólo rodičů, tedy zejména žen-samoživitelek.

V roce 2023 se také připravovala nová pravidla pro určení výše úplaty v mateřských školách, školních družinách a školních klubech, která vejdou v účinnost s lednem 2024. Maximální výše měsíční úplaty již nebude vázána na průměrné neinvestiční výdaje, ale na aktuální výši minimální mzdy. Dále bude rozšířen okruh osob, které mohou být od úplaty osvobozeny, a to o rodiny pobírající přírůstek na dítě.⁶⁴

S bojem proti příjmové chudobě a sociálnímu vyloučení snad pomůže také reforma sociálních dávek, kterou začne s příštím rokem intenzivněji připravovat MPSV. Reforma by měla sloučit čtyři stávající dávky (přírůstek na dítě, příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení) do jedné, odstranit současné body zlomu a zohledňovat pracovní aktivitu.⁶⁵

⁶¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Zvýšení starobního důchodu za výchovu dítěte/děti v otázkách a odpovědích“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/zvyseni-starobniho-duchodu-za-vychovu-dite/deti-v-otazkach-a-odpovedich>.

⁶² Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Rodina“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/rodina>; Danuše Nerudová, „Komentář k důchodové reformě“, MPSV Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/komentar-k-duchodove-reforme1>.

⁶³ Úřad práce ČR, „Otázky a odpovědi“, viděno 10. červenec 2024, <https://www.uradprace.cz/otazky-a-odpovedi>.

⁶⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, „Nová pravidla pro stanovení výše úplaty v mateřských školách, školních družinách a školních klubech od 1.1.2024“, viděno 10. červenec 2024, <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nova-pravidla-pro-stanoveni-vyse-uplaty-v-materskych-skolach>.

⁶⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „TZ: MPSV přichází s největší úpravou systému sociálních dávek za 30 let. Ocení hlavně rodiny a snahu pracovat“ (Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2024), https://www.mpsv.cz/documents/20142/7095934/TZ_revize_sociálních_davek_05022024.pdf/21144260-5e93-c1f1-160e-f37b4bd2f280.

3. Rozhodování

Začátkem roku 2023 proběhly v České republice prezidentské volby, ve kterých kandidovala jedna žena (celkem kandidovalo 9 osob) – Danuše Nerudová, ekonomka a vysokoškolská pedagožka, která v letech 2018 až 2022 zastávala funkci rektorky Mendelovy univerzity v Brně. Nerudová získala v prvním kole prezidentských voleb v České republice v roce 2023 celkem 777 080 hlasů, což představuje 13,92 % z celkového počtu hlasů. Umístila se na třetím místě. V předchozí prezidentské volbě v roce 2018 nekandidovala žádná žena a v roce 2013 se o prezidentský post ucházely tři kandidátky. Před změnou Ústavy v roce 2012 byl prezident ČR volen nepřímo Parlamentem a kandidáti byli vždy pouze muži. Česko je tak jednou z mála evropských zemí, které ve svém čele nikdy neměly ženu, ať už jako prezidentku nebo premiérku.

Ke konci roku 2023 zasedaly ve vládě ČR pouze dvě ženy, stejně jako ke konci roku 2022 – ministryně obrany (Jana Černochová) a ministryně pro vědu, výzkum a inovace (Helena Langšádlová). Zastoupení žen ve vládě ČR tedy bylo v roce 2023 jen 11 %. Průměrné zastoupení žen na ministerských postech v rámci Evropské unie je 33 %.

Na pozici náměstka/náměstkyně, vrchního ředitele/ředitelky a ředitele/ředitelky odboru na ministerstvech nedošlo k žádným výraznějším změnám oproti roku 2022 a zastoupení žen se stále pohybuje mezi 25 % a 28 %. K malému zvýšení zastoupení žen došlo na pozici vedoucí oddělení (48 % oproti 47 % v roce 2022).

Ke konci roku 2023 bylo v Česku zastoupení žen v členstvu dozorčích rad nebo představenstev největších veřejně obchodovatelných společností 23 % (v EU bylo průměrné zastoupení žen 34 %). V listopadu 2022 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2022/2381 o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností a o souvisejících opatřeních). V průběhu roku 2023 probíhala příprava transpozice této směrnice, která se v Česku dotkne jen šesti společností obchodovaných na pražské burze.

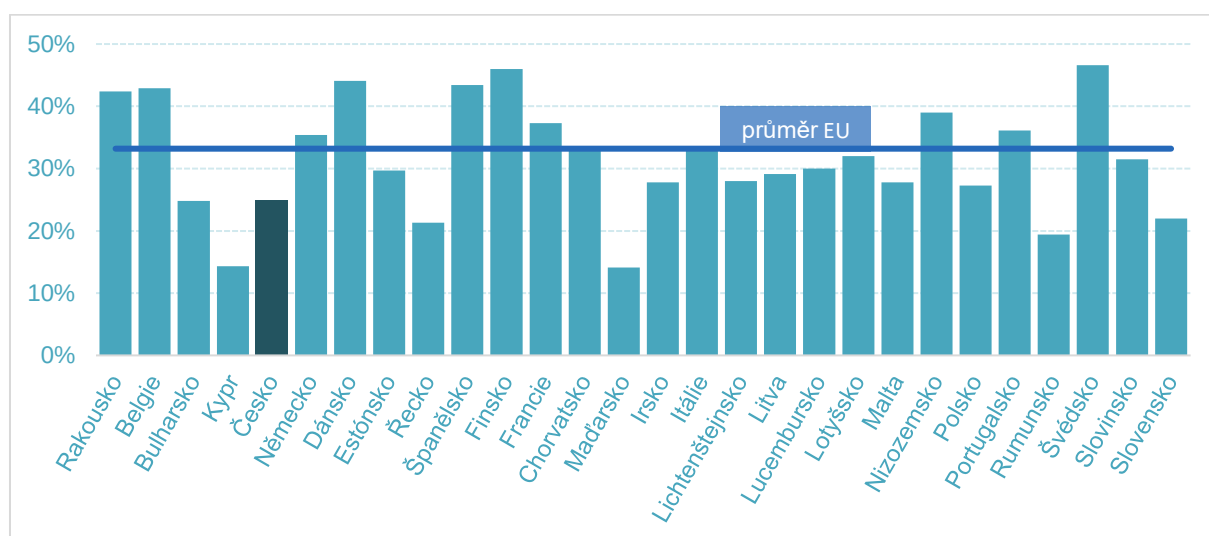
3.1. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice

V pravidelném žebříčku zastoupení žen v parlamentech napříč světem, který zveřejňuje Meziparlamentní unie, se Česko oproti roku 2022 polepšilo o dvě příčky. K prosinci 2023 se Česko umístilo na 92. místě ze 185 sledovaných zemí⁶⁶ (v prosinci 2022 byla na 94. místě⁶⁷).

⁶⁶ IPU Parline, „Monthly Ranking of Women in National Parliaments – December 2023“, IPU Parline: global data on national parliaments, viděno 11. červenec 2024, https://data.ipu.org/women-ranking/?date_month=12&date_year=2023.

⁶⁷ IPU Parline, „Monthly Ranking of Women in National Parliaments – December 2022“, IPU Parline: global data on national parliaments, viděno 11. červenec 2024, https://data.ipu.org/women-ranking/?date_month=12&date_year=2022.

Graf 12: Zastoupení žen v komorách národních parlamentů 2023

Zdroj dat: [EIGE](#).

Začátkem roku 2023 proběhly v České republice prezidentské volby, ve kterých kandidovala jedna žena (celkem kandidovalo 9 osob⁶⁸)⁶⁹ – Danuše Nerudová, ekonomka a vysokoškolská pedagožka, která v letech 2018 až 2022 zastávala funkci rektorky Mendelovy univerzity v Brně. Nerudová získala v prvním kole prezidentských voleb v České republice v roce 2023 celkem 777 080 hlasů, což představuje 13,92 % z celkového počtu hlasů. Umístila se na třetím místě. Nerudová v kampani mj. za jedno z největších tabu české politiky označila to, že zastoupení žen ve veřejných funkcích zdaleka neodpovídá zastoupení žen ve společnosti.

V předchozí prezidentské volbě v roce 2018 nekandidovala žádná žena a v roce 2013 se o prezidentský post ucházely tři kandidátky. Před změnou Ústavy v roce 2012 byl prezident ČR volen nepřímo Parlamentem a kandidáti byli vždy pouze muži. Česká republika je tak jedna z mála evropských zemí, která ve svém čele nikdy neměla ženu, ať už jako prezidentku nebo premiérku.⁷⁰

Obrázek 1: Kandidátky a kandidáti na prezidentskou funkci

Zdroj dat: [ČSÚ](#).

⁶⁸ Dne 8. ledna 2023 se před prvním kolem volby vzdal kandidatury kandidát Josef Středula, čímž se počet kandidujících osob snížil na osm.

⁶⁹ ČSÚ, „Výsledek volby | volby.cz“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.volby.cz/pls/prez2023nss/pe2?xjazyk=CZ>.

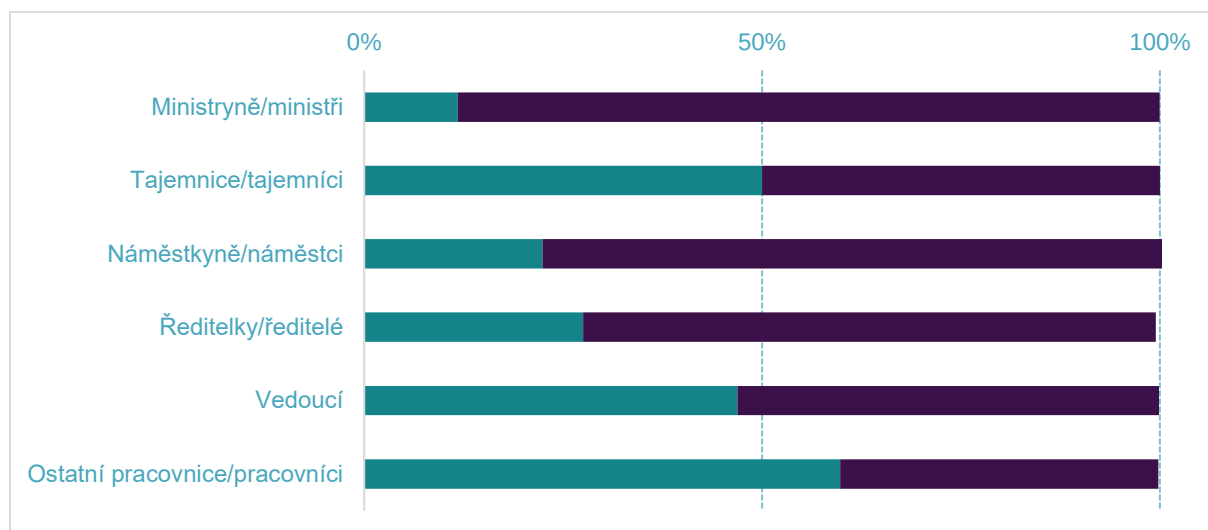
⁷⁰ Austin a Clancy, „Fewer than a Third of UN Member States Have Ever Had a Woman Leader“.

3.2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve veřejné sféře a dalších institucích veřejného zájmu

Ke konci roku 2023 zasedaly ve vládě ČR pouze dvě ženy, stejně jako ke konci roku 2022 – ministryně obrany (Jana Černochová) a ministryně pro vědu, výzkum a inovace (Helena Langšádlová). Zastoupení žen ve vládě ČR tedy bylo v roce 2023 jen 11 %⁷¹. Průměrné zastoupení žen na ministerských postech v rámci Evropské unie je 33 %.⁷² Dle databáze *Women in Politics: 2023* se Česko v rámci mezinárodního srovnání zastoupení žen na ministerských pozicích umístilo (k 1. lednu 2023) na 168. místě (v roce 2021 bylo Česko na 58. místě)⁷³.

Na pozici náměstka/náměstkyně, vrchního ředitele/ředitelky a ředitele/ředitelky odboru na ministerstvech nedošlo k žádným výraznějším změnám oproti roku 2022 a zastoupení žen se stále pohybuje mezi 25 % a 28 %. K malému zvýšení zastoupení žen došlo na pozici vedoucí oddělení (48 % oproti 47 % v roce 2022). Pozice státní tajemnice/tajemníka byla k prosinci 2023 zastoupena 40 % žen oproti 29 % v roce 2022 (celkem šest žen z 15 osob). Bližší zastoupení na všech řídicích pozicích ve veřejné sféře a dalších institucích veřejného zájmu viz graf č. 13.

Graf 13: Zastoupení žen ve státní správě

Zdroj dat: ÚV ČR.

Stejně jako v předešlých letech, i nadále převažuje počet soudkyň⁷⁴ nad počty soudců, avšak na vyšších stupních soudní soustavy jsou ženy zastoupeny méně. Zatímco na úrovni krajských soudů jsou ženy zastoupeny ve více než 50 %, u vrchních soudů je zastoupení žen 41 %.⁷⁵

Ve vedení Nejvyššího soudu není zastoupena žádná žena mezi soudci Nejvyššího soudu tvoří ženy 17 % (stejně jako v roce 2021 a 2022).⁷⁶ V rámci Nejvyššího správního soudu jsou ženy⁷⁷

⁷¹ Úřad vlády ČR, „Členové vlády“, Vláda ČR, viděno 11. červenec 2024, <https://vlada.gov.cz/cz/vlada/>.

⁷² European Institute for Gender Equality, „Indicator: National Governments: Ministers by Seniority and Function of Government | Gender Statistics Database“, 19. červen 2024, https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_pol_gov_wmidm_natgov_minis.

⁷³ UN Women, „Women in Politics“.

⁷⁴ K 1. lednu 2023 byl podíl žen na pozici soudkyň 60 %. ČSÚ, „Veřejný život a rozhodování“, in *Zaostřeno na ženy a muže* (Praha: Český statistický úřad, 2023), <https://www.czso.cz/csu/czso/7-verejny-zivot-a-rozhodovani-v06a6cmg6r>.

⁷⁵ Blíže viz <https://rejc.justice.cz/soudci?4>.

⁷⁶ Nejvyšší soud, „Galerie Soudců“, viděno 11. červenec 2024, https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/galeriesoudcu?Open&area=O%20Nejvy%C5%A1%C5%A1%C3%ADm%20soudu&grp=Galerie%20soudc%C5%AF&lng=.

⁷⁷ Mimo soudkyň a soudce, kteří jsou dočasně zproštěni výkonu funkce soudkyň či soudce u Nejvyššího správního soudu. „Současní soudci“, Nejvyšší správní soud, viděno 11. červenec 2024, <https://www.nssoud.cz/o-soudu/soudci/soucasni-soudci>.

na pozici soudkyň zastoupeny ve 37 % (v roce 2022 to bylo 33,3 %). Na pozici předsedy Nejvyššího správního soudu je muž, pozici místopředsedkyně zastává žena⁷⁸.

V roce 2023 uplynulo 10 let od jmenování sedmi ústavních soudkyň a soudců, včetně předsedy, místopředsedkyně a místopředsedy. V daném roce tedy došlo ke jmenování sedmi nových soudkyň a soudců (celkem byli jmenováni tři muži a čtyři ženy). K prosinci 2023 tak byly ženy na pozici soudkyň zastoupeny ve 29 %. Ve vedení Ústavního soudu je od srpna 2023 zastoupena jedna žena (na pozici místopředsedkyně).

Ve vedení a v radě Českého rozhlasu tvořily ženy k říjnu 2023 jen necelých 6 % (stejně jako v roce 2022). Ve vedení a radě České televize byly ženy zastoupeny z necelých 10 %. K mírnému snížení zastoupení žen naopak došlo v České tiskové kanceláři, kde byly v roce 2023 ženy ve vedení a radě zastoupeny ve 26 % (v roce 2022 byly zastoupeny ve 29 %)⁷⁹. Celkově tak bylo zastoupení žen ve vedení veřejnoprávních médií k říjnu roku 2023 14 %.

Ve vedení Českomoravské konfederace odborových svazů, největší odborové konfederaci v ČR, je dlouhodobě zastoupena jedna žena a dva muži.⁸⁰ V bankovní radě České národní banky (dále jako „ČNB“) byly v roce 2023 zastoupeny dvě ženy (před rokem 2022 nebyla v bankovní radě ČNB zastoupena žádná žena).⁸¹

3.3. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností

Ke konci roku 2023 bylo v Česku zastoupení žen v členstvu dozorčích rad nebo představenstev největších veřejně obchodovatelných společností 23 % (v EU bylo průměrné zastoupení žen 34 %).⁸² V únoru 2023 Odbor opět aktualizoval rozbor zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností s majetkovou účastí státu na základě údajů jednotlivých ministerstev. Od roku 2018 nedošlo v dozorčích radách a představenstvech k žádným větším změnám. V celkem 62 těchto obchodních společnostech je zastoupeno na úrovni dozorčích rad a představenstev 506 osob, z toho 76 žen, což tvoří 15 % (v roce 2022 to bylo 16 %). Zastoupení žen v dozorčích radách je 18 % (v roce 2022 to bylo 20 %), zastoupení žen v představenstvech jen 9 % (v roce 2022 to bylo 8 %). V roce 2018 bylo zastoupení žen v dozorčích radách 17 %, v představenstvech 10 %.

V listopadu 2022 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2022/2381 o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností a o souvisejících opatřeních (dále jako „Směrnice o zlepšení genderové vyváženosti“).⁸³ V souvislosti s přijetím Směrnice o zlepšení genderové vyváženosti byla založena neformální expertní pracovní skupina⁸⁴ k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů v orgánech obchodních korporací,

⁷⁸ „Funkcionáři Nejvyššího správního soudu“, Nejvyšší správní soud, viděno 11. červenec 2024, <https://www.nssoud.cz/o-soudu/organizace-soudu/funkcionari-nejvyšsiho-spravniho-soudu>.

⁷⁹ ČSÚ, „Veřejný život a rozhodování“.

⁸⁰ „ČMKOS a interkulturní komunikace na trhu práce“, ČMKOS, viděno 11. červenec 2024, <https://www.cmkos.cz/cmkos-a-interkulturni-komunikace-na-trhu-prace/>.

⁸¹ Česká národní banka, „Členové bankovní rady“, viděno 11. červenec 2024, https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/bankovni-rada/clenove-bankovni-rady/.

⁸² European Institute for Gender Equality, „Indicator: Largest Listed Companies: Presidents, Board Members and Employee Representatives | Gender Statistics Database“, 29. listopad 2023, https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_bus_bus_wmid_comp_compbm/bar/year%3A2023-B2/geo%3AEU27_2020%2CCZ/EGROUP%3ACOMP/sex%3AM%2CW/UNIT%3APC/POSITION%3AMEMB_BRD/NACE%3ATOT.

⁸³ Evropský parlament, „Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2381 ze dne 23. listopadu 2022 o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností a o souvisejících opatřeních (Text s významem pro EHP)“, 315 OJ L § (2022), <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2381/oj/ces>.

⁸⁴ Pracovní skupina byla ustavena v souvislosti s plněním opatřením č. 1.5.2 v kapitole Rozhodování ve Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030. V pracovní skupině je zastoupeno Ministerstvo financí, Ministerstvo spravedlnosti, Česká národní banka a několik osob ze strany členek a členů Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích a dalších expertek a expertů na dané téma.

jejímž cílem je zejména příprava legislativního balíčku pro transpozici. V roce 2023 se uskutečnila celkem čtyři jednání pracovní skupiny.

Dne 5. září 2023 uspořádal Odbor kulatý stůl k aktuálnímu vývoji transpozice Směrnice o zlepšení genderové vyváženosti. Akce se zúčastnili zástupkyně a zástupci České národní banky, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva financí a kotovaných společností v Česku, kterých se transpozice Směrnice o zlepšení genderové vyváženosti bezprostředně týká.

Dne 1. listopadu 2023 uspořádal Odbor ve spolupráci s *HR Brainstorming Community* kulatý stůl k tématu diverzity v obchodních společnostech. Cílem kulatého stolu bylo propojení aktérů a akterek, kteří se věnují podpoře diverzity a flexibility na trhu práce z různých perspektiv. Akce se zúčastnili zástupkyně a zástupci více než 20 obchodních společností a neziskových organizací.

V roce 2023 se uskutečnil 20. ročník soutěže TOP odpovědná firma⁸⁵ mapující české prostředí udržitelného a odpovědného podnikání. Jednou z hodnocených kategorií byla již tradičně oblast diverzity. Soutěž organizuje platforma Byznys pro společnost.⁸⁶ Odbor se pravidelně podílí na vyhodnocení oblasti diverzity.

⁸⁵ Odpovědné firmy (TOP), „Brožury a výsledky TOP OF“, viděno 11. červenec 2024, <http://www.odpovednefirmy.cz/cena-top/vysledky.html>.

⁸⁶ „Byznys pro společnost“, *Byznys pro společnost* (blog), 3. březen 2016, <https://byznysprospolecnost.cz/>.

4. Bezpečí

V roce 2023 došlo k nárůstu většiny sledovaných ukazatelů v souvislosti s výskytem genderově podmíněného násilí. U vykázání osob ze společného obydlí stoupl počet případů o 181 případů na celkových 1 258. Po poklesu v letech 2020 a 2021 během pandemie covid-19 se tak jedná o nárůst druhý rok v řadě a návrat k hodnotám z roku 2018. Zvýšil se též počet případů trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí z 430 roku předchozího na 463. Nárůst zaznamenaly i ohlášené případy znásilnění. V roce 2023 vzrostl počet případů z 880 na 917. Jedná se tak o rekordní počet nahlášených případů znásilnění třetí rok v řadě. Druhý rok po sobě vzrostl také počet vražd motivovaných osobními vztahy, zahrnující mj. případy domácího násilí. V roce 2023 bylo zaznamenáno 86 případů, což je o deset skutků více než v roce předchozím.⁸⁷

V roce 2023 byla schválena novela vyhlášky MSp č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, která zavádí možnost specializace soudů na domácí a sexuální násilí a která by měla přinést citlivější přístup soudů k obětem násilí. V prosinci 2023 došlo také ke schválení návrhu novely trestního zákoníku k redefinici trestného činu znásilnění směřující k postihu nekonsenzuálního pohlavního styku ze strany vlády. Vláda ČR také vyslovila souhlas s návrhem na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Návrhem se v lednu 2024 zabýval senát, který jej těsným rozdílem hlasů neschválil. Dále v roce 2023 probíhala příprava návrhu zákona o domácím násilí, který by měl přinést jednotnou definici domácího násilí a posílit práva obětí v občanskoprávním a přestupkovém řízení.

Z hlediska zajištění dostupnosti služeb pro oběti a preventivních aktivit lze pozitivně hodnotit navýšení alokace dotačního programu Rodina Ministerstva práce a sociálních věcí. Přetrvávajícím problémem ovšem zůstává nedostatečné financování organizací poskytující pomoc obětem podle zákona o obětech trestných činů i specializovaných organizací poskytující sociální služby podle zákona o sociálních službách.

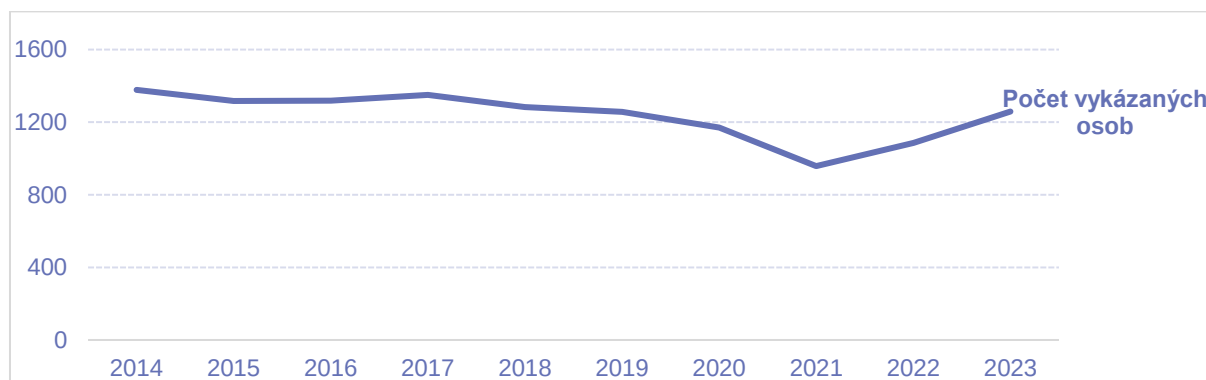
4.1. Výskyt domácího a genderově podmíněného násilí

Níže jsou uvedena některá statistická data, která jsou sledována orgány státní správy v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí. Tato data je nezbytné interpretovat v kontextu odborných studií akademických pracovišť a statistických dat shromažďovaných přímo v terénu ze strany NNO a poskytovatelů sociálních služeb.

V roce 2023 činil celkový počet vykázání 1 268, což představuje nárůst o 181 případů vykázání oproti předchozímu roku. Po propadu počtu vykázání během pandemie covid-19 v letech 2020–2022 se jedná o prudký nárůst druhý rok v řadě a návrat k hodnotám z let 2018/2019 (viz graf č. 14).

⁸⁷ Úřad vlády ČR, „Zpráva za rok 2023 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026“ (Praha: ÚV ČR, 2024).

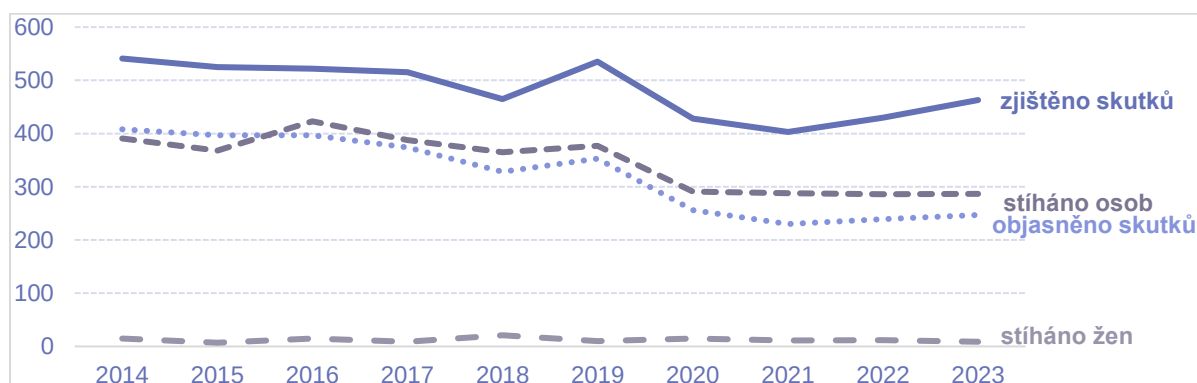
Graf č. 8: Počet vykázaných osob dle údajů Asociace pracovníků intervenčních center ČR v letech 2014–2023⁸⁸

Zdroj dat: [Asociace pracovníků intervenčních center ČR](#).

V roce 2023 bylo zjištěno celkem 463 případů trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí. Oproti předchozímu roku došlo k nárůstu o 33 případů. Po poklesu v letech 2020 a 2021 poznamenaných pandemií covid-19 se tak jedná o nárůst druhý rok v řadě a návrat k hodnotám z roku 2018. Ze stíhaných osob za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí tvořily v roce 2023 ženy 4,2 % (viz graf č. 15). Organizace pracující s oběťmi domácího násilí zdůrazňují, že nejistota a ekonomická krize dopadají na oběti domácího násilí mimořádně tvrdě, přičemž nejčastějším důvodem k setrvání v domácnosti s násilným partnerem je i nadále ten ekonomický.⁸⁹

Graf č. 9: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí 2014–2023⁹⁰

Zdroj dat: [Policie ČR](#).

V předchozích letech Policie ČR evidovala přibližně 600–700 případů znásilnění ročně. Dle odborných studií se ale jedná o přibližně 5–10 % skutečného výskytu znásilnění.⁹¹ Počet zjištěných trestných činů znásilnění v roce 2021 vzrostl z 639 na 773, což představovalo nárůst o 134 nahlášených případů a celkově nejprudší nárůst za posledních 13 let. Jak ukazuje graf č. 16, v roce 2022 pokračoval prudce rostoucí trend, kdy bylo zaznamenáno 880 případů znásilnění (nárůst o 107 případů). V roce 2023 pak pokračoval rostoucí trend, kdy bylo zaznamenáno 917 případů (nárůst o 37 případů). Jedná se tedy o rekordní počet nahlášených případů třetí rok v řadě (viz graf č. 16). Míra objasněnosti u ohlášeného znásilnění činila

⁸⁸ Statistické výstupy jsou zpracovávány na základě dat intervenčních center v České republice (§ 60a), zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Statistická data poskytla Asociace pracovníků intervenčních center ČR, z.s. Asociace pracovníků intervenčních center, „Statistiky“, viděno 13. únor 2024, http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255.

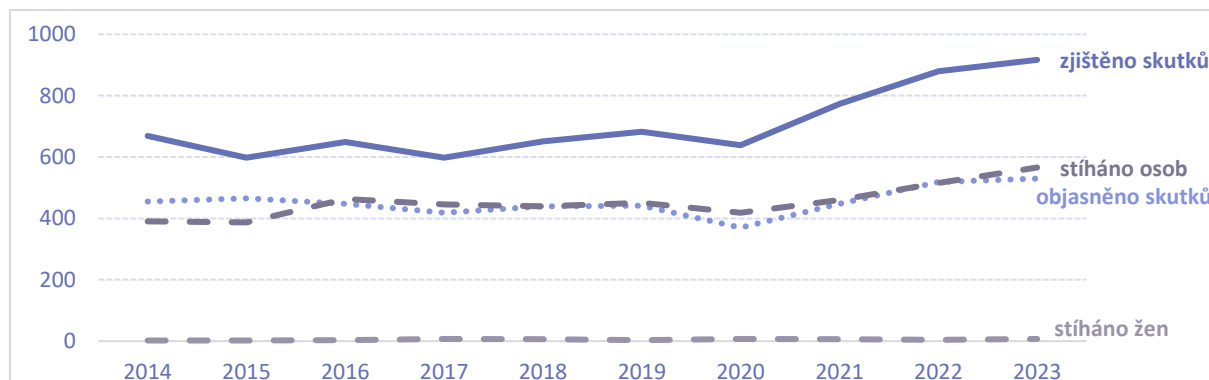
⁸⁹ Policie České republiky, „Statistické přehledy kriminality za rok 2023“, viděno 13. únor 2024, <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Policie České republiky, „Statistické přehledy kriminality za rok 2022“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>.

v loňském roce 58 % (pokles o 1 p. b. oproti roku předchozímu).⁹² Trestného činu znásilnění se dopouštějí zpravidla muži. Ženy tvořily ve v roce 2023 1,2 % stíhaných osob (nárůst o 0,4 p. b. oproti roku předchozímu).

Graf č. 10: Počet trestných činů znásilnění 2014–2023⁹³

Zdroj dat: [Policie ČR](#).

4.2. Realizované studie v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí

Jelikož genderově podmíněné násilí je specifické svou vysokou latencí, je klíčové získávat komplementární zdroje informací o výskytu domácího a genderově podmíněného násilí v České republice nad rámec policejních a soudních statistik.

Iniciativa Pod Svícem v roce 2023 zveřejnila další část výsledků reprezentativního výzkumu k problematice domácího násilí, který pro ni během roku 2022 realizovala výzkumná agentura IPSOS. Výsledky průzkumu ukazují, že každý pátý člověk se stal v ČR obětí domácího násilí, ať už ve formě fyzického, sexuálního, psychického či ekonomického násilí. Z toho přes dvě třetiny obětí zažilo agresi ze strany partnera či partnerky a více než polovina si nese následky až do současnosti. Přes sedm z 10 obětí zažilo některou z forem psychického násilí, téměř 18 % bylo odštěženo od finančních prostředků a 14 % bylo sexuálně zneužito. S fyzickými útoky se setkaly téměř dvě třetiny žen (64 %) i mužů (65 %), kteří domácí násilí někdy zažili, a přes 17 % obětí se dodnes potýká s trvalými fyzickými následky. Výzkum dále ukázal, že v jednom ze šesti případů (17 %) domácího násilí je agresorem někdo z rodičů. Nejčastějšími agresory jsou partneři a rodiče. Více než tři čtvrtiny žen, které zažily domácí násilí, se s ním setkalo ze strany partnera. Mužů ve stejné situaci je téměř 30 %. Další oblastí se znepokojivými výsledky jsou rodinné vztahy – každá šestá oběť (17 %) zažila násilí od rodičů, v případě mužů jde dokonce o každou třetí (33 %). Psychické týrání zažilo sedm z 10 obětí. Výsledky dále ukazují, že se téměř 75 % žen, které prožily domácí násilí, setkalo s psychickým týráním a u mužů jde o bezmála 60 % případů. Druhou nejčastější formou jsou fyzické útoky, se kterými se setkaly téměř dvě třetiny (64 %) všech obětí. Sociální izolaci zažila více než čtvrtina poškozených mužů a téměř třetina žen, 18 % obětí bylo odštěženo od svých financí a každá sedmá oběť (14 %) prožila sexuální zneužití – v případě žen jde dokonce o 17 %. Více než polovina obětí si nese trvalé sociální následky, které mají vliv zejména na mezilidské vztahy a důvěru, u téměř 45 % se objevuje posttraumatická stresová porucha –

⁹² Podle výzkumu Amnesty International je počet odsouzených pachatelů všech případů znásilnění (více než 7000 případů) pouze 2 %, tedy asi 150 pachatelů. Z toho vyplývá nepoměr v míře objasnění nahlášených případů a v míře odsouzení pachatelů. Pokud vezmeme v úvahu míru nahlášení 5–10 %, jednalo by se o 350 – 700 nahlášení. Je tedy patrné, že většina pachatelů znásilnění odsouzena není. Amnesty International, „Nosi minisukně? O znásilnění si koledovala, myslí si třetina Čechů“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.amnesty.cz/zprava/1418/nosi-minisukne-o-znasileni-si-koledovala-mysli-si-tretina-cechu>.

⁹³ Tamtéž.

u mužů dokonce ve dvou případech ze tří. Alarmující je také to, že si každá šestá oběť nese i fyzické následky.⁹⁴

Kvalitativní analýza organizace proFem z roku 2023 ukázala, že genderové stereotypy, obviňování obětí, zlehčování a normalizace násilí a nedostatečné pochopení problematiky domácího i sexuálního násilí nejsou jen praxí několika nepoučených jedinců (soudců) a tedy pochybením jednotlivce. Do velké míry jde o stále přítomnou a znepokojivou praxi řady soudů, která se promítá nejen do toho, jak je oběť v průběhu trestního řízení vykreslována a že je sekundárně viktimizována, ale která také ovlivňuje výši trestů (a například nadužívání mimořádného snížení trestů). Dalším varovným zjištěním analýzy je silná normalizace násilí. Toho se soudy dopouští srovnáváním intenzity činu s jinými obdobnými skutky. Činí to ovšem tak, že vyberou závažnější skutek a uzavřou, že pachatel se mohl chovat ještě hůře. V žádném z analyzovaných rozsudků není situace rámována opačně, kdy by soud řekl, že v jiných případech si pachatelé vystačili s menší mírou násilí a že je v daném případě přítomná neobvyklá intenzita donucení.

Příklad normalizace násilí můžeme vidět v případě sexuálního násilí vůči čtyřem malým dětem: „Jedná se o jednání poměrně nízké závažnosti ve srovnání s typově jinými případy znásilnění dětí mladších 15 let“. Velmi výrazně se v analyzovaných rozsudcích projeví nerovnosti v tom, jak soudy a znalci hodnotí a interpretují chování obětí a pachatelů. Ve výsledku je tak negativně zhodnoceno chování poškozené, ne obžalovaného. Například: „Nezvládnuté pudy“ pachatele vs. „oběť k činu svým chováním přispěla“. Sklon domoci se pohlavního styku agresivním, násilným jednáním, je tak rámován jako nezvládnutá (neovladatelná) pudovost, která je mužům dána od přírody, a tedy za své chování nemohou. Naopak u obětí se opakovalo posuzování, zda si za prožité násilí (ne)může sama: „...neboť zdravá a sebevědomá žena by bezpochyby s druhem typu obžalovaného již dávno nebyla“. Předchozí řádný způsob života pachatele a morální kredit oběti. V analyzovaných rozsudcích se objevovalo zpochybňování morálního kreditu oběti nebo mapování jejích sexuálních zkušeností a vztahů či počtu sexuálních partnerů: „Ohledně poškozené svědkyně nebylo zjištěno žádných negativních skutečností k její pověsti“. Z tohoto způsobu zachycení okolností trestného činu implicitně plyne, že sexuální násilí je možné se dopustit zejména vůči „nevinným“ dívkám. Naopak v případě pachatelů bylo násilí rámováno jako ojedinělý exces v jinak řádně vedeném životě. A to i v případech, kdy se jednalo o opakované jednání či dokonce dlouhodobé sexuální násilí: „Obžalovanému polehčuje dosavadní vedení řádného života, když tento se v minulosti nedopustil žádného trestněprávního ani přestupkového jednání, před vzetím do vazby studoval a současně brigádně pracoval. Je zřejmé, že daná událost je ojedinělým excesem z dosud jinak řádného způsobu života obžalovaného.“⁹⁵

V roce 2023 byla publikována také studie J. Drápala, která porovnává tresty ukládané za znásilnění s tresty ukládanými za ostatní trestné činy, přičemž se zaměřuje zejména na ty s podobnými trestními sazbami. J. Drápal ve studii dochází k následujícím závěrům. Pro pachatele, u kterých nehraje roli trestní minulost (tj. u prvopachatelů), platí, že pachatelé znásilnění jsou uvěznováni nejčastěji po pachatelích vraždy a jsou uvěznováni na jednu z nejdelších dob. Odfiltrujeme-li roli trestní minulosti u všech pachatelů, pachatelé znásilnění jsou též uvěznováni nejčastěji po pachatelích vražd. Za nejzávažnější formy znásilnění se neukládají systémově odlišné tresty než za jiné trestné činy s podobnými sazbami. Ukládání trestů pod dolní hranici trestní sazby: U nejzávažnějších forem znásilnění je ukládání trestů pod dolní hranici trestní sazby nejméně časté (po loupeži) v porovnání s trestnými činy s podobnými sazbami. Ukládání podmíněného trestu odnětí svobody: U nejzávažnějších forem znásilnění je četnost podmíněných trestů srovnatelná s jejich ukládáním za trestné činy s podobnými sazbami. Nižší frekvence ukládání trestů v horní polovině trestní sazby: Tento

⁹⁴ Pod svícem, „Výzkum: Dvě třetiny obětí domácího násilí zažily týrání od partnera, každá šestá ze strany rodičů“, 2023, <https://drive.google.com/file/d/1BZXB7zOx879og2Gbopo8nlo2gm5yVTPY/view>.

⁹⁵ Petra Havlíková a Iva Šmídová, „Bagatelizace a nerovnosti: Analýza rozsudků sexuálního a domácího násilí“ (Praha: proFem, 2023), https://www.profem.cz/shared/clanky/1092/2023_Bagatelizace%20a%20nerovnosti.pdf.

jev je podobně častý u znásilnění jako u ostatních trestných činů s podobnými sazbami. Napříč Evropou se přístupy k trestání znásilnění významně liší, nicméně např. Finsko, Belgie, Německo či Polsko ukládají za znásilnění podmíněné tresty odnětí svobody podobně často jako Česko. Možným důvodem častějšího ukládání podmíněných trestů odnětí svobody (veřejností „někde vnímané tak, že soudy „podceňují“ závažnost znásilnění“) může být velmi silný důraz kladený na trestní minulost, menší důraz kladený na závažnost trestné činnosti a široká možnost podmíněného odložení trestu odnětí svobody. Při hledání řešení však nelze opomenout, že trestní sazby v Česku jsou často vyšší než v zahraničí a vedou k delším nepodmíněným trestům než v mnohých západních evropských zemích.⁹⁶

Řadu důležitých výzkumů publikoval v roce 2023 také Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále jen „IKSP“). Mj. se jednalo o Analýzu ukládání trestů a jiných trestněprávních opatření v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí. Předmětem analýzy byl systém zacházení s pachateli domácího a genderově podmíněného násilí a podpora obětí tohoto násilí. Hlavním cílem bylo navrhnout účinná opatření k vytvoření stabilního systému zacházení s pachateli násilí. Analýza byla realizována v rámci projektu ViolenceOFF, který se zaměřil na zmapování aktuální situace zacházení s pachateli domácího a sexuálního násilí, zhodnotit dosud aplikovaná opatření a navrhnout další opatření ke zlepšení systému. Analýza se zaměřila na tři hlavní oblasti, v rámci nichž lze mapovat aplikaci trestněprávních opatření vůči pachatelům domácího genderově podmíněného násilí zejména v souvislosti s pácháním trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí: 1) právní úpravu a legislativní rámec pro aplikaci opatření, 2) analýzu statistických dat resortu justice, 3) analýzu vybraných trestních spisů.

Analýza mj. ukázala, že ve sledovaném období let 2008 až 2022 státní zastupitelství evidovalo průměrně 859 případů trestných činů se znakem domácího násilí. Dále se zaměřovala na povahu sankcí ukládaným odsouzeným osobám, nejčastěji se jednalo o podmíněný trest odnětí svobody buď s dohledem nebo bez dohledu. Z analýzy vyplynulo, že rozhodovací praxe soudů se ve sledovaném období nijak výrazně nezměnila (poměr uložených podmínečných trestů zůstává vysoký). Na základě zjištění bylo konstatováno, že česká legislativa je do značné míry připravena na přijetí konceptu, v němž se pracuje s pachatelem domácího násilí systematicky, cíleněji a s dlouhodobými účinky. Reakce státu na problém domácího násilí je ale v současné době primárně (pouze) represivní. Systém řeší až nejzávažnější důsledky pachatelova jednání, na které se reaguje hlavně potrestáním. Není příliš patrná snaha o řešení příčin problému a intervence s potenciálně generálně i individuálně preventivním efektem, jsou málo využívány. V právní úpravě chybí některé prvky včasné intervence a navazující předpoklady pro práci s násilnými pachateli především v oblasti správního, popř. i civilního práva. Největším problémem se jeví aplikační praxe, resp. zejména její nepropojenost, nedostatečně nastavená spolupráce a předávání informací, ale i samotných pachatelů, absence nástrojů a opatření včasné intervence a nedostatečné propojení s odpovídajícími prostředky ochrany poskytovanými obětí, tak aby odpovídaly jejich individuálním potřebám. Problémem je neefektivní nastavení systému zacházení s pachateli partnerského násilí, které má za následek primárně újmu obětí tohoto druhu násilí.

Mezi hlavní navrhovaná opatření patří zavedení institutu preventivního rozhovoru, zavedení povinnosti absolvovat krátkodobou (několika hodinovou) intervenci pro násilné osoby v případě, že dojde k vykazání, zakotvení možnosti uložit terapeutický program pro násilné osoby v souvislosti s jejich (opakovaným) vykazáním či zakotvení povinnosti policejního orgánu doručit místně příslušené státní zástupkyni / příslušnému státnímu zástupci (specializovanému na problematiku DN) kopii úředního záznamu o vykazání. Dále se navrhuje maximalizovat metodickou podporu, zavést jednotnou databázi o případech domácího (partnerského) násilí, kontinuální vzdělávání zejména orgánů činných v trestním řízení

⁹⁶ Jakub Drápal, „Tresty za znásilnění jsou druhé nejpřísnější po vraždě“, *Legal Data Hub* 2023, č. 4 (červen 2023), https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH_4_23.pdf.

(policistek a policistů, soudkyň a soudců, ale i státních zástupkyň a zástupců), formalizovat informování orgánů a institucí o existenci a možnostech programů a intervencí pro násilné osoby a zavést pravidelná multidisciplinární setkání.⁹⁷

Dalším výzkumem publikovaným IKSP v roce 2023 byl výzkum Obyvatelé ČR a viktimizace: Nové poznatky z výzkumu. V souvislosti s projektem ViolenceOFF byly do výzkumu zařazeny otázky týkající se domácího a genderově podmíněného násilí a práci s osobami, kterého se ho dopouštějí. V aktuálním výzkumu 3,6 % respondentek a respondentů uvedlo, že se v posledních třech letech stali oběťmi domácího násilí, přičemž 4,8 % dotázaných nevědělo nebo nechťelo na tuto otázku odpovědět (viz Tabulka 31). Ve výzkumu 2017 bylo takto postižených osob ve vzorku 2,6 %. Oběťmi domácího násilí byly významně častěji ženy (71,4 %) než muži (28,6 %). Viktimizací byli dále více ohroženi respondenti a respondentky, kteří jsou nezaměstnaní nebo v domácnosti, bydlící v bytě na sídlišti či z ekonomicky hůře zajištěných domácností. Co se týče nejčastějších forem domácího násilí, ve třetině případů docházelo k bití (35,7 %) či vyhrožování (29,5 %). Dále oběti uváděly vynucování sexuálních aktivit (12,5 %), ponižování (8,9 %), jiné psychické týrání (7,1 %) a u jednotek případů šlo o ekonomický nátlak, odepírání volného pohybu či jiné fyzické týrání.

Co se týče vztahu mezi pachatelem a obětí, dominuje takzvané mezi partnerské násilí, které tvořilo téměř 60 % zachycených případů. V téměř pětina případů byl za pachatele označen jiný příbuzný, dále rodiče či dítě. V jednotkách případů šlo o násilí ze strany jiného člena domácnosti nebo někoho jiného. Téměř čtvrtina dotazovaných připustila, že má nějakou nepřímou zkušenost s domácím násilím. Častěji dotazovaní znali oběti než pachatele domácího násilí. Oběti domácího násilí znaly častěji ženy, dotazovaní mezi 31–45 lety a osoby v domácnosti. Výrazně častěji někoho s podobným problémem, ať už v roli pachatele nebo oběti znají dotazované osoby, které mají vlastní zkušenost s domácím násilím (80,4 % z nich). Respondenti a respondentky nejvíce souzní s tím, že pachatel domácího násilí má být především potrestán, před nějakou preventivní intervencí. Téměř třetina těch, co v rámci výzkumného souboru odpověděla, s tím rozhodně souhlasí. Bezmála 70 % respondentů také více méně souhlasí s tím, že náprava pachatelů domácího násilí není možná. I když i zde převažuje spíše souhlasné stanovisko. Nejmenší podporu má názor, že program na zvládnutí vzteku může být při řešení domácího násilí velmi užitečný. Navíc u tohoto výroku byla zaznamenána největší ambivalence názorů, kdy až 13,7 % dotázaných s tímto názorem rozhodně nesouhlasí. Muži pochybují o užitečnosti programů více než ženy.⁹⁸

Viktimizační výzkum IKSP se zaměřil kromě domácího násilí také na další formy genderově podmíněného násilí: sexuální násilí a nebezpečné pronásledování. Zkušenost se sexuálním násilím deklarovalo v posledních 3 letech 52 respondentů a respondentek (1,7 %). V minulém kole výzkumu tento podíl činil 1,3 %. I zde byla zaznamenána genderová podmíněnost tohoto deliktu, kdy výrazně více obětí tvořily ženy (83 %) než muži (17 %). Častěji rovněž viktimizaci uváděly mladší dotazované osoby do 30 let. Osoby v domácnosti a osoby, které se hodnotily jako v zásadě chudé, měly častěji i opakovanou zkušenost s tímto deliktem. V posledních 12 měsících se stalo 40 % těchto incidentů, z nichž ve 38 % případů šlo o opakovanou zkušenost. Více než polovina obětí (56 %) při napadení neutrpěla žádná poranění. Většina incidentů (58 %) se odehrála ve večerních hodinách (18:00–23:00), více jak čtvrtina během noci (23:00–6:00) a 15 % během dne (6:00–18:00). V převážné většině (87 %) byl čin spáchán jedním pachatelem a v 6 případech byli zaznamenáni dva pachatelé. Až na 3 případy byli pachatelé mužského pohlaví. Výsledky rovněž vyvrací mýtus, že sexuální násilí je páčáno neznámými útočníky. Ve většině případů (62 %) oběť pachatele znala. Většinou šlo o současného

⁹⁷ IKSP v rámci projektu ViolenceOFF, „Analýza ukládání trestů a jiných trestněprávních opatření v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí“, 2023.

⁹⁸ Michaela Roubalová et al., „Obyvatelé ČR a viktimizace: Nové poznatky z výzkumu“ (Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023), https://www.iksp.cz/storage/169/476_obyvatele_CR_a_viktimizace.pdf.

nebo bývalého partnera (18 případů), jednou byl zmíněn jiný člen rodiny a v devíti případech byl jako pachatel identifikován kamarád, známý nebo někdo ze zaměstnání.

Co se týče místa incidentu, potvrdilo se, že ke většině útoků dochází v bytě či domě. Zkušenost se stalkingem uvedla necelá 4 % výzkumného souboru, což je o něco méně než v minulé vlně výzkumu, kdy bylo odhaleno 4,7 % obětí stalkingu. Za celý rok 2022 bylo policejní statistikou evidováno pouze 318 případů nebezpečného pronásledování (§ 354 TZ). Je tedy nepochybné, že v podobných projevech panuje extrémně vysoká latence. Tak jako u ostatních deliktů v této kategorii se mohla citlivost tématu rovněž odrazit i na relativně vysokém podílu těch, kteří na otázku neodpověděli. I tady mezi dotazovanými osobami, které se označily za oběti, převažovaly ženy (67 %). Častěji se se stalkingem setkávají osoby v domácnosti, naopak méně častá je tato zkušenost u nejstarších respondentů. Stalking měl většinou podobu obtěžujících zpráv a telefonátů. Pětina dotazovaných zažila i vyhrožování a v téměř třetině případů se pachatel o kontakt snažil fyzickým sledováním. Oproti minulému výzkumu bylo celkově zaznamenáno více forem pronásledování. Většinou (61 %) šlo o pronásledování v délce do jednoho roku, v třetině případů pronásledování trvalo jeden až tři roky a 5 respondentů čelilo stalkingu i více než tři roky.⁹⁹

V roce 2023 IKSP publikoval také Analýzu trendů kriminality v ČR v roce 2022, která se zaměřila mj. na trestnou činnost se znakem domácího násilí. Nejčastěji byla tato trestná činnost evidována v kontextu partnerského vztahu. Ročně se jednalo průměrně o 384 případů. Detailnější analýza případů partnerského násilí ukázala, že se v průběhu let výrazně navýšil počet případů v nesezdaném partnerství na úkor manželských svazků. Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí samozřejmě jednoznačně patří mezi nejčastější. Ve struktuře trestné činnosti jsou ovšem také ve větší míře zastoupeny trestné činy nebezpečného vyhrožování, ublížení na zdraví, vydírání a týrání svěřené osoby, jejichž podíl mírně roste. Podíl trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí naopak v závislosti na tom dlouhodobě klesá. Vzrůstá také podíl případů, kdy je pachatel odsouzen za více trestných činů se znakem domácího násilí v souběhu. V případě trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí na druhou stranu dlouhodobě roste podíl závažnějších případů, kvalifikovaných podle druhého odstavce.

Kriminality spojené s domácím násilím se dopouštějí v drtivé většině muži. Její rozsah je poměrně stabilní a rozhodnutí soudů o uložených trestech se také nikterak výrazně nemění. Dlouhodobě jsou nejčastější uloženou sankcí podmíněné tresty, nejčastěji jde o tzv. podmínku prostou bez dohledu probačního úředníka. Dohled je uložen v případech partnerského násilí častěji ve srovnání s uloženými tresty za obecnou trestnou činnost a jen zřídka, i když častěji než u trestné činnosti obecně, doplněn uložením přiměřených povinností či přiměřených omezení. I přestože dochází k mírnému nárůstu uložených nepodmíněných trestů, oblast trestání zůstává v podstatě také relativně stabilní. Závěrem lze tedy říci, že přístup trestní justice k pachatelům domácího partnerského násilí a jejich trestání se v průběhu sledovaného období příliš nezměnilo. Ovšem je třeba upozornit, že statistické údaje trestní justice není možné vnímat jako jediný zdroj popisu partnerského domácího násilí, jeho pachatelů a dalších důležitých okolností. Justiční statistické údaje navíc nejsou porovnatelné s údaji policejními a dalšími údaji sledovanými jinými institucemi či orgány, a tudíž jejich výpovědní hodnota je omezena pouze na trestní řízení. Mimo to dále nelze opominout fakt, že většina z případů domácího násilí stále zůstává skryta nejen před orgány činnými v trestním řízení, ale i dalšími institucemi či organizacemi, které se ve své praxi s pachateli či původci domácího násilí setkávají.¹⁰⁰

⁹⁹ Roubalová et al.

¹⁰⁰ Miroslav Scheinost et al., „Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022“ (Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023), https://www.iksp.cz/storage/169/479_Analyza-trendu-kriminality-v-Ceske-republice-v-roce-2022.pdf.

4.3. Finanční podpora v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí

Činnosti v oblasti prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí byly i v roce 2023 financovány prostřednictvím dotačních titulů MPSV, MV, MSp a ÚV.

MPSV pokračovalo v roce 2023 s realizací dotačního programu Rodina.¹⁰¹ V roce 2023 činila celková alokace dotačního programu 170 mil. Alokace na rok 2023 tak byla oproti roku předchozímu navýšena o 29 mil (viz tabulka č. 1).

Dotační titul zahrnuje dvě podporované oblasti, a to Preventivní aktivity na podporu rodiny, partnerství a rodičovství (včetně aktivit zahrnujících práci s původci násilí v rodinách) a Podpora rodin v oblasti sociálně právní ochrany dětí (včetně programů pro rodiny, v nichž se vyskytlo domácí násilí). Jedním z cílů dotačního programu je podpora aktivit směřujících k předcházení negativních jevů v rodině. Mezi tyto jevy lze zařadit i domácí násilí, včetně násilí mezigeneračního. V roce 2023 byly podpořeny 4 projekty zahrnující aktivity v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí ve výši 3,5 mil. Kč.

Tabulka č. 1: Alokace dotačního programu MPSV Rodina (a ochrana práv dětí)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Alokace dotačního programu Rodina a ochrana práv dětí	90,4 mil. Kč	93,8 mil. Kč	100,0 mil. Kč	96,5 mil. Kč	96,5 mil. Kč	96,5 mil. Kč	120 mil. Kč	140 mil. Kč	141 mil. Kč	170 mil. Kč

MV pokračovalo v roce 2023 v realizaci dotačního programu Prevence sociálně patologických jevů se zaměřením na prevenci a eliminaci domácího násilí prostřednictvím práce s násilnými osobami a osobami neovládajícími agresí ve vztazích.¹⁰² Realizaci tohoto dotačního programu zabezpečuje Odbor prevence kriminality MV plněním Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027. Účelem dotačního programu je prevence a eliminace domácího násilí spočívající v realizaci terapeutických či resocializačních programů pro násilné osoby a osoby neovládající svoji agresí v mezilidských vztazích, v přípravě systémového rámce programů pro práci s těmito osobami, ve vzdělávacích aktivitách dotčených subjektů a v propagaci a osvětě těchto aktivit.

Na dotační program byly vyčleněny finanční prostředky ve výši 2 mil. Kč, tedy prakticky ve stejné výši jako v předchozím roce (viz tabulka č. 1). Opatření Strategie v gesci MV směřující k navýšení alokace tohoto dotačního titulu alespoň na 4 mil. Kč tedy nadále zůstává nenaplněno.

V roce 2023 byla v tomto dotačním programu vyhlášena mimořádná výzva – druhé kolo v souvislosti se zvládáním dopadů uprchlické vlny související s ruskou válkou proti Ukrajině. Byly podpořeny dva projekty v celkové výši 564 960 Kč.

¹⁰¹ „Seminář k národnímu dotačnímu titulu „Rodina““ (Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022), https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Prezentace_Semin%C3%A1%C5%99+pro+%C5%BEadatele_web.pdf/d31bc403-3e08-1242-a8de-266ee89b1b53.

¹⁰² Ministerstvo vnitra ČR, „Prevence sociálně patologických jevů pro rok 2023“, viděno 11. července 2024, <https://www.mvcr.cz/program-pspj-domaci-nasili-2023.aspx>.

Tabulka č. 2: Alokace dotačního programu MV Prevence sociálně patologických jevů

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Alokace dotačního programu Prevence sociálně patologických jevů	1,53 mil. Kč	1,61 mil. Kč	1,61 mil. Kč	2,0 mil. Kč	2,0 mil. Kč	2,25 mil. Kč	2,0 mil. Kč	2,1 mil. Kč	2,07 mil. Kč	2,0 mil. Kč

Na zajištění pomoci a naplnění základních práv obětí trestných činů (včetně trestných činů souvisejících s genderově podmíněným násilím) se zásadní měrou podílejí organizace poskytující pomoc podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. K jejich financování od roku 2013 slouží dotační program MSp Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.¹⁰³ V roce 2023 byla v rámci tohoto dotačního titulu poskytnuta podpora v celkové výši 8,8 mil. Kč. Důvodová zpráva k návrhu zákona o obětech trestných činů ovšem počítala s alokací ve výši 50 mil. Kč. V roce 2023 nebylo možné vyhovět požadavkům organizací poskytujících pomoc obětem trestných činů ve výši 3,8 mil. Kč (viz tabulka č. 3) a jednalo se tak o dosud nejvyšší převis neuspokojených požadavků oproti alokaci dotačního programu.¹⁰⁴ V průběhu roku 2023 tak organizace poskytující pomoc obětem trestných činů upozorňovaly na neudržitelné a dlouhodobě klesající financování ze strany MSp, které výrazně omezuje možnosti poskytovat adekvátní a včasnou pomoc obětem. V souvislosti s financováním vyvstávaly také otázky ohledně šíře podporovaných aktivit (kupř. zda je jednou z podporovaných aktivit doprovod zvláště zranitelné oběti důvěrníkem ve smyslu § 21 a § 30 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů) či výše částek peněžité pomoci poskytované obětem trestných činů, která nebyla od vstupu zákona v účinnost v roce 2013 valorizována.¹⁰⁵

Tabulka č. 3: Alokace dotačního programu MSp Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Alokace dotačního programu Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti	12,0 mil. Kč	10,0 mil. Kč	8,0 mil. Kč	9,1 mil. Kč	8,8 mil. Kč	8,8 mil. Kč
Požadavky organizací	12,1 mil. Kč	10,3 mil. Kč	11,9 mil. Kč	12,1 mil. Kč	11,1 mil. Kč	12,6 mil. Kč

¹⁰³ Ministerstvo spravedlnosti ČR, „Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů“, Portál justice, viděno 11. července 2024, <https://justice.cz/web/msp/dotace-v-oblasti-trestni-politiky/-/clanek/rozvoj-sluzeb-pro-obeti-trestne-cinnosti-poskytovanych-na-zaklade-zakona-c-45-2013-sb-o-obetech-trestnych-cinu>.

¹⁰⁴ Ministerstvo spravedlnosti ČR, „Seznam úspěšných žadatelů o dotaci na rok 2022 v rámci dotačního titulu Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů“, 2022, https://justice.cz/documents/12681/2769195/OT%C4%8C_Seznam+%C3%BAsp%C4%9B%C5%A1n%C3%BDch+%C5%BEadatel%C5%AF+o+dotaci+na+rok+2022.pdf/144d12a9-c0d2-49c6-8046-f1b8db3624c9.

¹⁰⁵ Úřad vlády ČR, „Zápis z jednání Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách ze dne 29. září 2022“ (Praha: ÚV ČR, 2022), https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Prevence_domaciho_nasilii/Zapis-z-jednani-Vyboru-dne-29--zari-2022-vcetne-priloh.zip.

MSP též spravuje dotační titul Probační a resocializační programy pro dospělé pachatele¹⁰⁶ zaměřený mj. na práci s násilnými osobami. V loňském roce bylo podpořeno celkem devět projektů v celkové výši 2 mil. Na pachatele násilí byly zaměřeny tři projekty. Ve srovnání s loňským rokem zůstala alokace stejná, tudíž opatření Strategie v gesci MSP směřující k navýšení alokace tohoto dotačního titulu alespoň na 6 mil. Kč zůstává stále nenaplněno.

V roce 2023 pokračovala realizace projektů v rámci čtyř výzev z Norských fondů programu Lidská práva, začleňování Romů a domácí a genderově podmíněné násilí. Konkrétně se jednalo o následující výzvy vypsane Ministerstvem financí a Úřadem vlády ČR v předchozích třech letech:

- Podpora specializovaných služeb pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí (výzva vyhlášena dne 20. listopadu 2020, alokace 51 581 481)¹⁰⁷,
- Podpora práce s násilnými osobami v případech domácího a genderově podmíněného násilí (výzva byla vyhlášena 26. 10. 2021, alokace 18 550 000 Kč)¹⁰⁸,
- Organizace osvětových kampaní – zvyšování povědomí o vybraných tématech domácího a genderově podmíněného násilí (výzva byla vyhlášena 15. 12. 2021, alokace 26 500 000 Kč)¹⁰⁹,
- Podpora mezioborové spolupráce v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí (výzva byla vyhlášena 18. 1. 2022, alokace 26 500 000 Kč)¹¹⁰.

Cílem první z uvedených výzev je zlepšení pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí prostřednictvím podpory zřizování center pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí a zavádění inovačních opatření ze strany poskytovatelů specializovaných služeb pro oběti. Druhá výzva má za cíl zvýšení kapacit a dostupnosti služeb organizací poskytujících intervence pro původce a původkyně domácího a genderově podmíněného násilí. Třetí výzva se zaměřuje na realizaci osvětových kampaní v oblastech: a) potírání genderových stereotypů, sexismu a hlavních příčin domácího a genderově podmíněného násilí, b) potírání nových forem genderově podmíněného násilí, c) motivace mužů k zapojení se do prevence domácího a genderově podmíněného násilí a podpory genderové rovnosti. Čtvrtá výzva směřuje k podpoře budování kapacit organizací působících v oblasti pomoci obětem domácího a genderově podmíněného násilí pro zefektivnění mezioborové spolupráce a koordinace v této oblasti na regionální úrovni.¹¹¹

V rámci dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů pro rok 2022, který spravuje Odbor, byly na rok 2023 bodově zvýhodněny projekty zaměřené na prevenci a potírání domácího a genderově podmíněného násilí. Celková alokace dotačního programu činila 4,5 mil. Kč. Šest projektů z deseti podpořených bylo bodově zvýhodněno z důvodu jejich zaměření na prevenci a potírání genderově podmíněného násilí. Výzva každoročně reaguje na aktuální společenské výzvy a problematika domácího a genderově podmíněného násilí je tradičně zvýhodněna.

¹⁰⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR, „Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele“, Portál justice, viděno 11. červenec 2024, <https://justice.cz/web/msp/dotace-v-oblasti-trestni-politiky/-/clanek/probacni-a-resocializacni-programy-pro-dospele-pachatele>.

¹⁰⁷ Ministerstvo financí ČR, „Domácí a genderově podmíněné násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“, Fondy EHP a Norska, 25. listopad 2020, <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2020/domaci-a-genderove-podminenene-nasili-vyzv-3135>.

¹⁰⁸ Ministerstvo financí ČR, „Ochrana obětí domácího a genderově podmíněného násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“, Fondy EHP a Norska, 26. říjen 2021, <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2021/ochrana-obeti-domaciho-a-genderove-podmi-3394>.

¹⁰⁹ Ministerstvo financí ČR, „Prevence domácího a genderově podmíněného násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“, Fondy EHP a Norska, 8. prosinec 2021, <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2021/prevence-domaciho-a-genderove-podmineneneh-3436>.

¹¹⁰ Ministerstvo financí ČR, „Ochrana obětí domácího a genderově podmíněného násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“, Fondy EHP a Norska, 18. leden 2022, <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2022/ochrana-obeti-domaciho-a-genderove-podmi-3473>.

¹¹¹ Úřad vlády ČR, „Zápis z jednání Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách ze dne 29. září 2022“.

4.4. Dostupnost služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím

Dle Analýzy dostupnosti specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím v Česku lze obecné sociální služby s cílovou skupinou obětí domácího násilí označit za dostupné. Pokud jde o služby specializované na tuto cílovou skupinu, s výjimkou intervenčních center, nejsou tyto služby dostupné dostatečně. Jedná se zejména o nedostupnost specializovaných azylových domů a specializované krizové pomoci pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí.¹¹²

Jednou z kritických mezer ve stávajícím systému služeb obětem domácího a genderově podmíněného násilí byla dlouhou dobu absence specializovaného centra pro oběti sexuálního násilí.¹¹³ V roce 2023 pokračovaly přípravy vzniku prvního komplexního centra pro oběti sexuálního násilí v Česku. Činnost centra PORT byla zahájena 22. ledna 2024. V Centru PORT získají oběti přístup ke komplexní sadě specializovaných služeb, které jim zajistí adekvátní pomoc a podporu. Obětem jsou v centru k dispozici sociální služby včetně pobytové krizové pomoci, právního poradenství, psychoterapie, podpory v trestně-právním řešení situace (možnost využít speciální výslechovou místnost, sběr vzorků a důkazního materiálu) a základní zdravotní ošetření. Včasná a specializovaná pomoc obětem sexuálního násilí prostřednictvím Centra PORT by měla zásadně přispět ke zmírnění negativních dopadů prožitého násilí a stigmatizace obětí, k uplatňování práv obětí a jejich zmocňování, a potažmo ke zkvalitnění života.¹¹⁴

Nízká dostupnost specializovaných služeb se týká i dětí jako obětí domácího násilí. Centrum Locika v roce 2023 pilotně ověřovalo Dětské advokační centrum. Jedná se o první komplexní a specializované centrum pomoci pro dětské oběti domácího násilí. V pilotním provozu bylo celkově podpořeno 97 dětí. Hlavním cílem práce Dětského advokačního centra s dítětem je prostřednictvím meziresortní spolupráce zastavit násilí v rodině a zajistit dítěti ochranu a bezpečí před pokračováním násilí i sekundární viktimizací. V průběhu roku 2023 Centrum Locika ve spolupráci s MPSV a dalšími specializovanými organizacemi připravilo návrh změn v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí, které by zlepšily dostupnost a kvalitu obdobných služeb pro děti zasažené násilím v rodině a dětské oběti trestných činů.

4.5. Legislativní vývoj v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí

Důležitým krokem v roce 2023 bylo schválení novelizace vyhlášky MSp č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy zavádějící fakultativní specializace soudů na trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Nově bude možné, aby u soudů vznikaly specializované senáty zaměřené na trestné činy související s domácím a sexualizovaným násilím. Uvedená změna je účinná od 1. ledna 2024 a měla by zásadně přispět k zajištění citlivého přístupu k obětem a také podnícení osobního rozvoje i vzdělávání takto specializovaných soudkyň a soudců.

V průběhu roku 2023 pokračovala příprava návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s ochranou před domácím násilím.¹¹⁵ Návrh zahrnuje zakotvení definice domácího násilí v občanském zákoníku, která má za cíl sjednocení přístupu relevantních aktérů účastných na pomoci obětem a potírání domácího násilí. Novela přináší vedle samotné definice domácího násilí další důležité změny, jako jsou např. prodloužení vykazání z 10 na 14 dnů, zakotvení povinnosti policistky a policisty odebrat vykazované osobě zbraně, zakotvení

¹¹² Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Analýza dostupnosti specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím v ČR“, 2021.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ proFem, „Tisková konference k otevření centra PORT pro oběti sexuálního násilí“, viděno 11. července 2024, <https://www.profem.cz/cs/novinky/a/tiskova-konference-k-otevreni-centra-port-pro-obeti-sexualniho-nasilii>.

povinnosti soudů přihlídnout při rozhodování o svěření dítěte k přítomnosti domácího násilí ve vztahu či povinnost zohledňovat při vypořádání společného jmění manželů skutečnost, že se jeden z manželů dopustil vůči druhému domácího násilí. Úřad vlády ČR předložil materiál do meziresortního připomínkového řízení dopisem předsedy vlády ČR dne 19. května 2023, s termínem dodání stanovisek do 16. června 2023. Usnesením vlády ČR č. 970 ze dne 13. prosince 2023 bylo rozhodnuto o změně předkladatele na Ministerstvo spravedlnosti a posunu termínu pro předložení vládě ČR do března 2024.

V roce 2023 pokračovala také příprava novely trestního zákoníku k redefinici trestného činu znásilnění. Návrh zahrnuje změnu skutkové podstaty trestného činu znásilnění tak, aby podmínkou jeho trestnosti nebylo použití násilí nebo pohrůžky násilí či využití bezbrannosti, ale jednání bez souhlasu nebo proti vůli oběti. Za znásilnění má být považován jakýkoliv styk sexuální povahy, s nímž jeden ze zúčastněných nevysloví souhlas a tento nesouhlas jakýmkoliv způsobem projeví. Jako znásilnění by měl být postižitelný i případ, kdy pachatel zneužije bezbrannosti oběti včetně případů, kdy dojde k tzv. zamrznutí oběti. Návrh současně stanovuje věkovou hranici 12 let, do jejíhož dosažení je dítě vždy považováno za bezbranné z důvodu nízkého věku. Sexuální praktiky s ním tak budou vždy trestné jako znásilnění nebo sexuální útok. Vláda ČR projednala a schválila návrh novely na svém jednání dne 20. prosince 2023.

Dne 21. února 2023 byl předložen do meziresortního připomínkového řízení Návrh na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí („Úmluva“). Úmluvu po skončení meziresortního připomínkového řízení projednala též Legislativní rada vlády ČR,¹¹⁶ která konstatovala, že text úmluvy není v kolizi s ústavním pořádkem České republiky. Vláda návrh na ratifikaci Úmluvy schválila dne 21. června 2023. Návrh na její ratifikaci byl zařazen na schůzi Senátu PČR dne 24. ledna 2024. Pro schválení návrhu bylo 34 a proti 28 z přítomných 71 senátorek a senátorů. K přijetí návrhu tak chyběly dva hlasy.

4.6. Výstupy projektu Posilování kapacit a metodologická podpora v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí

V roce 2023 i nadále pokračovala realizace Projektu ÚV ČR z Norských fondů, který se zaměřuje na posílení kapacity systému pro prevenci a boj proti domácímu a genderově podmíněnému násilí. V rámci Projektu NF Odbor v roce 2023 zrealizoval celkem 91 workshopů k prevenci sexuálního násilí a genderově podmíněného kybernásilí pro děti a mládež ze základních a středních škol (dále jako „ZŠ a SŠ“). Workshopu se obvykle účastní cca 15–25 žáků, žáků či studujících. Za rok 2023 bylo celkem proškolen 1 895 osob napříč Českem.

V roce 2023 byla realizována také další školení pro policistky a policisty. Proběhla celkem dvě školení – jedno školení o domácím a sexuálním násilí a druhé školení o domácím a sexuálním násilí v kyberprostoru. Dohromady bylo proškolen celkem 52 policistek a policistů. Dále začaly probíhat přípravy na chystaná školení pro zaměstnance a zaměstnankyně dopravních podniků k prevenci sexuálního obtěžování ve veřejné dopravě, která proběhnou v březnu a dubnu roku 2024.

Dále byla v roce 2023 dokončena prostřednictvím výzkumné agentury *PPM Factum Research* Analýza výskytu online sexismu a sexistické *hate speech*. Zároveň byly dokončeny práce na mapovací studii s názvem On-line sexismus jako překážka dosahování genderové rovnosti. Dostojí Česká republika evropským standardům? Mapovací studie byla zpracována autorským kolektivem z řad právníček a socioložek. Oba dokumenty, jak analýza, tak mapovací studie, budou zveřejněny na webu Tojervnost.cz v průběhu roku 2024.

¹¹⁶ Úřad vlády ČR, „Program 284. zasedání LRV 23.3.2023 a jeho výsledky“, Vláda ČR, viděno 11. července 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/programy-zasedani-a-vasledky/program-284--zasedani-lrv-23-3-2023-a-jeho-vysledky-203724/>.

Odbor dále v rámci projektu spolupracoval s norskou organizací *Alternativ till Vold*. Byla realizována celkem dvě školení k využívání filmu *Zuřivec* pro zástupkyně a zástupce z neziskových organizací a zástupkyně a zástupce z řad OSPOD. Kromě toho bylo realizováno první školení k využívání filmu *Všude dobře, doma nejlip*. Školení k využívání filmu *Všude dobře, doma nejlip*, bylo realizováno ve spolupráci s neziskovou organizací SOFA a zúčastnilo se jej celkem 92 osob. Dále byla realizována dvě školení pro lektory, kteří již prošli základním školením k využívání filmu *Zuřivec*. Celkem bylo proškoleny 19 osob. Pokračovaly práce na metodických listech k využívání filmu a na sešitu pro žáky a žáčky o filmu *Zuřivec*. Oba materiály budou v roce 2024 zveřejněny na webu *Zurivec.cz*.

Mimo to byla v roce 2023 realizována studijní návštěva u Norského partnera, v rámci, které účastnice a účastníci navštívili Krizové centrum pro oběti domácího násilí v Oslu, centrum Rosa Kompetanse, velvyslanectví České republiky v Norsku a Ministerstvo spravedlnosti Norského království, kde proběhl seminář k přípravě národních akčních plánů na potírání genderově podmíněného násilí, systémového ukotvení práce s osobami, které se dopouštějí násilí a osob, které jsou vystaveny násilí. Zároveň proběhla koordinační schůzka s norským partnerem k evaluaci projektu a schůzka k dalšímu směřování a využívání filmu *Zuřivec*.

Dále byly ve spolupráci s norským partnerem uspořádány dva *side eventy* na 67. zasedání Komise OSN pro postavení žen v New Yorku. *Side eventy* proběhly 7. a 8. března 2023 a nesly názvy *Integrating women refugees: NGOs as key partners and a force for change* a *Swipe left for dating violence among adolescents and young adults: Developing policy Framework on the prevention, data collection and eradication of gender based cyber-violence*. Z řad bilaterálního partnera se 67. zasedání Komise OSN pro postavení žen v New Yorku účastnily klinické psychologičky Barбора Jakobsen a Ingunn Rangul Askeland. Česká delegace byla vedena místopředsedou vlády ČR a ministrem práce a sociálních věcí, Marianem Jurečkou.

V průběhu roku 2023 byla realizována tři školení pro pedagogický personál v oblasti nových forem genderově podmíněného násilí. První školení proběhlo v Praze, druhé v Plzni a třetí v Českých Budějovicích. Celkem bylo proškoleny 72 osob z řad pedagogického personálu. Školení bylo zaměřeno na seznámení se s novými formami genderově podmíněného násilí a na jejich psychologické a pedagogické důsledky. Kromě toho bylo v rámci téže aktivity zorganizováno jedno školení pro zástupkyně a zástupce samospráv v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí. Školení proběhlo v září 2023 v Brně a zúčastnilo se jej 12 osob. Další čtyři školení pro zástupkyně a zástupce samospráv jsou plánována na rok 2024. Zároveň byla v roce 2023 vytvořena příručka pro zástupkyně a zástupce samospráv k potírání domácího a genderově podmíněného násilí, která školení doplňuje. Příručka bude zveřejněna a distribuována mezi zástupkyně a zástupce samospráv v roce 2024.

5. Zdraví

Témata, která se týkají průsečíku genderu a zdraví rezonovala i v roce 2023. Odborná veřejnost poukazovala na nedostatky při odškodňování nedobrovolně sterilizovaných žen, především co se týče rychlosti vyřizování žádostí a komunikace s žadatelkami. Ke konci roku 2023 bylo podáno 1 519 žádostí o odškodnění, přičemž 500 bylo ve sledovaném čase vyhověno.

Otázky sladování profesního a osobního života či odměňování se dostaly do popředí zájmu vlivem jednání o novele zákoníku práce, která měla zdvojnásobit přesčasy lékařek a lékařů. Na základě protestů lékařek a lékařů a následné domluvy mezi ministerstvem zdravotnictví a dalšími aktéry byla tato úprava vypuštěna. Součástí dohody je příslib dalších kroků, které mají za cíl personální stabilizaci zdravotnictví, přijetí zákona o odměňování lékařek a lékařů, nebo zlepšení systému vzdělávání.

Pracovní skupina pro stabilizaci zdravotnictví realizovala průzkum o ženách ve zdravotnictví. Průzkum odhalil, že s možnostmi sladění profesního a osobního života není spokojeno 60 % dotázaných.

Ve vztahu k zajištění volby poskytovatele péče v těhotenství, při porodu i po něm byly v roce 2023 vydána dvě důležitá rozhodnutí Ústavního soudu. Zásadní průlom v přístupu k dlouhodobě poptávaným datům z oblasti porodnictví přinesl v dubnu 2023 nálezh Ústavního soudu, který rozhodl, že stěžovatelka, a potažmo veřejnost má na taková data nárok. ÚZIS ČR tak v květnu 2023 zveřejnil dlouhodobě poptávanou ročenku Rodička a novorozenec za chybějících šest let (tj. za roky 2016–2021) a postupně začal zveřejňovat další datové výstupy. V dalším rozhodnutí Ústavní soud v květnu 2023 rozhodl o porušení základních práv stěžovatele a stěžovatelek (rodičů a dítěte) ve věci odškodnění nemajetkové újmy způsobené zákazem přítomnosti otce, resp. blízké osoby u porodu v době pandemie covid-19.

V roce 2023 byla na Ministerstvu zdravotnictví zřízena meziresortní a mezioborová Komise pro výživu kojenců a malých dětí, která nově plní funkci národního koordinačního orgánu pro kojení v souladu s požadavky programu WHO a UNICEF *Baby-friendly Hospital Initiative*. Komise se zabývá zejména zvyšováním úrovně podpory kojení, eliminací faktorů, které kojení nabourávají, a to včetně predátorského marketingu náhrad mateřského mléka, dudlíků a lahví ke krmení dětí a zajištěním bezpečného používání náhrad mateřského mléka v případech, kdy je jejich používání nezbytné. Na platformě Komise na jaře 2023 rovněž vznikla pracovní skupina pro přípravu *Strategie k implementaci programu Světové zdravotnické organizace a UNICEF Baby-friendly Hospital Initiative 2018 v České republice*. Návrh strategie byl v roce 2023 dokončen, jeho konzultace s odbornou veřejností a následné předložení vládě se uskutečnily v roce 2024.

5.1. Legislativní vývoj v oblasti genderové rovnosti a zdraví

V návaznosti na přijetí zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem pokračovalo odškodňování žen, které byly mezi lety 1966–2012 nedobrovolně sterilizovány. Aplikační praxe ale narážela na komplikace, které byly způsobeny mj. nedostatkem personálních kapacit Ministerstva zdravotnictví.¹¹⁷ Dle dat

¹¹⁷ Úřad vlády ČR, „Zápis z jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny dne 1. prosince 2022“ (Praha: ÚV ČR, 2022), https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Jednani_Rady/Zapis-ze-zasedani-RVZRM-1-12-.pdf; Úřad vlády ČR, „Jednání Rady vlády pro lidská práva dne 27. dubna 2023 | Vláda ČR“, Vláda ČR, viděno 23. červenec 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rp/cinnost-rady/zasedani-rady/jednani-rady-dne-27--dubna-2023-205126/>; Úřad vlády ČR, „Pracovní skupina pro otázky romských žen - záznam o provedení hlasování per rollam“ (Praha: ÚV ČR, 2023), https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/prac-skupiny/psporz/Zaznam_o_hlasovani_per_rollam_1_2023_MG.pdf.

Ligy lidských práv bylo k 10. listopadu 2023 podáno 1 519 žádostí s úspěšností 63 %. 500 žádostem bylo vyhověno a 178 žádostí bylo zamítnuto, u části bylo řízení zastaveno.¹¹⁸ Pochybení ve vyřizování žádostí o odškodnění shledal také veřejný ochránce práv, dle kterého ministerstvo nevyřídilo žádosti o odškodnění v zákonem stanoveném termínu, nebylo vstřícné při komunikaci se stěžovatelkami a také je dostatečně nepoučovalo o jejich právech.¹¹⁹ Dále ve zprávě o šetření konstatoval, že ministerstvo na danou agendu nedisponovalo dostatečnými personálními kapacitami. Zkraje roku 2024 byly na stránkách Ministerstva zdravotnictví vyvěšeny instrukce k podávání žádostí.¹²⁰ O odškodnění mohou oběti žádat do 1. ledna 2025.

K legislativním změnám došlo také v souvislosti s pojištěním dětí migrantek a migrantů. Od ledna 2024 jsou účastnicemi a účastníky veřejného zdravotního pojištění všechny cizinky a všichni cizinci mladší 18 let, kteří mají platné povolení k dlouhodobému pobytu.¹²¹ Náklady spojené s veřejným zdravotním pojištěním nicméně budou hradit zákonné zástupkyně / zákonní zástupci, opatrovnice / opatrovníci, nebo poručnice / poručníci nezletilé osoby.

5.2. Genderová rovnost a zdraví v mezinárodních dokumentech

Index genderové rovnosti Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (EIGE) se v roce 2023 zaměřil na zelenou tranzici v kontextu dopravy a energetiky.¹²² Související otázky klimatické krize jsou reflektovány také v kapitole zaměřené na zdraví. Zpráva upozorňuje, že ženy mohou být více ohroženy vlnami veder. Zvláště zranitelné jsou seniorky, které často žijí v sociální izolaci, jsou socioekonomicky znevýhodněné a trpí chronickými onemocněními. Jsou také ohroženy energetickou chudobou, což se propisuje do možnosti topit, nebo naopak chladit obydlí v době veder. Podobně výkyvy teplot dopadají na socioekonomicky znevýhodněné skupiny obyvatel a zvláště romské ženy a ženy z dalších etnických komunit, které častěji žijí v industrializovaných oblastech. Právě industrializované oblasti mohou být příčinou zhoršeného zdravotního stavu, jednak vzhledem ke znečištěnému ovzduší a vodě a zároveň vzhledem k charakteru města, ve kterém mohou být vlny veder pocíťovány intenzivněji. Energetická chudoba nebo špatné podmínky pro bydlení zdravotní rizika prohlubují.

V kontextu klimatické krize zpráva reflektuje také vliv vln veder na duševní zdraví. Uvádí, že vysoké teploty zhoršují již existující duševní onemocnění, u mužů pak zvyšují riziko sebevražd. Co se týče dalších aspektů zdraví, zpráva krátce pokrývá také rizika konzumace alkoholu. Rizikovou konzumaci alkoholu eviduje u mužů všech věkových kategorií a u žen či dívek ve věku 15–24 let. Zvýšenou konzumaci alkoholu mužů připisuje genderovým stereotypům, které se pojí s maskulinitou. Konzumace alkoholu u mužů může být mechanismem pro zvládání duševního nepohodlí a neschopnosti jej rozpoznat. Zpráva také poukazuje na zhoršení potíží souvisejících s konzumací alkoholu v průběhu pandemie covid-19 a souvisejících uzávěr.

Zpráva hodnotí, že v oblasti zdraví došlo v EU spíše ke zhoršení, skóre indexu je oproti roku 2020 o 0,2 bodu nižší. V rámci indexu je hodnocen zdravotní stav obyvatel, chování a dostupnost služeb. Situaci připisuje zpráva především pandemii covid-19. V dlouhodobém srovnání si ČR ve skóre o 0,9 bodů pohoršila a je tak jednou ze čtyř zemí, u kterých

¹¹⁸ „Aktuální data a statistiky žádostí o odškodnění nedobrovolných sterilizací“, *Liga lidských práv* (blog), 22. listopad 2023, <https://llp.cz/blog/nedobrovolne-sterilizace-aktualni-data/>.

¹¹⁹ Ombudsman, „Zpráva o šetření ze dne 12. října 2023, sp. zn. 15744/2022/VOP“, viděno 27. únor 2024, <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/12232>.

¹²⁰ Ministerstvo zdravotnictví ČR, „Žádosti o odškodnění protiprávních sterilizací“, 21. únor 2024, <https://mzd.gov.cz/zadosti-o-odskodneni-protipravnich-sterilizaci/>.

¹²¹ FRS, „Změny v přístupu ke zdravotnímu pojištění pro osoby mladší 18 let s dlouhodobým pobytem v České republice od 1. 1. 2024“, *frs.gov.cz* (blog), 26. červen 2023, <https://frs.gov.cz/zmeny-v-pristupu-ke-zdravotnimu-pojisteni-pro-osoby-mladsi-18-let-s-dlouhodobym-pobytem-v-ceske-republice-od-1-ledna-2024/>.

¹²² European Institute for Gender Equality, „Gender Equality Index 2023: Towards a Green Transition in Transport and Energy“, 17. červenec 2024, https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2023-towards-green-transition-transport-and-energy?language_content_entity=en.

v uplynulých 14 letech nedošlo k pozitivnímu vývoji. Lze předpokládat, že i toto zhoršení je vlivem pandemie covid-19, během které se v ČR krátkodobě snížila naděje na dožití, což je jeden ze sledovaných ukazatelů.

Závěry Španělského předsednictví v Radě Evropské unie se zaměřily na vliv prekérní práce na duševní zdraví.¹²³ Práce je jedním z faktorů, které mají vliv na duševní zdraví, a naopak duševní zdraví ovlivňuje schopnost či možnost práci vykonávat. Závěry poukazují právě na propojenost práce a duševního zdraví a rizika jeho zhoršení v případě špatných pracovních podmínek.¹²⁴ Prekérní práci definují Závěry skrz nízké platové ohodnocení a zabezpečení, spojují ji také s právy pracujících, obsahem práce, organizovaností, pracovními podmínkami a bezpečností práce a zdraví (včetně psychosociálních rizik) a pracovních vztahů.

Podle dat Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) uvedlo 27 % pracujících v EU, že jejich duševní problémy, jako stres, úzkosti, nebo deprese jsou způsobovány či prohlubovány prací.¹²⁵ Více než čtyři z 10 pracujících v EU také v průzkumu Eurobarometr, ze kterého data čerpají, uvedli, že míra jejich pracovního stresu se v průběhu pandemie covid-19 zhoršila. Častěji uvádějí zhoršení duševního zdraví v důsledku práce ženy. Dle závěrů to může být způsobeno tím, že častěji působí v prekarizovaných pracovních podmínkách, vyšším rizikem sexualizovaného násilí na pracovišti, nebo tlakem na sladění profesního a osobního života a péče. Reflektovány jsou také nové formy práce.

Závěry proto doporučují např. analýzu legálních a praktických dopadů nových forem práce, podporu kvalitní práce a posílení veřejných systémů cílených na podporu duševního zdraví na pracovišti. Dále doporučuje realizovat výzkumy zaměřené na duševní zdraví v kontextu práce, především s ohledem na preventivní opatření. Doporučují také zavádění politik zaměřených na podporu duševního zdraví mladých osob při vstupu na trh práce. V neposlední řadě vyzývá sociální partnery k zahrnutí genderové perspektivy ve vztahu k pracovním podmínkám ve všech sektorech a v různých typech pracovišť, zvláště s přihlédnutím k dopadům na duševní zdraví žen a mužů.

5.3. Reflexe genderové rovnosti a zdraví v českých výzkumech

Národní kontaktní centrum – gender a věda navázalo v roce 2023 na sérii Jedna velikost neseď všem.¹²⁶ V případové studii Genderová dimenze duševního zdraví a wellbeingu¹²⁷ vysvětluje, proč je genderová dimenze duševního zdraví relevantní a aktuální, mj. v kontextu pandemie covid-19. Genderovou dimenzi ilustruje na několika příkladech. Upozorňuje, že v souvislosti s ADHD v historii docházelo k opomíjení zkušenosti žen ve výzkumných procesech. Jelikož mohou být projevy ADHD u dívek (žen) jiné, než u chlapců (mužů), nejsou dodnes včasné diagnostikovány. Dále případová studie přibližuje tzv. menšinový stres, který uvádí na příkladu LGBT* osob. Vlivem stigmatizace a diskriminace LGBT* osob může docházet ke zhoršení jejich duševního zdraví. Třetí příklad přibližuje vliv pracovního prostředí na duševní zdraví a pohodu pracujících. Podobně jako závěry Rady Španělského předsednictví reflektuje, že „pracovní prostředí může být místem, které reprodukuje

¹²³ „Council Calls for Measures to Address Impact of Precarious Work on Mental Health“, Spanish Presidency: Council of the European Union, 9. říjen 2023, <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/council-calls-measures-impact-precarious-work-mental-health/>.

¹²⁴ Rada EU, „Council Conclusions on mental health and precarious work“ (Brusel: Generální sekretariát Rady, 2023), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13937-2023-INIT/en/pdf>.

¹²⁵ European Agency for Safety and Health at Work, „OSH Pulse – Occupational safety and health in post-pandemic workplaces“, 2022, https://osha.europa.eu/sites/default/files/Eurobarometer-OSH-in-post-pandemic-workplaces-summary_en.pdf.

¹²⁶ „Jedna velikost nestačí“, NKC – gender a věda, viděno 29. únor 2024, <https://genderaveda.cz/jedna-velikost-nestaci/>.

¹²⁷ Ananké Nebeská, „Genderová dimenze duševního zdraví a wellbeingu: případová studie“ (Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i, 2023), <https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2023/04/Genderova-dimenze-dusevniho-zdravi-a-wellbeingu-pripadova-studie.pdf>.

nebo zesiluje společenské problémy (diskriminace, socioekonomické znevýhodnění, genderové nerovnosti, aj.), které mají negativní vliv na duševní zdraví“.

Studie zaměřené na pandemii covid-19 se v roce 2023 soustředily především na sociální aspekty a dopady tohoto onemocnění. Byl dokončen mezinárodní výzkumný projekt *Resistire*¹²⁸, na jehož realizaci se podílelo i Národní kontaktní centrum – gender a věda¹²⁹. Projekt zkoumal politiky týkající se pandemie covid-19 a jejich dopad na genderové nerovnosti. Výstupem je sada doporučení z oblastí jako je chudoba a sociální vyloučení, zdravotní péče a její dostupnost pro specificky znevýhodněné skupiny, dlouhodobá péče, digitální transformace, nebo podpora duševního zdraví v době krizí.¹³⁰

Na dopady pandemie covid-19 specificky ve střední a východní Evropě se zaměřil odborný časopis *Gender a výzkum*.¹³¹ Časopis zkoumal situaci formálních¹³² i neformálních¹³³ pečujících (např. zapojení mužů do péče během pandemie), nebo zkušenosti s porodní péčí v době pandemie¹³⁴.

5.4. Rovnost žen a mužů pracujících ve zdravotnictví

Diskuse o novele zákoníku práce (zákonu č. 281/2023 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů) otevřela témata, jako jsou přesčas, odměňování či vzdělávání ve zdravotnictví. Návrh v paragrafu 93a měl zavést zdvojnásobení přesčasů zdravotnického personálu, tedy z 416 hodin na 832 hodin.¹³⁵ Ministr práce a sociálních věcí úpravu odůvodnil tím, že novela pouze legalizuje stávající přesčasovou praxi.¹³⁶ Naopak proti tomuto se ozvali pracující ve zdravotnictví zdravotnické odbory¹³⁷ a Sekce mladých lékařů české lékařské komory¹³⁸ pod iniciativou *Nebud' mýval*¹³⁹ a Lékaři jsou jenom lidi¹⁴⁰. Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo práce a sociálních věcí se v průběhu druhé poloviny roku scházeli se zástupkyněmi a zástupci těchto organizací, za účelem revize

¹²⁸ „Reducing Gendered Inequalities Caused by the COVID-19 Pandemic“, *Resistire*, viděno 23. červenec 2024, <https://resistire-project.eu/>.

¹²⁹ „RESISTIRE: celoevropský výzkum mapující dopad pandemie Covid-19 dospěl do finále“, NKC – gender a věda, 28. prosinec 2023, <https://genderaveda.cz/resistire-celoevropsky-vyzkum-mapujici-dopad-pandemie-covid-19-dospel-do-finale/>.

¹³⁰ „Recommendations“, *Resistire*, viděno 23. červenec 2024, <https://resistire-project.eu/recommendations/>.

¹³¹ „Gender Reflections on the (Post)Pandemic in Central and Eastern Europe“, *Gender a výzkum / Gender and Research*, viděno 23. červenec 2024, <https://www.genderonline.cz/en/magno/gav/2023/mn1.php>.

¹³² Marie Pospíšilová, „Zdravotní sestry a jejich prožívání dvojí péče v době pandemie covidu-19“ (Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2023), https://www.genderonline.cz/en/artkey/gav-202301-0004_nurses-and-the-covid-19-pandemic-8211-practices-and-identity-construction-in-formal-and-informal-care.php

¹³³ Ewelina Ciaputaa, Marta Warata, Ewa Krzaklewskaa, „It Takes Two to Be Equal? Middle-Class Men Managing Care and Work during the COVID-19 Pandemic in Poland“, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2023), https://www.genderonline.cz/en/artkey/gav-202301-0005_it-takes-two-to-be-equal-middle-class-men-managing-care-and-work-during-the-covid-19-pandemic-in-poland.php

¹³⁴ Ana Bilinović Rajačića, Jovana Čikića, „What to Expect When Expecting? Experiences of Pregnant Women in Serbia during the COVID-19 Pandemic and State of Emergency“, (Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2023), https://www.genderonline.cz/en/artkey/gav-202301-0006_what-to-expect-when-expecting-experiences-of-pregnant-women-in-serbia-during-the-covid-19-pandemic-and-state-o-php

¹³⁵ Marie Klířová, „Novela zákoníku práce: sedmero dobrých důvodů, proč být ve střehu“, *Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR* (blog), 1. listopad 2023, <https://www.zdravotnickeodbory.cz/aktuality/novela-zakoniku-prace-sedmero-dobrych-duvodu-proc-byt-ve-strehu/>.

¹³⁶ Petr Král, „Jurečka: Jsme připraveni vrátit přesčas lékařů před novelu zákoníku práce. Umožníme i službu 24 hodin“, *iROZHLAS*, 20. říjen 2023, https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/jurecka-lekari-precasy-novela-zakoniku-prace-protest-pece_2310201006_kac.

¹³⁷ Miroslav Svoboda, „Zdravotnické odbory odmítají další nárůst přesčasových hodin. Kvůli přetížení zdravotníků dojde ke zhoršení péče o pacienty! | Odbory info“, *Odbory.info*, viděno 23. červenec 2024, <https://www.odborny.info/obsah/5/zdravotnicke-odbory-odmitaji-dalsi-narust-prescasovych-hodin/334003>.

¹³⁸ „Sekce mladých lékařů ČLK“, viděno 23. červenec 2024, <https://www.juniordocor.cz/>.

¹³⁹ „Lékaři jsou jenom lidi“, *Nebud' Mýval* (blog), viděno 23. červenec 2024, <https://www.nebudmyval.cz/>.

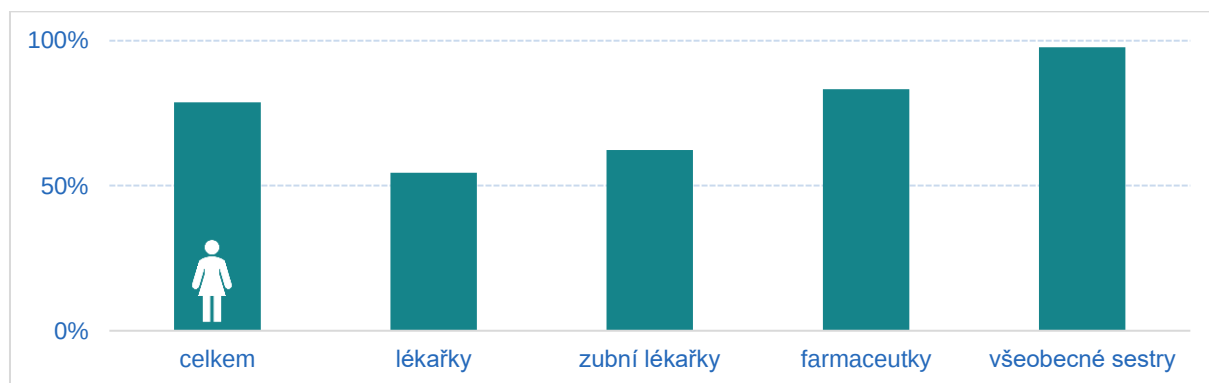
¹⁴⁰ Sekce mladých lékařů, „Lékaři jsou jenom lidi“, viděno 23. červenec 2024, <https://lekarijsoujenomlidi.com/>.

zaváděných změn.¹⁴¹ V rámci protestu proti úpravě přesčasů podávali lékařky a lékaři hromadně výpovědi z přesčasové služby.¹⁴²

Dne 8. prosince 2023 vyzvala Sekce mladých lékařů ČLK k ukončení protestní akce, neboť došlo k uzavření dohody¹⁴³ mezi jednotlivými aktéry¹⁴⁴. Dohoda pokrývala klíčové oblasti jako je odměňování, přesčasy, vzdělávání a další návazné kroky vedoucí ke zlepšení situace osob pracujících ve zdravotnictví. K 1. lednu 2024 tak byly lékařkám a lékařům skrz osobní příplatky navýšeny odměny, dle praxe od 5 000 do 15 000 Kč. Ve střednědobém horizontu se ministerstvo zavázalo ke koncepci zákona o odměňování zdravotnických pracovníků a pracovníků. Ministerstvo se také zavázalo, že v součinnosti s aktéry dohody a s Ministerstvem práce a sociálních věcí připraví návrh novely zákoníku práce, která povede ke snížení množství přesčasové práce lékařů i dalších zdravotnických a nezdravotnických zaměstnanců. V oblasti vzdělávání by měla být v každé nemocnici, jejímž je MZd zřizovatelem, zajištěna pozice koordinátora či koordinátorky vzdělávání, dále zřízeno kontaktní místo pro příjem stížností na nedodržování pravidel vzdělávání zdravotnických pracovníků, nebo zakotveno pracovní volno s náhradou mzdy či platu na přípravu či vykonání zkoušky. Další vyjednávání o podmínkách pracujících ve zdravotnictví bude diskutováno na platformách pracovních skupin.

Také díky vyjednávání byla otevřena diskuse o náročnosti skloubení profesního a osobního života ve zdravotnictví právě vzhledem k množství přesčasů, nebo o pozici absolventů a absolventek lékařských fakult a jejich odměňování. Situace nasvítala personální krizi ve zdravotnictví a potřebu systematických kroků, které povedou k její stabilizaci.

Graf 17: Podíl žen pracujících ve zdravotnictví (2022)

Zdroj dat: ÚZIS.

Sladění profesního a osobního života nebo nerovnosti v odměňování či kariérní růst jsou otázky inherentně genderované. Zvlášť tomu tak je ve zdravotnictví, které je považováno za feminizovaný sektor. V roce 2022 působilo ve zdravotnictví 30 300 lékařek a 25 305 lékařů.¹⁴⁵ Dlouhodobě mezi studujícími i absolvujícími lékařské fakulty převažují ženy. V roce

¹⁴¹ Ministerstvo zdravotnictví ČR, „O požadavcích Sekce mladých lékařů a zdravotnických odborů dnes jednali zástupci Ministerstva zdravotnictví, nemocnic, zdravotních pojišťoven, mladých lékařů a zdravotnických odborů“, viděno 23. červenec 2024, <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/o-pozadavcich-sekce-mladych-lekaru-a-zdravotnickych-odboru-dnes-jednali-zastupci-ministerstva-zdravotnictvi-nemocnic-zdravotnich-pojistoven-mladych-lekaru-a-zdravotnickych-odboru/>; Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, „Ministři Vlastimil Válek a Marian Jurečka jednali se zástupci Sekce mladých lékařů ČLK a zdravotnických odborů a předložili jim návrhy na řešení jejich požadavků“, MPSV Portál, viděno 23. červenec 2024, <https://www.mpsv.cz/-/ministri-vlastimil-valek-a-marian-jurecka-jednali-se-zastupci-sekce-mladych-lekaru-clk-a-zdravotnickych-odboru-a-predlozili-jim-navrhy-na-reseni-jejich>.

¹⁴² „Přesčasy vypovědělo 6000 lékařů, přidat se podle odborů zvažují i sestry“, ČeskéNoviny.cz, viděno 23. červenec 2024, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2431033>.

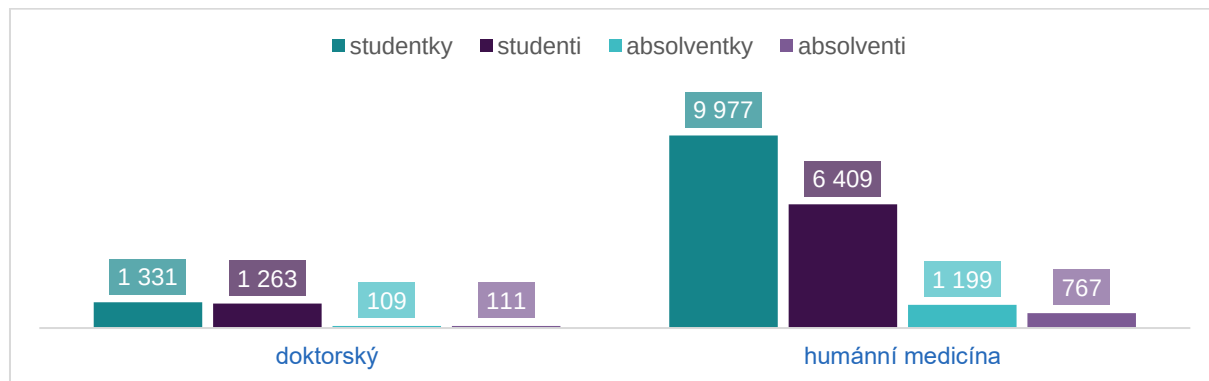
¹⁴³ Sekce mladých lékařů, „Výzva k ukončení protestní akce“, viděno 23. červenec 2024, <https://lekarisoujenomlidi.com/aktuality/2023-12-08-vyzva-k-ukoncení-zapojení-do-akce>.

¹⁴⁴ Ministerstvo zdravotnictví, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR, Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR, Lékařský odborový klub – Svaz českých lékařů a Česká lékařská komora

¹⁴⁵ ČSÚ, „Zdraví“, in *Zaostřeno na ženy a muže*, roč. 2023 (Praha: Český statistický úřad, 2023), <https://www.czso.cz/documents/10180/190557314/3000022302.pdf/a5d804e8-8b15-40f5-a1b2-6aed7bf4c376?version=1.0>.

2022 studovalo v oborech kategorizovaných jako humánní medicína 9 977 žen a 6 409 mužů, přičemž mezi absolventy bylo ve stejném roce 1 199 žen a 767 mužů.¹⁴⁶ Feminizace zdravotnictví je pak typická zvláště na úrovni všeobecných a zdravotních sester, které z 98 % tvoří ženy.

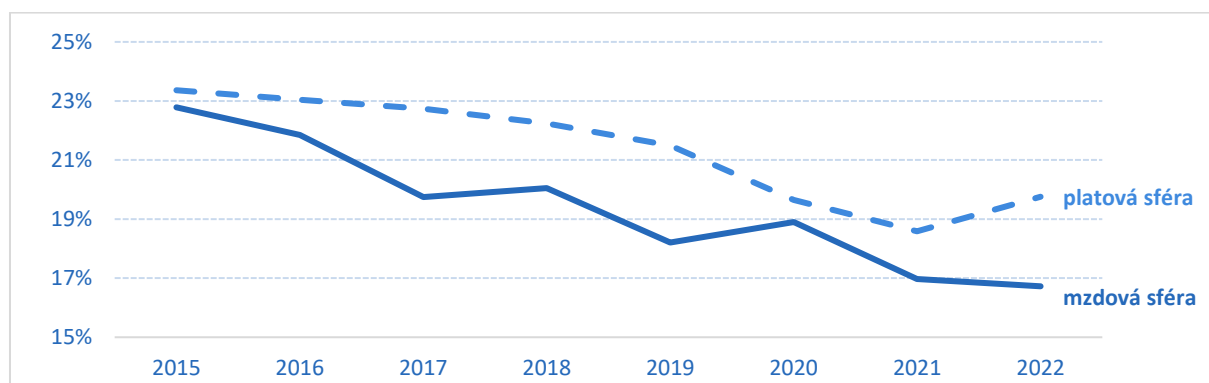
Graf 18: Studentky/studenti a absolventky/absolventi oborů zdravotní péče (2022)

Zdroj dat: Zaostřeno na ženy a muže, 2023.

V sektoru jsou patrné také rozdíly v odměňování žen a mužů. Průměrný rozdíl v odměňování lékařek a lékařů činil v roce 2022 19,8 % v platové a 16,7 % v mzdové sféře.

Graf 18: Průměrný rozdíl v odměňování žen a mužů ve zdravotnictví

Zdroj dat: Zaostřeno na ženy a muže, 2023.

Ministerstvo zdravotnictví tuto skutečnost reflektuje. V prosinci 2023 představila strategická skupina pro personální stabilizaci zdravotnictví výstupy dotazníku Ženy ve zdravotnictví.¹⁴⁷ Z dotazníku vyplynulo, že ženám ve zdravotnictví brání v návratu do zaměstnání především sladění profesního a rodinného života. Nemožnost sladění rodiny a kariéry reflektovalo 55 % dotázaných, dle 60,7 % dotázaných by situaci mohlo zlepšit zřízení dětské skupiny v místě pracoviště. Jako další kroky ke zlepšení dotázané a dotázaní uváděli digitalizaci systému vzdělávání, centralizované informace o podmínkách mateřské a rodičovské nebo podporu zkrácených úvazků. Na rodičovství lékařek a lékařů se zaměřil také průzkum spolku Mladí lékaři Průzkum rodičovství v medicíně: vyvažování rolí a překonávání překážek.¹⁴⁸ Průzkum, kterého se zúčastnilo na 3 400 lékařek a lékařů představil obdobně důležitá zjištění. Ve shodě s dotazníkem strategické skupiny uvedlo 62 % dotázaných, že skloubení profese a rodiny

¹⁴⁶ ČSÚ.

¹⁴⁷ Ministerstvo zdravotnictví ČR, „Strategická skupina pro personální stabilizaci resortu zdravotnictví představila dotazník s názvem Ženy ve zdravotnictví“, viděno 23. červenec 2024, <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/strategicka-skupina-pro-personalni-stabilizaci-resortu-zdravotnictvi-predstavila-dotaznik-s-nazvem-zeny-ve-zdravotnictvi/>.

¹⁴⁸ Barbora Decker a Veronika Vlachová, „Průzkum Rodičovství v medicíně: vyvažování rolí a překonávání překážek“ (Iniciativa pro efektivní zdravotnictví, 2024), <https://mladilekari.cz/wp-content/uploads/2024/03/2024-pruzkum-rodicovstvi-v-medicine-iez-ml-2024.pdf>.

(konkrétně pohotovostních služeb) spíše není možné. Jako alarmující lze vnímat trend, dle kterého 15 % dotázaných uvažuje, že z důvodů rodičovství opustí povolání lékařky či lékaře, 27 % respondentek a respondentů zvažuje změnu specializace, 43 % pak změnu zaměstnavatele.

Personální krizí ve zdravotnictví se zabývá také nový projekt Sociologického ústavu AV ČR Kultimed.¹⁴⁹ Projekt reaguje na odliv či nevyužití části potenciálu absolventek a absolventů lékařských fakult. Cílem projektu je na obecné úrovni kultivace vztahů, prostředí a podmínek medicíny. Konkrétně bude projekt usilovat o spravedlivější pracovní podmínky a podporu sladění profesního a osobního života včetně zohledňování individuálních potřeb lékařek a lékařů. Současně má za cíl posílení respektující komunikace směrem k pacientkám a pacientům a v rámci týmů na pracovištích.

V souvislosti s příchodem ukrajinských uprchlic a uprchlíků se v roce 2023 dále diskutovala otázka uznávání lékařských a nelékařských kvalifikací zdravotnických pracovníků a pracovníků. Příchozí lékařky a lékaři mohou požádat o povolení k výkonu praxe. Toto povolení platí tři měsíce a během nich je možné vyřídit nostrifikaci.¹⁵⁰ Obdobně se postupuje při uznání kvalifikace a výkonu profese u nelékařských zdravotnických profesí. V praxi ale tento systém váží.¹⁵¹ Pro to, aby mohli lékařky a lékaři vykonávat praxi samostatně, potřebují vedle nostrifikace i aprobaci, která je složená z testu, praxe a ústní zkoušky. Zkoušky probíhají v českém jazyce, což představuje překážku v plném zapojení ukrajinských lékařek a lékařů do systému zdravotnictví.¹⁵²

5.5. Péče v souvislosti s porodem

5.5.1. Koncepce oboru porodní asistence a návrh národního postupu

V souvislosti s programovým závazkem vlády podpořit ženy v jejich volbě poskytovatele péče v těhotenství, při porodu i po něm tím, že zpřístupní péči porodních asistentek s důrazem na kontinuálnost péče poskytované jednou osobou,¹⁵³ byl v roce 2023 vytvořen návrh Koncepce oboru porodní asistence.¹⁵⁴ Koncepce oboru má zásadní význam pro jeho další rozvoj, vzdělávání porodních asistentek a výkon tohoto povolání v kontextu dalších zdravotnických odborností. Svým obsahem přispívá zároveň k plnění úkolů, které v této oblasti ministerstvu ukládá Strategie 2021+.¹⁵⁵

Profesní organizace porodních asistentek se ve spolupráci s Národním centrem ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů rovněž podílely na přípravě návrhu Národního postupu v porodní asistenci (dále také jen „NPPA“) při péči o ženu v průběhu šestinedělí a péči o fyziologického novorozence. NPPA, podobně jako další národní (ošetřovatelské) postupy vydávané Ministerstvem zdravotnictví, byl vypracován se záměrem sjednocení kvality péče napříč Českou republikou. Obsahuje minimální doporučení, podle kterých si poskytovatelé zdravotních služeb mohou vytvořit vlastní postupy pro zajištění

¹⁴⁹ KULTIMED, „O projektu“, viděno 23. červenec 2024, <https://kultimed.soc.cas.cz/cs/o-projektu>.

¹⁵⁰ Ministerstvo zdravotnictví, „Povolení k výkonu odborné praxe na území ČR bez uznání způsobilosti za účelem nabývání odborných nebo praktických zkušeností“, viděno 21. března 2024, <https://www.mzcr.cz/povoleni-k-vykonu-odborne-praxe-na-uzemi-cr-bez-uznani-zpusobilosti-za-ucelem-nabyvani-odbornych-nebo-prakticky-zkusenosti/>.

¹⁵¹ iRozhlas, „Lékaři z Ukrajiny pomáhají českým praktikům. Komunikují s pacienty a šetří v ordinacích čas“, viděno 21. března 2024, https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/veda/prakticky-lekar-ukrajina-ukrajinci-nemocnice-medicina-doktor_2305130715_ale, Lenka Štěpánková, „Využití ukrajinských lékařů vážne. Bez znalosti češtiny a půlroční praxe tu nemohou léčit ani své krajany | Česko“, Lidovky.cz, 18. únor 2024, https://www.lidovky.cz/domov/ukrajina-uprchlici-valka-lekari-cestina-ministerstvo-zdravotnictvi.A240218_173411_In_domov_lvar.

¹⁵² Lékaři pro Ukrajinu, „Pro Ukrajinské lékaře“, viděno 21. března 2024, <https://lekari.proukrajinu.cz/pro-ukrajinske-lekare/>.

¹⁵³ Úřad vlády ČR, „Programové prohlášení vlády“.

¹⁵⁴ Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, „Pod záštitou NCO NZO vzniká nově Koncepce porodní asistence“, Facebook, viděno 24. červenec 2024, <https://www.facebook.com/nconzo.brno/posts/pfbid0PU9YH68AM8TUKwhdYZYCLtazy58mgLzwTZYmESdKYzQ2FTnpybTxwWNDN4z4UXyl?rclid=wrNEa7bJlrtPpQC>.

¹⁵⁵ Strnadová A., Hladíková L., Ezrová M., Kameníková M., Königsmarková I., Moravcová M., Ratislavová K., Wilhelmová R. „Návrh Koncepce porodní asistence (Verze 1.0)“, 2023.

jednotné, kvalitní a bezpečné péče. Specifikem NPPA je, že zahrnuje postupy pro poskytování kvalitní, bezpečné a holistické péče porodní asistentky o šestinedělku a novorozence jak v prostorách lůžkového zařízení, tak v ambulantní péči nebo ve vlastním sociálním prostředí příjemkyně péče.

Ani jeden z výše uvedených dokumentů však nebyl v průběhu roku 2023 schválen, a to zejména z důvodu nesouhlasných stanovisek některých profesních lékařských organizací, resp. rozporných postojů české odborné veřejnosti k postavení porodních asistentek v systému péče. Neshody mezi českou zdravotnickou veřejností se odrazily nejenom v připomínkování návrhu Koncepce porodní asistence a NPPA, ale také byly po celý uplynulý rok součástí veřejné diskuse a apelování na ministra zdravotnictví a zmocněnkyni vlády pro lidská práva.

Česko v roce 2023 rovněž přišlo o možnost zúčastnit se druhého kola evropské pilotní studie k využívání nástroje MUSA (*Midwifery Unit Self-Assessment*), které jako předstupeň certifikace realizuje Evropská síť porodních domů a center (MUNet), neboť příslušná delegace shledala, že žádné z českých center porodní asistence¹⁵⁶ aktuálně plně neodpovídá mezinárodním standardům.¹⁵⁷

5.5.2. Rozporné postoje české odborné veřejnosti

V reakci na veřejné rozpře mezi profesními organizacemi zdravotníků a zdravotnic ohledně zajištění systémové péče o ženy po porodu uspořádalo Ministerstvo zdravotnictví v březnu 2023 odborný kulatý stůl s názvem Poporodní péče – nutnost, nebo přežitek?¹⁵⁸ Kulatého stolu se zúčastnili zástupkyně a zástupci relevantních zdravotnických profesí, zdravotních pojišťoven, státní správy, Parlamentu ČR i příjemkyně péče a problematiku diskutovali z různých úhlů pohledu. Z kulatého stolu vzešel z něj návrh na rozpracování pilotního programu poporodní péče poskytované porodními asistentkami ve spolupráci s vybranými porodnicemi, které Ministerstvo zdravotnictví za tímto účelem podpoří. Na kulatém stole byla rovněž diskutována potřeba vzniku zastřešujícího koncepčního dokumentu, který by vymezil oblasti péče a spolupráce mezi jednotlivými profesemi, které o matku a dítě v těhotenství, při porodu a v šestinedělí pečují.¹⁵⁹

S první částí návrhu této koncepce, kterou v listopadu 2023 připravil Odbor zdravotní péče Ministerstva zdravotnictví, vyslovila nesouhlas Pracovní skupina k porodnictví při Radě vlády pro rovnost žen a mužů, neboť podle ní nesplňoval původní zadání ze Strategie 2021+.¹⁶⁰

Ve snaze zajistit soulad koncepce s původním zadáním nabídla zmocněnkyně vlády pro lidská práva součinnost na její přípravě, a to za využití součinnosti a expertízy Pracovní skupiny k porodnictví. Nový návrh analytické a úkolové části tohoto koncepčního dokumentu začal vznikat na přelomu roku 2023 a 2024. V návaznosti na požadavky Strategie 2021+

¹⁵⁶ Ministerstvo zdravotnictví v roce 2020 k tomuto konceptu poskytování péče vydalo metodické doporučení, které však v roce 2022 bez náhrady zrušilo. Ministerstvo zdravotnictví ČR, „Věstník 12/2022“, viděno 28. únor 2024, <https://www.mzcr.cz/vestnik/vestnik-12-2022/>.

¹⁵⁷ Lucia Rocca-Ihenacho et al., „Evropské standardy pro porodní domy a centra“ (Asociace pro porodní domy a centra, 2021), https://apodac.org/wp-content/uploads/MUNET-Standards_4_2021_CZ1.pdf.

¹⁵⁸ Ministerstvo zdravotnictví ČR, „Ministerstvo zdravotnictví řeší dostupnost hrazené poporodní péče“, viděno 24. červenec 2024, <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/ministerstvo-zdravotnictvi-resi-dostupnost-hrazene-poporodni-pecce/>.

¹⁵⁹ Vytvoření této koncepce je jedním z úkolů Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030. Konkrétně se jedná o opatření cíle 4.1 Posílení možnosti žen vybrat si způsob, místo a okolnosti porodu v kapitole Zdraví.

¹⁶⁰ Úřad vlády ČR, „Pracovní skupina k porodnictví jednala o Strategii k Baby-friendly Hospital Initiative a Koncepci péče o matku a dítě“, Vláda ČR, viděno 24. červenec 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/pracovni-skupina-k-porodnictvi-jednala-o-strategii-k-baby-friendly-hospital-initiative-a-koncepci-pecce-o-matku-a-dite-210789/>.

je koncipován tak, že vedle medicínské stránky zohledňuje i lidskoprávní a psychosociální rozměr poskytování zdravotních služeb v raném mateřství.¹⁶¹

5.5.3. Nenaplněná poptávka po respektující péči

Poptávka žen po respektujícím přístupu a dostupnosti péče poskytované zvolenou porodní asistentkou, bez nutnosti si tuto službu připlácet jako nadstandardní, vyplynula i z předběžných výsledků projektu Kvalita poskytované prenatální a perinatální péče pohledem českých žen. Sběr dat pro šetření zaměřené na hodnocení spokojenosti s péčí poskytovanou v Česku v zařízeních veřejného zdravotnického sektoru začal v lednu 2023.¹⁶² Projekt podpořený grantem od Agentury pro zdravotnický výzkum České republiky si dal za cíl identifikovat klíčové determinanty spokojenosti žen s péčí a aplikovat získané poznatky do praxe.¹⁶³ Zkušenosti žen realizační tým sbírá prostřednictvím norského standardizovaného dotazníku a je zaměřený na zkušenosti žen z období 6 týdnů až 6 měsíců po porodu. Z analýzy volných textových komentářů, které obsahovala třetina prvních 2 287 odpovědí, vyplynulo, že „[ne]častěji zmiňované zkušenosti žen pocházejí z období porodu (nepodpora, neúcta, manipulace, zásahy bez souhlasu, porodnické násilí) a z období po porodu (znemožnění ženy jako matky, rozporuplné informace, nepodpora kojení, nevhodné prostředí a strava)“.¹⁶⁴

Nenaplněnou poptávku po respektující porodní péči, její příčiny a celospolečenské dopady tematizoval rovněž projekt Trauma a porod v ČR, který zvítězil v soutěži *Map the System* pořádané v roce 2023 Centrem pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy.¹⁶⁵

5.5.4. Rozhodnutí Ústavního soudu týkající se přístupu k rodičkám a jejich rodinám

Zásadní průlom v přístupu k dlouhodobě poptávaným datům z oblasti porodnictví přinesl v dubnu 2023 nálezh Ústavního soudu,¹⁶⁶ který rozhodl, že stěžovatelka,¹⁶⁷ a potažmo veřejnost má na taková data nárok. Stěžovatelka Anna Škvorová ve spolupráci s Jarmilou Hnilicovou¹⁶⁸ původně požadovala po Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (dále jen „ÚZIS ČR“) statistická data o počtu porodů a jednotlivých zákrocích¹⁶⁹ v konkrétních porodnicích, a to za období 2014–2015. ÚZIS tato data poskytl v anonymizované podobě bez možnosti zjistit, o jakou porodnici se jedná.¹⁷⁰ Postup ÚZIS ČR následně potvrdilo i Ministerstvo zdravotnictví, krajský soud a Nejvyšší správní soud. Ústavní soud však jejich rozhodnutí zrušil, neboť jimi podle něj bylo porušeno základní právo stěžovatelky zaručené článkem 17 odst. 1

¹⁶¹ Bude blíže rozvedeno ve *Zprávě za rok 2024 o rovnosti žen a mužů*.

¹⁶² Proto bude blíže pojednáno ve *Zprávě za rok 2024 o rovnosti žen a mužů*.

¹⁶³ Projekt byl podpořen v rámci Programu na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2020–2026. Výzkum koordinuje Ústav zdravotnických věd Lékařské fakulty Masarykovy univerzity ve spolupráci s Gynekologicko-porodnickou klinikou Fakultní nemocnice Brno. Masarykova univerzita, „Chceme sledovat kvalitu poskytované prenatální a perinatální péče. Dotazník ženám, které nedávno porodily“, Lékařská fakulta Masarykovy univerzity | MED MUNI, viděno 24. červenec 2024, <https://www.med.muni.cz/aktuality/chceme-sledovat-kvalitu-poskytovane-prenatalni-a-perinatalni-pece-dotaznik-zenam-ktere-nedavno-porodily>.

¹⁶⁴ Radka Wilhelmová et al., „Czech Women's Experiences with Maternity Care – Analysis of Free Text Comments“, *European Journal of Midwifery* 7, č. Supplement 1 (24. říjen 2023), <https://doi.org/10.18332/ejm/172315>.

¹⁶⁵ „Soutěžní týmy 2023“, Soutěž *Map the System*, viděno 24. červenec 2024, <https://mapthesystem.cuni.cz/MTS-49.html>.

¹⁶⁶ Ústavní soud ČR, „Nález z 11. dubna 2023, sp. zn. III. ÚS 836/21“, 11. duben 2023, https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvcí/Publikovane_nalezky/2023/3-836-21_AN.pdf.

¹⁶⁷ Tomáš Němeček, „Ústavní stížnost proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 1. 2021, č.j. 3 As 232/2019-40 a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2019 č.j. 6 A 155/2017-61 spojená s návrhem na zrušení části ust. § 73, odst. 8 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách“ (Advokátní kancelář Rychetský Hlaváček Krampera, 2021), <https://jaksekderodi.cz/wp-content/uploads/2022/10/%C3%9Austavn%C3%AD-st%C3%AD%C5%BEnost.pdf>.

¹⁶⁸ Případy obou jmenovaných žen měly mediální ohlas, ani jedna z nich svoji identitu před médii a veřejností nezastírala, naopak obě k této kauze poskytovaly rozhovory. Eva Kadlčáková, „Po komplikovaném porodu žena mnoho let usilovala o zveřejnění údajů z porodnic. Teď jsou dostupné“, Český rozhlas, 13. červen 2023, <https://budejovice.rozhlas.cz/po-komplikovanem-porodu-zena-mnoho-let-usilovala-o-zverejneni-udaju-z-porodnic-9013428>.

¹⁶⁹ Konkrétně požadovala celkový počet porodů, počet císařských řezů, počet porodů za použití kleští, počet porodů za použití vakuumextraktoru, počet epiziotomií, počet porodů, které skončily poraněním hráze a/nebo čípku, počet porodů s epiziotomií, které zároveň skončily poraněním hráze a/nebo čípku, počet porodů koncem pánevním, počet porodů koncem pánevním, které proběhly vaginálně. „Žádost o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb.“ (Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, 30. duben 2017), <https://www.uzis.cz/res/file/poskytnute-informace/17-08-inf106-1999-zadost.pdf>.

¹⁷⁰ Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, „Poskytnuté informace (UZIS/003773/2017)“, 16. květen 2017, <https://www.uzis.cz/res/file/poskytnute-informace/17-08-inf106-1999-odpoved.pdf>.

a 4 Listiny základních práv a svobod. Provedením testu proporcionality dospěl k závěru, že právo na informace a na ochranu zdraví má přednost před právem porodnic na ochranu pověsti.

ÚZIS ČR tak v květnu 2023 zveřejnil dlouhodobě poptávanou ročenku Rodička a novorozenec za chybějících šest let (tj. za roky 2016–2021) a postupně začal zveřejňovat další datové výstupy, přičemž k některým byl dobudován i vizualizační nástroj, a Národní zdravotnický informační portál doplnil o datovou sekci.¹⁷¹ S ohledem na předchozí dlouhodobou nedostupnost těchto dat a odmítavý postoj ÚZIS ČR k jejich zveřejňování na úroveň jednotlivých nemocnic, se jedná o významný milník. V roce 2023 tím zároveň došlo k naplnění jednoho z dlouhodobých doporučení, které Pracovní skupina k porodnictví artikulovala v Podnětu k publikování statistických dat.

V dalším rozhodnutí Ústavní soud v květnu 2023 rozhodnul o porušení základních práv stěžovatele a stěžovatelek (rodičů a dítěte) ve věci odškodnění nemajetkové újmy způsobené zákazem přítomnosti otce, resp. blízké osoby u porodu v době pandemie covid-19.¹⁷² Ministerstvo zdravotnictví v březnu 2020 vydalo mimořádné opatření, kterým zakázalo přítomnost jakéhokoli doprovodu u porodu, a to včetně otce dítěte.¹⁷³ Plošný zákaz kritizovala již tehdejší zmocněnkyně vlády pro lidská práva a požadovala, aby jej ministerstvo podrobilo testu proporcionality a ověřilo, zda tímto opatřením nedochází k nepřiměřenému zásahu do základních práv, a případně jej vhodným způsobem upravilo.¹⁷⁴ Opatření bylo poté zmírněno, resp. ministerstvo z něj stanovilo několik výjimek,¹⁷⁵ které se však na stěžovatelku nevztahovaly, a proto byla nucena porodit bez přítomnosti stěžovatele. Z důvodu absence doprovodu jí tak například nebyl umožněn kontakt s dítětem po porodu, které tak „první hodiny života plakalo v postýlce ve stejné místnosti a matka na lůžku jej nemohla utišit“.¹⁷⁶

Rodina argumentovala, že jim újma vznikla v příčinné souvislosti s mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví. Okresní soud však jejich žalobu zamítl s tím, že dané mimořádné opatření není rozhodnutím, a tudíž se případné náhrady škody nelze domáhat postupem podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nebo nesprávným úředním postupem.¹⁷⁷ Krajský soud závěr okresního soudu potvrdil, zároveň připomenul, že stěžovatel předtím neuspěl ani u správního soudu,¹⁷⁸ a uvedl, že „možnost otce být u porodu nepředstavuje základní právo“.¹⁷⁹ Ústavní soud se však s tímto kategorickým tvrzením krajského soudu neztotožnil a naopak argumentoval, že narození dítěte je „bezesporu velmi významným, ne-li dokonce tím nejvýznamnějším okamžikem rodinného života, jehož společné prožití je s to posílit vzájemná a společná pouta mezi matkou, otcem a dítětem. Ústavní soud proto neakceptuje názor, že by právo matky, otce a dítěte být spolu v okamžiku porodu a chvílích bezprostředně následujících mělo zůstat mimo rámec ústavní

¹⁷¹ J. Jírová et al., „Národní registr reprodukčního zdraví“ (Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2023), <https://www.nzip.cz/nrrz>.

¹⁷² Ke kritice porušování práv rodičů během pandemie covid-19 blíže viz Úřad vlády ČR, „Zpráva za rok 2020 o rovnosti žen a mužů“ (Praha: ÚV ČR, 2021), <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/ZpravaOrovnostizarok2020.pdf>.

¹⁷³ Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 18. 3. 2020, čj. MZDR 12344/2020-1/MIN/KAN.

¹⁷⁴ Zmocněnkyně tak mj. reagovala na související podnět Pracovní skupiny k porodnictví. Úřad vlády ČR, „Mimořádné jednání Pracovní skupiny k porodnictví o zrušení zákazu přítomnosti otce u porodu“, Vláda ČR, viděno 24. červenec 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/mimoradne-jednani-pracovni-skupiny-k-porodnictvi-o-zruseni-zakazu-pritomnosti-otce-u-porodu-180639/>.

¹⁷⁵ Výjimka byla mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví ze dne 27. 3. 2020, čj. MZDR 13620/2020-1/MIN/KAN, stanovena pro cizinky s potřebou tlumočení, ženy se závažným duševním onemocněním, neslyšící, nevidomé nebo mající jiné závažné zdravotní postižení a dále ženy, u kterých se očekával porod mrtvého plodu.

¹⁷⁶ „Finální rozsudek k nezákonnému zákazu otců u porodu v době covidu“, *Liga lidských práv* (blog), 4. červen 2024, <https://lp.cz/blog/finalni-rozsudek-k-nezakonnemu-zakazu-otcu-u-porodu-v-dobe-covidu/>.

¹⁷⁷ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

¹⁷⁸ U správního soudu stěžovatel neuspěl z důvodu, že napadané mimořádné opatření bylo mezitím zrušeno.

¹⁷⁹ Ústavní soud ČR, „Nález z 11. dubna 2023, sp. zn. III. ÚS 836/21“.

ochrany.¹⁸⁰ Dále Ústavní soud zdůraznil, že právo na náhradu škody nelze podmiňovat formálními požadavky, které by vylučovaly odpovědnost státu.

Krajskému soud proto uložil, aby v dalším řízení přezkoumal, zda zásah do základního práva prostřednictvím opatření Ministerstva zdravotnictví „měl ústavně legitimní a zákonný důvod a zda byl činěn v nezbytně nutné míře a nejšetrnějším způsobem, který vede k cíli, nediskriminačním způsobem a bez libovůle“.¹⁸¹ Příslušný krajský soud v následujícím roce 2024 dospěl k závěru, že ministerstvo tyto podmínky nesplnilo a že jím vydané mimořádné opatření bylo neústavní a nezákonné, a přiznal rodině nárok na odškodnění.¹⁸²

5.5.5. Komise pro výživu kojenců a malých dětí a příprava Strategie k naplňování programu WHO a UNICEF *Baby-friendly Hospital Initiative*

V roce 2023 byla na Ministerstvu zdravotnictví zřízena meziresortní a mezioborová Komise pro výživu kojenců a malých dětí (dále jen „Komise“),¹⁸³ která nově plní funkci národního koordinačního orgánu pro kojení v souladu s požadavky programu WHO a UNICEF *Baby-friendly Hospital Initiative* (dále také jen „BfHI“). Komise se zabývá zejména zvyšováním úrovně podpory kojení, eliminací faktorů, které kojení nabourávají, a to včetně predátorského marketingu náhrad mateřského mléka, dudlíků a lahví ke krmení dětí (blíže viz také podkapitola 5.5.6) a zajištěním bezpečného používání náhrad mateřského mléka v případech, kdy je jejich používání nezbytné.¹⁸⁴

Na platformě Komise na jaře 2023 rovněž vznikla pracovní skupina pro přípravu Strategie k implementaci programu Světové zdravotnické organizace a UNICEF *Baby-friendly Hospital Initiative* 2018 v České republice (dále také „Strategie BfHI 2018“).¹⁸⁵ Přestože program BfHI patří již desítky let mezi minimální standard v péči o ženu a dítě při pobytu v nemocnici po porodu dítěte, posiluje mateřské kompetence žen a současně ovlivňuje začátek kojení a jeho pokračování, nebyl v českých nemocnicích dosud jednotně a udržitelně realizován. To se projevilo mj. ve snižování počtu plně/vylučně kojených dětí při odchodu z porodnice. WHO a UNICEF aktualizací BfHI z roku 2018 podmínky programu v souladu se současným vědeckým poznáním upravily, tudíž se jeho dodržování nyní očekává od všech poskytovatelů zdravotních služeb, kteří o matku a novorozence pečují. Nový program se vztahuje na všechny děti, bez ohledu na gestační stáří při narození či morbiditu. Modifikovala se také kritéria, podle kterých se program vyhodnocuje. Návrh strategie byl v roce 2023 dokončen, jeho konzultace s odbornou veřejností a následné předložení vládě uskutečnily v průběhu roku 2024.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Ústavní soud ČR, „Účast otce u porodu spadá do práva na rodinný život. Soudy se budou znovu zabývat zákonností opatření Ministerstva zdravotnictví, které v době pandemie přítomnost otců zakázalo“, 31. květen 2023, <https://www.usoud.cz/aktualne/ucast-otce-u-porodu-spada-do-prava-na-rodinny-zivot-soudy-se-budou-znovu-zabyvat-zakonnosti-opatreni-ministerstva-zdravotnictvi-ktere-v-dobe-pandemie-pritomnost-otcu-zakazalo>.

¹⁸² Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 12. dubna 2024, čj. 43 C 44/2021–342. Rozsudek je pravomocný, neboť ministerstvo se proti němu neodvolalo.

¹⁸³ Ministerstvo zdravotnictví ČR, „Komise pro výživu kojenců a malých dětí zřízená ministrem zdravotnictví dnes zahájila činnost“, Ministerstvo zdravotnictví, viděno 24. červenec 2024, <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/komise-pro-vyzivu-kojencu-a-malych-deti-zrizena-ministrem-zdravotnictvi-dnes-zahajila-cinnost>.

¹⁸⁴ Ministerstvo zdravotnictví ČR, „Komise pro výživu kojenců a malých dětí“, viděno 28. únor 2024, <https://ppo.mzcr.cz/workGroup/199>.

¹⁸⁵ Zpracování strategie vláda na doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů zadala ministrové zdravotnictví ve spolupráci se zmocněnkyní vlády pro lidská práva, a to usnesením č. 931 ze dne 23. srpna 2021. Požadavek na vytvoření Strategie BfHI 2018 zároveň synergicky doplňuje opatření v kapitole Zdraví ve specifickém cíli 4.6 Zlepšení kvality poporodní péče a podpory kojení ve Strategii 2021+.

5.5.6. Regulace marketingu náhrad mateřského mléka a implementace souvisejícího kodexu

V červnu 2023 proběhl v Ženevě Globální kongres WHO a UNICEF k implementaci Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka (dále jen „Kodex“),¹⁸⁶ jehož se zúčastnilo více než 500 delegátů a delegátek ze 130 zemí včetně Česka, přičemž jejich účast byla podmíněná vyplněním a posouzením deklarace o absenci střetu zájmů. Česko bylo oceněno, že mechanismus kontroly střetu zájmů nastavila i u svého národního koordinačního orgánu pro kojení. Cílem kongresu bylo poskytnout členským státům metodickou pomoc k důslednějšímu omezení vlivu průmyslu dětské výživy na státní správu, zdravotnický personál i širší veřejnost.

UNICEF a WHO na kongresu představily data o korelaci naplňování Kodexu s počtem výlučně kojených dětí v jednotlivých členských státech. Z dat mj. vyplynulo, že při sladění vnitrostátních právních předpisů s Kodexem, tedy při zásadním omezení přímých i nepřímých komerčních vlivů na rodiče, ovlivňujících jejich rozhodování o výživě dítěte a nabourávajících důvěru ve schopnost žen kojit, stoupá podíl výlučně kojených dětí v prvních 6 měsících věku až o 20 p. b. Z kongresu obecně vyplynula důležitost budování regionálních a mezistátních sítí, skrze které mohou státy vzájemně sdílet informace a nástroje na podporu dodržování Kodexu. Ve vztahu k evropskému regionu zaznělo, že unijní legislativa je nedostatečná a je zapotřebí efektivnější regulace.¹⁸⁷

Na kongresu byl přijat konsenzuální závěr, že průmyslu dětské výživy¹⁸⁸ by nemělo být umožněno zapojovat se do tvorby právních předpisů, přípravy a provádění výživových programů ani do jejich vyhodnocování. Veškerá případná komunikace zástupkyň a zástupců průmyslu dětské výživy se státními institucemi, zdravotnickým personálem a neziskovými organizacemi by měla být transparentně zdokumentována.

Závěry kongresu mají oporu v nejnovějších vědeckých studiích. V roce 2023 vyšla v prestižním odborném lékařském časopisu Lancet tematická řada *Breastfeeding Series*,¹⁸⁹ která rovněž upozornila na rozsáhlé negativní dopady průmyslu dětské výživy na kojení, a potažmo zdraví a práva žen a dětí. Marketing komerční dětské výživy a produktů spadajících do působnosti Kodexu je vysoce sofistikovaný, nezřídka podprahový a nemusí být na první pohled jasně rozpoznatelný.¹⁹⁰ I proto UNICEF v roce 2023 vydala příručku Ochrana výživy kojenců a malých dětí před zásahy průmyslu a střetem zájmů,¹⁹¹ jež obsahuje konkrétní doporučení pro pracující ve zdravotnictví a tvůrce a tvůrkyně politik, jak se s těmito výzvami vypořádat.

Téma regulace marketingu a praktik průmyslu dětské výživy řešila v loňském roce i česká vláda. Premiér v reakci na interpelaci informoval Sněmovnu, že téma kojení a výživy je pro vládu významné a věnuje mu náležitost pozornost. Úkolem vlády je podle něj vytvořit takové podmínky, jimiž podpoří všechny čerstvé matky, a zároveň zajistí adekvátní a bezpečnou výživu novorozenců a malých dětí.¹⁹² Vláda tudíž na doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů v září 2023 rozhodla o zpřísnění legislativních pravidel marketingu komerční dětské výživy, dudlíků a lahví a zadala ministru průmyslu a obchodu, aby ve spolupráci s ministrem zdravotnictví připravil odpovídající návrh novely zákona

¹⁸⁶ Blíže viz <https://www.who.int/publications/m/item/global-congress-on-implementation-of-the-international-code-of-marketing-of-breast-milk-substitutes>.

¹⁸⁷ V hodnocení implementace Kodexu ze strany WHO/UNICEF/IBFAN v roce 2023 získala evropská legislativa 32 ze 100 bodů.

¹⁸⁸ Kromě toho, že nebude propagovat své produkty v rozporu s Kodexem.

¹⁸⁹ „Breastfeeding 2023“, The Lancet, viděno 24. červenec 2024, <https://www.thelancet.com/series/Breastfeeding-2023>.

¹⁹⁰ Cit. z návrhu Strategie k BfHI 2018, str. 42.

¹⁹¹ United Nations Children's Fund (UNICEF), „Protecting Infant and Young Child Nutrition from Industry Interference and Conflicts of Interest“, (New York: UNICEF, 2023), <https://www.globalbreastfeedingcollective.org/media/2126/file>.

¹⁹² Tamtéž.

o regulaci reklamy.¹⁹³ Ministrovi zdravotnictví dále zadala vytvoření metodického pokynu pro postup poskytovatelů zdravotních služeb, zpracování analýzy prostřednictvím protokolu *NetCode* o dodržování Kodexu v Česku a v rámci EU projednat potřebu novelizace evropské legislativy, aby došlo k úplné implementaci Kodexu a navazujících rezolucí.¹⁹⁴

¹⁹³ Usnesení vlády ze dne 27. září 2023 č. 719. Průběh přípravy novely a souvisejících úkolů bude blíže reflektován ve *Zprávě za rok 2024 o rovnosti žen a mužů*.

¹⁹⁴ Tamtéž.

6. Poznání

Ve vzdělávání i vědě a výzkumu přetrvávají značné rozdíly v profesních drahách i v míře dosaženého profesního postupu mezi ženami a muži. Dokládá to mimo jiné i pozice Česka v Indexu genderové rovnosti EIGE pro oblast poznání v roce 2023, kde Česko dosáhlo podprůměrného skóre 59,8 (průměr EU činí 63,6). V oblasti genderových nerovností ve vzdělávání a vědě tak Česko obsadilo 16. místo mezi státy EU. Přetrvávající rozdíly potvrzují i data z šetření PISA 2022, a to konkrétně ve výsledcích testů dívek a chlapců v oblasti matematiky a čtenářské gramotnosti.

Jedním z důležitých kroků, který by mohl vést ke snižování horizontální segregace ve vzdělávání, bylo v roce 2023 schválení Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství. Dále NKC – gender a věda v rámci projektu STRATIN+ zpracovalo Příručku k integraci genderové dimenze do obsahu vzdělávání budoucích učitelů a MŠMT vyhlásilo výzvu v rámci OP JAK na podporu pregraduální přípravy budoucích učitelů a učitelek. V daném roce probíhala příprava novely zákona č.111/1998 Sb. (zákon o vysokých školách), na které spolupracoval také Odbor. Na základě této novely by měla měsíční odměna studujících od nacházejícího roku činit 1,2 násobek minimální mzdy a také by měla právně ukotvit povinnosti vysokých škol zveřejňovat ve veřejné části svých internetových stránek údaj o kontaktním místě nebo místech vysoké školy určených pro poskytování informací o opatřeních zajišťovaných pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole a údaj o kontaktním místě nebo místech vysoké školy určených pro řešení případů diskriminace a podporu rovného zacházení. Na veřejných vysokých školách a výzkumných organizacích pokračovalo zavádění plánů genderové rovnosti.

6.1. Horizontální segregace studujících na základních, středních a vysokých školách

V České republice stále pozorujeme rozdíly mezi chlapci a dívkami nejen v preferovaných studijních oborech, a jejich profesních kariérách, ale i ve výsledcích testů.

Podle nedávných dat z testů PISA 2022¹⁹⁵ mají dívky a žáci ze zvýhodněného prostředí tendenci dosahovat lepších známek než chlapci a žáci ze znevýhodněného prostředí, ačkoli dosahují podobných výsledků ve zkoumaných dovednostech. V České republice je dlouhodobě patrná vazba mezi úspěchem žáků a jejich rodinným zázemím, což potvrzují opakované mezinárodní a národní analýzy vzdělávání. Z výsledků PISA 2022 vyplývá, že až 22 % rozdílů ve výsledcích českých žáků v matematické gramotnosti lze vysvětlit socioekonomickými faktory, čímž se Česká republika řadí mezi země s čtvrtou nejvyšší mírou tohoto jevu.

V souvislosti s genderovými rozdíly v matematické gramotnosti vykazují čeští chlapci průměrně o sedm bodů lepší výsledky než dívky, což je statisticky významný rozdíl. Analyzujeme-li trend vývoje výsledků českých žáků, zjišťujeme, že průměrné skóre chlapců v posledních deseti letech kleslo o 14 bodů, zatímco výsledky dívek klesly o 10 bodů. Kratší čtyřleté období pak ukazuje mírnější pokles u chlapců (o 11 bodů) než u dívek (o 14 bodů).

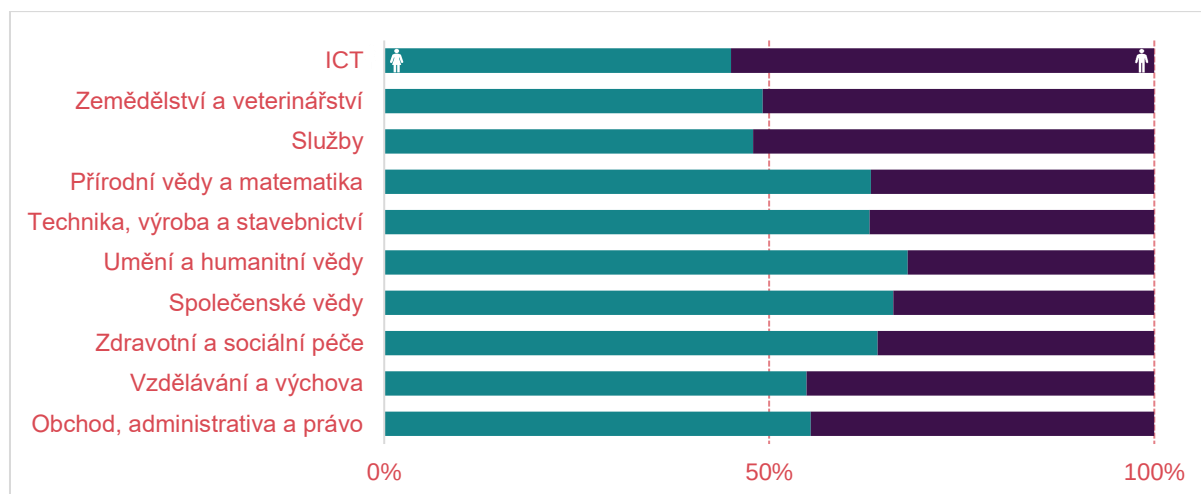
Na druhou stranu dívky excelují nad chlapci v čtenářské gramotnosti. S výjimkou dvou zemí dosahují dívky ve všech zemích EU a OECD lepších výsledků, přičemž průměrný rozdíl v EU činí 27 bodů a v OECD 24 bodů. V Česku je rozdíl mezi dívkami a chlapci v čtenářské

¹⁹⁵ Simona Boudová, Vladislav Tomášek, a Barbora Halbová, „Národní zpráva PISA 2022“ (Praha: Česká školní inspekce, 2023), https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_p%5c99%9c3%adlohy/Mezin%3%a1rodn%3%ad%20%5a1et%5c99en%3%ad/PISA_2022_e-verze-9.pdf.

gramotnosti 29 bodů, což je nadprůměrná hodnota v mezinárodním srovnání. Ve srovnání s těmito oblastmi se v přírodovědné gramotnosti neprojevují výrazné rozdíly mezi chlapci a dívkami, což znamená, že čeští žáci dosahují v této oblasti vyrovnaných výsledků bez ohledu na pohlaví.

Rozdíly mezi dívkami a chlapci také přetrvávají v preferovaných oborech. Nejnavštěvovanějšími obory s výučním listem jsou pro dívky kuchařka, servírka, cukrářka a kadeřnice. Pro chlapce je to pak automechanik, elektrikář a kuchař.¹⁹⁶ V případě středních škol se dívky nejčastěji věnují oborům jako je ekonomika a podnikání, ošetrovatelství a navštěvují častěji lyceum, naopak nejvíce zastoupenými obory u chlapců je výpočetní technika, elektrotechnika a také ekonomika a podnikání.¹⁹⁷ Co se týká vysokých škol dívky volí především obory jako je obchod, administrativní a právo, zdravotní a sociální péče a vzdělávání a výchova. Na druhé straně chlapci převážně studují techniku, výrobu a stavebnictví, také obchod administrativu a právo a informační a komunikační technologie a služby. Dané rozdělení preferencí oborů napříč vzdělávacím systémem je navíc v čase velmi konzistentní.¹⁹⁸

Graf 29: Absolventi vysokých škol v Česku podle skupin oborů vzdělání

Zdroj: Zaostřeno na ženy a muže 2023

Kromě koncentrace dívek a chlapců v určitých oborech, rozdíly mezi dívkami a chlapci nacházíme také v jejich zastoupení v druzích vzdělání. Nejpatrnější rozdíly jsou na úrovni oborů s výučním listem, kde jsou dívky zastoupeny pouze z 35 %, a na úrovni magisterského studia, kde je jich 60 %. Mezi absolventy doktorského studia je 45 % žen, avšak na pozicích výzkumnic pouze 25 %. Zároveň se vyšší procento žen s vysokoškolským vzděláním nepropisuje na jejich uplatnění na pracovním trhu, a to především v souvislosti s jejich zastoupením v rozhodovacích pozicích.

Jedním z důležitých kroků, který by mohl vést ke snižování horizontální segregace ve vzdělávání, bylo v roce 2023 schválení Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství. Tento dokument představuje sdílenou vizi a závazný cíl pro přípravu učitelů a učitelek a také nástroj pro jejich podporu v adaptačním období. Kompetenční rámec nepoužívá generické maskulinum, ale uvádí ve všech případech mužskou i ženskou formu, tedy např. učitelé a učitelky, žáci a žákyně. Obsahuje také kompetence, které by mohly vést učitele a učitelky k genderové citlivosti a k prosazování genderové rovnosti. Jedná se např. o kompetenci 3: „Vytvářím bezpečné prostředí pro učení.“ Obsahuje deskriptory „2. Komunikuji s žáky a žákyněmi s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně...“.

¹⁹⁶ ČSÚ, „Vzdělávání“, in *Zaostřeno na ženy a muže* (Praha: Český statistický úřad, 2023), <https://www.czso.cz/documents/10180/190557314/3000022303.pdf/adfb52c8-4f9b-4af1-9fc9-e540f0abdd76?version=1.1>.

¹⁹⁷ ČSÚ.

¹⁹⁸ ČSÚ.

„4. Dávám jasně najevo svůj respekt k lidem různého pohlaví či genderu, barvy pleti, národnosti či etnické příslušnosti, náboženství, sexuální orientace, socioekonomického statusu či původu a vedu k respektu také žáky a žákyně. Vědomě pracuji s vlastními předsudky a rozvíjím své interkulturní kompetence.“ Práce s vlastními předsudky na straně učitele či učitelky, tedy také s předsudky týkajícími se genderu žáků a žákyně, se objevuje také v kompetenci 2.2: „Poznávám vzdělávací potřeby žáků a žákyně a plánuji výuku tak, aby každému žákovi a žákyni umožňovala aktivně se zapojit a dosahovat stanovených cílů.“

V této souvislosti NKC – gender a věda zpracovalo v rámci projektu STRATIN+ Příručku k integraci genderové dimenze do obsahu vzdělávání budoucích učitelů¹⁹⁹, která je určena vyučujícím, kteří připravují budoucí učitele a učitelky nejen na pedagogických fakultách. Příručka by měla podpořit vyučující v zohlednění a integraci genderové dimenze a genderové perspektivy do vzdělávání. Příručka je rozdělena podle typů předmětů a je tedy vhodná pro vyučující neohledně na obor nebo předmět, který vyučují.

V roce 2023 byla dále vyhlášena výzva OP JAK č. 02_23_019 Podpora pregraduální přípravy budoucích učitelů a učitelek²⁰⁰. Jedním z podporovaných témat je i „vzdělávání v oblasti inkluze, získávání kompetencí pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP, s nadáním či mimořádným nadáním, pro zajišťování genderové rovnosti a kulturní senzitivity, s využitím aktivizujících forem; vzdělávání v inkluzi, včetně genderové rovnosti a kulturní senzitivity, podpora studentů se SP“.

Národní pedagogický institut České republiky vytvořil neakreditované vzdělávací webináře pro učitele a učitelky. Jedná se o webinář U18 Gender ve vzdělávání²⁰¹ zaměřený mj. na seznámení se s principy genderově senzitivní výuky. A dále o webinář A129 Genderová rovnost ve škole – proč a jak o ni usilovat, který bude v roce 2024 aktivně nabízen ve všech krajích.

6.2. Rovnost žen a mužů v učitelské profesi

Trend feminizace regionálního školství přetrvává, dokonce dochází k jeho prohlubování. V roce 2023 ženy představovaly 82,2 % všech pedagogických pracovníků a pracovníků. Data vykazují pokračující pokles počtu mužů v této oblasti – zatímco v roce 2013 tvořili muži mezi pedagogickými pracovníky a pracovníky 14 %, v roce 2023 to bylo již pouze 8,9 %. Během posledního desetiletí došlo ke snížení jejich zastoupení o 5,1 p. b. ve funkcích jako jsou vychovatelé a vychovatelky, asistentky a asistenti vyučujících, pedagogičtí a speciální psychologové a psychologové, či metodici a metodičky prevence.²⁰²

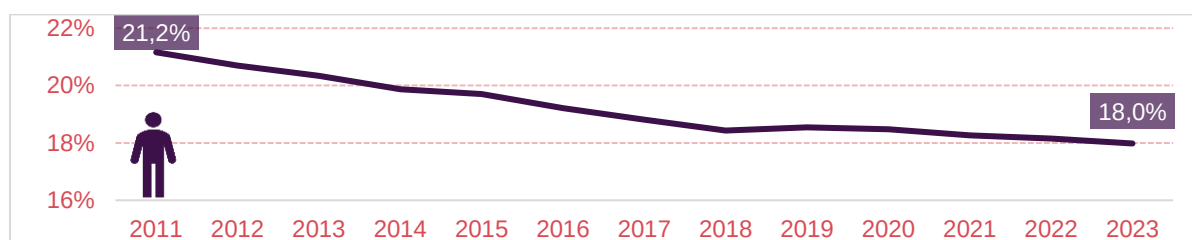
¹⁹⁹ Anna Donovalová a Hana Tenglerová, „Genderová dimenze v obsahu vzdělávání“ (Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2023), https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2023/M4/Genderova%20dimenze%20v%20obsahu%20vzdelavani_brozuraA5_2023.pdf.

²⁰⁰ „Výzva č. 02_23_019 Podpora pregraduální přípravy budoucích učitelů a učitelek“, OP JAK, viděno 13. srpen 2024, https://opjak.cz/vyzvy/vyzva-c-02_23_019-podpora-pregraduální-přípravy-budoucích-ucitelu-a-ucitelek/.

²⁰¹ „Gender ve vzdělávání“, Národní pedagogický institut, viděno 13. srpen 2024, <https://www.npi.cz/vzdelavani/21-webinare/62-webinare-zaznamy/82656-gender-ve-vzdelavani>.

²⁰² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, „Genderová problematika zaměstnanců ve školství“, viděno 15. březen 2024, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/genderova-problematika-zamestnancu-ve-skolstvi>.

Graf 30: Podíl mužů z celkového počtu pedagogických pracovníků a pracovníků v regionálním školství

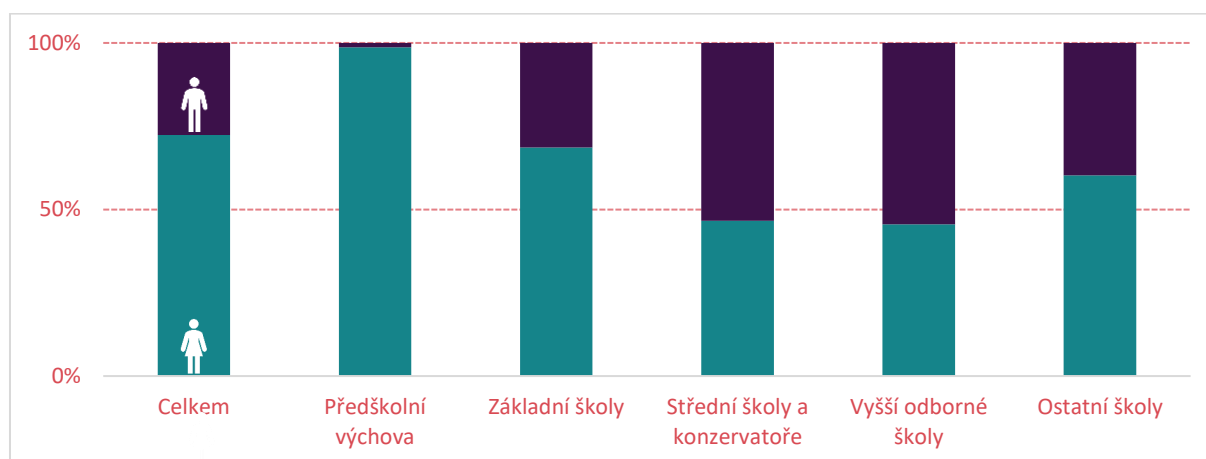
Zdroj: Genderová problematika zaměstnanců ve školství 2023

V této souvislosti v roce 2023 MŠMT dále pokračovalo v aktivitách, které ztraktivňují učitelství jako povolání i pro muže. MŠMT realizovalo na svých webových stránkách kampaň, která probíhala formou série medailonků učitelů-mužů z mateřských škol a prvního stupně základních škol²⁰³. Tyto medailonky prezentovaly jejich profesní příběhy a příklady dobré praxe. Kampaň byla hodnocena jako úspěšná a zároveň zaznamenala ohlas i ze strany médií.

K navýšení atraktivity učitelské profese by mohlo přispět zvýšení platů, jak plyne ze zákona č. 183/2023 Sb., který do Školského zákona (z. č. 561/2004 Sb.) přidal požadavek, aby v rozpočtu MŠMT finance určené na platy učitelů a učitelek odpovídaly 130 % průměrné hrubé měsíční mzdy na jeden učitelský úvazek. Je však důležité zdůraznit, že to neznamená, že platy učitelů a učitelek budou automaticky dosahovat 130 % průměrného platu. Navzdory tomu se očekává, že platy učitelů a učitelek budou nominálně růst každoročně, což by mohlo vést ke zvýšení počtu mužů ve školství. Tento zákon však nezahrnuje ostatní pedagogické pracovníky.²⁰⁴

Paradoxně, i přes převažující počet žen ve většině pedagogických rolí, muži nadále zastávají vyšší procento řídicích pozic, což je patrné i přes mírný nárůst podílu žen v těchto funkcích na základních, středních a vyšších odborných školách.

Graf 21: Řídící pracovníce pro pedagogické záležitosti (2022)

Zdroj: Zaošřeno na ženy a muže 2023

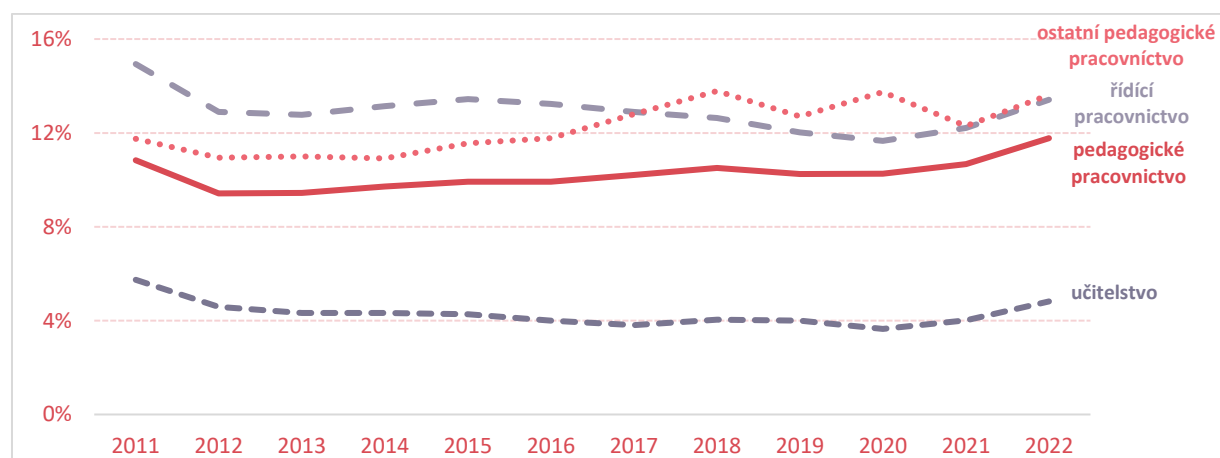
²⁰³ Jeden z medailonků je možné nalézt zde: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, „Muži v mateřských a základních školách: Jiří Brůžek“, viděno 13. srpen 2024, <https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/muzi-ve-skolkach-a-skolach-jiri-bruzek>.

²⁰⁴ „Učitelé budou mít plat minimálně 130 procent průměrné mzdy, podepsal Pavel“, novinky.cz, 7. červen 2023, <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-ucitele-budou-mit-plat-minimalne-130-procent-prumerne-mzdy-podepsal-pavel-40434011>.

Podobně jako v jiných sektorech práce, i v školství panuje rozdíl v odměňování mužů a žen. V roce 2022 dosáhl rozdíl v odměňování žen a mužů mezi pedagogickými pracovníky 11,8 % ve prospěch mužů. Výraznější rozdíl však panuje mezi řídicími pracovníky, kde muži vydělávají o 13,4 % více než ženy. Na druhou stranu rozdíl mezi platy učitelů a učitelek je méně markantní a činí 4,8 %.²⁰⁵

Rovněž mezi ostatními pedagogickými pracovníky je patrný výrazný rozdíl v odměňování, který činí 13,6 %. Nedostatečné finanční ohodnocení má za následek celkový nedostatek dalšího nepedagogického personálu, včetně školních psychologek a psychologů, což je zejména v době po pandemii covid-19 a ruské války proti Ukrajině zvláště důležité.

Graf 22: Rozdíl v odměňování žen a mužů mezi pedagogickým pracovníctvem

Zdroj: Genderová problematika zaměstnanců ve školství 2023

6.3. Rovnost žen a mužů ve vysokoškolských, vědeckých a výzkumných organizacích

Přestože značné množství žen absolvovalo v roce 2023 magisterské i doktorské studium a měly dostatečnou kvalifikaci pro výzkumnou práci, byly vědecké pozice ze 72,8 % obsazeny muži.²⁰⁶ Nízké zastoupení žen ve vědě v České republice tak zůstává dlouhodobým problémem. V kontextu Evropské Unie se v této oblasti Česká republika umísťuje na zadních příčkách. A nepřispívá tomu ani skutečnost, že země s vyšším zastoupením žen ve výzkumných pozicích prokazatelně těží z kvalitnějších výsledků a efektivnější inovace.²⁰⁷ V magisterském studiu pozorujeme dlouhodobý trend, kdy ženy se 60% zastoupením dominují nad muži. Avšak v rámci doktorského studia je procento studujících žen nižší. Mezi lety 2005 a 2015 se došlo k zvýšení zastoupení žen o 10 p. b., a to z 35 % na 43 %, nicméně za posledních téměř 10 let už k větším změnám nedochází a podíl žen mezi studujícími i absolvujícími doktorského studia se pohybuje okolo 45 %. Nejvýraznější rozdíl v rámci zastoupení žen a mužů na úrovni doktorského studia se stále nachází v technických oborech, kde ženy v roce 2022 netvořily ani jednu třetinu, tedy 26,9 %.²⁰⁸ Podobně je tomu na výzkumných pozicích, tedy ženy nejsou zastoupeny ani z jedné třetiny a zároveň se jejich počet výrazně nezvyšuje, a to i v souvislosti s výše zmíněným podílem žen mezi absolventy a absolventkami doktorského studia dlouhodobě přesahující 40 %²⁰⁹.

²⁰⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, „Genderová problematika zaměstnanců ve školství“.

²⁰⁶ „Ženy ve vědě: data“, NKC – gender a věda, viděno 7. března 2024, <https://genderaveda.cz/zeny-ve-vede/>.

²⁰⁷ Angela Wroblewski, „D 3.2 Monitoring of ERA priority 4 implementation“ (Gender Action, 2019), https://genderaction.eu/wp-content/uploads/2020/03/D3.2_MonitoringERApriority4implementation.pdf.

²⁰⁸ NKC (5.1.)

²⁰⁹ Monitorovací zpráva NKC a data ČSÚ?

Absolvování doktorského studia se pojí s určitými těžkostmi, které přináší například rodičovská dovolená nebo řešení vlastního bydlení a s tím spojená žádost o hypotéku. Řešením problémů doktorandů a doktorandek by měla být novela zákona č. 111/1998 Sb. (Zákon o vysokých školách), na které spolupracoval také Odbor. Novela v průběhu minulého roku prošla meziresortním připomínkovým řízením²¹⁰ a byla schválena vládou na začátku roku 2024. Na základě této změny by měla měsíční odměna studujících od nacházejícího roku činit 1,2 násobek minimální mzdy.²¹¹ Další pozitivní změnu, kterou by mohla novela přinést je právní ukotvení povinnosti vysokých škol zveřejňovat ve veřejné části svých internetových stránek údaj o kontaktním místě nebo místech vysoké školy určených pro poskytování informací o opatřeních zajišťovaných pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole a údaj o kontaktním místě nebo místech vysoké školy určených pro řešení případů diskriminace a podporu rovného zacházení. Tato úprava by mohla podpořit již i v roce 2023 probíhající postupné zavádění ombudsosob či osob odpovědných za nediskriminaci na vysokých školách. Problémy v tomto procesu právě představovala především chybějící právní opora pro řešení tohoto fenoménu a nedostatečnost kapacit. Dále novela ukotvuje úlohu vysokých škol při prosazování uplatňování rovných práv a usilování o odstranění stávajících znevýhodnění a vyrovnání příležitostí dalších zranitelných a jinak znevýhodněných skupin.

V roce 2023 se Studentská komora RVŠ a Česká asociace doktorandek a doktorandů také zaměřily na oblast etiky a genderové rovnosti v doktorském studiu. Vytvořily vzorový vnitřní předpis Standard školitelky/školitele, který mimo jiné upravuje vztahy mezi školitelkami/školiteli a doktorandkami/doktorandy a explicitně zmiňuje, že „Sexuální či jiné genderově podmíněné obtěžování či násilí a navazování či udržování vztahů mezi školitelkou či školitelem a jimi vedenou doktorandkou či doktorandem je nepřípustné.“²¹²

Významnou událostí konce minulého roku bylo nepravomocné odsouzení bývalého člena Poslanecké sněmovny ČR Dominika Feriho za znásilnění. Tato skutečnost silně rezonovala v české společnosti a o měsíc později vznikla Školská ombudsplatforma. Cílem této platformy je sdružování výše zmíněných ombudsosob, které se ve školních institucích věnují mj. právě i problematice sexuálnímu obtěžování a násilí.²¹³

Dané dokresluje mezinárodní výzkumný projekt UniSAFE, jehož cílem je šíření povědomí o genderově podmíněném násilí v akademickém a vědeckém prostředí a navržení jeho možných řešení.²¹⁴ Dle výzkumu UniSAFE se 62 % osob v evropském akademickém prostředí, které se do výzkumu zapojily, setkalo se sexuálním obtěžováním či genderově podmíněným násilím. Ženy se s ním setkaly v 66 % případů a zároveň se potvrdilo, že se s ním častěji setkávají osoby zranitelné kvůli své příslušnosti k LGBTI* (68 %), etnicitě (69 %) nebo zdravotnímu znevýhodnění (72 %). Nejvíce osob se v akademickém prostoru setkalo s psychickým násilím (57 %) a druhým nejčastějším jevem bylo sexuální obtěžování, se kterým se setkala každá třetí osoba (31 %). Pouze 13 % osob, které se setkaly se sexuálním obtěžováním či genderově podmíněným násilím, skutky hlásilo.

I v roce 2023 probíhala tvorba plánů genderové rovnosti (GEP), 70 subjektů z řad veřejných vysokých škol a výzkumných organizací nově GEP přijalo. Konkrétně z 28 veřejných vysokoškolských institucí GEP implementovalo 20 škol a ze 78 vědeckých organizací je GEP

²¹⁰ „Výše stipendia pro doktorandy by se mohla počítat podle minimální mzdy“, Deník N, 10. únor 2023, <https://denikn.cz/minuta/1078248/>.

²¹¹ „Novela s novými podmínkami pro doktorandy vláda posílá do Sněmovny, ČTK, 27. března 2024, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2497886>

²¹² Studentská komora RVŠ a Česká asociace doktorandek a doktorandů, „Standard školitelky/školitele v doktorském studiu“, 2023, <https://doktorandivcr.cz/sites/default/files/dokumenty/2023/PhD%20Supervision%20Standard%20%28%C4%8CAD%20%2B%20SK%20RV%C5%A0%29.pdf>.

²¹³ NKC (5.3)

²¹⁴ NKC (2.2)

součástí 50 z nich.²¹⁵ Na základě stanoviska Evropské komise je zavedení GEP podmínkou pro kvalifikování se do programu Horizont Evropa. Přestože veškeré obligatorní náležitosti splňuje nemnoho organizací, tedy 33 % všech organizací, bylo vytvořeno značné množství precizních plánů pro příznivý vývoj v této oblasti. NKC – gender a věda v souvislosti s programem Horizont Evropa zaznamenalo značnou poptávku po konzultacích a školeních týkajících se genderové rovnosti. Za minulý rok oproti roku 2022 bylo uskutečněno o pět školení více a oproti roku 2021 dokonce o 10, dohromady se tedy roku 2023 realizovalo 21 školení.²¹⁶ Navíc v rámci projektu STRATIN+ NKC-gender a věda v roce 2023 vytvořilo příručku Jak na monitoring a evaluaci plánů genderové rovnosti. Představuje mj. jednotlivé kroky, které vedou k úspěšnému monitoringu a evaluaci plánů genderové rovnosti a potažmo úspěšnému prosazování institucionální změny.

6.4. Hledisko pohlaví a genderu v obsahu výzkumu, vývoje a inovací

V českém prostředí stále přetrvává problém s nedostatečným porozuměním genderové problematice v oblasti obsahu výzkumu, vývoje a inovací. NKC – gender a věda je jedním z klíčových aktérů, kteří se snaží tuto situaci změnit. V roce 2023 uspořádali sérii workshopů s účastí zahraničních expertek pro českou výzkumnou komunitu zaměřených na budování kapacit v oblasti zohledňování genderové dimenze ve výzkumné činnosti. Dále pokračovali v kampani Jedna velikost nestačí, a to prostřednictvím sérií článků v časopise Psychologie dnes.

K osvětě problematiky genderové rovnosti v oblasti obsahu výzkumu se připojují i další důležité aktéři, mezi které patří Grantová agentura ČR, program Horizont Evropa a výzva Špičkový výzkum z Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK). Tyto programy se aktivně zasazují o začlenění genderového hlediska do výzkumných projektů a stanovují podmínky, které nutí veřejné orgány, vysoké školy a výzkumné instituce k zohlednění genderových aspektů v jejich práci.

²¹⁵ Anna Donovalová a Hana Tenglerová, „Plány genderové rovnosti v organizacích veřejného sektoru realizujících výzkumnou činnost: Zpráva k lednu 2023“ (Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i, 2023), https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2023/04/Analyza-Planu-genderove-rovnosti-verejnych-vysokych-skol-a-verejnych-vyzkumnych-instituci_FINAL.pdf.

²¹⁶ NKC (5.2)

7. Společnost

Ve vztahu k mediální a celospolečenské pozornosti zůstávala témata spojená s rovností žen a mužů v roce 2023 zpravidla ve stínu obav společnosti ze vzrůstajících bezpečnostních rizik či hospodářských potíží spojených s doznívající vysokou inflací a snižováním životní úrovně mnoha domácností.

Dočasné oživení pozornosti k otázkám rovnosti žen a mužů přinesla prezidentská kampaň probíhající počátkem roku 2023. Jak konstatovala již zpráva za rok 2022, kampaň – i díky výrazné kandidátce Danuši Nerudové – přinesla doposud největší zájem médií o oblast genderové rovnosti.

Podobně jako v roce 2022 také v roce 2023 z témat týkajících se genderové rovnosti setrvalo na politické scéně jako výrazné téma domácího a sexuálního násilí (kterému je věnována primárně pozornost v kapitole Bezpečí). Za podpory a veřejného tlaku několika neziskových organizací došlo ke zpracování návrhu redefinice znásilnění. Dále probíhaly práce na zavedení definice domácího násilí v občanském zákoníku. Mediální pozornost stále přitahovaly živé soudní kauzy psychiatra Jana Cimického a bývalého poslance Dominika Feriho.

Téměř k žádnému pokroku nedošlo ve světě médií, kterému nadále dominují muži, jak dokládají např. studie datové analytičky Kateřiny Mahdalové pro server Seznam zprávy. Snahu o zlepšení situace lze zaznamenat v oblasti sportu, kde Český olympijský výbor zpracoval svůj Národní akční plán na podporu rovnosti žen a mužů ve sportu a jeho vedení na léta 2024–2029.

V roce 2023 se takřka vůbec nerozvíjely reakce společnosti na nové výzvy, které přinesla změněná bezpečnostní situace, jako jsou obrana státu a její organizace a služba v armádě. Do budoucna bude potřeba věnovat více pozornosti vztahům zelené transformace k genderové rovnosti. Potvrdil to také precedenční rozsudek Evropského soudu pro lidská práva z dubna 2024, který uznal v rozhodnutí o žalobě skupiny starších švýcarských žen (*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*), že změna klimatu je prokázaný jev a že nečinnost států v této oblasti může porušovat právo na respektování soukromého a rodinného života.²¹⁷ Zacílení Indexu rovnosti žen a mužů agentury EIGE za rok 2023 na tuto oblast lze vnímat jako první vlaštovku.

7.1. Názory veřejnosti ve vztahu k rovnosti žen a mužů

7.1.1. Veřejné mínění v roce 2023

Přestože nemáme za rok 2023 k dispozici komplexní šetření, které by se zabývalo názory společnosti na genderové otázky, indicie napovídající, že současný stav společnosti z hlediska dosahování rovnosti žen a mužů vidí ženy kritičtěji než muži a více se o něj zajímají. Dílčí zjištění o názorech společnosti přinesl výzkum společnosti Solvo, který se konal v červenci 2023 a zúčastnilo se jej 1 000 respondentů.²¹⁸ Šetření na téma emancipace žen se zaměřilo na postoje respondentů v různých oblastech, týkajících se postavení žen na trhu práce, obsazení vedoucích pozic či rozdělení rolí v domácnosti a péči o děti. Index F, který je výsledkem a sleduje míru emancipace, vychází z odpovědí na 57 otázek. Nulový zisk bodů znamená naprosto konzervativní a tradiční pojetí a 100 bodů naopak plně emancipovanou a moderní roli žen. Průměrný index v Česku dosáhl 53 bodů. Ženy – respondentky získaly

²¹⁷ ECHR: 9.4.2024: Application no. 53600/20, [Grand Chamber judgment1 in the case of Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland \(application no. 53600/20\) the European Court of Human Rights.](#)

²¹⁸ Institut Solvo se prezentuje jako nezávislá organizace, která pomáhá společnosti naplňovat její kreativní a ekonomický potenciál. Výsledky výzkumu byly medializovány 8. 3. 2024. ČTK. České noviny, 8.3. 2024: [Česko je podle výzkumu v emancipaci žen v půli cesty, získalo 53 ze 100 bodů.](#)

56 bodů a muži – respondenti 48 bodů. Výzkum ukázal, že krajní názory jsou u žen i mužů výjimečné. Postoj k emancipaci ovlivňuje věk a vzdělání. Preferují ji mladé ženy s vysokou školou či maturitou, nejvyšší podporu má mezi studentkami. Výrazně emancipovanější pohled na svět mají také ženy na vysokých postech či podnikatelky. K feminismu se hlásí celkem 17 % lidí. U mladé generace najdeme 8 % odhodlaných feministek a feministů, to je dvojnásobek oproti průměrné populaci a čtyřnásobek proti generaci jejich rodičů.

Víc než třetina mužů a téměř čtvrtina žen se domnívá, že je správné automaticky od žen očekávat plnění tradiční role. Polovina dotázaných si myslí, že za žehlení, vaření, uklízení a praní má být zodpovědná spíše žena. Mezi lidmi nad 60 let jsou o tom přesvědčeny tři pětiny, v nejmladší generaci dvě pětiny. Podle tří čtvrtin dotázaných má muž mít na starosti drobné opravy v domácnosti a údržbu auta. Mezi nejmladšími si to myslí dvě třetiny odpovídajících, mezi nejstaršími 90 % respondentů.

Ženy a muži (jako skupiny) se nadále různí v společenských postojích a názorech. Dokumentují to i některé šetření Centra pro výzkum veřejného mínění Akademie věd ČR (dále „CVV“), realizovaná v roce 2023. Šetření CVV z podzimu 2023 o zájmu o politiku, angažovanost občanů a jejich porozumění politice ukázalo, že téměř tři pětiny (57 %) české společnosti dle svého mínění dobře rozumí důležitým problémům naší země a více jak polovina (53 %) se považuje za dostatečně způsobilou k účasti na politickém dění. U obou položek se jedná o nejvyšší hodnoty od počátku měření, tedy od roku 2004. Šetření také ukázalo, že muži jsou více přesvědčeni o své způsobilosti k participaci na politickém dění, o své informovanosti a o porozumění politickým problémům než ženy, které naopak častěji souhlasí s tím, že politika je někdy tak složitá, že je skutečně nemožné ji zcela porozumět.²¹⁹

V mnoha jiných oblastech rozdíly mezi ženami a muži nejsou významné. Například mezi ženami a muži neexistují statisticky významné rozdíly, pokud jde o obavy z nedostatečného zajištění ve stáří.²²⁰

7.1.2. Starobní důchody a genderové otázky

Zajištění na stáří, konkrétně změny v důchodovém systému, v roce 2023 vyvolávaly značnou celospolečenskou pozornost. Snížení valorizace penzí v červnu 2023 vedlo k ústavní žalobě skupiny opozičních poslanců (ANO). Společnost zůstala v této věci rozpolcena a situaci neuklidnil ani verdikt Ústavního soudu z 24. ledna 2024, kterým soud zamítl návrh, kterým se skupina poslanců domáhala, aby Ústavní soud zrušil ustanovení týkající se mimořádné valorizace důchodů.²²¹ Právní úprava tak zůstala v platnosti. Celá kontroverze však neměla viditelný genderový rozměr, ač mohla oživit témata, jako je samotný způsob výpočtu starobního důchodu či srovnávání věku odchodu do důchodu u mužů a žen.

Z hlediska rovnosti žen a mužů bylo významné zavedení „výchovního“ jako složky starobního důchodu. Výchovní bylo prosazeno formálně jako poslanecký návrh k vládní novele zákona o důchodovém pojištění ještě před parlamentními volbami v roce 2021.²²² Zákon, kterým se výchovní zavedlo do oblasti důchodového pojištění, nabyl účinnosti 1. ledna 2023. Kvůli nekrytým rozpočtovým dopadům jej sice kritizovala Národní rozpočtová rada a Nejvyšší kontrolní úřad, ale nová vláda toto opatření nerevidovala.²²³

Jde o zvýšení procentní výměry starobního důchodu za každé dítě, které poživatel tohoto důchodu vychoval. Nárok na výchovní má ale vždy jen jeden z rodičů (případně jiná osoba),

²¹⁹ CVVM, [Tisková zpráva: Zájem o politiku, angažovanost občanů a jejich porozumění politice – podzim 2023](#).

²²⁰ CVVM, [Tisková zpráva: Češi a spoření na důchod – podzim 2023](#).

²²¹ Pl. ÚS 30/23, dostupné z <https://www.usoud.cz/aktualne/snizeni-valorizace-penzi-obstalo-pred-ustavnim-soudem-plenum-navrh-zamitlo>.

²²² Jednalo se o poslanecký návrh tehdy vládní ČSSD. První pokus o zavedení výchovního se ovšem datuje již do roku 2018, kdy jeho zavedení navrhovali neúspěšně poslanci KDU-ČSL.

²²³ ECHO.24.cz, 3.1.2023: [Dalších 20 miliard pro důchodce na dluh. S novým rokem odstartovalo výchovní](#).

který o dítě pečoval v největším rozsahu. V roce 2023 se jednalo o 500 Kč za každé vychované dítě. Automaticky obdržely výchovné ženy ve starobním důchodu, jejichž důchodový věk byl stanoven s přihlédnutím k vychovaným dětem, který jim byl přiznán od data před 1. lednem 2023. Mužům a ženám ve starobním důchodu přiznaným od data před 1. lednem 2023, jejichž důchodový věk nebyl stanoven s přihlédnutím k vychovaným dětem, náleží výchovné jen na základě žádosti.

Zavedení výchovného bylo odůvodněno tím, že má ocenit rodiče (ve většině případech ženy) za péči o děti a kompenzovat jim nižší důchody, které jsou většinou způsobeny právě omezenými příjmy během péče o děti. Výpadek příjmů v době intenzivní péče o děti je sice řešen náhradními dobami pojištění, důvody nižších penzí žen však jsou ovlivněny kratší dobou důchodového pojištění²²⁴ a nižšími výdělky žen.²²⁵ Někteří kritikové ale poukazují na to, že tzv. „dětská penze“ se nikde jinde v praxi nezavedla.²²⁶

Česko před zavedením výchovného nepatřilo v mezinárodním srovnání k zemím s vysokým rozdílem mezi penzemi mužů a žen (tzv. gender pension gap). Podle zjištění Eurostatu dokonce patřilo v rámci zemí EU (v době před covidem a následnou ekonomickou krizí) k zemím s nejnižšími rozdíly v důchodech v závislosti na pohlaví. Ten tvořil u penzistů a penzistek nad 65 let v roce 2019 v EU v průměru 29 %. Nejvyšší rozdíl mezi penzemi žen a mužů byl zjištěn v Lucembursku (44 %), které bylo následováno Maltou a Nizozemím (obě země 40 %), Kypr (39 %), Rakouskem (37 %) a Německem (36 %). Česko bylo tehdy s 13 % spolu s dalšími zeměmi na opačném konci škály (Nejnižší *gender pension gap* byl zjištěn v Estonsku (2 %), Dánsku (7 %), Maďarsku (10 %) a Slovensku (11 %), následovaném Českem.²²⁷ Podle jiných studií patří Česko k několika málo zemím EU, kde je *gender pension gap* nižší než *gender pay gap*, což je dáno výraznou redistribuční funkcí a výslednou solidárností českého důchodového systému.²²⁸ Nicméně, důležitá je i celková výše penzí. Ze stejného šetření Eurostatu vyplynulo, že Lucembursko s největším rozdílem v penzích žen a mužů je současně zemí, kde jsou penzisté a penzistky nejméně ohroženi chudobou. Kvůli nízkým penzím a vyššímu věku dožití než muži jsou proto v Česku ženy nad 65 let jednou z nejohroženějších skupin z hlediska rizika pádu do chudoby.

Zavedení výchovného vedlo k řadě sporů, např. mezi bývalými manžely. Za prvních deset měsíců roku 2023 řešila ČSSZ téměř 500 sporů o výchovné. Jedním z nich se zabýval také Krajský soud v Hradci Králové.²²⁹ Jednalo se o žalobu muže proti ČSSZ, která automaticky přiznala výchovné na dvě děti matce, aniž vyhodnotila všechny skutečnosti (např. to, že muž měl později děti ve výlučné péči). Soud vytkl ČSSZ jistou povrchnost, například to, že poukazovala přímo na důvodovou zprávu zákona k institutu výchovného. Soud uvedl, že rozhodnutí ČSSZ se musí opírat o komplexní zmapování dané konkrétní situace a až poté je možné učinit konkrétní a důkazy podložený závěr, kdo z rodičů splňuje předpoklady pro přiznání výchovného. Paušální závěr učiněný odkazem na důvodovou zprávu není přípustný. Proto soud zrušil rozhodnutí ČSSZ a věc vrátil k dalšímu řízení.

Náklady na výchovné činily v roce 2023 cca 20 mld. korun. Vzhledem k finanční nákladnosti opatření, která by se kvůli valorizaci do budoucna dále zvyšovala, bylo do vládou připravované

²²⁴ Srv. Martin Holub (2021-2022): Vliv dob výchovy dětí na genderovou nerovnost v českých důchodech. RILSA, s. 209-225. https://katalog.vupsv.cz/fulltext/ul_2556.pdf. Podle závěrů autora provedené modelové kalkulace ukazují, že v případě ženy, která vychovala dvě děti a pracovala by do důchodového věku muže stejného ročníku narození, by její důchod byl o téměř 15% vyšší než důchod muže, pokud by oba pracovali po celý život za stejnou mzdu.“ (Tamtéž, s. 222).

²²⁵ Například Komise pro spravedlivé důchody pracovala s východiskem, že rozdílná úroveň odměňování žen a mužů tvoří asi 2/3 rozdílu a nižší důchodový věk tvoří asi 1/3 rozdílu mezi penzemi mužů a žen. [MPSV: Rozdílná úroveň důchodu mužů a žen](https://mpsv.mpsv.cz/rozdilna-uroven-duchodu-muzu-a-zen).

²²⁶ Jaroslav Vostatek, Dětská penze alias výchovné za dítě. Vysoká škola ekonomická v Praze. <https://relik.vse.cz/2021/download/pdf/467-Vostatek-Jaroslav-paper.pdf>

²²⁷ Eurostat, 3.2.2021: [Closing the gender pension gap?](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=sdg_8_4_1)

²²⁸ Martin Holub (2021-2022): Vliv dob výchovy dětí na genderovou nerovnost v českých důchodech. RILSA, s. 209-225. https://katalog.vupsv.cz/fulltext/ul_2556.pdf. K obdobnému závěru dospívá zpráva OECD [Gender Equality in the Czech Republic. Strengthening Government Capacity for Gender-sensitive and Inclusive Recovery](https://oecd-ilibrary.org/governance/gender-equality-in-the-czech-republic-strengthening-government-capacity-for-gender-sensitive-and-inclusive-recovery).

²²⁹ Krajský soud v Hradci Králové, 51 Ad 3/2023-20. Dostupné z Beck-online.

penzijní reformy zahrnuto také jeho utlumení.²³⁰ Výchovné, nově přiznané poté, co bude zákon upravující penzijní reformu schválen, již nebude valorizováno a od roku 2027 má skončit i valorizace již přiznaného výchovného. Nový model počítá s nevalorizovaným výchovným 500 Kč pouze pro třetí a další dítě. Výchovné za první dvě děti částečně nahradí fiktivní tzv. rodinný vyměřovací základ, který však zvedne důchody méně než výchovné, a to jen u méně vydělávajících matek.²³¹ U žen, jejichž výdělek byl vyšší než průměrný, má zůstat zachován současný model, to znamená, že vyměřovací základ pro vyloučené doby související s péčí o dítě (mateřskou a rodičovskou dovolenou) bude stanoven individuálně. Žena s vyššími než průměrnými výděly s jedním nebo dvěma dětmi tedy žádnou kompenzaci za zrušené výchovné nedostane. Nový model bude méně výhodný pro „hlavní pečovatele“, s menším počtem dětí a vyššími výděly, o něco příznivější bude pro podprůměrně vydělávající hlavní pečovatele s vyšším počtem dětí. Zvolený model neodpovídá převážné skladbě české rodiny, kdy na jednu ženu připadá 1,8 dítěte. Je poukazováno i na to, že zvýšení důchodu nemá téměř žádný motivační efekt ve vztahu plánování potomků.

7.1.3. Volba prezidenta republiky v roce 2023

Jednou z nejvýznamnějších celospolečenských událostí roku 2023 byla volba prezidenta České republiky. První kolo volby proběhlo 13. a 14. ledna 2023. V tomto kole kandidovalo osm kandidátů, z toho jedna kandidátka – Danuše Nerudová, ekonomka a vysokoškolská pedagožka, která v letech 2018 až 2022 zastávala funkci rektorky Mendelovy univerzity v Brně. Nerudová získala v prvním kole prezidentských voleb v Česku v roce 2023 celkem 777 080 hlasů, což představuje 13,92 % z celkového počtu hlasů. Umístila se na třetím místě. Ve druhém kole volby podpořila Petra Pavla.

Nerudová v kampani zdůraznila, že dlouhodobě podporuje aktivity směřující k tomu, aby došlo k překvalifikování trestného činu znásilnění. Za jedno z největších tabu české politiky označila to, že zastoupení žen ve veřejných funkcích zdaleka neodpovídá zastoupení žen ve společnosti. Oceňovala akčnost neziskových organizací a jako prezidentka by ráda věnovala větší pozornost tématům domácího násilí, rovným šancím pro ženy a muže, seniorům a „všem, kteří se nemohou cítit sami sebou“. Rok po volbách napsala, že věří, že její prezidentská kampaň pomohla prorazit skleněný strop a povzbudila další ženy, aby „neváhaly a šly si za svými sny“.²³² Na svoje poměrně úspěšné angažmá v prezidentských volbách navázala kandidaturou do Evropského parlamentu (na kandidátce hnutí STAN), kterou oznámila v srpnu 2023.

Témata genderové rovnosti úspěšně prosazovala do prezidentské kampaně Česká ženská lobby (ve spolupráci s časopisem Heroine)²³³, o čem přinesla informaci již loňská zpráva.

7.2. Genderové stereotypy, sexismus, násilí a otázky reprodukce

Stejně jako v roce 2022 bylo v roce 2023 nejdiskutovanějším tématem genderově podmíněné násilí. Pokračovala širší diskuse k ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, která sice byla vládou v polovině roku předložena k ratifikaci,

²³⁰ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návrh MPSV předložilo do připomínkového řízení 23.11.2023. Návrh je dostupný přes VeKlep (veřejná část vládního portálu oDok) na adrese: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCXMFQ3P6/>

²³¹ Nyní je vyměřovací základ za vyloučenou z důvodu péče o dítě doplněn individuálně, podle konkrétního příjmu osoby.

^{1.} ²³² Seznam Médium 14.1.2024: [Rok od voleb? Jednou to žena dokáže, říká Nerudová.](#)

²³³ Česká ženská lobby, 18.1.2023: ČŽL prosazovala témata genderové rovnosti do prezidentské kampaně, <https://czlobby.cz/cs/zpravy/czl-prosazovala-temata-genderove-rovnosti-do-prezidentske-kampane>

nicméně v lednu 2024 její ratifikaci nepodpořil Senát.²³⁴ Přesto koalice neziskových organizací Hlas proti násilí vyzvala k tomu, aby Poslanecká sněmovna úmluvu projednala.²³⁵

Pozornost se rovněž soustředila na redefinici znásilnění a lepší postih dalších sexuálních deliktů. Hranice mezi svobodou žen nakládat svým tělem a zvolit místo a způsob porodu na jedné straně a právem nenarozeného dítěte na život a zdraví na straně objasnil judikát Nejvyššího soudu. Pokračovala i diskuse o potřebnosti právní úpravy náhradního mateřství.

Postih znásilnění poutal souběžně pozornost ve dvou rovinách. Diskuse probíhající v koncepční rovině vyústila ve zpracování vládního návrhu novely trestního zákoníku.²³⁶ Tuto rovinu doplňovalo bedlivé sledování rozhodování soudů v kauzách známých osob obviněných ze znásilnění.

7.2.1. Redefinice znásilnění

Vládní návrh novely trestního zákoníku a dalších souvisejících předpisů byl schválen vládou ČR 20. prosince 2023. V lednu byl předložen Poslanecké sněmovně a 10. dubna 2024 jí byl schválen bez diskuse ve druhém čtení.²³⁷ Jak uvedla v diskusi poslankyně Tatjana Malá (ANO) tisk je výsledkem skutečně dlouhodobé spolupráce a je širokým konsenzem jak na politické, tak expertní úrovni. Obsah návrhu byl opakovaně diskutován na politické úrovni a detailně i v rámci podvýboru ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny pro problematiku domácího a sexuálního násilí.²³⁸

Zákon redefinuje znásilnění (§ 185), zavádí trestný čin sexuální útoku (§ 185a) a redefinuje trestný čin sexuálního nátlaku (§ 186). Vedle toho přináší další dílčí úpravy, zejména zavádí definici trestného činu zneužitím bezbrannosti (§ 119a).

Podle odůvodnění návrhu se česká trestněprávní úprava se kontinuálně vyvíjí směrem k postihování stále širšího spektra sexuálních deliktů. Skutková podstata trestného činu znásilnění v sobě od roku 2010 zahrnuje i pohrůžku násilí (nikoliv pouze bezprostředního násilí jako do té doby) a pohrůžku jiné těžké újmy. Zatímco podle předchozí právní úpravy spadala pod znásilnění pouze „soulož nebo jiný obdobný pohlavní styk“, od roku 2010 zahrnuje jakýkoli pohlavní styk. Od tohoto roku navíc do českého práva přibyl trestný čin sexuálního nátlaku, který postihuje jednak ty formy sexuálního násilí, u nichž nedochází k fyzickému kontaktu s pachatelem (např. donucení oběti k obnažování), jednak zneužití závislosti oběti nebo postavení pachatele k sexuálnímu jednání. Veřejnost však takto široké chápání znásilnění neakceptovala, za znásilnění i nadále tradičně považuje pouze taková jednání, která jsou provedena souloží nebo srovnatelně závažným způsobem. Rozpor mezi zákonnou úpravou a vnímáním veřejnosti pak vede k mylným představám veřejnosti o mírném trestání znásilnění, uvádí důvodová zpráva. Stejně tak pouze soulož a obdobně závažné sexuální praktiky podřazuje pod znásilnění většina evropských právních úprav.

Vláda proto navrhla, i po vzoru zahraničních úprav, trestný čin znásilnění omezit pouze na soulož a jiný pohlavní styk provedený obdobným způsobem (tj. zejména na tzv. penetrační činy). Méně závažné sexuální praktiky (nepenetrační povahy) navrhla vyčlenit do samostatného nového trestného činu sexuálního útoku. Nově znásilnění není pojímáno jako silou vynucený pohlavní styk a nahrazuje se konceptem nekonsensuálního pohlavního styku. Pro naplnění znaků trestného činu znásilnění tak nadále bude zásadní pouze to,

²³⁴ Proces projednávání úmluvy Parlamentem viz: PSP: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=486>

²³⁵ Česká ženská lobby: V otevřeném dopise žádáme poslaneckou sněmovnu o projednání Úmluvy proti násilí. <https://czlobby.cz/cs/zpravy/v-otevrenem-dopise-zadame-poslaneckou-snemovnu-o-projednani-umluvy-proti-nasili>

²³⁶ Sněmovní tisk 616/0 Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

²³⁷ Sněmovní tisk 616

²³⁸ Digitální knihovna, [Stenoprotokoly, 92. schůze, 7.2.2024.](#)

zda oběť seznatelným způsobem (tj. navenek jakýmkoli rozpoznatelným způsobem, verbálně i neverbálně) projevila svůj nesouhlas.

K tomu vláda uvedla důvody, které ji vedly k výběru konceptu, který je založen na projevu nesouhlasu (tzv. „ne znamená ne“), doplněného o zneužití bezbrannosti. a odmítnutí konceptu který je založen na nedostatku souhlasu (tzv. „ano znamená ano“). První koncept se z pohledu trestního práva jeví být přiléhavější, neboť nezakotvuje trestní postih toho, kdo si aktivně nezjišťoval postoj oběti k sexuálnímu jednání, uvádí důvodová zpráva.

Návrh upravuje přímo v zákoně spáchání trestného činu zneužitím bezbrannosti. Doposud byl tento termín vykládán judikaturou. Trestný čin je spáchán zneužitím bezbrannosti, jestliže pachatel využije toho, že jiná osoba je ve stavu, v němž není schopna utvářet nebo projevit svou vůli nebo je její schopnost utvářet nebo projevit svou vůli je podstatně snížena z důvodu bezvědomí, spánku, ovlivnění návykovými látkami, nemoci, zdravotního postižení, duševní poruchy, silného ochromujícího stresu, nízkého nebo vysokého věku, překvapení nebo jiného obdobného důvodu. Za bezbranné z důvodu nízkého věku se se má vždy považovat osoby mladší dvanácti let. Výslovně se tedy jako důvod bezbrannosti uvádí silný ochromující stres, který vyjadřuje velmi časté stavy, kdy oběť takzvaně zamrzne a není schopna se jakkoliv bránit.

V rámci přípravy novely zákona se konala řada odborných, osvětových i politických akcí. O možných přínosech, ale i rizicích změny definice trestného činu znásilnění, založené na souhlasu, diskutovali domácí i zahraniční trestněprávní experti 17. ledna 2023 v Poslanecké sněmovně.²³⁹ Seminář uspořádal Ústavněprávní výbor. Připomenuty byly zkušenosti ze Švédska, kde byla redefinice trestného činu znásilnění založená na souhlasu zavedena v roce 2018. Švédsko po změně zákona nezaznamenalo velký nárůst případů. Bez ohledu na změnu zákona je třeba dostatečně dokázat, že čin se stal. Nestačí, když oběť mluví o tom, co se stalo a jak, je třeba každý jednotlivý skutek dokázat. Poměrně hojně se začalo využívat důkazů jako sms, chaty, video toho, co se stalo apod. Naopak v Dánsku nová právní úprava znásilnění přinesla nárůst ohlášení znásilnění cca o 50 %, a odsouzení o cca 40 %. Zavedení souhlasu výrazně nezvýšilo nápad trestních činů znásilnění ani ve Velké Británii, kde jsou soudkyně a soudci pravidelně školeni k tomu speciálně založeným institutem. Školení zajišťují nejen právníčky a právníci, ale i lékařky a lékaři, psychologky a psychologové, psychiatricky a psychiatři a další odbornice a odborníci.

V roce 2023 zpracoval *NMS Market Research* pro neziskovou organizaci Konsent, z. s., která usiluje o změnu přístupu k sexu a vztahům, průzkum veřejného mínění vztahujícího se k redefinici znásilnění. Výsledky tohoto průzkumu byly prezentovány na 8. schůzi podvýboru ústavně-právního výboru pro problematiku domácího a sexuálního násilí 12. dubna 2023. Výsledky průzkumu byly prezentovány médií v tom smyslu, že negativní názor na redefinici má pouze 13 % lidí.²⁴⁰

Podle informací o průzkumu zveřejněných společností *NMS Market Research* téměř dvě třetiny (62 %) české společnosti považuje tresty za sexuální násilí za příliš nízké. Celkově 58 % žen a 45 % mužů si také myslí, že sex bez jasného souhlasu je znásilnění, z toho však jen 20 % žen a 14 % mužů se vyjádřilo „rozhodně ano“ a 38 % žen a 31 % mužů se vyjádřilo „spíše ano“.²⁴¹ Celkově jen 17 % respondentů považovalo sex bez jasného souhlasu za znásilnění, 35 % souhlasilo s tvrzením, že spíše ano. To potvrzuje dřívější zjištění, že redefinici násilí spíše požadují ženy než muži.

²³⁹ Advokátní online deník 18.1.2023: [Jaké jsou přínosy a rizika redefinice znásilnění založené na souhlasu](#). Celé znění semináře dostupné na [ÚPV, Možné přínosy a rizika změny definice trestného činu znásilnění založené na souhlasu – příklady ze zahraniční praxe \(17. ledna 2023\) \(psp.cz\)](#)

²⁴⁰ iDnes.cz, 14.2.2023: [Redefinici znásilnění si přeje většina žen. Mýtum o souhlasu věří minimum lidí](#).

²⁴¹ NMS 29.11.2023: [NMS Market Research získala světové prvenství v soutěži Research Got Talent](#).

Zástupkyně a zástupce agentury *NMS Market Research*, Kristýna Karešová a Vít Pavliš, se svým projektem zvítězili v mezinárodní soutěži nadějných výzkumníků do 35 let. Web *NMS Market Research* uvádí, že Projekt uspěl zejména díky ukázce dopadu výzkumnické práce a společenskému prospěchu.²⁴²

Nezávislá souhrnná informace a rozbor názorů laické veřejnosti k redefinici znásilnění, zachycující i důvody postojů obyvatel, není bohužel dostupná. Některé postoje, přesvědčení a obavy části veřejnosti reflektují diskuse na zpravodajských serverech, například serveru *iDnes.cz*.²⁴³ V této diskusi převažovali osoby účastníci se jí pod mužskými jmény. Z řady příspěvků byla patrná ironie a nadsázka. Zazněla zde např. obava z přesunování důkazního břemene na pachatele, tedy, uplatnění jisté presumpce viny, přesvědčení, že současná úprava je přiměřená, obava, že dojde k nepřiměřené formalizaci souhlasu se sexuálním stykem²⁴⁴ nebo že nová pravidla budou vést k dokumentaci sexuálního styku s nebezpečím následného zveřejnění záznamu²⁴⁵, nedůvěra v prezentované výzkumy či jejich interpretaci. Naopak podporu by dle některých diskutujících našlo zvýšení trestů za znásilnění.

7.2.2. Soudní případy obvinění ze znásilnění

Médií i veřejností sledované kauzy psychiatra Jana Cimického a bývalého politika Dominika Feriho se staly součástí kampaně za prosazení redefinice znásilnění²⁴⁶, a to s pozitivy i negativy, které z takového stavu plynou. Na mediálním rozebírání kauz sice laická veřejnost může lépe pochopit právní stránku věci a případnou potřebu trestněprávní reformy, medializace však může vytvářet nepřiměřený tlak na politiky a zejména odbornou veřejnost, včetně státních zástupkyň a zástupců a soudkyň a soudců, a může ve svém důsledku vytvořit vážné otazníky ohledně práva obžalovaných na spravedlivý proces. V diskusích také zaniká fakt, nové znění zákona nebude platit zpětně, že zpětná účinnost nikdy nemůže být k tíži pachatele a skutky spáchané před přijetím novely se budou posuzovat podle původního znění.

Případ psychiatra Jana Cimického, o němž referovala Zpráva za rok 2022, se nedostal v roce 2023 k soudnímu líčení. Obvodní soud pro Prahu 8 měl sice začít s projednáváním případu v listopadu, poté, co nevyhověl Cimickému žádosti o odročení kvůli jeho zdraví (Cimický se dostal koncem října do nemocnice po intoxikaci léky). Soud však nakonec byl odročen na leden 2024 z důvodu onemocnění předsedy senátu. Cimický čelí obžalobě ze čtyř znásilnění a 35 případů vydírání, kterých se měl dopustit částečně na svých pacientkách. Kauza vyvolala velkou pozornost zejména proto, že Cimickému je kladeno za vinu, že jeho jednání bylo dlouhodobé (od roku 1980 do roku 2016) a že se skutků dopouštěl na svých pacientkách, které u něj hledaly pomoc. Impulzem pro odhalení se stalo až to, že několik žen zveřejnilo v médiích svou negativní zkušenost, poté co, tehdejší prezident Miloš Zeman zvažoval udělit Cimickému medaili Za zásluhy.²⁴⁷ Cimický obvinění odmítá.

V případě bývalého poslance (za TOP 09) Dominika Feriho (viz Zpráva za rok 2022) došlo v roce 2023 k soudnímu jednání a počátkem listopadu 2023 k hlavnímu soudnímu líčení. Trestní senát Obvodního soudu pro Prahu 3 rozhodl, že bývalý poslanec Dominik Feri je vinen činy, které mu kladla za vinu obžaloba, tedy dvou znásilnění a jednoho pokusu o něj. První

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ *iDnes.cz*, 12.4.2023: [Diskuze. Redefinici znásilnění si přeje většina žen. Mýtum o souhlasu věří minimum lidí](#).

²⁴⁴ Například: „Vše vyřeší standardizovaný euroformulář "Souhlas se sexuálním stykem", který bude možno odeslat před aktem i online podepsaný digitální identitou všech zúčastněných.“ *iDnes.cz*, 12.4.2023: [Diskuze. Redefinici znásilnění si přeje většina žen. Mýtum o souhlasu věří minimum lidí](#).

²⁴⁵ Slovy jednoho z účastníků: „Melo by být povinné natčení celého sexu na mobilní telefon a uchování po nějakou stanovenou dobu. Snad se to pak nějakým nedopatřením nedostane na internet“. *iDnes.cz*, 12.4.2023: [Diskuze. Redefinici znásilnění si přeje většina žen. Mýtum o souhlasu věří minimum lidí](#).

²⁴⁶ Tento způsob vnímání podpořila rovněž média, která např. psala o „Lex Feri“. Viz *iDnes.cz*, 29.5.2021: [Lex Feri: Poslanci chystají zákon proti znásilnění. Kdo pro něj zvedne ruku](#).

²⁴⁷ Blíže viz *iROZHLAS.cz*, 6.11.2023: [Soud s Cimickým se odkládá na leden. Psychiatr čelí obžalobě ze čtyř znásilnění a 35 případů vydírání](#).

dva činy měl spáchat ve věku 20 let v roce 2016, kdy ještě nebyl poslancem, pokus o znásilnění jako poslanec v roce 2017. Soud mu uložil nepodmíněný trest tří let ve věznici s ostrahou, jak požadovala obžaloba. Navíc dle rozsudku musí uhradit nemajetkovou újmu poškozeným ve výši 300 tisíc, 150 tisíc a 60 tisíc korun. Při ukládání trestu vzala předsedkyně senátu podle svých slov v potaz to, že se Feri dopustil tří trestných činů. Přihlíдела také k tomu, že oběťmi byly mladé dívky. „Panu obžalovanému neprospívá ani okolnost, že se trestného činu dopustil jako mladý politik, k němuž poškozené vzhlížely a měly k němu důvěru,“ řekla předsedkyně soudního senátu Hájková.²⁴⁸

Verdikt není pravomocný. Feri se na místě odvolal a svou vinu odmítl. Městský soud v Praze by měl odvolání projednat 22. dubna 2024. Kauzu odstartoval článek novinářky Apoleny Rychlíkové a novináře Jakuba Zelenky ze serverů A2larm a Deník N, který byl publikován 25. května 2021. Feri poté rezignoval na svůj poslanecký mandát a zrušil svoji účast v parlamentních volbách, ve kterých měl kandidovat za koalici SPOLU ze čtvrtého místa pražské kandidátky. Po zveřejnění článku se některé z (údajně) poškozených rozhodly exposlance zažalovat. Po deseti měsících policie Feriho obvinila ze dvou znásilnění a jednoho pokusu o něj, další případy však odložila.²⁴⁹

Předsedkyně soudního senátu Lenka Hájková po vynesení rozsudku požádala kvůli složitosti o prodloužení lhůty na písemné odůvodnění rozsudku. Rozsudek byl vyhotoven v lednu 2024²⁵⁰. Soud se rozhodl neposkytnout veřejnosti anonymizované písemné odůvodnění rozsudku. Uvedl to v odpovědi, ve které zamítl žádost ČTK o poskytnutí verdiktu podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Odmítnutí žádosti zdůvodnil soud ochranou obětí trestných činů a také tím, že rozhodnutí není pravomocné a v případě bude ještě rozhodovat Městský soud v Praze.²⁵¹

Rozhodnutí soudu vyvolala vzrušené reakce veřejnosti. Jednu z dominantních reakcí představovalo přesvědčení, že zde jde především o důležitý precedens v kontextu diskutované redefinice znásilnění.²⁵² Podle Ondřeje Kubů, předsedy senátu Krajského soudu v Českých Budějovicích, však soudní praxi neposouvají mediálně sledované kauzy, více ji ovlivňují kauzy, kde se řeší složité právní otázky. (Zda se v tomto případě řešily složité právní otázky, však zatím vyhodnotit nelze.) Kubů se kriticky vyjádřil i ke snaze uzákonit povinnost explicitního souhlasu se sexem, které by podle něj mohlo navádět k „překlopení“ do inkvičního procesu.²⁵³ Výhrady k principu explicitního souhlasu, který prosazovaly některé neziskové organizace, mělo ostatně i Ministerstvo spravedlnosti, a proto jej nezahrnulo do návrhu redefinice znásilnění (viz výše).

7.2.3. Surogátní mateřství

V roce 2023 podaly dvě poslankyně (ANO) návrh, aby bylo zakázáno náhradní mateřství. Podle návrhu by za zjednání náhradního mateřství hrozil trest od dvou do deseti let.²⁵⁴ K návrhu vláda zaujala negativní stanovisko a Ministerstvo spravedlnosti pracuje na vládním návrhu právní úpravy náhradního mateřství.²⁵⁵ V současnosti je náhradní mateřství v Česku

²⁴⁸ ČT24, 2.11.2023: [Soud uznal Feriho vinným ve všech bodech obžaloby, uložil mu tři roky vězení.](#)

²⁴⁹ Blíže viz iDNES.cz/Zpravodajství, 2. 11. 2023. [Tři roky vězení pro Feriho. Znásilněným musí zaplatit statisícové odškodné.](#)

²⁵⁰ Blíže viz: iRozhlas, 25.5.2024: [Rozsudek v kauze Feri je hotový, další odklad nebyl potřeba. Exposlanec dostal tříletý trest.](#)

²⁵¹ Deník N, 2.2.2024: [Soud neposkytne veřejnosti rozsudek ve Feriho kauze kvůli ochraně obětí.](#)

²⁵² Teno názor dominoval např. v diskusi v pořadu [ČT 24 Události dne, 3.11.2023.](#)

²⁵³ i Rozhlas, interview plus 3.11. 2023: [Znásilnění je u nás po vraždě nejpřísněji trestaný čin, ale i důkazně nejsložitější, tvrdí soudce.](#)

²⁵⁴ Sněmovní tisk 424/0. Návrh poslankyň Zuzany Ožanové a Heleny Válkové na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Poslankyně navrhuje, aby v případech, kdy někdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá ženu k poskytnutí služby náhradního mateřství, bylo takové jednání kvalifikováno jako trestný čin obchodování s lidmi.

²⁵⁵ Seznam zprávy, 26.3.2024. [Schválení soudem a věkový limit. Stát chystá podmínky pro náhradní matky.](#)

legální, nemá však upravená pravidla. Zmínka o něm je pouze v ustanovení § 804 občanského zákoníku.²⁵⁶

K problematice náhradního mateřství se vyjádřila v roce 2023 také Česká ženská lobby, která odmítá komercializaci náhradního mateřství a podporuje koncept altruistického náhradního mateřství. Považuje však za nezbytné, aby existovala jasná právní úprava a mantinely pro náhradní mateřství, které budou chránit práva a zájmy surrogátních matek a dětí narozených prostřednictvím náhradního mateřství.²⁵⁷

7.3. Média a rovnost žen a mužů

Mediální oblast zůstává oblastí, na kterou zatím emancipace žen příliš nedolehla. Dokládá to například výzkum datové analytičky a novinářky Kateřiny Mahdalové, který zpracovala pro server Seznam zprávy.²⁵⁸ Výsledky výzkumu byly zveřejněny v dubnu 2023.

Výzkum zmapoval všechna tři veřejnoprávní média (Českou televizi, Český rozhlas a Českou tiskovou kancelář), všechny čtyři mediální rady (Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Rada České televize, Rada Českého rozhlasu a Rada ČTK) a nejvýznamnější seriózní soukromá média (18 tištěných periodik a 20 online zpravodajských webů). Výzkum ukázal, že jak ve veřejnoprávním, tak v soukromém sektoru výrazně dominují ve vedoucích pozicích v tomto sektoru muži.

Ve veřejnoprávních médiích ovládají většinu rozhodujících pozic muži, procentuální zastoupení žen ve vedení veřejnoprávních médií je necelých 26 %. Ředitelé veřejnoprávních médií jsou výlučně muži a nikdy tomu nebylo jinak. V širším vedení redakcí České televize bylo devět žen a 27 mužů, v Českém rozhlasu je šest žen a 17 mužů a v České tiskové kanceláři byli tři ženy a 16 mužů.

Ženy jsou málo zastoupeny ve vedení zpravodajství (ČTK), příp. domácího zpravodajství (ČT). Prestižní posty stálých zpravodajů ze zahraničí v České televizi zastávalo 10 mužů a jedna žena (plus 9 kameramanů), v Českém rozhlasu pak osm mužů a čtyři ženy.

Výzkum také ukázal, že komerční tištěná média (deníky a týdeníky)²⁵⁹ vedou výlučně muži. U online médií²⁶⁰ je situace podobná: redakce vedou takřka výlučně muži, s výjimkou deníku Forum 24, který vedla Johana Hovorková.

Zastoupení žen v redakcích komerčních médií přitom není absolutně nízké. Na složení redakcí se ženy podílejí ze 44 %, zatímco muži z 56 %, poměr je tedy jen mírně ve prospěch mužů. Ve vedení se to ale neodráží: o obsahu a chodu redakcí ze tří čtvrtin rozhodují muži (74,3 %) oproti čtvrtině žen (25,7 %).²⁶¹

Autorka provedla tutéž analýzu v roce 2015, její výsledky však nejsou přesně srovnatelné pro změny v počtu a složení médií, přesto ukazují, že sféře médií se zatím emancipace vyhýbá a žádného významného pokroku nebylo za uplynulých osmi let dosaženo.

²⁵⁶ Podle ustanovení § 804 občanského zákoníku je osvojení je vyloučeno mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. To neplatí v případě náhradního mateřství.

²⁵⁷ Česká ženská lobby, 5.12.2023: [Náhradní mateřství \(surogace\)](#).

²⁵⁸ Seznam zprávy, 5.4.2023: [Českým médiím stále vládou v naprosté většině muži, ukazují data](#).

²⁵⁹ Zahrnuty byly deníky: Aha! Blesk, Deník, Deník N, E15, HN, LN, Metro, MfD, Právo, Spor a týdeníky: Echo, Ekonom, Euro, Reflex, Respekt, Téma, Týdeník Květy.

²⁶⁰ Zahrnuty byly online deníky: Aha Online, Aktuálně.cz, Alarm, Blesk, CNN Prima News, Deník, Deník N, E15, Echo 24, Ekonomický deník, Expres, Extra, Forum 24, iHNed.cz, idnes.cz, iRozhlas, Lidovky.cz, Novinky.cz, Refresher, Seznam Zprávy, TN.cz.

²⁶¹ Data pocházejí z webů jednotlivých médií k 5. dubnu 2023.

Celkově neradostnému stavu odpovídá také zjištění, že ve čtyřech mediálních radách (Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Rada České televize, Rada Českého rozhlasu a Rada ČTK) zasedalo celkem 40 členů a členek, z toho je pouhých sedm žen. Nebyla jich tedy ani pětina (necelých 18 %).

Z dvanácti radních RRTV jsou současně (k 30.3.2024) tři ženy, mezi nimi Marta Smolíková, předsedkyně České ženské lobby a místopředsedkyně Rady vlády pro rovnost žen a mužů.

7.4. Osvětové aktivity

Řadu osvětových aktivit realizoval neziskový sektor. Koalice neziskových organizací Hlas proti násilí podporovala svou kampaní ratifikaci Istanbulské úmluvy. Poslanec Michal Zuna s Hlasem proti násilí uspořádal 20. září 2023 panelovou diskusi na téma Istanbulská úmluva jako pomoc obětem násilí.

Osvětové aktivity realizoval Odbor. V roce 2023 vstoupil do realizační fáze projektu Koordinace plnění Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030.²⁶² Projekt směřuje zejména k posílení kapacit veřejné správy naplňovat strategii rovnosti žen a mužů, uplatňovat hledisko rovnosti žen a mužů a formulovat a realizovat politiky přispívající k odstraňování genderových nerovností. Projekt se skládá celkem z 11 klíčových aktivit, které mezi jinými zahrnují: zvyšování povědomí o mezinárodních standardech a příkladech dobré praxe, přenos informací o výzkumech směrem k veřejné správě, rozšiřování sběru dat v oblasti rovnosti žen a mužů, přípravu legislativních změn či metodická podpora profesí pomáhajících oběť genderově podmíněného násilí. Projekt by měl přispět ke kvalitnější tvorbě veřejných politik.

V rámci projektu 11. a 12. prosince 2023 u příležitosti 75. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv uspořádal Odbor dvoudenní konferenci Lidská práva a Česko. Konference byla příležitostí pro výměnu expertízy, přístupů a příkladů dobré praxe z různých oblastí lidskoprávní činnosti. Závěrem prvního dne konference bylo podepsání Charty proti domácímu násilí zástupkyněmi a zástupci 16 organizací a firem. Charta vznikla z iniciativy společností IKEA, Nadace Vodafone Česká republika a organizace ROSA Centrum pro ženy ve spolupráci s Odborem a zmocněnkyní vlády pro lidská práva Klárou Šimáčkovou Laurenčíkovou. V rámci konference proběhlo také slavnostní udělení Ceny zmocněnkyně vlády pro lidská práva. V šesti kategoriích byli oceněni jednotlivci a iniciativy za solidaritu, péči o zranitelné lidi a za úsilí o podporu práv.²⁶³

7.5. Doprava

Každoročně publikovaný Index genderové rovnosti Evropského institutu pro rovnost žen a mužů se v roce 2023 tematicky zaměřil na genderovou rovnost ve vztahu ke sociálně spravedlivé transformaci zelené dohody pro Evropu.²⁶⁴ Jeho část tematické zaměření analyzuje postoje a chování veřejnosti ke změně klimatu a jejímu zmírňování, oblasti energie, dopravy a rozhodování. Údaje byly shromážděny prostřednictvím různých průzkumů, například průzkumu institutu EIGE z roku 2022 týkajícího se rozdílů mezi ženami a muži v oblasti neplacené péče a individuálních a společenských aktivit a také dalších celoevropských průzkumů. Výzkumy pocházely převážně z let 2021 a 2022.

Klíčovým závěrem ohledně dopravy je, že toto odvětví, stejně jako energetická oblast, se vyznačuje velmi nízkým zastoupením žen. V roce 2022 tvořily ženy v odvětví dopravy v Česku pouze 24 % pracovní síly, v energetickém odvětví 18 % pracovní síly. Výzkum ukázal, že ženy v Česku ve srovnání s muži i jejich protějšky v EU více preferují způsoby dopravy šetrné k životnímu prostředí. V roce 2022 41 % žen v Česku ve srovnání s 34 % mužů

²⁶² Registrační číslo projektu: CZ.03.01.02/00/22_013/0003802, priorita OPZ+: 1 – Budoucnost práce.

²⁶³ Záznam prvního dne konference je ke zhlédnutí na našem YouTube kanálu „[To je rovnost! ÚV ČR](#)“.

pravidelně volilo nízkoemisní způsoby dopravy, jako je např. jízda na kole, veřejná doprava či „svezení“ místo použití vlastního osobního auta.

Podobně více žen (51 %) než mužů (42 %) uvedlo, že během pracovního týdne používají veřejnou dopravu jako jeden ze tří hlavních dopravních prostředků. Průměrné hodnoty v EU byly 32 % u žen a 29 % u mužů.²⁶⁵

7.6. Sport

Sport je jednou z oblastí, kde je nadále dominantní mužský prvek, což je zvláště viditelné v organizaci sportu. Na úrovni EU více příležitostí pro ženy ve sportu požadují Závěry o ženách a rovnosti v oblasti sportu, které přijala 24. listopadu 2023 Rada pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport.²⁶⁶

Závěry uznávají přetrvávající nerovnost mezi ženami a muži v účasti na sportu a tělesné aktivitě a zároveň zdůrazňují, že rovnost žen a mužů je cílem politiky EU v oblasti sportu. Navzdory dosaženému pokroku (a s výraznými rozdíly mezi jednotlivými sporty a členskými státy) je účast žen na sportu a tělesné aktivitě vzhledem k praktickým, osobním, sociokulturním a strukturálním překážkám nižší než u mužů. To znamená, že je také méně žen v trenérských, úřednických a vedoucích funkcích. Závěry vyzývají členské státy a sportovní hnutí, aby předcházely obtěžujícím, násilným a nenávisným projevům ve sportu a bojovaly proti nim. V neposlední řadě také zdůrazňují význam zviditelnění a mediálního pokrytí sportovních soutěží žen a poukazují na potřebu veřejných investic do sportu, spravedlivě rozdělených mezi ženy a muže.

Dosažení genderové vyváženosti, rovných podmínek a více příležitostí pro ženy ve sportu v Česku by měl přinést Národní akční plán Českého olympijského výboru (ČOV) na podporu rovnosti žen a mužů ve sportu a jeho vedení na léta 2024–2029.²⁶⁷ Plán byl přijat v listopadu 2023. Vymezuje šest hlavních cílů, mezi něž patří tři cíle k posílení žen ve výkonných pozicích sportu: vytvořit soubor 100 kandidátek na výkonné/manažerské pozice do roku 2029, usilovat o to, aby ve složení Výkonného výboru ČOV bylo alespoň 30 % žen („méně zastoupeného genderu“) do konce roku 2025 a minimálně 40 % do konce roku 2029, zvýšit nebo udržet podíl žen ve vedoucích pozicích ve vnitřní struktuře ČOV a ve všech odděleních na nejméně 30 % z celkového počtu do konce roku 2025, a minimálně 40 % do konce roku 2029. Další cíle zahrnují vytvoření plánu ke zvýšení zobrazování žen ve sportu v médiích, na sociálních sítích a ve veřejném prostoru do konce roku 2025 či pořádání vzdělávacích akcí.

Plán byl zpracován pod záštitou Komise rovných příležitostí ve sporu ČOV v rámci projektu GAMES (*Guidance to Achieve More Equal Leadership in Sport*), který odstartoval na jaře 2022 a je financovaný z programu Erasmus+ Evropské komise. V projektu byla zjišťována aktuální situace zastoupení žen v národních olympijských výborech a federacích v sedmi partnerských zemích a vznikl přehled opatření a nástrojů, které mohou vést ke zvýšení počtu žen ve vedoucích pozicích. Stěžejním výstupem každé zapojené země se pak stal právě konkrétní akční plán. Plán představil ČOV na semináři, který se konal v listopadu 2023.²⁶⁸

7.7. Životní prostředí

Tematická část již citované zprávy *Gender Equality Index* za rok 2023 pro oblast životního prostředí přinesla některá zajímavá zjištění. Ženy v Česku se častěji, než muži cítí zodpovědné

²⁶⁵ EIGE: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/country/CZ>

²⁶⁶ [Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on promoting youth mainstreaming in policy decision-making processes in the European Union.](#)

²⁶⁷ ČOV: [Národní akční plán Českého olympijského výboru na podporu rovnosti žen a mužů ve sportu a jeho vedení na léta 2024–2029](#)

²⁶⁸ ČOV 14.11.2023: [Rovnost mužů a žen ve sportu? Akční plán Českého olympijského výboru může výrazně pomoci.](#)

za boj proti změně klimatu. V roce 2018 pociťovalo v Česku osobní odpovědnost za vynaložení snahy v oblasti omezení změny klimatu 23 % žen a 22 % mužů. To je však výrazně méně než průměr EU (62 % žen a 61 % mužů).

V roce 2022 více žen (48 %) než mužů (41 %) uvedlo, že při domácích pracích pravidelně volí možnosti šetrné k životnímu prostředí, jako je recyklace a používání ekologických čisticích prostředků. Pro srovnání v EU dosahovaly průměrné hodnoty 59 % u žen a 53 % u mužů. Ženy v Česku dávají v porovnání s muži i s ženami v jiných zemích EU přednost ekologicky šetrnějším způsobům dopravy (viz bod 1.5 výše).

Zpráva také konstatovala, že v roce 2022 tvořily ženy pouze 26 % vedoucích administrativních pracovníků na národních ministerstvech zabývajících se životním prostředím a změnou klimatu, což je výrazně méně než průměr EU, který činí 44 %. Ženy zaujímaly pouze 20 % rozhodovacích rolí v parlamentních výborech zabývajících se životním prostředím a změnou klimatu. Průměr zemí EU je 30 %.²⁶⁹

²⁶⁹ Dostupné ze stránek EIGE: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/country/CZ> .

8. Vnější vztahy

Po úspěšném českém předsednictví v Radě EU pokračovalo Česko ve svém úsilí o posílení rovnosti žen a mužů na mezinárodní i evropské úrovni. V červnu 2023 se EU stala 38. smluvní stranou a první mezinárodní organizací, která přistoupila k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Ta nabyla účinnosti na úrovni EU 1. října 2023.

Rok 2023 byl významným rokem pro české aktivity v rámci OSN. Česko bylo poprvé ve své historii zvoleno do Komise OSN pro postavení žen, a to na období 2023–2027. Významného milníku se dočkalo i v Radě OSN pro lidská práva, neboť ji po celý rok 2023 historicky poprvé předsedalo.

V porovnání s minulými roky si Česko významně pohoršilo v oblasti rovnosti žen a mužů. V indexu rovnosti žen a mužů EIGE za rok 2023 se Česko umístilo na 25. místě z 27 členských států EU.

8.1. Evropská unie

8.1.1. Legislativní materiály

V prosinci 2022 představila Evropská komise dva návrhy směrnic o normách pro orgány pro rovné zacházení²⁷⁰, které byly zřízeny dle evropských antidiskriminačních směrnic. V Česku se jedná o Kancelář veřejného ochránce práv. Návrhy mají směřovat k podrobnější právní úpravě a posílení a rozvinutí kompetencí těchto orgánů, aby mohly efektivněji přispívat k rovnému zacházení a chránit před diskriminací ve všech členských státech EU. Projednávání návrhů v Radě proběhlo během švédského předsednictví a bylo uzavřeno obecným přístupem Rady EPSCO v červnu 2023.²⁷¹ Následně přijal svou pozici k návrhu přijímanému řádným legislativním postupem Evropský parlament a trialog k němu byl úspěšně dokončen v prosinci 2023, kdy se s dosaženým kompromisem ztotožnila i Rada. Následné formální procesy přijetí pozice Evropského parlamentu v prvním čtení a její přijetí Radou by mělo proběhnout během jara 2024, aby se přijetí návrhu stihlo do konce funkčního období Evropské parlamentu. Druhý návrh přijímaný zvláštním legislativním postupem byl upraven tak, aby si oba návrhy byly co nejvíce podobné. Nový obecný přístup Rady²⁷² byl přijat v únoru 2024 a následně zaslán Evropskému parlamentu k získání souhlasu.

Směrnice o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností²⁷³ byla přijata dne 23. listopadu 2022 během českého předsednictví v Radě EU. Směrnice představuje minimální standardy pro společnosti kotované na burzách, které nemají genderově vyvážené řídicí a dozorčí rady. Jde především o stanovení transparentních požadavků na výběr kandidátů a kandidátek na pozice členů a členek dozorčích rad

²⁷⁰ Evropský parlament, „Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o normách pro orgány pro rovné zacházení v oblasti rovného zacházení se ženami a muži a rovných příležitostí pro ženy a muže v otázkách zaměstnání a povolání a o zrušení článku 20 směrnice 2006/54/ES a článku 11 směrnice 2010/41/EU“, Pub. L. No. COM/2022/688 final, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52022PC0688>; Rada EU, „Návrh směrnice Rady o normách pro orgány pro rovné zacházení v oblasti rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, rovného zacházení s osobami v oblasti zaměstnání a povolání bez ohledu na jejich náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci, rovného zacházení se ženami a muži v otázkách sociálního zabezpečení a v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování a o zrušení článku 13 směrnice 2000/43/ES a článku 12 směrnice 2004/113/ES“, Pub. L. No. COM/2022/689 final, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52022PC0689>.

²⁷¹ Rada EU, „Normy pro orgány pro rovné zacházení: Rada se dohodla na svých postojích“, viděno 31. leden 2024, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/06/12/standards-for-equality-bodies-council-agrees-its-positions/>.

²⁷² Rada EU, „Orgány pro rovné zacházení: Rada se dohodla na konečném znění směrnice posilující jejich úlohu v celé EU“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/02/20/equality-bodies-council-agrees-on-final-text-to-strengthen-their-role-across-the-eu/>.

²⁷³ Evropský parlament, Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2381 ze dne 23. listopadu 2022 o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností a o souvisejících opatřeních (Text s významem pro EHP).

(nevýkonných členů a členek správních rad), který má probíhat na základě objektivních komparativních ohodnocení kvalifikace kandidátů a kandidátek, co se týká jejich vhodnosti, způsobilosti a odborných výsledků. V roce 2023 zpracoval ministr pro evropské záležitosti ve spolupráci s ÚV ČR, MSp a MF návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s podporou vyváženého zastoupení žen a mužů ve vedoucích orgánech některých emitentů. Začátkem roku 2024 byl předložený návrh vložen do meziresortního připomínkového řízení. Transpoziční lhůta směrnice uplyne dne 28. prosince 2024.

Dne 10. května 2023 vyslovil Evropský parlament souhlas k přistoupení EU k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (dále jako „Úmluva“). Rada přistoupení odsouhlasila dne 1. června 2023. Na této Radě byla přijata dva rozhodnutí Rady. První rozhodnutí se týká přistoupení na základě čl. 336 SFEU, který stanovuje povinnosti orgánů a veřejné správy Unie. Druhé rozhodnutí je založeno na čl. 82 odst. 2, čl. 84 a čl. 78 odst. 2 SFEU, které se týkají oblasti justiční spolupráce v trestních věcech, azylu a zásady nenavrácení. Rada rovněž schválila text kodexu chování, který stanovuje praktická pravidla pro výkon příslušných pravomocí Unie a členských států, které jsou stranami Úmluvy, v rámci mechanismu monitorování a hodnocení Úmluvy, a také prohlášení o pravomoci EU, které upravuje oblasti, ve kterých může Unie na základě Úmluvy vykonávat své kompetence. Evropská unie Úmluvu podepsala dne 13. června 2017. Dne 28. června 2023 byla ratifikační listina uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, přičemž Úmluva vstoupila v platnost k 1. říjnu 2023. EU se stala 38. smluvní stranou a první mezinárodní organizací, která k Úmluvě přistoupila. V souladu se Strategií EU pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025 bylo dokončení přistoupení EU k Úmluvě pro Komisi klíčovou prioritou.

Česko na vnitrostátní úrovni Úmluvu podepsalo dne 2. května 2016, doposud ji však neratifikovalo. Dle Ministerstva spravedlnosti je český právní řád na ratifikaci Úmluvy připraven. Dne 21. června 2023 vyslovila vláda ČR souhlas s návrhem na ratifikaci Úmluvy a následně vyzvala Parlament ČR k jejímu projednání. V lednu 2024 projednával Úmluvu Senát PČR a její ratifikaci neschválil.

Směrnice o transparentnosti v odměňování²⁷⁴ byla přijata dne 10. května 2023. Cílem směrnice je řešit přetrvávající nedostatečné prosazování základního práva na stejnou odměnu mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci prostřednictvím několika nástrojů ke zlepšení transparentnosti v odměňování a zlepšením vynucovacího mechanismu. Obecný přístup Rady k návrhu směrnice byl přijat v prosinci 2021.²⁷⁵ Na projednávání a následném přijetí směrnice se významně podílelo české předsednictví ve druhé polovině roku 2022. Ačkoliv možnost dosažení politické dohody nad návrhem směrnice mezi Evropským parlamentem a Radou komplikovaly vysoce rozdílné pozice obou orgánů, podařilo se českému předsednictví předložit vlastní návrh možné konstrukce kompromisního řešení a dosáhnout dohody nad kompromisním zněním s nezbytnými ústupky ze strany jak Rady, tak Evropského parlamentu. Na vnitrostátní úrovni byla transpozice směrnice do českého právního řádu zahájena ze strany MPSV ve spolupráci s ÚV ČR. Transpoziční lhůta uplyne 7. června 2026.

V červnu 2023 byl přijat obecný přístup Rady²⁷⁶ k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o potírání násilí vůči ženám a domácího násilí²⁷⁷. Návrh směrnice zajišťuje lepší přístup obětí ke spravedlnosti, ochraně a podpoře, cílí na zlepšení koordinace a spolupráce

²⁷⁴ Evropský parlament, „Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/970 ze dne 10. května 2023, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování (Text s významem pro EHP)“, Pub. L. No. PE/81/2022/REV/1 (2023), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32023L0970>.

²⁷⁵ Rada EU, „Transparentnost odměňování v EU“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/pay-transparency/>.

²⁷⁶ Rada EU, „Směrnice o potírání násilí vůči ženám a domácího násilí: Rada se dohodla na postoji k legislativnímu návrhu EU“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/06/09/violence-against-women-and-domestic-violence-council-agrees-position-on-draft-eu-law/>.

²⁷⁷ Evropský parlament, „Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o potírání násilí vůči ženám a domácího násilí“, Pub. L. No. COM/2022/105 final (2022), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>.

mezi příslušnými orgány členských států a podporuje zavádění účinných preventivních opatření proti násilí páchanému na ženách a domácímu násilí.

8.1.2. Nelegislativní materiály

V lednu 2023 převzalo předsednictví v Radě EU Švédsko. Švédské předsednictví představilo v červnu 2023 závěry Rady k zohledňování hlediska rovnosti žen a mužů v politikách, programech a rozpočtech.²⁷⁸ Závěry vyzývají členské státy, aby zohledňovaly rovnost žen a mužů na všech úrovních veřejné správy a zavedly institucionální mechanismy pro koordinaci a monitoring gender mainstreamingu. Zdůrazňují rovněž potřebu sběru a využívání statistických údajů členěných dle pohlaví.

Na švédské předsednictví v Radě EU navázalo v červenci 2023 španělské předsednictví. To představilo v listopadu 2023 závěry Rady o přechodu systémů péče v průběhu života na holistické, na člověka zaměřené komunitní modely s perspektivou rovnosti žen a mužů.²⁷⁹ Závěry se mimo jiné zabývají také genderovou dimenzí v oblasti péče (např. výrazně vyšším podílem žen v tomto sektoru), připomínají evropské cíle v oblasti předškolní péče o děti a upozorňují na nedostatek kvalifikované pracovní síly v sektoru pečovatelských služeb.

V rámci naplňování opatření Strategie EU pro rovnost žen a mužů 2020–2025 učinila Komise významné kroky. Tím prvním je zavedení metodologie gender mainstreamingu ve víceletém finančním rámci.²⁸⁰ Cílem je analyzovat a zhodnotit finanční podporu z rozpočtu EU mířící na posílení rovnosti žen a mužů. Další zásadní krok učinila Komise skrze ustanovení sítě pro prevenci genderově podmíněného násilí a domácího násilí, do které jsou zahrnuty také členské státy a relevantní stakeholderi.²⁸¹ Cílem uskupení je vytvořit platformu pro sdílení účinných opatření a postupů v prevenci násilí, mapovat rizika a nové výzvy a spolupracovat na možných řešeních. První setkání se uskutečnilo ve dnech 29.–30. listopadu 2023 na téma „mechanismy včasné prevence donucovacích, zdravotních a sociálních služeb, koordinace mezi službami a sdílení údajů“.

Na podzim 2023 přijala Rada obecný přístup k návrhu rozhodnutí, kterým se členské státy vyzývají k ratifikaci Úmluvy Mezinárodní organizace práce o násilí a obtěžování (dále jako „Úmluva o násilí a obtěžování“).²⁸² Úmluva o násilí a obtěžování je prvním mezinárodním nástrojem, který stanovuje minimální standardy pro řešení obtěžování a násilí na pracovišti. Podporuje důstojnou práci pro všechny, rovnost žen a mužů a boj proti diskriminaci.

8.1.3. Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE)

V indexu rovnosti žen a mužů EIGE za rok 2023 se Česko umístilo na 25. místě z 27 členských států EU.²⁸³ Oproti předchozímu roku se jedná o zhoršení o 2 místa. Celkové skóre Česka (57,9 bodu ze 100)²⁸⁴ je nadále hluboko pod průměrem EU (70,2 bodu). Česko

²⁷⁸ Rada EU, „Draft Council Conclusions on Mainstreaming a gender equality perspective in policies, programmes, and budgets“ (Brusel: Generální sekretariát Rady, 11. květen 2023), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9026-2023-INIT/en/pdf>.

²⁷⁹ Rada EU, „Council Conclusions on “the transition of care systems throughout life towards holistic, person-centred and community-based support models with a gender perspective” (Brusel: Generální sekretariát Rady, 27. listopad 2023), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16094-2023-INIT/en/pdf>.

²⁸⁰ Rada EU, „COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 2024 Report on gender equality in the EU“ (Brusel: Generální sekretariát Rady, 8. březen 2024), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7494-2024-INIT/en/pdf>.

²⁸¹ Rada EU, „Network on the Prevention of Gender-Based and Domestic Violence“, viděno 12. červenec 2024, <https://preventiongbv.eu/>.

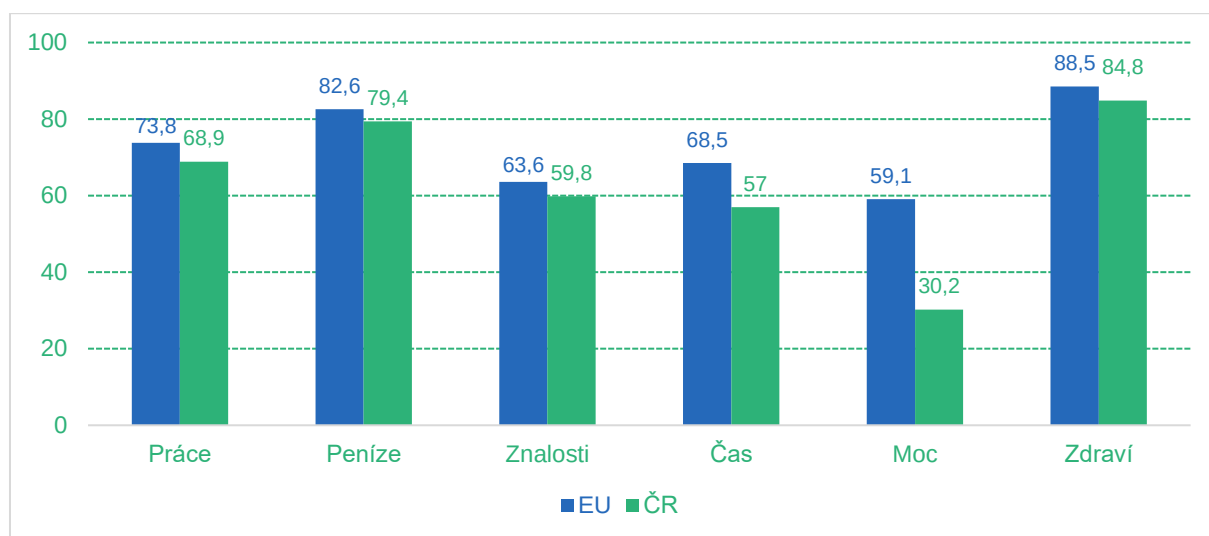
²⁸² Rada EU, „ROZHODNUTÍ RADY, kterým se členské státy vyzývají, aby ratifikovaly Úmluvu Mezinárodní organizace práce o násilí a obtěžování z roku 1919 (č. 190)“ (Brusel: Generální sekretariát Rady, 6. říjen 2023), <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13106-2023-INIT/cs/pdf>.

²⁸³ European Institute for Gender Equality, „Compare Countries | Index | Bar Chart | 2023 | Gender Equality Index“, 17. leden 2024, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/compare-countries>.

²⁸⁴ European Institute for Gender Equality, „Czechia | Index | 2023 | Gender Equality Index“, 29. listopad 2023, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/CZ>.

se pod průměrem EU umísťuje ve všech oblastech, které index měří; nejvíce však zaostává v oblasti moci, tedy vyrovnaného zastoupení žen a mužů ve vedoucích pozicích.

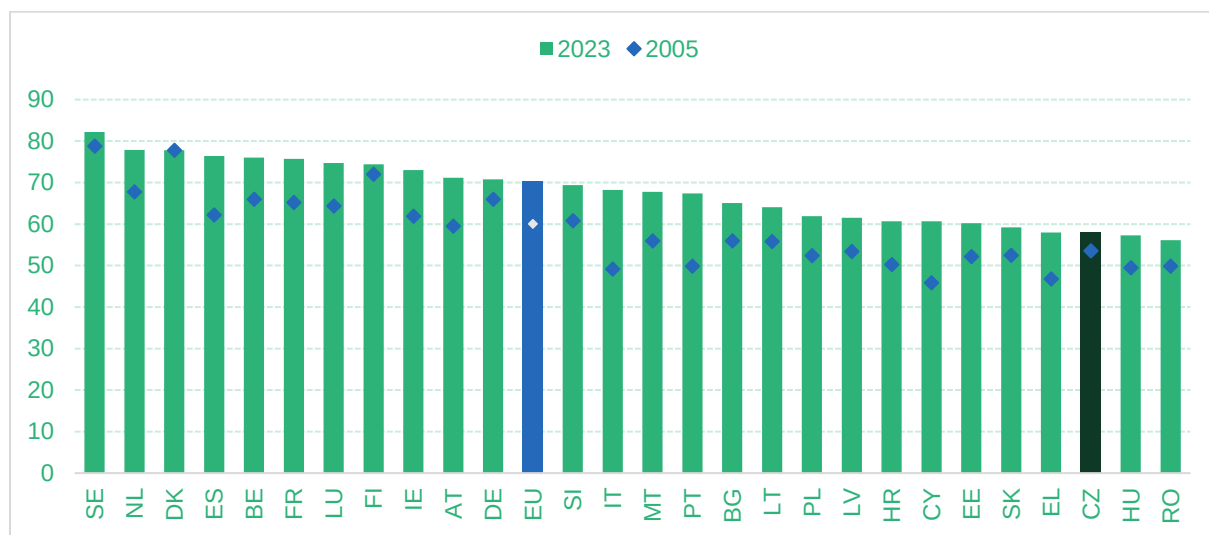
Graf 23: Srovnání umístění ČR a průměru EU v indexu rovnosti žen a mužů EIGE v roce 2023

Zdroj dat: [EIGE](https://eige.europa.eu/).

Pokrok v dosahování genderové rovnosti je tak v Česku nejpomalejší ze všech států EU, kvůli čemuž se Česko od roku 2013 v indexu hodnocení propadlo o 12 míst. Na předních příčkách se tradičně umístily země považující rovnost žen a mužů dlouhodobě za svoji prioritu – Švédsko (82,2), Nizozemsko (77,9), Dánsko (77,8), Španělsko (76,4) a Belgie (76,0).²⁸⁵

Graf 24: Porovnání členských států EU v indexu rovnosti žen a mužů EIGE v roce 2023

Zdroj dat: [EIGE](https://eige.europa.eu/).

U příležitosti publikace indexu rovnosti žen a mužů proběhla 24. října virtuální konference přenášená z multimediálního studia Evropského parlamentu.²⁸⁶ EIGE představilo nové výsledky v oblasti rovnosti žen a mužů v EU a ve všech členských státech a vyzdvihlo oblasti, kde je třeba zlepšení.

²⁸⁵ European Institute for Gender Equality, „Compare Countries | Index | Bar Chart | 2023 | Gender Equality Index“.

²⁸⁶ European Institute for Gender Equality, „Gender Equality Index Conference 2023“, viděno 11. červenec 2024, https://eige.europa.eu/newsroom/events/gender-equality-index-conference-2023?language_content_entity=en.

8.2. Rada Evropy

Agendu rovnosti žen a mužů má v rámci Rady Evropy v gesci Komise pro genderovou rovnost (*Gender Equality Commission*, dále jako „GEC“). V roce 2023 se uskutečnila dvě setkání GEC, a to ve dnech 24.–26. května 2023 a 13.–16. listopadu 2023. Česko se aktivně účastnilo obou jednání. Ústřední tématem obou jednání byla příprava navazující Strategie Rady Evropy pro rovnost žen a mužů 2024–2027. Dále byla řešena témata, jako je problematika genderově podmíněného násilí v judikatuře ELSP, zkušenosti členských států s ratifikací a implementací Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, role mužů v politikách rovnosti žen a mužů a gender mainstreaming.

Monitoring plnění Úmluvy probíhal i v roce 2023 – monitorovací orgán GREVIO obdržel národní zprávy od Ukrajiny a Velké Británie a vydal evaluační zprávy pro Chorvatsko, Lucembursko, Řecko, Irsko, Lichtenštejnsko a Moldavsko²⁸⁷. V roce 2023 Úmluvu ratifikovala Evropská Unie²⁸⁸. K 31. prosinci 2023 ratifikovalo Úmluvu celkem 37 států a jedna mezinárodní organizace. Z členských států Rady Evropy Úmluvu k 31. prosinci 2023 neratifikovaly pouze Arménie, Bulharsko, Česko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko a Slovensko. Turecko od Úmluvy v roce 2021 odstoupilo.

8.3. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se v roce 2023 v rámci problematiky genderové rovnosti zabývala především vzděláváním, trhem práce, podnikáním, veřejným vládnutím, daňovou politikou, dopravou a násilím proti ženám.²⁸⁹ Ředitelství OECD pro veřejnou správu (GOV) vydalo aktualizovanou sadu nástrojů pro začleňování genderového hlediska do procesů zlepšování kvality veřejné správy s cílem dále podpořit země při implementaci doporučení OECD o rovnosti žen a mužů ve veřejném životě.²⁹⁰ Zahrnuty jsou nové koncepty (např. intersekcionalita), rozšířené pracovní oblasti (např. rozpočtování, veřejné zakázky, infrastruktura) a nejnovější příklady dobré praxe. V rámci činnosti OECD byla publikována Globální zpráva SIGI za rok 2023: Genderová rovnost v době krize.²⁹¹ Zpráva se zabývá otázkou příčin genderových nerovností. Dále zdůrazňuje, jak diskriminační společenské instituce omezují základní přístup žen a dospívajících k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví a právům. Osvětluje také genderově podmíněné dopady změny klimatu a zdůrazňuje, jak mohou ženy hrát klíčovou roli při zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se jí.

V květnu roku 2023 byl ukončen projekt Úřadu vlády ve spolupráci s OECD s názvem „Posílení vládních kapacit pro zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy“, který směřoval k přezkumu a posílení institucionálního rámce pro rovnost žen a mužů v Česku.²⁹²

Mezi hlavní výstupy projektu patří Zpráva OECD o rovnosti žen a mužů v ČR.²⁹³ Zpráva analyzuje aspekty gender mainstreamingu v Česku, jako jsou například politiky, právní rámec a role orgánů a institucí. Dále zpráva poskytuje doporučení pro zlepšení správy a posílení

²⁸⁷ Rada Evropy, „Provisional timetable for the baseline evaluation procedure: 2016-2028“, 2024, <https://rm.coe.int/provisional-timetable-for-the-baseline-evaluation-procedure-2016-2028/1680a9d977>.

²⁸⁸ Rada Evropy, „Chart of Signatures and Ratifications of Treaty 210“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list>.

²⁸⁹ OECD, „Gender Equality“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/gender-equality.html>.

²⁹⁰ OECD, *Toolkit for Mainstreaming and Implementing Gender Equality 2023* (Paris: OECD Publishing), viděno 17. duben 2024, <https://www.oecd.org/publications/toolkit-for-mainstreaming-and-implementing-gender-equality-2023-3ddef555-en.htm>.

²⁹¹ OECD, *SIGI 2023 Global Report: Gender Equality in Times of Crisis* (Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2023), https://www.oecd-ilibrary.org/development/sigi-2023-global-report_4607b7c7-en.

²⁹² Úřad vlády ČR, „Projekt OECD Posílení vládních kapacit k zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024, <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/projekt-oecd-posileni-vladnich-kapacit-k-zajisteni-genderove-sensitivni-a-inkluzivni-obnovy-208901/>.

²⁹³ OECD, „Gender Equality in the Czech Republic“, 2023, <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/c5a3086f-en>.

kapacit, které jsou nezbytné pro urychlení procesu plného zrovnoprávnění žen a mužů. Tato doporučení vycházejí z dobré praxe z další členských států OECD. Dalším výstupem projektu jsou dva akční plány pro Ministerstvo práce a sociálních věcí²⁹⁴ a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.²⁹⁵ Ty byly vytvořeny s cílem posílit implementaci Strategie 2021+. Cílem je rovněž zlepšit interní procesy v rámci zmíněných resortů a také zvýšit hodnocení dopadů vládních politik na rovnost žen a mužů.

8.4. Světové ekonomické fórum

Světové ekonomické fórum vydalo v roce 2023 tradiční publikaci *Global Gender Gap Report*,²⁹⁶ v níž hodnotí světový vývoj v dosažení rovnosti žen a mužů. Česko se umístilo na 101. místě z celkem 146 hodnocených zemí, což je o 25 příček horší pozice než v minulém roce. Česko se tak umístilo mezi Maďarskem (99. místo) a Ghanou (100. místo), Malajsií (102. místo) a Bhútánem (103. místo). Z evropských zemí skončilo Česko na předposledním místě (35. místo) před Kypr. Nejlepších výsledků dosáhlo Česko opětovně v oblasti dosaženého vzdělání, kde skončilo na děleném prvním místě. Nejhorší si v porovnání s ostatními hodnocenými státy Česko vede v oblasti politického posílení a ekonomického postavení a příležitostí, tedy ve dvou indikátorech, které hodnotí zejména rozdíly v zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, v míře zaměstnanosti žen a mužů a rozdíly v odměňování žen a mužů (viz graf č. 25).

Graf 25: Česko dle jednotlivých domén indexu *Global Gender Gap Report* (1 = parita)

Zdroj dat: [Světové ekonomické fórum](https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report/).

8.5. Organizace spojených národů

V lednu 2023 proběhl již čtvrtý Univerzální periodický přezkum ČR.²⁹⁷ Předchozí přezkumy se uskutečnily v letech 2008, 2012 a 2017. Delegaci Česka vedla zmocněnkyně vlády pro lidská práva. V oblasti rovnosti žen a mužů členské státy OSN ocenily zejm. pomoc ukrajinským uprchlícím a uprchlíkům, přijetí Strategie 2021+ a přijetí zákona o poskytnutí

²⁹⁴ OECD, „Ministerial Action Plan on Gender Mainstreaming 2030: Supporting the operationalisation of OECD recommendations for the Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic“, 2023, <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Ministry-of-Labour-and-Social-Affairs-Action-Plan.pdf>.

²⁹⁵ OECD, „Ministerial Action Plan on Gender Mainstreaming 2030: Supporting the operationalisation of OECD recommendations for the Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic“, 2023, <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Ministry-of-Education-Action-Plan.pdf>.

²⁹⁶ World Economic Forum, „Global Gender Gap Report 2023“.

²⁹⁷ UNHCR, „Universal Periodic Review – Czechia“, OHCHR, viděno 21. březen 2024, <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/cz-index>.

jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem. V rámci přezkumu členské státy České republiky naopak doporučily ratifikaci Úmluvy; zlepšení ochrany obětí domácího a genderově podmíněného násilí; redefinici trestného činu znásilnění; vyšší zastoupení žen ve veřejném a politickém životě a zajištění dostatečného financování naplňování Strategie 2021+.²⁹⁸ Česko se k doporučením RLP mohlo vyjádřit do června 2023. RLP následně přijmula závěrečnou zprávu na svém 53. zasedání v létě 2023.²⁹⁹

V březnu 2023 proběhlo každoroční zasedání komise OSN pro postavení žen v New Yorku, USA. Delegaci vedl ministr práce a sociálních věcí. Česko během zasedání vystoupilo na ministerské snídani EU, ministerském kulatém stole a v rámci všeobecné rozpravy. Prioritním tématem pro rok 2023 byly inovace a technologické změny a vzdělávání v digitálním věku pro dosažení rovnosti žen a mužů a posílení postavení všech žen a dívek. Česko prezentovalo svůj postoj k genderovému rozměru digitalizace a dopadu vzdělanosti žen a dívek v ICT a STEM oborech na jejich přístup k digitálním technologiím a dalším překážkám, kterým ženy a dívky čelí v digitálním světě, a to včetně násilí.

Česko při příležitosti zasedání uspořádalo dva *side eventy*. Ve spolupráci se Švédskem, Francií a neziskovou organizací *Alternative till Vold* uspořádalo Česko *side event Integrating women refugees: NGOs as key partners and a force for change* (7. března 2023). Druhý uspořádaný *side event* nesl název *Swipe left for dating violence among adolescents and young adults: Developing a policy framework on the prevention, data collection and eradication of gender-based cyber-violence* (8. 3. 2023). V gesci MPSV byl také uspořádán expertní seminář *New opportunities to reduce the gender pay gap in the digital age: The EU pay transparency directive, examples of national legislation, and further good practices globally* (7. března 2023).

V červenci 2023 schválila vláda ČR sedmou periodickou zprávu o plnění Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace.³⁰⁰ Sedmá periodická zpráva pokrývá období od 1. srpna 2014 do 31. srpna 2022. Vláda ve zprávě informuje o přijatých legislativních a nelegislativních opatřeních, která přispěla k odstranění diskriminace žen a podpoře jejich rovných práv v politickém, společenském, hospodářském a kulturním životě. Zpráva také reaguje na Závěrečná doporučení Výboru, která byla předložena po slyšení delegace České republiky dne 7. března 2016.

Od roku 2023 je Česko historicky poprvé členským státem Komise pro postavení žen. Komise pro postavení žen byla založena v roce 1946 jako mechanismus pro podporu a monitorování záležitostí týkajících se politických, ekonomických, občanských, sociálních a vzdělávacích práv žen. Je součástí Ekonomického a sociálního výboru OSN a slouží jako nejvyšší orgán OSN pro prosazování rovnosti žen a mužů.

V roce 2023 Česko podpořilo fungování činnosti Agentury OSN pro rovnost a práva žen – UN WOMEN částkou 450 tis. (viz graf č. 26). UN WOMEN se v roce 2023 v souladu se svým strategickým plánem na léta 2022–2025 zabývala zejm. tématy vládnutí a účasti žen ve veřejném životě, posílením ekonomického postavení žen, ukončením násilí páchaného na ženách a dívkách a agendou ženy, mír a bezpečnost, humanitární činnosti a snižování rizik přírodních katastrof.³⁰¹ UN WOMEN taktéž vydala každoroční publikaci *Pokrok v naplňování*

²⁹⁸ Úřad vlády ČR, „Univerzální periodický přezkum“, viděno 2. duben 2024, <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/univerzalni-periodicky-prezkum-58715/>.

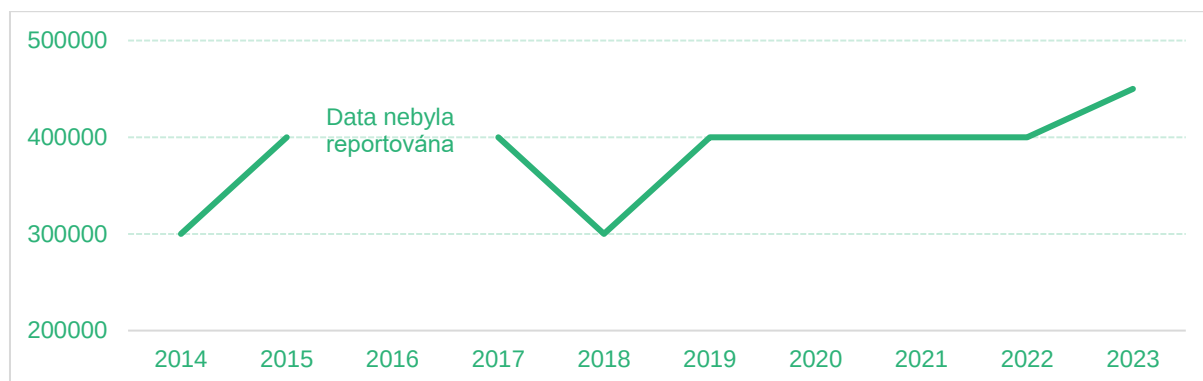
²⁹⁹ UNHCR, „Resolution adopted by the Human Rights Council on 12 July 2023 (A/HRC/RES/53/4)“, viděno 12. červenec 2024, <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F53%2F4&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>.

³⁰⁰ Úřad vlády ČR, „Vláda schválila sedmou periodickou zprávu o plnění Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen“, Vláda ČR, viděno 11. červenec 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/vlada-schvalila-sedmou-periodickou-zpravu-o-plneni-umluv-osn-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen-207368/>.

³⁰¹ UN Women, „UN Women Strategic Plan 2022–2025“ (New York: UN, 2021), <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2021/09/un-women-strategic-plan-2022-2025>.

cílů udržitelného rozvoje: genderový nástin 2023,³⁰² ve které zdůrazňuje propojení cílů udržitelného rozvoje a rovnosti žen a mužů.

Graf 26: Výše daru ČR pro UN WOMEN (v Kč)

Zdroj dat: MZV.

V roce 2022 se Česko se po rezignaci Ruska stalo členem v Radě pro lidská práva. Členství trvalo do konce roku 2023. V prosinci 2022 byl stálý představitel ČR při OSN v Ženevě Václav Bálek zvolen jejím předsedou na rok 2023.³⁰³ Stalo se tak poprvé v historii, kdy Česko předsedalo RLP. Předsedovi RLP asistovali tři místopředsedové a jedna místopředsedkyně. Konkrétně se jednalo o Bolívii, Gambii, Lucembursko a Maledivy.³⁰⁴ Priority českého předsednictví zahrnovaly co nejširší participaci aktérů v RLP, zvýšení její efektivity a zajištění fungování RLP pro naplňování jejího preventivního mandátu v oblasti lidských práv.³⁰⁵

V roce 2023 zasedala RLP celkem třikrát. V úvodu 52. zasedání RLP v únoru roku 2023 vystoupil předseda vlády ČR Petr Fiala prostřednictvím video projevu, ve kterém zdůraznil oblast lidských práv jako dlouhodobou prioritu Česka, důležitost Všeobecné deklarace lidských práv a porušování práv plynoucích z ruské války proti Ukrajině.³⁰⁶ Česko jako předsedající země a člen RLP podpořilo rezoluci ke stavu lidských práv během probíhajícího konfliktu v Súdánu, která zdůraznila genderové rozměry konfliktu, zejm. výskyt genderově podmíněného násilí a potřebu zahrnout ženy do mírových procesů.³⁰⁷ V květnu 2023 uspořádal Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva seminář o uplatňování práva na účast na veřejných záležitostech v souvislosti s pandemií covid-19 a obnovou po ní. Stálý představitel ČR při OSN v Ženevě Václav Bálek ve své úvodní řeči³⁰⁸ zhodnotil dopady pandemie na marginalizované skupiny obyvatelstva (např. ženy a osoby se zdravotním postižením) a zdůraznil potřebu posilovat inkluzivní a participační mechanismy pro posílení lidských práv.

³⁰² UN Women, „Progress on the Sustainable Development Goals: The Gender Snapshot 2023“ (New York: UN, 2023), <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2023-en.pdf>.

³⁰³ OHCHR, „Ambassador Václav Bálek, President of the 17th Cycle“, 1. listopad 2023, <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/presidency17thcycle>.

³⁰⁴ OHCHR, „Officers of the Human Rights Council's Seventeenth Cycle (2023)“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/bureau-17th-cycle>.

³⁰⁵ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, „ČR v Radě OSN pro lidská práva“, viděno 16. únor 2024, https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/index.html.

³⁰⁶ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, „ČR na 52. zasedání Rady OSN pro lidská práva“, viděno 11. červenec 2024, https://mzv.gov.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/rp52.html.

³⁰⁷ OHCHR, „36th Special Session of the Human Rights Council on the Human Rights Impact of the Ongoing Conflict in the Sudan - 11 May 2023“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/special-sessions/session36/36-special-session>.

³⁰⁸ OHCHR, „Intersessional Workshop on the Implementation of the Right to Participate in Public Affairs in the Context of the Covid-19 Pandemic and the Post-Pandemic Recovery“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.ohchr.org/en/events/events/2023/interessional-workshop-implementation-right-participate-public-affairs-context>.

V roce 2023 Česko podpořilo rezoluci ke stavu lidských práv na Ukrajině v důsledku ruské války proti této zemi,³⁰⁹ ve které státy vyjadřují vážné znepokojení nad rostoucími oběťmi mezi civilním obyvatelstvem, nuceným vysídlením osob v důsledku konfliktu a přítomností různých forem násilí, včetně sexuálního a genderově podmíněného násilí. Dále také podpořila rezoluci k obchodování s lidmi,³¹⁰ která se zaměřovala na obchod s ženami a dětmi. Česko také aktivně vyjednávalo a podpořilo rezoluci zabývající se násilím na ženách.³¹¹

Mezi dlouhodobé priority Česka patří podpora mezinárodních lidskoprávních mechanismů a systematické zohledňování lidských práv, kam patří také podpora rovnosti a nediskriminace. V souladu s Koncepcí lidských práv a transformační spolupráce³¹² usiluje Česko na základě svého členství v RLP o celosvětové posílení postavení žen ve společnosti, především v otázkách spojených s účastí žen na veřejném životě, ekonomickou nezávislostí žen a boji proti násilí na ženách a dívkách.

Česko bylo členem RLP již v letech 2006–2007, 2011–2014 a 2019–2021. V souladu s tím, že cílem Česka je konzistentně a aktivně působit v RLP, se Česko v roce 2019 rozhodlo o své další kandidatuře do RLP na období 2025–2027.³¹³ Volby se uskuteční na podzim 2024 během zasedání Valného shromáždění OSN. Pro regionální skupinu východní Evropy jsou ve volbách vyhrazena celkem dvě místa, o která se aktuálně uchází pouze Česko a Severní Makedonie. Kampaň Česka na členství v RLP se soustředila především na získání podpory ze strany členských států OSN. Na podzim roku 2023 uspořádalo Česko v Praze neformální zasedání RLP, na němž zveřejnila přehled svých lidskoprávních priorit.³¹⁴

8.6. Agenda ženy, mír a bezpečnost

V roce 2023 probíhala implementace agendy ženy, mír a bezpečnost v souladu s Národním akčním plánem Česka k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2021–2025.³¹⁵ V činnosti pokračovala mezíresortní pracovní skupina k agendě ženy, mír a bezpečnost (dále jako „pracovní skupina“), která se v roce 2023 sešla dvakrát a která se věnovala především výměně informací týkající se plnění NAP, dopadům války Ruska proti Ukrajině na implementaci agendy v Česku a vzájemnému informování o dalších aktivitách v oblasti Agendy WPS. V roce 2023 se pracovní skupina také zapojila do probíhající aktualizace Strategie rovnosti žen a mužů 2021–2030, a to konkrétně z perspektivy agendy WPS.

Na půdě OSN se Česko prostřednictvím MZV nadále podílelo na činnosti Skupiny přátel agendy ženy, mír a bezpečnosti. S úspěšnou implementací agendy ženy, mír a bezpečnost je také spjaté úsilí Česka systematicky se na mezinárodních fórech zasazovat o podporu dosažení genderové rovnosti, posílení postavení všech žen a dívek a jejich plnou, rovnou a smysluplnou participaci ve všech oblastech, včetně míru a bezpečnosti.

Ministerstvo obrany v roce 2023 uskutečnilo dotazníkové šetření pracovních podmínek v Armádě ČR (dále jako „AČR“) z pohledu žen a mužů.³¹⁶ Jedná se o jedinečný výzkum realizovaný napříč armádou jednou za sedm až 10 let. Výrazné rozdíly se objevovaly zejména

³⁰⁹ UNHCR, „Resolution adopted by the Human Rights Council on 14 July 2023 (A/HRC/RES/53/30)“, viděno 12. července 2024, <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F53%2F30&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRquested=False>.

³¹⁰ UNHCR, „Resolution adopted by the Human Rights Council on 12 July 2023 (A/HRC/RES/53/4)“.

³¹¹ UNHCR, „Resolution adopted by the Human Rights Council on 14 July 2023 (A/HRC/RES/53/30)“.

³¹² Blíže viz https://www.mzv.cz/file/1610424/Koncepce_podpory_lidskych_prav_a_transformacni_spoluprace.pdf

³¹³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, „Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce“, 2015, https://mzv.gov.cz/file/1610424/Koncepce_podpory_lidskych_prav_a_transformacni_spoluprace.pdf.

³¹⁴ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, „Ministerstvo zahraničí hostilo neformální setkání Rady OSN pro lidská práva“, 27. listopad 2023, https://mzv.gov.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/rlp_retreat_2023.html.

³¹⁵ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, „Agenda ženy, mír a bezpečnost“, viděno 14. únor 2024,

https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/agenda_zeny_mir_a_bezpecnost/index.html.

³¹⁶ Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

mezi věkovými kategoriemi a na základě hodnotního sboru. Z výsledků šetření lze vyvodit, že muži mají na AČR větší nároky a přistupují k ní kritičtěji, ženy deklarují menší nespokojenost a armáda je pro ně stabilním a spolehlivým místem zaměstnání. V porovnání s předchozím výzkumem z roku 2014–2015 zůstává stejný podíl osob, které se domnívají, že „ženy jsou stejně dobrými vojáky jako muži“ (v roce 2023 s tvrzením souhlasilo 56 % dotázaných) a „ženy mají vše jednodušší“ (v roce 2023 s tvrzením souhlasilo 44 % dotázaných). Dále se ukazuje, že se ve vojenském prostředí nedaří šířit povědomí k větší akceptaci vojáků, a to zejména na základních pozicích. Ministerstvo obrany v doporučeních ukazuje na nutnost uchopit toto téma nejen s větším důrazem, ale také kreativitou, protože stávající osvěta nepřináší požadované výsledky.

8.7. Ruská agrese proti Ukrajině

Česko pokračuje v posilování systému pomoci pro ukrajinské oběti genderově podmíněného násilí, které dočasně pobývají na území Česka. V roce 2023 nadále Úřad vlády spolupracoval s nevládními organizacemi, které poskytují pomoc a podporu obětem genderově podmíněného násilí, ale také s organizacemi, které podporují uprchlice. V důsledku ruské války proti Ukrajině bylo v Česku k lednu 2024 vydáno téměř 600 000 dočasných ochran. Nyní se na území Česka nachází necelých 340 000 osob s dočasnou ochranou, přičemž zhruba 61 % z nich jsou ženy a 26 % děti do 18 let.³¹⁷ Kraje s nejvyšším podílem držitelů a držitelek dočasné ochrany jsou: hlavní město Praha (26 % z celkového počtu), Středočeský kraj (14 %) a Jihomoravský kraj (10 %).

Ukrajinská vláda ve spolupráci s Populačním fondem OSN otevřela na Ukrajině 11 kontaktních center pro pomoc přeživším války a sexuálního násilí páchaného na Ukrajině.³¹⁸ V roce 2023 pokračovaly přípravy posílení kapacit českého systému pomáhat obětem genderově podmíněného násilí z Ukrajiny v Česku.

³¹⁷ Ministerstvo vnitra ČR, „Dočasná ochrana v České republice“ (Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2023), <https://www.mvcr.cz/soubor/infografika.aspx>.

³¹⁸ Úřad vlády ČR, „TZ V Praze bude otevřeno první kontaktní centrum pro přeživší války a sexuálního násilí páchaného na Ukrajině“, viděno 11. červenec 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-v-praze-bude-otevreno-prvni-kontaktni-centrum-pro-prezivsi-valky-a-sexualniho-nasil-pachaneho-na-ukrajine-205947/>.

9. Instituce

Funkci předsedy Rady vlády pro rovnost žen a mužů (dále jako „Rada“) nadále vykonával předseda vlády Petr Fiala, do jehož působnosti na vládní úrovni patří agenda lidských práv. Místopředsedkyní Rady zůstala zmocněnkyně vlády pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková, která vedla v nepřítomnosti předsedy Rady všechna její jednání.

Faktický výkon agendy rovnosti žen a mužů zajišťoval stejně jako v předchozích letech Odbor, který je zároveň sekretariátem Rady. Agenda rovnosti žen a mužů, činnost Odboru a jeho personální kapacity byly převážně hrazeny z prostředků Evropského sociálního fondu a z Fondů EHP a Norska, a tedy nadále závislé na projektech. Od roku 2023 je financování Odboru navázáno na projekt Koordinace plnění Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030. V roce 2023 Odbor také dokončil realizaci projektu Úřadu vlády s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jako „OECD“) financovaném Evropskou komisí prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu. Výsledkem projektu byla zpráva Rovnost žen a mužů v České republice: Posílení vládních kapacit pro genderově citlivou a inkluzivní obnovu a dva akční plány pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Činnost Odboru se v roce 2023 soustředila na aktualizaci Strategie 2021+ a koordinaci jejího plnění. Odbor ve spolupráci s Odborem lidských práv Úřadu vlády ČR a OSN Česká republika uspořádaly první národní konferenci Lidská práva a Česko, a to u příležitosti 75. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv. Součástí konference také bylo historicky první udílení Ceny zmocněnkyně vlády pro lidská práva.

9.1. Rada vlády pro rovnost žen a mužů

Jednání Rady se v roce 2023 uskutečnila v termínech 2. března³¹⁹, 5. června³²⁰ a 31. října³²¹.

Na březnovém jednání Rada jednala o klíčových mezinárodních instrumentech v oblasti rovnosti žen a mužů. Rada doporučila vládě vyslovit souhlas s návrhem na ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci násilí na ženách a domácího násilí a předložit návrh na ratifikaci Parlamentu. Právě doporučení ratifikovat tuto Úmluvu patří mezi nejčastější doporučení ze strany členských států OSN adresovaná Česku v rámci čtvrtého univerzálního periodického přezkumu ČR, který proběhl na začátku tohoto roku v Ženevě. O výsledcích přezkumu informovala na jednání Rady zmocněnkyně vlády pro lidská práva.

Rada dále schválila podnět Pracovní skupiny k porodnictví k 40. výročí přijetí Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka a doporučila předsedovi vlády a zmocněnkyni vlády pro lidská práva, aby podnět předložili do meziresortního připomínkového řízení a následně vládě ČR s přiloženým návrhem usnesení.

³¹⁹ Úřad vlády ČR, „Záznam ze zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů 2. března 2023“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024, https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-2--brezna-2023-205439/.

³²⁰ Úřad vlády ČR, „Záznam ze zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů 5. června 2023“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024, https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-5--cervna-2023-206758/.

³²¹ Úřad vlády ČR, „Záznam ze zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů ze dne 31. října 2023“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024, https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-ze-dne-31--rijna-2023-210680/.

Rada schválila *policy paper* Muži a moc ve veřejné správě, který představil Tomáš Pavlas, člen Rady za Otevřenou společnost a doporučila zmocněnkyni vlády pro lidská práva a sekretariátu Rady, aby spolupracovaly na šíření *policy paperu* mezi vhodné adresáty.

Červnové jednání bylo tematicky zaměřeno na problematiku domácího a sexuálního násilí a zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích ve služebních úřadech. Rada doporučila ministru školství, mládeže a tělovýchovy, aby ve spolupráci s veřejnými a soukromými vysokými školami dále rozvíjel aktivity jako například zavádění vhodných mechanismů k účinnému předcházení, potírání a monitorování výskytu genderově podmíněného násilí vč. sexuálního obtěžování a dalšího nevhodného jednání. Na jednání Rady byla také představena Zpráva za rok 2022 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022.

Rada byla informována o aktuálních datech o zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích v rámci státní služby. Gillain Dorner, ředitelka *Public Governance Directorate* z OECD, představila výsledky přezkumu České republiky ze strany OECD v rámci projektu Posílení vládních kapacit pro zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy zahrnující hodnotící zprávu, doporučení a dva akční plány pro Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Rada doporučila Úřadu vlády ČR reflektovat doporučení OECD uvedená v Základní hodnotící zprávě a Akčních plánech pro MŠMT a MPSV v rámci aktualizace Strategie 2021+. Dále doporučila těmto resortům naplňovat doporučení OECD uvedená v Akčních plánech.

Poslední jednání Rady roku 2023 proběhlo v říjnu. Na jednání bylo projednáno pět podnětů. Rada doporučila ministrovi práce a sociálních věcí legislativně ukotvit podporu vzniku specializovaných center pro dětské oběti násilí a dětské oběti trestných činů v rámci novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Taktéž ministrovi doporučila podpořit možnost úzké meziresortní a multioborové spolupráce v zájmu ohrožených dětí v rámci specializovaného pověření k sociálně právní ochraně dětí a explicitně ukotvit možnost organizovat odborná případová setkání a shromažďovat informace v zájmu dětí ohrožených násilím.

Ministrovi vnitra, ministrovi spravedlnosti a ministrovi práce a sociálních věcí bylo rovněž doporučeno v souvislosti s přijetím konsolidačního balíčku nesnižovat stávající alokace v rámci dotačních programů zaměřených na podporu rovnosti žen a mužů a prevenci domácího a genderově podmíněného násilí. Rada vyzvala ministra práce a sociálních věcí k úplné a řádné transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU. Rada vyzdvihla především důležitost transpozice institutu nepřenositelnosti části rodičovské dovolené a podpory vyššího zapojení otců do péče o děti a zaměstnanost matek ve smyslu této směrnice.

Rada se zabývala podporou diverzity v rámci služebních úřadů. V této souvislosti pak doporučila ministrovi vnitra zpracovat přehled dopadů zákona č. 384/2022 Sb., kterým došlo k novelizaci ustanovení § 55 odst. 1 a § 57 odst. 1 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k zastoupení žen a mužů na pozicích vrchních ředitelů/vrchních ředitelky, ředitelů/ředitelky sekce a odboru. Rada doporučila nejvyššímu státnímu tajemníkovi promítnout podporu diverzity, rovnosti žen a mužů a rovného zacházení do příslušných služebních předpisů upravujících výběrová řízení, zkušební komise pro úřednické zkoušky a služební hodnocení státních zaměstnanců a zaměstnankyň s využitím metodických materiálů MŠMT a ÚV.

Rada doporučila předsedovi ČSÚ nesměřovat úsporná opatření v rámci úřadu do snížení personálních kapacit na publikaci dat členěných dle pohlaví a dat relevantních pro rovnost žen

a mužů, a to včetně požadavků plynoucích ze Strategie 2021+ a pokračování ve vydávání statistické ročenky Zaoštroeno na ženy a muže.

V roce 2023 přijala Rada jedno usnesení *per rollam*, které se týkalo schválení Zprávy o plnění Národního akčního plánu České republiky k implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 (2000), o ženách, míru a bezpečnosti a souvisejících rezolucí na léta 2021–2025 za rok 2022.³²²

V roce 2023 pravidelně probíhala také jednání výborů a pracovních skupin Rady. Celkem proběhlo 17 jednání výborů a 8 jednání pracovních skupin. Jedná se konkrétně o tyto výbory a pracovní skupiny:

- Výbor pro institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů;
- Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách;
- Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích;
- Výbor pro sociální politiku, rodinu a péči;
- Pracovní skupina muži a rovnost žen a mužů;
- Pracovní skupina k porodnictví;
- Pracovní skupina pro otázky romských žen;
- Pracovní skupina k dotačnímu programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů.

9.2. Odbor rovnosti žen a mužů

Odbor je zodpovědný za výkon a koordinaci agendy rovnosti žen a mužů na celostátní úrovni a plní též funkci sekretariátu Rady a jejích čtyř výše uvedených výborů a čtyř pracovních skupin. V předchozím roce skončil projekt Implementace Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020 a související aktivity³²³, jehož realizace zásadním způsobem přispěla k personálnímu zajištění chodu Odboru. Na tento projekt navázal v roce 2023 projekt Koordinace plnění Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 financovaný v rámci OP Zaměstnanost³²⁴.

Od března 2020 je Odbor také řešitelem projektu Posilování kapacit a metodologická podpora v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí spolufinancovaného z Norských fondů, který se zaměřuje na posílení kapacity systému pro prevenci a boj proti domácímu a genderově podmíněnému násilí³²⁵.

V roce 2023 byla ukončena realizace projektu Odboru s OECD, který byl financován Evropskou komisí v rámci Nástroje pro technickou podporu. Projekt si kladl za cíl posílit institucionální rámec pro prosazování rovnosti žen a mužů v ČR, a to mj. prostřednictvím zlepšení začleňování hlediska genderové rovnosti při přijímání veřejných politik a veřejném rozpočtování. Jako výstupy projektu byly vytvořeny Akční plány pro MPSV a MŠMT za účelem implementace Strategie 2021+ na těchto resortech a Zpráva OECD o rovnosti žen a mužů v ČR analyzující právní rámec, politiky a role orgánů a institucí v oblasti gender mainstreamingu v Česku, stejně jako používané nástroje a postupy. Zpráva přináší doporučení

³²² Úřad vlády ČR, „Záznam o hlasování per rollam 1/2023“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024,

https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-o-hlasovani-per-rollam-1-2023-207257/.

³²³ Celkový počet pracovních míst ke konci roku 2023 činil v rámci projektu 12 plných úvazků. Z prostředků státního rozpočtu byla hrazena pouze dvě služební místa. Opakovala se tak situace, kdy bez realizace projektů nebylo možné zajistit běžnou agendu Odboru, včetně odborného, organizačního a administrativního zajištění fungování Rady, jejích výborů a pracovních skupin.

³²⁴ To je rovnost, „Prosazování rovnosti žen a mužů 2021–2030“, Tojervnost (blog), viděno 10. červenec 2024,

<https://www.tojervnost.cz/cs/projekt-opz-plus/>.

³²⁵ V rámci tohoto projektu bylo ke konci roku 2021 systemizováno 1 místo. Úřad vlády ČR, „Projekt „Posilování kapacit a metodologická podpora v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí“, Vláda ČR, viděno 10. červenec 2024, https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/projekt_nf_2020/projekt-nf-183149/.

pro zlepšení vládnutí a posílení kapacit nutných pro urychlení procesu plného zrovnoprávnění žen a mužů v Česku.³²⁶

V roce 2023 probíhala příprava a realizace první aktualizace Strategie 2021+. Aktualizace jednotlivých kapitol Strategie 2021+ byla projednávána na výborech Rady, k aktualizaci se též mohla vyjádřit veřejnost. Proběhly expertní kulaté stoly ke každé z kapitol Strategie 2021+, kterých se zúčastnili zástupkyně a zástupci státní správy, neziskového sektoru, akademické sféry, občanské společnosti nebo byznysu.³²⁷ V následujícím roce bude aktualizovaná Strategie 2021+ předložena Radě a následně do mezíresortního připomínkového řízení. Výsledkem bude její schválení vládou.

V roce 2023 vláda schválila Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026³²⁸, který byl zpracován Odborem ve spolupráci s Výborem pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách. K představení tohoto plánu veřejnosti bylo uspořádáno setkání s médii. V rámci konference k oslavě 75. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv Lidská práva a Česko pořádané Odborem, Odborem lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR ve spolupráci s Informačním centrem OSN v Praze a pod záštitou zmocněnkyně vlády pro lidská práva Kláry Šimáčkové Laurenčíkové byla slavnostně podepsána Charta proti domácímu násilí. Mezi signatáře se řadí klíčoví aktéři z oblasti byznysu, státní správy a neziskového sektoru.³²⁹

Dvoudenní konference sloužila k přenosu dobré praxe v oblasti rovnosti žen a mužů mezi experty a expertkami působícími v akademickém sektoru, v občanské společnosti či zástupkyněmi a zástupci byznysu se zkušenostmi s přenosem dobré praxe v oblasti inkluze, diverzity a podpory genderové rovnosti. Prvního dne konference se zúčastnilo 158 účastnic a účastníků, druhého dne 80 účastnic a účastníků. Odbor spoluorganizoval též akci s názvem 30 let České republiky: Republika rodu ženského, jejímž cílem bylo připomenout významné dámy české a československé historie i reflexi postavení žen v dnešní společnosti. Akce se zúčastnilo téměř 100 významných ženy českého veřejného života, které svou činností ovlivňují politiku, byznys, občanský sektor, vědu, média i umění.³³⁰

Pozornost Odbor věnoval také osvětě a dialogu se zástupkyněmi a zástupci soukromého sektoru, pro které uspořádal dva kulaté stoly, jeden s názvem Ženy ve vedení obchodních společností na téma Směrnice o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností a druhý na téma diverzity v obchodních společnostech. Dále Odbor uspořádal v Poslanecké sněmovně setkání s médii k ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí.³³¹

V roce 2023 Odbor zrealizoval sedm školení pro celkem 79 zaměstnanců a zaměstnankyň resortů pracujících s koncepčními a legislativními materiály k Metodice hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR. Cílem těchto školení je poskytnout zpracovatelům a zpracovatelkám těchto materiálů nástroje ke kvalitnímu zpracování analýzy dopadů na rovnost žen a mužů. Proběhla také dvě síťovací setkání k propojování potřeb NNO a státní správy, v rámci nichž byly sdíleny aktuální potřeby mateřských center ve vztahu k práci

³²⁶ Úřad vlády ČR, „Projekt OECD Posílení vládních kapacit k zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy“.

³²⁷ Úřad vlády ČR, „Kulaté stoly k aktualizaci Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030“, viděno 1. únor 2024, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/kulate-stoly-k-aktualizaci-strategie-211112/>.

³²⁸ Úřad vlády ČR, „Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026“ (Praha: ÚV ČR, 2023), https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/AP_DGPN-2023_final.pdf.

³²⁹ To je rovnost, „Konference Lidská práva a Česko“, Tojervnost (blog), 19. prosinec 2023, <https://www.tojervnost.cz/cs/lidska-prava-a-cesko/>.

³³⁰ To je rovnost, „30 let České republiky: Republika rodu ženského“, Tojervnost (blog), 27. březen 2023, <https://www.tojervnost.cz/cs/republika-rodu-zenskeho/>.

³³¹ To je rovnost, „Panelová diskuse v Poslanecké sněmovně: Istanbulska úmluva jako pomoc obětem násilí“, Tojervnost (blog), 20. září 2023, <https://www.tojervnost.cz/cs/panelova-diskuse-v-poslanecke-snemovne-istanbulska-umluva-jako-pomoc-obetem-nasilii/>.

s ukrajinskými rodiči a dětmi a koordinovány osvětové kampaně a aktivity k tématu domácího a genderově podmíněného násilí.

V rámci aktivit na školách k prevenci sexuálního násilí u dětí a mladistvých Odbor v roce 2023 uspořádal celkem 91 workshopů po celé republice pro téměř 2000 žáků a žákyň. Za účelem podpory využívání filmu *Zuřivec* se Odboru podařilo uspořádat dvě školení pro odbornice a odborníky z řad sociálních pracovníků a pracovníků, psychologek a psychologů a dalších osob z řad pomáhajících profesí. Zároveň proběhla dvě školení školitelek a školitelů k práci s dětmi, které byly svědky domácího násilí. 50 školitelek a školitelů z řad absolventů a absolventek školení pro odbornice a odborníky budou moci školit další cílové skupiny odborné veřejnosti či školy také po skončení projektu. Kromě toho bylo zorganizováno jedno školení k využívání filmu *Všude dobře, doma nejlíp* ve spolupráci s neziskovou organizací SOFA a bylo proškolen celkem 124 odbornic a odborníků z řad sociálních pracovníků a pracovníků, psychologů a psychologek a dalších pomáhajících profesí. V roce 2023 byla zorganizována dvě školení pro polici zaměřených na sexuální a domácí násilí a sexuální a domácí násilí v kyberprostoru, přičemž školení se zúčastnilo 52 policistek a policistů. Zároveň proběhlo jedno školení pro úřednice a úředníky samospráv v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí, a to v Brně, a bylo proškolen celkem 12 úřednic a úředníků Jihomoravského kraje. Zároveň proběhla celkem 3 školení pro pedagogický personál v oblasti nových forem genderově podmíněného násilí, a to v Praze, Plzni a Českých Budějovicích a bylo proškolen celkem 72 pracovníků a pracovníků z řad pedagogického personálu.

Odbor nadále spolupracoval s norským partnerem, neziskovou organizací *Alternative till Vold*, se kterou podnikl společnou účast na 67. zasedání Komise OSN pro postavení žen a uspořádal dva *side eventy* na tomto zasedání. Kromě toho podnikli zástupkyně a zástupci Odboru studijní návštěvu v Norsku společně s vybranými školitelkami a školiteli filmu *Zuřivec*. V rámci studijní cesty navštívili norské instituce, jako je Ministerstvo spravedlnosti nebo Norské velvyslanectví a zároveň se jednalo o budoucnosti využívání filmu *Zuřivec*.

Kromě toho proběhly dvě studijní cesty do Štrasburku na jednání Komise Rady Evropy pro rovnost žen a mužů, a to v dubnu a v květnu 2023.

Odbor v roce 2023 vydal publikaci *Ženy a muži v datech 2023*³³², která přibližuje důležitá data týkající se rovnosti žen a mužů širší veřejnosti.

9.3. Materiály a doporučení Rady předložená vládě ČR

Vládě byla v roce 2023 předložena následující doporučení a materiály projednané Radou:

- a) Indikátorová soustava Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (vláda byla informována dne 14. června 2023)³³³;
- b) Zpráva za rok 2022 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022 (vláda byla informována dne 12. července 2023)³³⁴;
- c) Sedmá periodická zpráva o plnění Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen (schválena vládou dne 26. července 2023)³³⁵;

³³² Marta Musilová, Ondřej Medal, a Marek Vojtěch Řezanka, „Ženy a muži v datech 2023“ (Úřad vlády ČR, 2023), https://www.tojgerovnost.cz/wp-content/uploads/2023/11/FINAL-ZaMvD_2023.pdf.

³³³ Úřad vlády ČR, „III. Indikátorová soustava Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030“ (Praha: ÚV ČR, 2023), https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/III_Indikatorova-soustava-Strategie-rovnosti-zen-a-muzu-na-leta-2021--2030.pdf.

³³⁴ Úřad vlády ČR, „Zpráva za rok 2022 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022“ (Praha: ÚV ČR, 2023), https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Zprava_2022_AP_DGPN.pdf.

³³⁵ „Usnesení 568/2023“, ODok Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.odok.cz/portál/zvlady/usneseni/2023/568/>.

- d) Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026 (schválen vládou ČR dne 23. srpna 2023)³³⁶;
- e) Doporučení Rady vlády pro rovnost žen a mužů k důsledné implementaci *Baby-friendly Hospital Initiative* 2018 (vzata na vědomí vládou ČR dne 27. září 2023)³³⁷.

9.4. Hodnocení dopadů vládních materiálů na rovnost žen a mužů

Odbor v roce 2023 předložil jménem zmocněnkyně vlády pro lidská práva připomínky k celkem 26 materiálům předkládaným vládě. Z celkového počtu 132 připomínek bylo 111 zásadních a 21 doporučujících. Ke dni předložení zprávy vládě byly vypořádány připomínky k 23 připomínkovaným materiálům.

Odbor v minulých letech analyzoval uplatňování Metodiky hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě České republiky. Z analýz provedených na vzorku materiálů ve verzi vložené do elektronické knihovny legislativního procesu (dále jako „eKLEP“) k meziresortnímu připomínkovému řízení opakovaně vyplynulo, že resorty přistupují k vyhodnocení dopadů vysoce formalistním způsobem.

Proto se Odbor v roce 2023 sešel s Oddělením RIA Úřadu vlády ČR s cílem podpořit předkladatele vládních materiálů v důslednějším vyhodnocování dopadů na rovnost žen a mužů. OECD ve svém Doporučení k posílení vládních kapacit pro zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy: podpora lepší implementace cílů rovnosti žen a mužů v České republice³³⁸ uvedla spolupráci mezi Odborem a Oddělením RIA jako jeden z nástrojů k zohlednění hlediska rovnosti žen a mužů při přípravě a implementaci legislativních, strategických a koncepčních materiálů.

Výsledkem jednání byla užší spolupráce obou útvarů při školení o provádění hodnocení dopadů vládních materiálů, koordinace aktualizace Metodiky hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě České republiky a Metodiky přezkumu účinnosti právních předpisů (ex post RIA).

V rámci zvyšování povědomí o provádění GIA byl v roce 2023 propagován e-learningový kurz pro státní správu a také rozšířená nabídka prezenčních školení. Proškolení ve využívání Metodiky hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR bylo více než 70 úředníků a úřednic.

9.5. Dotační program na podporu veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů

Odbor administruje dotační program Úřadu vlády ČR Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů (dále jako „Dotační program“), který je jediným dotačním programem zaměřeným specificky na naplňování Strategie 2021+. Dotační program je určen k podpoře aktivit nestátních neziskových organizací a od roku 2022 také obcí v oblasti rovnosti žen a mužů. Alokace Dotačního programu ze státního rozpočtu na rok 2023 činila 2 mil. Kč, přestože související opatření ve Strategii 2021+ požaduje zajištění alokace minimálně ve výši 7 mil. Kč³³⁹. Vedení Úřadu vlády ČR částku alokovanou na Dotační program pro rok 2023

³³⁶ „Usnesení 623/2023“, ODok Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.odok.cz/portal/zvlady/usneseni/2023/623/>.

³³⁷ „Usnesení 719/2023“, ODok Portál, viděno 10. červenec 2024, <https://www.odok.cz/portal/zvlady/usneseni/2023/719/>.

³³⁸ OECD, „Gender Equality in the Czech Republic“.

³³⁹ Dotační program vznikl v roce 2014 s tím, že v letech 2014–2016 na něj byla vyčleněna částka 5 mil. Kč. V letech 2017–2018 byla částka pro tento program navýšena na 7 mil. Kč. V roce 2019 však došlo ke snížení alokace, která zůstává doposud v nezměněné podobě (2 mil. Kč).

umožnilo navýšit celkově na 4 986 688 Kč. Žádost o poskytnutí dotace na rok 2023 podalo celkem 25 organizací³⁴⁰, dotace byla přidělena 12 z nich:

- Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.
- Asociace neúplných rodin, z.s.
- RATOLEST BRNO, z.s.³⁴¹
- Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.
- NESEHNUTÍ
- M.arter z.ú.
- Centrum LOCIKA, z.ú.
- Latus pro rodinu o.p.s.
- SPONDEA, z.ú.
- ACORUS, z. ú.
- Liga otevřených mužů, z.s.
- Fórum 50 %, o.p.s.

Tabulka 4: Vývoj poskytovaných finančních prostředků z Dotačního programu v letech 2015 až 2023

Rok	Požadavky (v Kč)	Přiděleno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	13 432 443	4 993 563	11
2016	16 434 133	4 999 976	11
2017	18 138 510	6 984 438	15
2018	9 602 009	6 999 965	13
2019	16 365 303	3 963 128	7
2020	8 265 783	3 817 553	9
2021	8 934 784	3 906 450	9
2022	6 559 196	4 196 160	10
2023	11 883 805	4 525 600	12

V roce 2023 vypracoval Odbor Komplexní evaluací dotačních řízení z let 2019–2022. Závěrem je, že projekty podpořené z Dotačního programu jsou dlouhodobě velmi kvalitní a přinášejí konkrétní přínos pro odstraňování nerovností žen a mužů v české společnosti. Dotační program přispívá k řešení praktických problémů – projekty se zaměřují na snížení míry ohrožení chudobou samoživitelek a samoživitelů, pomoc obětem domácího a sexuálního násilí

³⁴⁰ Úřad vlády ČR, „Konečné výsledky v dotačním programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů pro rok 2023“ (Praha: ÚV ČR, 2023), <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/Konecne-vysledky-za-rok-2023.pdf>.

³⁴¹ Příjemce dotace nezapočal realizaci projektu a přidělenou dotaci v plné výši vrátil.

či zvýšení míry zaměstnanosti žen čelících vícečetné diskriminaci na trhu práce. Dotační program tak hraje důležitou roli při řešení problémů, kterým Česko na poli rovnosti žen a mužů čelí.

9.6. Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv (dále jako „VOP“) v roce 2023 obdržel 48 podnětů s námitkou diskriminace z důvodu pohlaví a 39 podnětů tohoto typu vyřídil.³⁴² Stěžovatelé a stěžovatelky v nich obdobně jako v předchozích letech nejčastěji poukazovali na diskriminaci v oblasti práce a zaměstnání. Podněty se v roce 2023 týkaly zejména návratu matek do zaměstnání po mateřské či rodičovské dovolené a k méně příznivému postupu zaměstnavatele a horším podmínkám v zaměstnání po tomto návratu. VOP rovněž zveřejnil doporučení s názvem Nejčastější případy diskriminace na pracovišti a jak se jim vyhnout: praktická příručka práva na rovné zacházení pro zaměstnavatele. Toto doporučení vychází z podnětů, které Kancelář veřejného ochránce práv shromáždila v uplynulých letech, a judikatury českých soudů a Soudního dvora EU.³⁴³

VOP v roce 2023 prošetřil téměř dvě desítky individuálních stížností na postup Ministerstva zdravotnictví a ministra zdravotnictví při vyřizování žádostí o odškodnění za protiprávní sterilizaci. Došel k závěru, že při posuzování žádostí došlo k řadě pochybení ze strany ministerstva, a že ministerstvo nestíhá žádosti vyřizovat v zákonné lhůtě.³⁴⁴ VOP zahájil šetření z vlastní iniciativy a usiluje o nápravu praxe ministerstva.

VOP mimo oblast práce a zaměstnání obdržel podněty v oblasti přístupu k bydlení z důvodu rodičovství. Problém se týkal žádosti nájemce bytu k obecnímu úřadu o přidělení obecního bytu. Nájemce žil společně s manželkou a 11 dětmi v bytu velikosti 1+1 a rodině hrozilo umístění dětí do ústavní péče z důvodu nevyhovujícího prostředí. Město zamítlo jeho žádost, protože mělo stanovené kritérium maximálního počtu členů domácnosti nájemce, jež nebylo splněno. VOP došel k závěru, že kritérium je sice z hlediska zakázaných diskriminačních důvodů zdánlivě neutrální, ale dopadá více nepříznivě na rodiny s větším počtem dětí. Rodičovství přitom podle antidiskriminačního zákona spadá pod diskriminační důvod pohlaví.³⁴⁵ VOP konstatoval, že přestože kritérium maximálního počtu osob v bytě sleduje legitimní cíl, tj. aby v bytě žil jen takový počet osob, který je přiměřený velikosti bytu, nejedná se o nezbytný a přiměřený způsob, jak tohoto cíle dosáhnout.

VOP realizoval výzkum s názvem Těhotenství a mateřství na pracovišti, jehož cílem bylo ověřit, do jak velké míry se ženy pečující alespoň o jedno dítě ve věku do 6 let na pracovním trhu setkávají se situacemi, jimiž se VOP zabývá v rámci metodické pomoci obětem diskriminace.³⁴⁶ Získaná data potvrzují, že řada žen zůstává v souvislosti s mateřstvím z pracovního trhu vyloučena často spíše pod tíhou okolností než na základě svobodného rozhodnutí. VOP formuloval doporučení pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo práce a sociálních věcí, která by měla ženám sladování pracovního a osobního

³⁴² Rozdíl v počtu vyřízených a přijatých podnětů je způsoben tím, že v roce 2023 byly vyřízeny některé podněty z roku předchozího. Současně některé podněty přijaté v roce 2023 byly či budou vyřízeny až v roce 2024.

³⁴³ Ombudsman, „Nejčastější případy diskriminace na pracovišti a jak se jim vyhnout: praktická příručka práva na rovné zacházení pro zaměstnavatele“ (Brno: Veřejný ochránce práv, 2023), <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/68-21-DIS-HB-1-final.pdf>.

³⁴⁴ Ombudsman, „Zpráva o šetření ze dne 15. března 2023, sp. zn. 15642/2022/VOP“, viděno 27. února 2024, <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/12186>; Ombudsman, „Zpráva o šetření ze dne 26. května 2023, sp. zn. 16418/2022/VOP“, viděno 27. února 2024, <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/12204>; Ombudsman, „Zpráva o šetření ze dne 12. října 2023, sp. zn. 15744/2022/VOP“.

³⁴⁵ Blíže viz ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.

³⁴⁶ Ombudsman, „Těhotenství a mateřství na pracovišti: Výzkumná zpráva 2023“ (Brno: Veřejný ochránce práv, 2023), https://www.ochrance.cz/aktualne/zeny_v_cesku_se_kvuli_tehotenstvi_a_materstvi_setkavaji_v_praci_s_mnohymi_barierami_p_otvrdil_vyzkum_veřejneho_ochrance_prav/vyzkumna_zprava_tehotenstvi_a_materstvi_na_pracovisti.pdf.

života usnadnit, a tím zlepšit jejich postavení na pracovním trhu. Jde například o podporu investic zajišťujících vznik nových a rozšiřování stávajících mateřských škol.

Dále VOP v uplynulém roce vydal závěrečnou monitorovací zprávu k ukončení čtyřleté monitorovací činnosti v souvislosti s projektem Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv (směrem k ustavení Národní lidskoprávní instituce v Česku).³⁴⁷ V této monitorovací činnosti se VOP soustředil na tři oblasti, z nichž dvě jsou relevantní pro rovnost žen a mužů – rovné odměňování žen a mužů a některé procesní otázky ochrany před diskriminací. Ve vztahu k rovnému odměňování došlo za sledované období ke zlepšení jen u jednoho z indikátorů (snížení hodnoty *gender pay gap*). U dalších pěti nepřímých indikátorů ale nedošlo k žádné změně: nebyla vypracována koncepce průběžného systematického navyšování mezd/platů ve feminizovaných oborech, práce ve státní správě neumožňuje flexibilní rozdělení systemizovaného místa na zkrácené úvazky, v pracovní inzerci není povinnost zveřejňovat informaci o nabízené mzdě/platu a nebyla zakotvena nicotnost smluvních doložek ukládajících zaměstnancům mlčenlivost o výši jejich odměňování. Na základě poznatků z monitorovacího procesu VOP formuloval několik doporučení, jejichž splnění povede k lepšímu naplnění práva na rovné zacházení, adresované Ministerstvu práce a sociálních věcí, Ministerstvu spravedlnosti a Úřadu vlády ČR.

Kancelář veřejného ochránce práv spolupracovala s Ministerstvem průmyslu a obchodu na školení k problematice sexistické reklamy pro pracovnice a pracovníky krajských živnostenských úřadů, kteří se zabývají regulací nezákonné reklamy. Zaměstnankyně Kanceláře VOP zde prezentovaly dosavadní závěry ochránce a aktuální judikaturu správních soudů k této problematice. Několik dílů podcastové série Na kávu s ombudsmanem bylo v roce 2023 věnováno tématům, které souvisí s rovností žen a mužů, sladování pracovního a rodinného života či s otázkami sociálního zabezpečení v mateřství a rodičovství.³⁴⁸

9.7. Resortní koordinátorky a koordinátoři rovnosti žen a mužů

Usnesením vlády ze dne 8. března 2021 č. 269 byla stanovena povinnost zajistit pro pozici resortního koordinátora či koordinátorky minimálně jeden plný úvazek na každém resortu na vnitřní a vnější agendu³⁴⁹. Standard pozice GFP byl v roce 2023 z hlediska naplňování jednotlivých indikátorů nejčastěji téměř naplňován (sedm indikátorů). V případě pěti indikátorů byl naplňován minimálně, v případě 4 indikátorů pak částečně. Zcela naplňován byl Standard pozice GFP pouze u dvou indikátorů a naopak tři indikátory nebyly naplňovány vůbec.

Jedním z hlavních a přetrvávajících důvodů pouze mírného pozitivního postupu v plnění Standardu pozice GFP je fakt, že byl vládou schválen jako doporučující, a nikoliv závazný a jednotlivé resorty tak k jeho naplňování přistupují velmi rozdílně. Obecně lze říct, že agendě rovnosti žen a mužů přikládají velmi rozdílnou míru důležitosti. Úkoly uložené Strategií rovnosti žen a mužů 2021–2030 však Standard pozice GFP podporují a v nadcházejících letech by mohly resortům pomoci jej prakticky rozvíjet, také s přihlédnutím k nadcházející aktualizaci Strategie.

Přetrvávajícím významným faktorem, který ovlivňuje naplňování Standardu pozice GFP, je rozsah úvazku vyčleněný na agendu rovnosti žen a mužů. Na jednotlivých resortech se stále značně liší. Ačkoliv v roce 2022 došlo k mírnému zlepšení a celý úvazek (1,0) na agendu rovnosti žen a mužů byl pro pozici GFP vytvořen v celkem osmi resortech, v roce 2023 se počet celých úvazků, respektive počet resortů s celým úvazkem vrátil na šest (tedy na stav

³⁴⁷ Ombudsman, „Naplnění práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací“ (Brno: Veřejný ochránce práv, 2023), <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/Monitorovac%C3%AD%20zpr%C3%A1va%2055-2023-final.pdf>.

³⁴⁸ Ombudsman, „Podcasty“, viděno 10. červenec 2024, <https://www.ochrance.cz/vystupy/podcast/>.

³⁴⁹ Blíže viz opatření 2.1.1. v kapitole Instituce ve Strategii 2021+.

v roce 2021). Ve dvou resortech je pro danou pozici dokonce vyhrazen dokonce menší než poloviční úvazek.

V rámci poskytování metodické podpory ze strany Odboru došlo ke čtyřem pracovním setkáním Odboru s resortními koordinátorkami a koordinátory, která se uskutečnila 26. dubna, 27. června, 12. září a 7. prosince 2023. Dne 26. dubna 2023 se jednání věnovalo gender mainstreamingu a projektu Posílení vládních kapacit pro zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy: podpora lepší implementace cílů rovnosti žen a mužů v České republice. Jednání ze dne 27. června 2023 se prioritně věnovalo aktualizaci Strategie 2021+. Během jednání dne 12. září 2023 se diskutovala aktualizace kapitoly Instituce a navrhované změny v opatřeních. Poslední jednání roku dne 7. prosince se zabývalo finalizací aktualizace kapitoly Instituce, vyhodnocování opatření za rok 2023 a také sdílení dobré praxe na téma prevence a potírání negativních jevů ve služebních a pracovních kolektivech na resortech.

9.8. Prosazování rovnosti žen a mužů na úrovni státní správy a samosprávy

V roce 2023 se uskutečnil již 17. ročník soutěže Úřad na cestě k rovnosti (dříve Úřad půl na půl), kterou každoročně pořádá Ministerstvo vnitra a Institut pro veřejnou správu Praha ve spolupráci s Úřadem vlády ČR.³⁵⁰ Tématem pro rok 2023 bylo Jak řeší úřady krajů, měst a obcí genderovou diskriminaci na pracovišti a Jakým způsobem pomáhají ženám ohroženým sociálním vyloučením. Ve čtyřech soutěžních kategoriích se zúčastnilo celkem 38 úřadů.

V soutěži se v roce 2023 umístily na předních příčkách následující úřady:

- Obce I. typu: Bystřice, Kamýk nad Vltavou, Hlavičky
- Obce II. typu: Starý Plzeňec, Lomnice nad Popelkou, Kamenice
- Obce III. typu: Praha 5, Praha 22, Hodonín
- Kraje: Magistrát hl. m. Prahy, Zlínský kraj, Olomoucký kraj

Slavnostní vyhlášení vítězů a předání ocenění nejlepším úřadům proběhlo na Úřadě vlády ČR dne 28. listopadu 2023. Na vyhlášení výsledků soutěže navázala odborná konference zaměřená na problematiku pomoci ženám ohroženým sociálním vyloučením. Ta byla rozdělena do tří odborných panelů, které se věnovaly podpoře samozhitelek, obětem domácího násilí a žen bez domova.

Ve vztahu k Evropské charty za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích nadále platí, že dosud se k tomuto dokumentu připojily jen tři české obce (Milotice, Staňkovice a Záluží).³⁵¹

9.9. Poslanecká sněmovna a Senát PČR

Ve vztahu k agendě rovnosti žen a mužů byla v roce 2023 relevantní činnost poslaneckého Výboru pro sociální politiku, který vede poslanec Vít Kaňkovský (KDU-ČSL) a který se v roce 2023 sešel devatenáctkrát. Výbor jednal mimo jiné o novele zákoníku práce, kterou by měly být transponovány směrnice o rovnováze pracovního a soukromého života pracujících osob (tzv. směrnice *work-life balance*) a směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách (tzv. směrnice *pay transparency*). Legislativní změny v pracovněprávní oblasti představili zástupkyně a zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí.

Relevantním byl i Podvýbor pro problematiku domácího a sexuálního násilí při Ústavně-právním výboru (dále jen „Podvýbor“), kterému předsedá poslankyně Taťána Malá (ANO2011)

³⁵⁰ Ministerstvo vnitra ČR, „Soutěž Úřad na cestě k rovnosti“, viděno 31. leden 2024, <https://www.mvcr.cz/clanek/soutez-urad-na-cestech-k-rovnosti.aspx>.

³⁵¹ „European Charter for Equality“, viděno 31. leden 2024, <https://charter-equality.eu/>.

a který se za rok 2023 sešel celkem třikrát. Podvýbor se ve své činnosti zabýval především problematikou redefinice skutkové podstaty trestného činu znásilnění. K jednání Podvýboru byli přizváni i zástupkyně a zástupci Ministerstva spravedlnosti, aby představili varianty legislativního ošetření definice.

Během uplynulého roku byla v senátních výborech projednávána ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice doporučil ratifikaci, zatímco Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, Výbor pro záležitosti Evropské unie a Ústavně-právní výbor ratifikaci nepodpořily.

10. Zdroje

Amnesty International. „Nosí minisukně? O znásilnění si koledovala, myslí si třetina Čechů". Viděno 11. červenec 2024. <https://www.amnesty.cz/zprava/1418/nosi-minisukne-o-znasilneni-si-koledovala-mysli-si-tretina-cechu>.

Asociace pracovníků intervenčních center. „Statistiky". Viděno 13. únor 2024. http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255.

Austin, Sarah, a Laura Clancy. „Fewer than a Third of UN Member States Have Ever Had a Woman Leader". *Pew Research Center* (blog), 28. březen 2023. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/03/28/women-leaders-around-the-world/>.

Boudová, Simona, Vladislav Tomášek, a Barbora Halbová. „Národní zpráva PISA 2022". Praha: Česká školní inspekce, 2023.
https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_p%c5%99%c3%adlohy/Mezin%c3%a1rodn%c3%ad%20%c5%a1et%c5%99en%c3%ad/PISA_2022_e-verze-9.pdf.

Byznys pro společnost. „Byznys pro společnost", 3. březen 2016. <https://byznysprospolecnost.cz/>.

Centrum pro výzkum veřejného mínění. „TZ: Občané o ekonomické situaci svých domácností – duben až květen 2023". Praha: CVVM, 2023.
https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5647/f9/eu230612.pdf.

Česká národní banka. „Členové bankovní rady". Viděno 11. červenec 2024.
https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/bankovni-rada/clenove-bankovni-rady/.

Česká správa sociálního zabezpečení. „Počet vyplacených dávek nemocenského pojištění v ČR". Viděno 18. únor 2024. <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-vyplacenych-davek-nemocenskeho-pojisteni-v-cr>.

———. „Změny v otcovské a dlouhodobém ošetřovném od 1. 1. 2022 - Změny v otcovské a dlouhodobém ošetřovném od 1. 1. 2022". Viděno 18. únor 2024. <https://www.cssz.cz/-/zmeny-v-otcovske-a-dlouhodobem-osetrovnem-od-1-1-2022>.

ČeskéNoviny.cz. „Přesčasy vypovědělo 6000 lékařů, přidat se podle odborů zvažují i sestry". Viděno 23. červenec 2024. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2431033>.

ČeskéNoviny.cz. „Reálné mzdy v ČR znovu klesly, podle analytiků jsou na úrovni roku 2017". Viděno 10. červenec 2024. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2488263>.

ČMKOS. „ČMKOS a interkulturní komunikace na trhu práce". Viděno 11. červenec 2024.
<https://www.cmkos.cz/cmkos-a-interkulturni-komunikace-na-trhu-prace/>.

ČSÚ. „Aktuální populační vývoj v kostce". Viděno 10. červenec 2024. <https://csu.gov.cz/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>.

———. „Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – prosinec 2022". Viděno 10. červenec 2024. <https://csu.gov.cz/rychle-informace/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2022>.

———. „Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – prosinec 2023". Viděno 10. červenec 2024. <https://csu.gov.cz/rychle-informace/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2023>.

- . „Obyvatelstvo, rodiny a domácnosti“. In *Zaostřeno na ženy a muže*. Praha: Český statistický úřad, 2022. <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-rodiny-a-domacnosti>.
- . „Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2023“. Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2023. Viděno 18. únor 2024. https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych.
- . „Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle věku a pohlaví“. Praha: Český statistický úřad, 2022. <https://csu.gov.cz/produkty/struktura-mezd-zamestnancu-2022>.
- . „Pohyb obyvatelstva – měsíční časové řady“. Viděno 10. červenec 2024. https://csu.gov.cz/produkty/oby_cr_m.
- . „Práce a mzdy“. In *Zaostřeno na ženy a muže*. Praha: Český statistický úřad, 2023. <https://www.czso.cz/documents/10180/190557314/3000022304.pdf/e92a77df-a944-4075-871e-a07c36b0c582?version=1.2>.
- . „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2022“. Viděno 10. červenec 2024. <https://csu.gov.cz/rychle-informace/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2022>.
- . „Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2023“. Viděno 10. červenec 2024. <https://csu.gov.cz/rychle-informace/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2023>.
- . „Struktura mezd zaměstnanců - 2022“. Viděno 10. červenec 2024. <https://csu.gov.cz/produkty/struktura-mezd-zamestnancu-2022>.
- . „Veřejný život a rozhodování“. In *Zaostřeno na ženy a muže*. Praha: Český statistický úřad, 2023. <https://www.czso.cz/csu/czso/7-verejny-zivot-a-rozhodovani-v06a6cmg6r>.
- . „Výsledek volby | volby.cz“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.volby.cz/pls/prez2023nss/pe2?xjazyk=CZ>.
- . „Vzdělávání“. In *Zaostřeno na ženy a muže*. Praha: Český statistický úřad, 2023. <https://www.czso.cz/documents/10180/190557314/3000022303.pdf/adfb52c8-4f9b-4af1-9fc9-e540f0abdd76?version=1.1>.
- . „Zdraví“. In *Zaostřeno na ženy a muže*, Roč. 2023. Praha: Český statistický úřad, 2023. <https://www.czso.cz/documents/10180/190557314/3000022302.pdf/a5d804e8-8b15-40f5-a1b2-6aed7bf4c376?version=1.0>.
- ČTK. „Nezaměstnanost v prosinci stoupla na 3,7 procenta. Volných míst bylo méně než uchazečů“. ČT24. Viděno 10. červenec 2024. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/ekonomika/nezamestnanost-v-prosinci-stoupla-na-37-procenta-volnych-mist-bylo-mene-nez-uchazecu-344770>.
- Decker, Barbora, a Veronika Vlachová. „Průzkum Rodičovství v medicíně: vyvažování rolí a překonávání překážek“. Iniciativa pro efektivní zdravotnictví, 2024. <https://mladilekari.cz/wp-content/uploads/2024/03/2024-pruzkum-rodicovstvi-v-medicine-iez-ml-2024.pdf>.
- Deník N. „Výše stipendia pro doktorandy by se mohla počítat podle minimální mzdy“, 10. únor 2023. <https://denikn.cz/minuta/1078248/>.
- Donovalová, Anna, a Hana Tenglerová. „Genderová dimenze v obsahu vzdělávání“. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2023. https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2023/M4/Genderova%20dimenze%20v%20obsahu%20vzdelavani_brozuraA5_2023.pdf.

———. „Plány genderové rovnosti v organizacích veřejného sektoru realizujících výzkumnou činnost: Zpráva k lednu 2023". Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i, 2023. https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2023/04/Analyza-Planu-genderove-rovnosti-verejnych-vysokych-skol-a-verejnych-vyzkumnych-instituci_FINAL.pdf.

Drápal, Jakub. „Tresty za znásilnění jsou druhé nejpřísnější po vraždě". *Legal Data Hub* 2023, č. 4 (červen 2023). https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH_4_23.pdf.

European Agency for Safety and Health at Work. „OSH Pulse – Occupational safety and health in post-pandemic workplaces", 2022. https://osha.europa.eu/sites/default/files/Eurobarometer-OSH-in-post-pandemic-workplaces-summary_en.pdf.

„European Charter for Equality". Viděno 31. leden 2024. <https://charter-equality.eu/>.

European Institute for Gender Equality. „Compare Countries | Index | Bar Chart | 2023 | Gender Equality Index", 17. leden 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/compare-countries>.

———. „Compare Countries | Work | 2023 | Gender Equality Index", 19. červen 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/compare-countries/work/bar>.

———. „Czechia | Index | 2023 | Gender Equality Index", 29. listopad 2023. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/CZ>.

———. „Czechia | Power | 2022 | Gender Equality Index", 19. červen 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/power/CZ>.

———. „Czechia | Power | 2023 | Gender Equality Index", 19. červen 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/domain/power/CZ>.

———. „Gender Equality Index Conference 2023". Viděno 11. červenec 2024. https://eige.europa.eu/newsroom/events/gender-equality-index-conference-2023?language_content_entity=en.

———. „Indicator: Largest Listed Companies: Presidents, Board Members and Employee Representatives | Gender Statistics Database", 29. listopad 2023. https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_bus_bus__wmid_comp_compbm/bar/year%3A2023-B2/geo%3AEU27_2020%2CCZ/EGROUP%3ACOMP/sex%3AM%2CW/UNIT%3APC/POSITION%3AMEMB_BRD/NACE%3ATOT.

———. „Indicator: National Governments: Ministers by Seniority and Function of Government | Gender Statistics Database", 19. červen 2024. https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_pol_gov__wmid_natgov_minis.

Eurostat. „Employment rates by sex, age and citizenship (%)". Viděno 20. únor 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSA_ERGAN/default/table?lang=en.

———. „Formal child care by duration and age group". Viděno 18. únor 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00185__custom_9609694/default/table?lang=en.

———. „Gender pay gap in unadjusted form". Viděno 18. únor 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_05_20/default/table?lang=en.

———. „Part-time employment as percentage of the total employment, by sex and age (%)". Viděno 10. červenec 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_eppga/default/table?lang=en.

———. „Unemployment rate by sex". Viděno 10. červenec 2024.
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020__custom_9907663/default/table?lang=en.

Evropský parlament. „Artificial Intelligence Act: Deal on Comprehensive Rules for Trustworthy AI | News", 9. prosinec 2023. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20231206IPR15699/artificial-intelligence-act-deal-on-comprehensive-rules-for-trustworthy-ai>.

———. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o normách pro orgány pro rovné zacházení v oblasti rovného zacházení se ženami a muži a rovných příležitostí pro ženy a muže v otázkách zaměstnání a povolání a o zrušení článku 20 směrnice 2006/54/ES a článku 11 směrnice 2010/41/EU, Pub. L. No. COM/2022/688 final, 2022 (b.r.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52022PC0688>.

———. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, Pub. L. No. COM/2022/105 final (2022). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>.

———. „Platform Workers: Deal on New Rules on Employment Status | News", 13. prosinec 2023. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20231207IPR15738/platform-workers-deal-on-new-rules-on-employment-status>.

———. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU, 188/79 L §. Viděno 10. červenec 2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32019L1158>.

———. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/970 ze dne 10. května 2023, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování (Text s významem pro EHP), Pub. L. No. PE/81/2022/REV/1 (2023). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32023L0970>.

———. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2381 ze dne 23. listopadu 2022 o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kotovaných společností a o souvisejících opatřeních (Text s významem pro EHP), 315 OJ L § (2022). <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2381/oj/ces>.

FRS. „Změny v přístupu ke zdravotnímu pojištění pro osoby mladší 18 let s dlouhodobým pobytem v České republice od 1. 1. 2024". frs.gov.cz (blog), 26. červen 2023. <https://frs.gov.cz/zmeny-v-pristupu-ke-zdravotnimu-pojisteni-pro-osoby-mladsi-18-let-s-dlouhodobym-pobytem-v-ceske-republice-od-1-ledna-2024/>.

Gender a výzkum / Gender and Research. „Gender Reflections on the (Post)Pandemic in Central and Eastern Europe". Viděno 23. červenec 2024. <https://www.genderonline.cz/en/magno/gav/2023/mn1.php>.

Havlíková, Petra, a Iva Šmídová. „Bagatelizace a nerovnosti: Analýza rozsudků sexuálního a domácího násilí". Praha: proFem, 2023. https://www.profem.cz/shared/clanky/1092/2023_Bagatelizace%20a%20nerovnosti.pdf.

IKSP v rámci projektu ViolenceOFF. „Analýza ukládání trestů a jiných trestněprávních opatření v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí", 2023.

IPU Parline. „Monthly Ranking of Women in National Parliaments – December 2022". IPU Parline: global data on national parliaments. Viděno 11. červenec 2024. https://data.ipu.org/women-ranking/?date_month=12&date_year=2022.

———. „Monthly Ranking of Women in National Parliaments – December 2023“. IPU Parline: global data on national parliaments. Viděno 11. červenec 2024. https://data.ipu.org/women-ranking/?date_month=12&date_year=2023.

iRozhlas.cz. „Český rozhlas a PAQ Research: Život k nezaplacení – Jak se vyvíjí příjmová chudoba domácností“. Viděno 20. únor 2024. <https://data.irozhlas.cz/zivot/ekonomicke-dopady/>.

Jírová, J., M. Komenda, A. Pařízek, M. Kacerovský, V. Dvořák, M. Ľubušký, J. Jarkovský, et al. „Národní registr reprodukčního zdraví“. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2023. <https://www.nzip.cz/nrrz>.

Kadlčáková, Eva. „Po komplikovaném porodu žena mnoho let usilovala o zveřejnění údajů z porodnic. Teď jsou dostupné“. Český rozhlas, 13. červen 2023. <https://budejovice.rozhlas.cz/po-komplikovanem-porodu-zena-mnogo-let-usilovala-o-zverejneni-udaju-z-porodnic-9013428>.

Klimešová, Magdaléna, Jiří Šatava, a Michal Ondruška. „Situace uprchlíků z Ukrajiny“. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022. https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/Situace_uprchliku_MPSV_13072022.pdf/7f85ee74-a010-fc04-d696-364b1c4e3eab.

Klírová, Marie. „Novela zákoníku práce: sedmero dobrých důvodů, proč být ve stěhu“. *Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR* (blog), 1. listopad 2023. <https://www.zdravotnickeodbory.cz/aktuality/novela-zakoniku-prace-sedmero-dobrych-duvodu-proc-byt-ve-strehu/>.

Král, Petr. „Jurečka: Jsme připraveni vrátit přesčasy lékařů před novelu zákoníku práce. Umožníme i službu 24 hodin“. iROZHLAS, 20. říjen 2023. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jurecka-lekari-precasy-novela-zakoniku-prace-protest-pece_2310201006_kac.

KULTIMED. „O projektu“. Viděno 23. červenec 2024. <https://kultimed.soc.cas.cz/cs/o-projektu>.

Liga lidských práv. „Aktuální data a statistiky žádostí o odškodnění nedobrovolných sterilizací“, 22. listopad 2023. <https://llp.cz/blog/nedobrovolne-sterilizace-aktualni-data/>.

Liga lidských práv. „Finální rozsudek k nezákonnému zákazu otců u porodu v době covidu“, 4. červen 2024. <https://llp.cz/blog/finalni-rozsudek-k-nezakonnemu-zakazu-otcu-u-porodu-v-dobe-covidu/>.

Masarykova univerzita. „Chceme sledovat kvalitu poskytované prenatální a perinatální péče. Dotazník ženám, které nedávno porodily“. Lékařská fakulta Masarykovy univerzity | MED MUNI. Viděno 24. červenec 2024. <https://www.med.muni.cz/aktuality/chceme-sledovat-kvalitu-poskytovane-prenatalni-a-perinatalni-pece-dotaznik-zenam-ktere-nedavno-porodily>.

Ministerstvo financí ČR. „Domácí a genderově podmíněné násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“. Fondy EHP a Norska, 25. listopad 2020. <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2020/domaci-a-genderove-podminene-nasili-vyzv-3135>.

———. „Ochrana obětí domácího a genderově podmíněného násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“. Fondy EHP a Norska, 26. říjen 2021. <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2021/ochrana-obeti-domaciho-a-genderove-podmi-3394>.

———. „Ochrana obětí domácího a genderově podmíněného násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty“. Fondy EHP a Norska, 18. leden 2022. <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2022/ochrana-obeti-domaciho-a-genderove-podmi-3473>.

———. „Prevence domácího a genderově podmíněného násilí – Výzva k předkládání žádostí o grant na projekty". Fondy EHP a Norska, 8. prosinec 2021. <https://www.eeagrants.cz/cs/programy/lidska-prava/vyzvy/2021/prevence-domaciho-a-genderove-podmineneh-3436>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. „Analýza dostupnosti specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím v ČR", 2021.

———. „Implementace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021-2030"; Viděno 10. červenec 2024. https://www.esfcr.cz/prehled-vyzev-opz-plus/-/asset_publisher/SfUza2tXdZGm/content/implementace-strategie-rovnosti-zen-a-muzu-na-leta-2021-2030.

———. „Mikrojesle". Viděno 10. červenec 2024. <https://mikrojesle.mpsv.cz/>.

———. „Ministři Vlastimil Válek a Marian Jurečka jednali se zástupci Sekce mladých lékařů ČLK a zdravotnických odborů a předložili jim návrhy na řešení jejich požadavků". MPSV Portál. Viděno 23. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/-/ministri-vlastimil-valek-a-marian-jurecka-jednali-se-zastupci-sekce-mladych-lekaru-clk-a-zdravotnickych-odboru-a-predlozili-jim-navrhy-na-reseni-jejic>.

———. „Novinky v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr zavedené zákonem č. 281/2023 Sb. Změny účinné k 1. lednu 2024". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/zmena-oblasti-dohod-ucinna-ucinna-k-1.-lednu-2024>.

———. „Novinky v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr zavedené zákonem č. 281/2023 Sb. Změny účinné k 1. říjnu 2023". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/zmeny-oblasti-dohod-ucinne-k-1.-rijnu-2023>.

———. „Přehled výzev". Operační program Zaměstnanost plus. Viděno 10. červenec 2024. https://www.esfcr.cz/prehled-vyzev-opz-plus?p_p_id=101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_delta=20&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_keywords=&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_advancedSearch=false&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_andOperator=true&p_r_p_564233524_resetCur=false&_101_INSTANCE_SfUza2tXdZGm_cur=1.

———. „Rodičovský příspěvek". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/rodicovsky-prispevek1>.

———. „Rodina". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/rodina>.

———. „Shrnutí přínosů transpoziční novely zákoníku práce pro rodiče a pečující osoby". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/co-prinese-novela-rodicum-a-pecujicim-osobam>.

———. „Slevu na pojistném měsíčně využívá přes 85 tisíc zaměstnanců. Podpora zkrácených úvazků zvyšuje flexibilitu trhu práce". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/-/slevu-na-pojistnem-mesicne-vyuziva-pres-85-tisic-zamestnancu-podpora-zkracenych-uvazku-zvysuje-flexibilitu-trhu-prace>.

———. „Sousedské dětské skupiny". Viděno 20. únor 2024. <https://www.mpsv.cz/web/cz/sousedske-detske-skupiny>.

———. „Transpoziční novela zákoníku práce a některých dalších zákonů: zákon č. 281/2023 Sb.", b.r. https://www.mpsv.cz/documents/20142/4552532/Informace+k+transpozici%C4%8Dn%C3%AD+novele+ZP+%28z%C3%A1kon+%C4%8D.+281_2023+Sb.%29.pdf/.

———. „TZ: MPSV přichází s největší úpravou systému sociálních dávek za 30 let. Ocení hlavně rodiny a snahu pracovat". Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2024.
https://www.mpsv.cz/documents/20142/7095934/TZ_revize_socialnich_davek_05022024.pdf/21144260-5e93-c1f1-160e-f37b4bd2f280.

———. „TZ: Vláda zvýšila životní a existenční minimum, prodloužila příspěvek pro solidární domácnosti". Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022.
https://www.mpsv.cz/documents/20142/2786931/TZ_vl%C3%A1da_14122022.pdf/ce14d7f5-4d3e-9fea-45b5-19c237ed4926.

———. „Zajištění udržitelného financování zařízení péče o děti". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/zajisteni-udrzitelneho-financovani-zarizeni-pece-o-deti>.

———. „Zvýšení starobního důchodu za výchovu dítěte/dětí v otázkách a odpovědích". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.mpsv.cz/zvyseni-starobniho-duxodu-za-vychovu-ditete/deti-v-otazkach-a-odpovedich>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, a Česká správa sociálního zabezpečení. „TZ: Slevu na pojistném měsíčně využívá přes 85 tisíc zaměstnanců. Podpora zkrácených úvazků zvyšuje flexibilitu trhu práce". Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2024.
https://www.mpsv.cz/documents/20142/7095934/TZ_MPSV_Sleva+na+pojistn%C3%A9m+je+m%C4%9Bs%C3%AD%C4%8Dn%C4%9B+vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1na+u+v%C3%ADce+ne%C5%BE+85+tis%C3%ADc+zam%C4%9Bstnanc%C5%AF+podpora+zkr%C3%A1cen%C3%BDch+%C3%BAvazk%C5%AF+zvy%C5%A1uje+flexibilitu+trhu+pr%C3%A1ce+%28002%29.pdf/c2133220-c0cc-cfd2-e1fe-f4165afafeb3.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. „Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele". Portál justice. Viděno 11. červenec 2024. <https://justice.cz/web/msp/dotace-v-oblasti-trestni-politiky/-/clanek/probacni-a-resocializacni-programy-pro-dospELE-pachatele>.

———. „Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů". Portál justice. Viděno 11. červenec 2024. <https://justice.cz/web/msp/dotace-v-oblasti-trestni-politiky/-/clanek/rozvoj-sluzeb-pro-obeti-trestne-cinnosti-poskytovanych-na-zaklade-zakona-c-45-2013-sb-o-obetech-trestnych-cinu>.

———. „Seznam úspěšných žadatelů o dotaci na rok 2022 v rámci dotačního titulu Rozvoj služeb pro oběti trestné činnosti poskytovaných na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů", 2022.
https://justice.cz/documents/12681/2769195/OT%C4%8C_Seznam+%C3%BAsp%C4%9B%C5%A1n%C3%BDch+%C5%BEadatel%C5%AF+o+dotaci+na+rok+2022.pdf/144d12a9-c0d2-49c6-8046-f1b8db3624c9.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. „Genderová problematika zaměstnanců ve školství". Viděno 15. březen 2024. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/genderova-problematika-zamestnancu-ve-skolstvi>.

———. „Muži v mateřských a základních školách: Jiří Brůžek". Viděno 13. srpen 2024.
<https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/muzi-ve-skolkach-a-skolach-jiri-bruzek>.

———. „Nová pravidla pro stanovení výše úplaty v mateřských školách, školních družinách a školních klubech od 1.1.2024". Viděno 10. červenec 2024. <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nova-pravidla-pro-stanoveni-vyse-uplaty-v-materskych-skolach>.

———. „Statistická ročenka školství - 2022/2023". Viděno 20. únor 2024.
<https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>.

Ministerstvo vnitra ČR. „Dočasná ochrana v České republice“. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2023. <https://www.mvcr.cz/soubor/infografika.aspx>.

———. „Prevence sociálně patologických jevů pro rok 2023“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.mvcr.cz/program-pspj-domaci-nasili-2023.aspx>.

———. „Soutěž Úřad na cestě k rovnosti“. Viděno 31. leden 2024. <https://www.mvcr.cz/clanek/soutez-urad-na-cestech-k-rovnosti.aspx>.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. „Agenda ženy, mír a bezpečnost“. Viděno 14. únor 2024. https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/agenda_zeny_mir_a_bezpecnost/index.html.

———. „ČR na 52. zasedání Rady OSN pro lidská práva“. Viděno 11. červenec 2024. https://mzv.gov.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/rlp52.html.

———. „ČR v Radě OSN pro lidská práva“. Viděno 16. únor 2024. https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/index.html.

———. „Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce“, 2015. https://mzv.gov.cz/file/1610424/Koncepce_podpory_lidskych_prav_a_transformacni_spoluprace_.pdf.

———. „Ministerstvo zahraničí hostilo neformální setkání Rady OSN pro lidská práva“, 27. listopad 2023. https://mzv.gov.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/rlp_retreat_2023.html.

Ministerstvo zdravotnictví ČR. „Komise pro výživu kojenců a malých dětí“. Viděno 28. únor 2024. <https://ppo.mzcr.cz/workGroup/199>.

———. „Komise pro výživu kojenců a malých dětí zřízená ministrem zdravotnictví dnes zahájila činnost“. Ministerstvo zdravotnictví. Viděno 24. červenec 2024. <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/komise-pro-vyzivu-kojencu-a-malych-deti-zrizena-ministrem-zdravotnictvi-dnes-zahajila-cinnost/>.

———. „Ministerstvo zdravotnictví řeší dostupnost hrazené poporodní péče“. Viděno 24. červenec 2024. <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/ministerstvo-zdravotnictvi-resi-dostupnost-hrazene-poporodni-pecce/>.

———. „O požadavcích Sekce mladých lékařů a zdravotnických odborů dnes jednali zástupci Ministerstva zdravotnictví, nemocnic, zdravotních pojišťoven, mladých lékařů a zdravotnických odborů“. Viděno 23. červenec 2024. <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/o-pozadavcich-sekce-mladych-lekaru-a-zdravotnickych-odboru-dnes-jednali-zastupci-ministerstva-zdravotnictvi-nemocnic-zdravotnich-pojistoven-mladych-lekaru-a-zdravotnickych-odboru/>.

———. „Strategická skupina pro personální stabilizaci resortu zdravotnictví představila dotazník s názvem Ženy ve zdravotnictví“. Viděno 23. červenec 2024. <https://mzd.gov.cz/tiskove-centrum-mz/strategicka-skupina-pro-personalni-stabilizaci-resortu-zdravotnictvi-predstavila-dotaznik-s-nazvem-zeny-ve-zdravotnictvi/>.

———. „Věstník 12/2022“. Viděno 28. únor 2024. <https://www.mzcr.cz/vestnik/vestnik-12-2022/>.

———. „Žádosti o odškodnění protiprávních sterilizací“, 21. únor 2024. <https://mzd.gov.cz/zadosti-o-odskodneni-protipravnych-sterilizaci/>.

Moore Aoki, Ayumi. „How to Close the Digital Gender Divide and Empower Women“. World Economic Forum, 8. březen 2022. <https://www.weforum.org/agenda/2022/03/how-to-close-digital-gender-divide/>.

Musilová, Marta, Ondřej Medal, a Marek Vojtěch Řezanka. „Ženy a muži v datech 2023". Úřad vlády ČR, 2023. https://www.tojerovnost.cz/wp-content/uploads/2023/11/FINAL-ZaMvD_2023.pdf.

Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů. „Pod záštitou NCO NZO vzniká nově Koncepce porodní asistence". Facebook. Viděno 24. červenec 2024.

<https://www.facebook.com/nconzo.brno/posts/pfbid0PU9YH68AM8TUKwhdYZYCLtazy58mqLzwTZYzmESdKYzQ2FTnpybTxwWNDN4z4UXyl?rdid=wrNEa7bJIrtPpQC>.

Národní pedagogický institut. „Gender ve vzdělávání". Viděno 13. srpen 2024.

<https://www.npi.cz/vzdelavani/21-webinare/62-webinare-zaznamy/82656-gender-ve-vzdelavani>.

Nebeská, Ananké. „Genderová dimenze duševního zdraví a wellbeingu: případová studie". Praha:

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2023. [https://genderaveda.cz/wp-](https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2023/04/Genderova-dimenze-dusevniho-zdravi-a-wellbeingu_pripadova-studie.pdf)

[content/uploads/2023/04/Genderova-dimenze-dusevniho-zdravi-a-wellbeingu_pripadova-studie.pdf](https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2023/04/Genderova-dimenze-dusevniho-zdravi-a-wellbeingu_pripadova-studie.pdf).

———. „Genderová dimenze inkluzivního přístupu v práci a vzdělávání". Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2024. <https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2024/03/Genderova-dimenze-inkluzivniho-pristupu-v-praci-a-vzdelavani.pdf>.

Nebud' Mýval. „Lékaři jsou jenom lidi". Viděno 23. červenec 2024. <https://www.nebudmyval.cz/>.

Nejvyšší soud. „Galerie Soudců". Viděno 11. červenec 2024.

https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/galleriesoudcu?Open&area=O%20Nejvy%C5%A1%C5%A1%C3%ADm%20soudu&grp=Galerie%20soudc%C5%AF&lng=.

Nejvyšší správní soud. „Funkcionáři Nejvyššího správního soudu". Viděno 11. červenec 2024.

<https://www.nssoud.cz/o-soudu/organizace-soudu/funkcionari-nejvyssiho-spravniho-soudu>.

Nejvyšší správní soud. „Současní soudci". Viděno 11. červenec 2024. <https://www.nssoud.cz/o-soudu/soudci/soucasni-soudci>.

Němeček, Tomáš. „Ústavní stížnost proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 1. 2021, č.j. 3 As 232/2019-40 a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2019 č.j. 6 A 155/2017-61 spojená s návrhem na zrušení části ust. § 73, odst. 8 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách". Advokátní kancelář Rychetský Hlaváček Krampera, 2021. <https://jaksekderodi.cz/wp-content/uploads/2022/10/%C3%9Astavn%C3%AD-st%C3%AD%C5%BEnost.pdf>.

Nerudová, Danuše. „Komentář k důchodové reformě". MPSV Portál. Viděno 10. červenec 2024.

<https://www.mpsv.cz/komentar-k-duchodove-reforme1>.

NKC – gender a věda. „Jedna velikost nestačí". Viděno 29. únor 2024. <https://genderaveda.cz/jedna-velikost-nestaci/>.

NKC – gender a věda. „RESISTIRÉ: celoevropský výzkum mapující dopad pandemie Covid-19 dospěl do finále", 28. prosinec 2023. <https://genderaveda.cz/resistire-celoevropsky-vyzkum-mapujici-dopad-pandemie-covid-19-dospel-do-finale/>.

NKC – gender a věda. „Ženy ve vědě: data". Viděno 7. březen 2024. <https://genderaveda.cz/zeny-ve-vede/>.

novinky.cz. „Učitelé budou mít plat minimálně 130 procent průměrné mzdy, podepsal Pavel", 7. červen 2023. <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-ucitele-budou-mit-plat-minimalne-130-procent-prumerne-mzdy-podepsal-pavel-40434011>.

ODok Portál. „Usnesení 568/2023". Viděno 10. červenec 2024.

<https://www.odok.cz/portal/zvlady/usneseni/2023/568/>.

ODok Portál. „Usnesení 623/2023“. Viděno 10. červenec 2024.
<https://www.odok.cz/portal/zvlady/usneseni/2023/623/>.

ODok Portál. „Usnesení 719/2023“. Viděno 10. červenec 2024.
<https://www.odok.cz/portal/zvlady/usneseni/2023/719/>.

Odpovědné firmy (TOP). „Brožury a výsledky TOP OF“. Viděno 11. červenec 2024.
<http://www.odpovednefirmy.cz/cena-top/vysledky.html>.

OECD. „Gender Equality“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/gender-equality.html>.

———. „Gender Equality in the Czech Republic“, 2023. <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/c5a3086f-en>.

———. „Ministerial Action Plan on Gender Mainstreaming 2030: Supporting the operationalisation of OECD recommendations for the Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic“, 2023. <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Ministry-of-Education-Action-Plan.pdf>.

———. „Ministerial Action Plan on Gender Mainstreaming 2030: Supporting the operationalisation of OECD recommendations for the Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic“, 2023. <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Ministry-of-Labour-and-Social-Affairs-Action-Plan.pdf>.

———. „OECD Economic Outlook, Volume 2023 Issue 2: Czechia“. Roč. 2023. Paris: OECD, 20. prosinec 2023. <https://doi.org/10.1787/430285ce-en>.

———. *SIGI 2023 Global Report: Gender Equality in Times of Crisis*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2023. https://www.oecd-ilibrary.org/development/sigi-2023-global-report_4607b7c7-en.

———. *Toolkit for Mainstreaming and Implementing Gender Equality 2023*. Paris: OECD Publishing. Viděno 17. duben 2024. <https://www.oecd.org/publications/toolkit-for-mainstreaming-and-implementing-gender-equality-2023-3ddef555-en.htm>.

OHCHR. „36th Special Session of the Human Rights Council on the Human Rights Impact of the Ongoing Conflict in the Sudan - 11 May 2023“. Viděno 11. červenec 2024.
<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/special-sessions/session36/36-special-session>.

———. „Ambassador Václav Bálek, President of the 17th Cycle“, 1. listopad 2023.
<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/presidency17thcycle>.

———. „Intersessional Workshop on the Implementation of the Right to Participate in Public Affairs in the Context of the Covid-19 Pandemic and the Post-Pandemic Recovery“. Viděno 11. červenec 2024.
<https://www.ohchr.org/en/events/events/2023/intersessional-workshop-implementation-right-participate-public-affairs-context>.

———. „Officers of the Human Rights Council's Seventeenth Cycle (2023)“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/bureau-17th-cycle>.

Ombudsman. „Naplňování práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací“. Brno: Veřejný ochránce práv, 2023. <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/Monitorovac%C3%AD%20zpr%C3%A1va%2055-2023-final.pdf>.

———. „Nejčastější případy diskriminace na pracovišti a jak se jim vyhnout: praktická příručka práva na rovné zacházení pro zaměstnavatele". Brno: Veřejný ochránce práv, 2023.
<https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/68-21-DIS-HB-1-final.pdf>.

———. „Podcasty". Viděno 10. červenec 2024. <https://www.ochrance.cz/vystupy/podcast/>.

———. „Těhotenství a mateřství na pracovišti: Výzkumná zpráva 2023". Brno: Veřejný ochránce práv, 2023.
https://www.ochrance.cz/aktualne/zeny_v_cesku_se_kvuli_tehotenstvi_a_materstvi_setkavaji_v_praci_s_mnohymi_barierami_potvrdil_vyzkum_verejneho_ochrance_prav/vyzkumna_zprava_tehotenstvi_a_materstvi_na_pracovisti.pdf.

———. „Zpráva o šetření ze dne 12. října 2023, sp. zn. 15744/2022/VOP". Viděno 27. únor 2024.
<https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/12232>.

———. „Zpráva o šetření ze dne 15. března 2023, sp. zn. 15642/2022/VOP". Viděno 27. únor 2024.
<https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/12186>.

———. „Zpráva o šetření ze dne 26. května 2023, sp. zn. 16418/2022/VOP". Viděno 27. únor 2024.
<https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/12204>.

OP JAK. „Výzva č. 02_23_019 Podpora pregraduální přípravy budoucích učitelů a učitelek". Viděno 13. srpen 2024. https://opjak.cz/vyzvy/vyzva-c-02_23_019-podpora-pregradualni-pripravy-budoucich-ucitelu-a-ucitelek/.

Pod svícnem. „Výzkum: Dvě třetiny obětí domácího násilí zažily týrání od partnera, každá šestá ze strany rodičů", 2023. <https://drive.google.com/file/d/1BZXB7zOx879og2Gbopo8nlo2gm5yVTPY/view>.

Policie České republiky. „Statistické přehledy kriminality za rok 2022". Viděno 11. červenec 2024.
<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>.

———. „Statistické přehledy kriminality za rok 2023". Viděno 13. únor 2024.
<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>.

proFem. „Tisková konference k otevření centra PORT pro oběti sexuálního násilí". Viděno 11. červenec 2024. <https://www.profem.cz/cs/novinky/a/tiskova-konference-k-otevreni-centra-port-pro-obeti-sexualniho-nasili>.

Rada EU. „COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 2024 Report on gender equality in the EU". Brusel: Generální sekretariát Rady, 8. březen 2024.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7494-2024-INIT/en/pdf>.

———. „Council Conclusions on mental health and precarious work". Brusel: Generální sekretariát Rady, 2023. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13937-2023-INIT/en/pdf>.

———. „Council Conclusions on "the transition of care systems throughout life towards holistic, person-centred and community-based support models with a gender perspective". Brusel: Generální sekretariát Rady, 27. listopad 2023. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16094-2023-INIT/en/pdf>.

———. „Council Recommendation on early childhood education and care: the Barcelona targets for 2030". Brusel, 2022. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14785-2022-INIT/en/pdf>.

———. „Draft Council Conclusions on Mainstreaming a gender equality perspective in policies, programmes, and budgets". Brusel: Generální sekretariát Rady, 11. květen 2023.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9026-2023-INIT/en/pdf>.

———. Návrh směrnice Rady o normách pro orgány pro rovné zacházení v oblasti rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, rovného zacházení s osobami v oblasti zaměstnání a povolání bez ohledu na jejich náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci, rovného zacházení se ženami a muži v otázkách sociálního zabezpečení a v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování a o zrušení článku 13 směrnice 2000/43/ES a článku 12 směrnice 2004/113/ES, Pub. L. No. COM/2022/689 final, 2022 (b.r.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52022PC0689>.

———. „Network on the Prevention of Gender-Based and Domestic Violence“. Viděno 12. červenec 2024. <https://preventiongbv.eu/>.

———. „Normy pro orgány pro rovné zacházení: Rada se dohodla na svých postojích“. Viděno 31. leden 2024. <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/06/12/standards-for-equality-bodies-council-agrees-its-positions/>.

———. „Orgány pro rovné zacházení: Rada se dohodla na konečném znění směrnice posilující jejich úlohu v celé EU“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/02/20/equality-bodies-council-agrees-on-final-text-to-strengthen-their-role-across-the-eu/>.

———. „ROZHODNUTÍ RADY, kterým se členské státy vyzývají, aby ratifikovaly Úmluvu Mezinárodní organizace práce o násilí a obtěžování z roku 2019 (č. 190)“. Brusel: Generální sekretariát Rady, 6. říjen 2023. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13106-2023-INIT/cs/pdf>.

———. „Směrnice o potírání násilí vůči ženám a domácího násilí: Rada se dohodla na postoji k legislativnímu návrhu EU“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/06/09/violence-against-women-and-domestic-violence-council-agrees-position-on-draft-eu-law/>.

———. „Transparentnost odměňování v EU“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/pay-transparency/>.

Rada Evropy. „CAI – Committee on Artificial Intelligence“. Artificial Intelligence. Viděno 20. únor 2024. <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/cai>.

———. „Chart of Signatures and Ratifications of Treaty 210“. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list>.

———. „Provisional timetable for the baseline evaluation procedure: 2016-2028“, 2024. <https://rm.coe.int/provisional-timetable-for-the-baseline-evaluation-procedure-2016-2028/1680a9d977>.

Ramos, Gabriela. „Why We Must Act Now to Close the Digital Gender Gap in AI“. World Economic Forum, 22. srpen 2022. <https://www.weforum.org/agenda/2022/08/why-we-must-act-now-to-close-the-gender-gap-in-ai/>.

Resistiré. „Recommendations“. Viděno 23. červenec 2024. <https://resistire-project.eu/recommendations/>.

Resistiré. „Reducing Gendered Inequalities Caused by the COVID-19 Pandemic“. Viděno 23. červenec 2024. <https://resistire-project.eu/>.

Rocca-Ihenacho, Lucia, Laura Batinelli, Ellen Thael, Juliet Rayment, Mary Newburn, a Christine McCourt. „Evropské standardy pro porodní domy a centra“. Asociace pro porodní domy a centra, 2021. https://apodac.org/wp-content/uploads/MUNET-Standards_4_2021_CZ1.pdf.

Roubalová, Michaela, Jakub Holas, Milada Martinková, a Viktorie Paloušová. „Obyvatelé ČR a viktimizace: Nové poznatky z výzkumu". Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. https://www.iksp.cz/storage/169/476_obyvatele_CR_a_viktimizace.pdf.

Sekce mladých lékařů. „Lékaři jsou jenom lidi". Viděno 23. červenec 2024. <https://lekarijsoujenomlidi.com/>.

———. „Výzva k ukončení protestní akce". Viděno 23. červenec 2024. <https://lekarijsoujenomlidi.com/aktuality/2023-12-08-vyzva-k-ukonceni-zapojeni-do-akce>.

„Sekce mladých lékařů ČLK". Viděno 23. červenec 2024. <https://www.juniordocor.cz/>.

„Seminář k národnímu dotačnímu titulu „Rodina“". Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2022. https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Prezentace_Semin%C3%A1%C5%99+pro+%C5%BEadatele_web.pdf/d31bc403-3e08-1242-a8de-266ee89b1b53.

Scheinost, Miroslav, Simona Diblíková, Kateřina Grohmannová, Jana Hulmáková, Viktorie Paloušová, Hana Přeslíčková, Michaela Roubalová, a Kazimír Večerka. „Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022". Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. https://www.iksp.cz/storage/169/479_Analyza-trendu-kriminality-v-Ceske-republice-v-roce-2022.pdf.

Soutěž Map the System. „Soutěžní týmy 2023". Viděno 24. červenec 2024. <https://mapthesystem.cuni.cz/MTS-49.html>.

Spanish Presidency: Council of the European Union. „Council Calls for Measures to Address Impact of Precarious Work on Mental Health", 9. říjen 2023. <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/council-calls-measures-impact-precarious-work-mental-health/>.

Studentská komora RVŠ, a Česká asociace doktorandek a doktorandů. „Standard školitelky/školitele v doktorském studiu", 2023. <https://doktorandivcr.cz/sites/default/files/dokumenty/2023/PhD%20Supervision%20Standard%20%28%C4%8CAD%20%2B%20SK%20RV%C5%A0%29.pdf>.

Svoboda, Miroslav. „Zdravotnické odbory odmítají další nárůst přesčasových hodin. Kvůli přetížení zdravotníků dojde ke zhoršení péče o pacienty! | Odbory info". Odbory.info. Viděno 23. červenec 2024. <https://www.odborny.info/obsah/5/zdravotnicke-odbory-odmitaji-dalsi-narust-prescasovych-hodin/334003>.

Štěpánková, Lenka. „Využití ukrajinských lékařů vážne. Bez znalosti češtiny a půlroční praxe tu nemohou léčit ani své krajany | Česko". Lidovky.cz, 18. únor 2024. https://www.lidovky.cz/domov/ukrajina-uprchlici-valka-lekari-cestina-ministerstvo-zdravotnictvi.A240218_173411_in_domov_lvar.

The Lancet. „Breastfeeding 2023". Viděno 24. červenec 2024. <https://www.thelancet.com/series/Breastfeeding-2023>.

To je rovnost. „30 let České republiky: Republika rodu ženského". *Tojervnost* (blog), 27. březen 2023. <https://www.tojervnost.cz/cs/republika-rodu-zenskeho/>.

———. „Jak se kotované společnosti v České republice..." Facebook. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.facebook.com/tojervnost/posts/pfbid0mC8c6kwce5FTcK6ujvnYLKud1n1oaB3dcgc6iNa4NVtvInMvysaAdaCHxJEpWHynl>.

———. „Konference Lidská práva a Česko". *Tojervnost* (blog), 19. prosinec 2023. <https://www.tojervnost.cz/cs/lidska-prava-a-cesko/>.

———. „Panelová diskuse v Poslanecké sněmovně: Istanbulská úmluva jako pomoc obětem násilí". *Tojervnost* (blog), 20. září 2023. <https://www.tojervnost.cz/cs/panelova-diskuse-v-poslanecke-snemovne-istanbulska-umluva-jako-pomoc-obetem-nasili/>.

———. „Prosazování rovnosti žen a mužů 2021-2030". *Tojervnost* (blog). Viděno 10. červenec 2024. <https://www.tojervnost.cz/cs/projekt-opz-plus/>.

———. „Se zástupci a zástupkyněmi firem, státního i..." Facebook. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.facebook.com/tojervnost/posts/pfbid033RQr9rpm9TR5nmkFGx9aPbBAStx5xvr3Sr5hCivAha5QsN8jcNhBXLRnHw4kwipl>.

UN Women. „Progress on the Sustainable Development Goals: The Gender Snapshot 2023". New York: UN, 2023. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2023-en.pdf>.

———. „UN Women Strategic Plan 2022–2025". New York: UN, 2021. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2021/09/un-women-strategic-plan-2022-2025>.

———. „Women in Politics: 2023". New York: UN, 2023. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/03/women-in-politics-map-2023>.

UNHCR. „Resolution adopted by the Human Rights Council on 12 July 2023 (A/HRC/RES/53/4)". Viděno 12. červenec 2024. <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F53%2F4&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>.

———. „Resolution adopted by the Human Rights Council on 14 July 2023 (A/HRC/RES/53/30)". Viděno 12. červenec 2024. <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F53%2F30&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>.

———. „Universal Periodic Review – Czechia". OHCHR. Viděno 21. březen 2024. <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/cz-index>.

United Nations Children's Fund (UNICEF). „Protecting Infant and Young Child Nutrition from Industry Interference and Conflicts of Interest". New York: UNICEF, 2023. <https://www.globalbreastfeedingcollective.org/media/2126/file>.

Úřad práce ČR. „Otázky a odpovědi". Viděno 10. červenec 2024. <https://www.uradprace.cz/otazky-a-odpovedi>.

Úřad vlády ČR. „Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026". Praha: ÚV ČR, 2023. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/AP_DGPN-2023_final.pdf.

———. „Členové vlády". Vláda ČR. Viděno 11. červenec 2024. <https://vlada.gov.cz/cz/vlada/>.

———. „III. Indikátorová soustava Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030". Praha: ÚV ČR, 2023. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/III_Indikatorova-soustava-Strategie-rovnosti-zen-a-muzu-na-leta-2021--2030.pdf.

———. „Jednání Rady vlády pro lidská práva dne 27. dubna 2023 | Vláda ČR". Vláda ČR. Viděno 23. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rvp/cinnost-rady/zasedani-rady/jednani-rady-dne-27--dubna-2023-205126/>.

———. „Konečné výsledky v dotačním programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů pro rok 2023". Praha: ÚV ČR, 2023. <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/Konecne-vysledky-za-rok-2023.pdf>.

———. „Kulaté stoly k aktualizaci Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030". Viděno 1. únor 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/kulate-stoly-k-aktualizaci-strategie-211112/>.

———. „Mimořádné jednání Pracovní skupiny k porodnictví o zrušení zákazu přítomnosti otce u porodu". Vláda ČR. Viděno 24. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/mimoradne-jednani-pracovni-skupiny-k-porodnictvi-o-zruseni-zakazu-pritomnosti-otce-u-porodu-180639/>.

———. „Návrhy NERV k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu". Praha: ÚV ČR, 2024. <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/NERV/aktuality/navrhy-NERV.pdf>.

———. „Pracovní skupina k porodnictví jednala o Strategii k Baby-friendly Hospital Initiative a Koncepti péče o matku a dítě". Vláda ČR. Viděno 24. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/pracovni-skupina-k-porodnictvi-jednala-o-strategii-k-baby-friendly-hospital-initiative-a-koncepci-peco-matku-a-dite-210789/>.

———. „Pracovní skupina pro otázky romských žen – záznam o provedení hlasování per rollam". Praha: ÚV ČR, 2023. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/prac_skupiny/psporz/Zaznam_o_hlasovani_per_rollam_1_2023_MG.pdf.

———. „Program 284. zasedání LRV 23.3.2023 a jeho výsledky". Vláda ČR. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/programy-zasedani-a-vasledky/program-284--zasedani-lrv-23-3-2023-a-jeho-vysledky-203724/>.

———. „Programové prohlášení vlády". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-193547/>.

———. „Projekt OECD Posílení vládních kapacit k zajištění genderově sensitivní a inkluzivní obnovy". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/projekt-oecd-posileni-vladnich-kapacit-k-zajisteni-genderove-sensitivni-a-inkluzivni-obnovy-208901/>.

———. „Projekt „Posilování kapacit a metodologická podpora v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/projekt_nf_2020/projekt-nf-183149/.

———. „TZ: Nová směrnice o transparentnosti odměňování posílí vymahatelnost práva na rovnou odměnu a pomůže snížit mzdovou diskriminaci žen". Viděno 16. únor 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-nova-smernice-o-transparentnosti-odmenovani-posili-vymahatelnost-prava-na-rovnou-odmenu-a-pomuze-snit-mzdovou-diskriminaci-zen-201893/>.

———. „TZ V Praze bude otevřeno první kontaktní centrum pro přeživší války a sexuálního násilí páchaného na Ukrajině". Viděno 11. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-v-praze-bude-otevreno-prvni-kontakti-centrum-pro-prezivsi-valky-a-sexualniho-nasili-pachaneho-na-ukrajine-205947/>.

- . „Univerzální periodický přezkum". Viděno 2. duben 2024.
<https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/univerzalni-periodicky-prezkum-58715/>.
- . „Vláda schválila sedmou periodickou zprávu o plnění Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen". Vláda ČR. Viděno 11. červenec 2024. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/vlada-schvalila-sedmou-periodickou-zpravu-o-plneni-umluvy-osn-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen-207368/>.
- . „Zápis z jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny dne 1. prosince 2022". Praha: ÚV ČR, 2022. https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Jednani_Rady/Zapis-ze-zasedani-RVZRM-1-12-.pdf.
- . „Zápis z jednání Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách ze dne 29. září 2022". Praha: ÚV ČR, 2022. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Prevence_domaciho_nasili/Zapis-z-jednani-Vyboru-dne-29--zari-2022-vcetne-priloh.zip.
- . „Záznam o hlasování per rollam 1/2023". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-o-hlasovani-per-rollam-1-2023-207257/.
- . „Záznam ze zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů 2. března 2023". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-2--brezna-2023-205439/.
- . „Záznam ze zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů 5. června 2023". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-5--cervna-2023-206758/.
- . „Záznam ze zasedání Rady vlády pro rovnost žen a mužů ze dne 31. října 2023". Vláda ČR. Viděno 10. červenec 2024. https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost_rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-ze-dne-31--rijna-2023-210680/.
- . „Zpráva za rok 2020 o rovnosti žen a mužů". Praha: ÚV ČR, 2021. <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Zpravaorovnostizarok2020.pdf>.
- . „Zpráva za rok 2021 o rovnosti žen a mužů". Praha: ÚV ČR, 2022. https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/III_Zprava_o_rovnosti_2021_FINAL_opr.pdf.
- . „Zpráva za rok 2022 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022". Praha: ÚV ČR, 2023. https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Zprava_2022_AP_DGPN.pdf.
- . „Zpráva za rok 2022 o rovnosti žen a mužů". Praha: ÚV ČR, 2023. <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Zpravaorovnosti2022.pdf>.
- . „Zpráva za rok 2023 o plnění Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026". Praha: ÚV ČR, 2024.
- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. „Poskytnuté informace (UZIS/003773/2017)", 16. květen 2017. <https://www.uzis.cz/res/file/poskytnute-informace/17-08-inf106-1999-odpoved.pdf>.

Ústavní soud ČR. „Nález z 11. dubna 2023, sp. zn. III. ÚS 836/21“, 11. duben 2023.
https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2023/3-836-21_AN.pdf.

———. „Účast otce u porodu spadá do práva na rodinný život. Soudy se budou znovu zabývat zákonností opatření Ministerstva zdravotnictví, které v době pandemie přítomnost otců zakázalo“, 31. květen 2023. <https://www.usoud.cz/aktualne/ucast-otce-u-porodu-spada-do-prava-na-rodinny-zivot-soudy-se-budou-znovu-zabyvat-zakonnosti-opatreni-ministerstva-zdravotnictvi-ktere-v-dobe-pandemie-pritomnost-otcu-zakazalo>.

Vacková, Hana. „Snížení rozdílu mezi mzdami mužů a žen je dočasné“. *Ekonom*, 16. prosinec 2021.
<https://ekonom.cz/c1-67012420-snizeni-rozdilu-mezi-mzdami-muzu-a-zen-je-docasne>.

Wilhelmová, Radka, Lenka Veselá, Iva Korábová, Petr Janků, Miloslava Kameníková, Lukáš Hruban, a Andrea Pokorná. „Czech Women's Experiences with Maternity Care – Analysis of Free Text Comments“. *European Journal of Midwifery* 7, č. Supplement 1 (24. říjen 2023).
<https://doi.org/10.18332/ejm/172315>.

World Economic Forum. „Global Gender Gap Report 2022“. Cologny/Geneva: WEF, 2022.
<https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2022/>.

———. „Global Gender Gap Report 2023“. Cologny/Geneva: WEF, 2023.
https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf.

Wroblewski, Angela. „D 3.2 Monitoring of ERA priority 4 implementation“. Gender Action, 2019.
https://genderaction.eu/wp-content/uploads/2020/03/D3.2._MonitoringERApriority4implementation.pdf.

„Žádost o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb.“ Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, 30. duben 2017. <https://www.uzis.cz/res/file/poskytnute-informace/17-08-inf106-1999-zadost.pdf>.